

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

lipiec – wrzesień 2023 r.

Spis treści

Część 1	4
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków.....	4
Tabela 1. Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich.....	4
Tabela 2. Wystąpienia generalne w III kwartale 2023 r.	4
Tabela 3. Sprawy rozpatrzone w III kwartale 2023 r.	6
Wykres 1. Sposób rozpatrzenia spraw w III kwartale 2023 r.....	6
Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych w III kwartale 2023 r.....	7
Wykres 2. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych do prowadzenia	8
Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) w III kwartale 2023 r.....	8
Wykres 3. Wiodące problematyki spraw nowych	9
Tabela 6. Przedmiot wniosków dot. skarg nadzwyczajnych skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych)..	9
Wykres 4. Wiodące problematyki nowych wniosków dot. skarg nadzwyczajnych.....	10
Tabela 7. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych.....	10
Wykres 5. Rozpatrzenie spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO .	11
Tabela 8. Przedmiot nowych spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych .	11
Wykres 6. Problematyki wiodące w Biurach Pełnomocników Terenowych	12
Tabela 9. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców RPO oraz pracowników Biura RPO w III kwartale 2023 r.	12
Tabela 10. Wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji w III kwartale 2023 r.	14
Tabela 11. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w III kwartale 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy RPO oraz pracownicy Biura RPO.....	16
Tabela 12. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w III kwartale 2023 r.....	17
II. Wystąpienia o charakterze generalnym.....	18
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi	94

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego	124
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji	126
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych	197
VII. Wystąpienia legislacyjne	211
VIII. Opinie i stanowiska	217
IX. Udział Rzecznika w postępowaniach przed sądami międzynarodowymi ..	223
X. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	224
Część 2	237
Wybór spraw indywidualnych	237

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne za III kwartał 2023 r.

Tabela 1. Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich

Wpływ do Biura RPO	III kwartał 2023 r.
Wpływ ogółem	20 880
Sprawy nowe	6 203
Odpowiedzi w sprawach podjętych przez RPO	4 727

W III kwartale 2023 roku w Biurze RPO przyjęto **599** interesantów oraz przeprowadzono **7 944** rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad.

Tabela 2. Wystąpienia generalne w III kwartale 2023 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:	III kwartał 2023 r.	2023
wystąpień problemowych	50	176
- w tym podjęcie inicjatywy ustawodawczej	12	77
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z przepisami wyższego rzędu	2	2
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	3	10
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytań prawnych	0	1
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania w sprawie wniosku	0	4
pytań prawnych do Sądu Najwyższego	0	1

zawiadomień do Sądu Najwyższego o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytania prawnego	1	1
skarg nadzwyczajnych do Sądu Najwyższego	8	27
kasacji w sprawach karnych	15	61
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	0	2
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach pracy	0	1
skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	25	31
wniosków do NSA o wykładnię przepisów	0	2
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	7	16
przystąpień do postępowania sądowego	28	36
przystąpień do postępowania administracyjnego	2	3
żądań wszczęcia postępowania przygotowawczego	0	1
żądań wszczęcia postępowania administracyjnego	4	9
żądań wszczęcia postępowania cywilnego	0	4
przystąpień do postępowań przed sądami międzynarodowymi	0	1
Razem	145	389

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone w III kwartale 2023 r.

Efekty	Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	Udział procentowy
Podjęto do prowadzenia	Razem	3 345	37,5
	podjęto do prowadzenia	3 111	34,9
	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	234	2,6
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	Razem	4 170	46,8
	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4 170	46,8
Inne	Razem	1 399	15,7
	przekazano wniosek wg. właściwości	192	2,2
	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	716	8
	nie podjęto ¹	491	5,5
Razem		8 914	100

Wykres 1. Sposób rozpatrzenia spraw w III kwartale 2023 r.

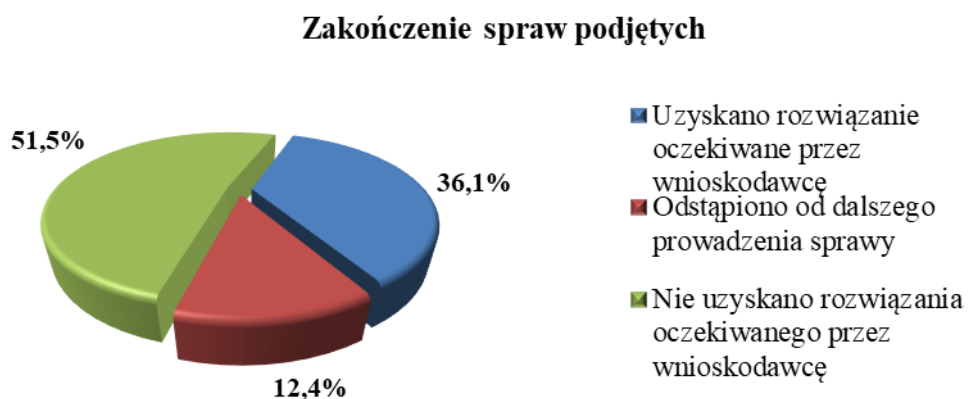

¹ Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych w III kwartale 2023 r.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania	Liczba	Udział procentowy
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę i Rzecznika Praw Obywatelskich	Razem	1 043	36,1
	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	902	31,2
	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	141	4,9
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	Razem	357	12,4
	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	152	5,3
	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	205	7,1
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	Razem	1 491	51,5
	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1 290	44,6
	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	139	4,8
	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	62	2,1
Razem		2 891	100

Wykres 2. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych do prowadzenia

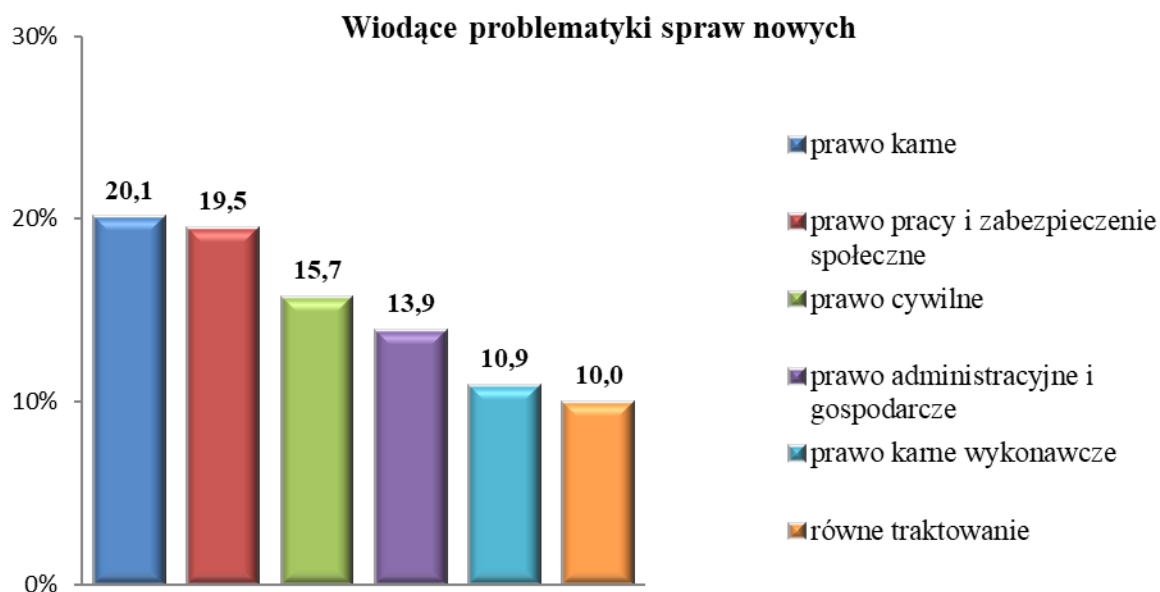

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) w III kwartale 2023 r.

Problematyka spraw nowych	Liczba	Udział procentowy
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	398	6,4
prawo karne	1 244	20,1
prawo karne wykonawcze	679	10,9
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	1 212	19,5
prawo cywilne	971	15,7
prawo administracyjne i gospodarcze	860	13,9
równe traktowanie	623	10,0
Krajowy Mechanizm Prewencji	15	0,2
ochrona praw żołnierzy i funkcjonariuszy	66	1,1
inne	135	2,2
Razem	6 203	100

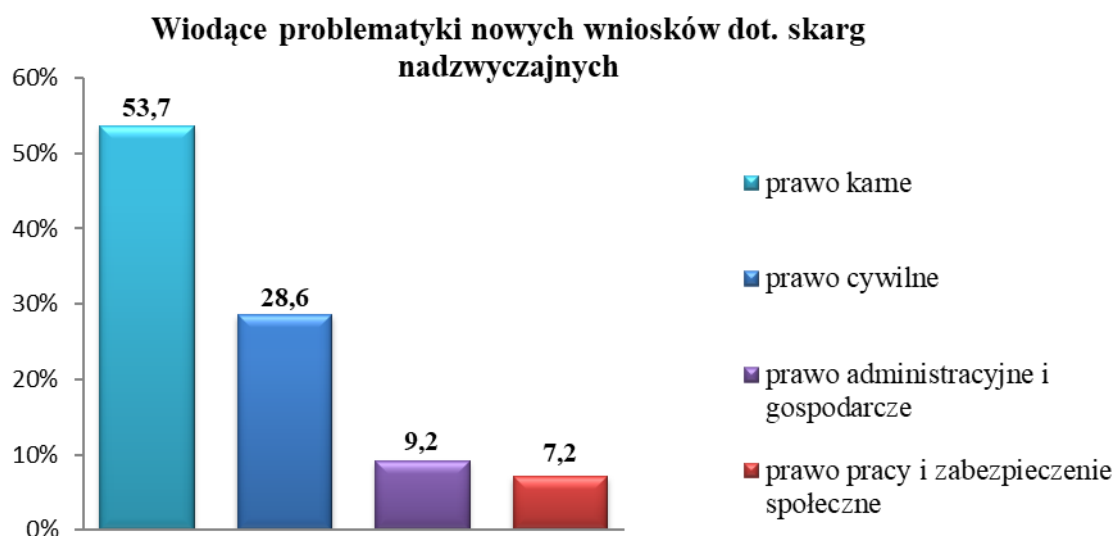
Wykres 3. Wiodące problematyki spraw nowych

Tabela 6. Przedmiot wniosków dot. skarg nadzwyczajnych skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych).

Problematyka	III kwartał 2023 r.
prawo karne	379
prawo karne wykonawcze	1
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	50
prawo cywilne	202
prawo administracyjne i gospodarcze	65
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	6
równe traktowanie	1
ochrona praw żołnierzy i funkcjonariuszy	1
inne	1
Razem	706

Wykres 4. Wiodące problematyki nowych wniosków dot. skarg nadzwyczajnych

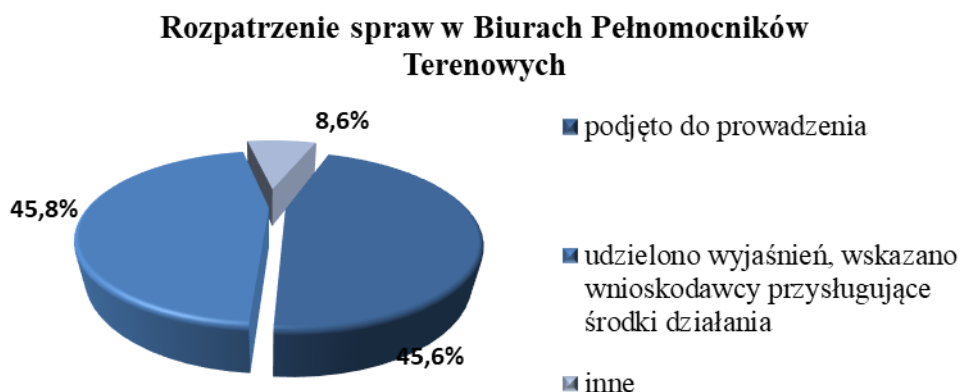

Tabela 7. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych

Sposób rozpatrzenia	Liczba	Udział procentowy
podjęto do prowadzenia	586	45,6
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	588	45,8
przekazano wniosek wg właściwości	8	0,6
zwrócono się o uzupełnienie wniosku	55	4,3
nie podjęto*	47	3,7

* Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

Wykres 5. Rozpatrzenie spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO

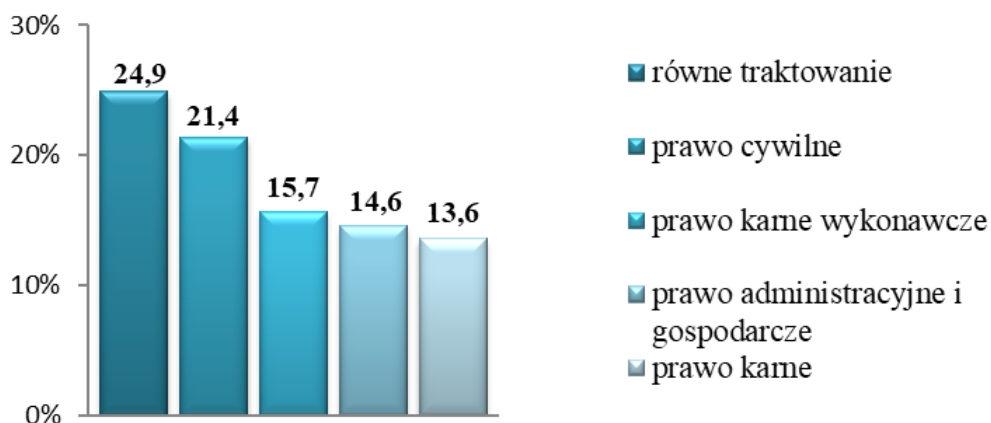

Tabela 8. Przedmiot nowych spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych

Problematyka	Liczba	Udział procentowy
prawo karne	161	13,6
prawo karne wykonawcze	186	15,7
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	83	7,0
prawo cywilne	253	21,4
prawo administracyjne i gospodarcze	172	14,6
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	26	2,2
równe traktowanie	294	24,9
inne	7	0,6

Wykres 6. Problematyki wiodące w Biurach Pełnomocników Terenowych

Problematyki wiodące w Biurach Pełnomocników Terenowych

Tabela 9. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców RPO oraz pracowników Biura RPO w III kwartale 2023 r.

1.	Spotkanie przedstawicielki Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z kom. Rim Souilem, Szefową Brygady w Centralnej Jednostce Gwardii Narodowej Tunezji, wyspecjalizowanej w ściganiu przestępstw przemocy wobec kobiet i dzieci oraz zwalczaniu przestępczości.	05.07.2023 r.
2.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	06.07.2023 r.
3.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	06.07.2023 r.
4.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	06.07.2023 r.
5.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	06.07.2023 r.
6.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu.	06.07.2023 r.

7.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z przedstawicielami Związku Banków Polskich - prezesem Tadeuszem Białkiem i wiceprezesami Agnieszką Wachnicką, Bartoszem Kublikiem oraz Włodzimierzem Kicińskim, którzy zaprezentowali kluczowe obszary strategii Związku. Biuro RPO. Warszawa.	06.07.2023 r.
8.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w obchodach 79. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego. Warszawa.	01.08.2023 r.
9.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka i Dyrektora Generalnego Biura RPO Michała Szwasta w obchodach 80. rocznicy powstania w Obozie Zagłady Treblinka II.	02.08.2023 r.
10	Udział przedstawicieli RPO w obchodach Dnia Pamięci o Zagładzie Romów i Sinti. Muzeum Auschwitz-Birkenau. Oświęcim.	02.08.2023 r.
11	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	03.08.2023 r.
12	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	03.08.2023 r.
13	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	03.08.2023 r.
14	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	03.08.2023 r.
15	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu.	03.08.2023 r.
16	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w obchodach Święta Wojska Polskiego. Warszawa.	15.08.2023 r.
17	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z przewodniczącą Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych Krystyną Ptok i przedstawicielami władz Związku. Biuro RPO. Warszawa.	17.08.2023 r.
18	Udział przedstawicieli Biura RPO w wizytacji Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu. Zapoznanie się z warunkami pełnienia służby funkcjonariuszy i pracowników, a także ze stanem przestrzegania ich praw i wolności obywatelskich.	18.08.2023 r.

19	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z osobami reprezentującymi Zespół Praw Osób LGBTQ+ Inicjatywy „Nasz Rzecznik” działającej w ramach Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych. Biuro RPO. Warszawa.	29.08.2023 r.
20	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	07.09.2023 r.
21	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	07.09.2023 r.
22	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	07.09.2023 r.
23	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	07.09.2023 r.
24	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu.	07.09.2023 r.
25	Udział Zastępcy RPO Valeriego Vacheva w Uroczystościach Beatyfikacji Rodziny Ulmów. Markowa k. Łańcuta	10.09.2023 r.
26	Udział Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego wraz z przedstawicielami Biura RPO w wizytacji placówek Straży Granicznej przy granicy polsko-białoruskiej.	18-22.09.2023 r.
27	Spotkanie przedstawicieli Biura RPO z członkami Komisji Etyki Bankowej przy Związku Banków Polskich. Biuro RPO. Warszawa.	27.09.2023 r.

Tabela 10. Wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji w III kwartale 2023 r.

1.	Policyjna Izba Dziecka w Bydgoszczy – badanie prewencyjne.	03.07.2023 r.
2.	Okręgowy Ośrodek Wychowawczy w Szubinie – badanie prewencyjne.	04-06.07.2023 r.
3.	Dom Pomocy Społecznej „Słoneczne Wzgórze” w Ryjewie – badanie prewencyjne.	10-14.07.2023 r.
4.	Krajowy Ośrodek Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie – badanie prewencyjne.	17-20.07.2023 r.

5.	Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Bolesławcu – badanie prewencyjne.	31.07.-04.08.2023 r.
6.	Zakład Karny w Chełmie – badanie prewencyjne.	07-10.08.2023 r.
7.	Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Grójcu w Stawiszynie – badanie prewencyjne.	16-18.08.2023 r.
8.	Placówka Całodobowej Opieki „Słoneczny Las” w Wierzbicy k. Serocka – badanie prewencyjne.	21.08.2023 r.
9.	Oddział Zewnętrzny w Lublińcu Zakładu Karnego w Herbach – badanie prewencyjne.	29.08.-01.09.2023 r.
10.	Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Przemyślu – badanie prewencyjne.	04-08.09.2023 r.
11.	Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Dar-Med w Łodzi – badanie prewencyjne.	11-14.09.2023 r.
12.	Zakład Karny Nr 1 w Grudziądzu - badanie prewencyjne.	18-22.09.2023 r.
13.	Placówka Straży Granicznej w Lipsku - badanie prewencyjne.	18.09.2023 r.
14.	Placówka Straży Granicznej w Nowym Dworze - badanie prewencyjne.	19.09.2023 r.
15.	Placówka Straży Granicznej w Kuźnicy Białostockiej - badanie prewencyjne.	19.09.2023 r.
16.	Placówka Straży Granicznej w Bobrownikach - badanie prewencyjne.	20.09.2023 r.
17.	Placówka Straży Granicznej w Narewce - badanie prewencyjne.	20.09.2023 r.
18.	Placówka Straży Granicznej w Białowieży - badanie prewencyjne.	21.09.2023 r.
19.	Placówka Straży Granicznej w Dubiczach Cerkiewnych - badanie prewencyjne.	21.09.2023 r.
20.	Placówka Straży Granicznej w Mielniku - badanie prewencyjne.	22.09.2023 r.
21.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy KPP w Opocznie - badanie prewencyjne.	25.09.2023 r.
22.	Dom Pomocy Społecznej „Etola” w Rudzie Pilczyckiej – rewizytacja.	26-29.09.2023 r.

Tabela 11. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w III kwartale 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy RPO oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Udział przedstawiciela Biura RPO w konferencji pracowników pomocy społecznej poświęconej pracy ze społecznością romską. Limanowa.	07-08.09.2023 r.
2.	Udział przedstawicieli Biura RPO w Ogólnopolskiej konferencji „Głos self – adwokatów” organizowanej przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jarosławiu.	08.09.2023 r.
3.	Udział Zastępcy RPO Stanisława Trociuka w Zgromadzeniu Jubileuszowym Związku Powiatów Polskich. Zamek Królewski w Warszawie.	12.09.2023 r.
4.	Konferencja „Zaginięcia wśród osób z zespołem otępiennym - jak zapewnić bezpieczeństwo podopiecznym?”. Biuro RPO. Warszawa	13.09.2023 r.
5.	Udział przedstawicieli Biura RPO w Ogólnopolskiej Konferencji na temat Zanieczyszczenia Światłem, zorganizowanej na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.	14-15.09.2023 r.
6.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w X edycji gali „Złotego Lauru Super Biznesu”. Wygłoszenie laudacji i wręczenie nagrody w kategorii specjalnej „Osobowość Roku” Alesiovi Bialackiemu - białoruskiemu działaczowi społecznemu, politykowi, obrońcy praw człowieka i więźniowi politycznemu, który jest również laureatem Pokojowej Nagrody Nobla. Warszawa.	19.09.2023 r.
7.	Udział Zastępcy RPO Stanisława Trociuka w Krajowym Kongresie Współpracy Lokalnej. Uniwersytet SWPS. Warszawa.	19.09.2023 r.
8.	Udział przedstawicieli Biura RPO w XIV Kongresie Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych w Goniądzu.	19.09.2023 r.
9.	Udział Zastępcy RPO Valeriego Vacheva w XII zjeździe Katedr Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Toruń.	22.09.2023 r.

Tabela 12. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w III kwartale 2023 r.

1.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z delegacją Ombudsmana Tadżykistanu, w celu wymiany informacji na temat działań podejmowanych przez obie instytucje praw człowieka. Biuro RPO. Warszawa.	09.08.2023 r.
2.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z delegacją fundacji Save The Children, międzynarodowej organizacji zajmującej się wspieraniem i ochroną praw dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji. Biuro RPO. Warszawa.	23.08.2023 r.
3.	Udział przedstawiciela RPO w posiedzeniu Zarządu Europejskiej Sieci Krajowych Instytucji Praw Człowieka ENNHRI. Oslo, Norwegia.	28-30.08.2023 r.
4.	Udział przedstawiciela RPO w spotkaniu EEA NG Partners' Meeting w ramach projektu FRA, organizowanym przez norweskie NHRI. Oslo, Norwegia.	30-31.08.2023 r.
5.	Udział przedstawiciela RPO w spotkaniu oraz konferencji w zakresie działalności, organizowanej przez United in Accessibility. Bruksela, Belgia.	20-21.09.2023 r.
6.	Udział przedstawiciela RPO w dorocznej konferencji nt. europejskiego prawa rodzinnego „Annual Conference on European Family Law 2023”, organizowanej przez Akademię Prawa Europejskiego (Academy of European Law – ERA). Trewir, Niemcy.	20-22.09.2023 r.
7.	Spotkanie Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego z delegacją misji obserwacji wyborów Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR), która przebywa w Polsce w związku z zaplanowanymi na 15 października 2023 r. wyborami parlamentarnymi. Biuro RPO. Warszawa.	25.09.2023 r.
8.	Spotkanie zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego z Emily O'Reilly, pełniącą funkcję Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Biuro RPO. Warszawa.	26.09.2023 r.
9.	Udział przedstawiciela RPO w konferencji na temat równości płci, organizowanej przez Słowackie Narodowe Centrum Praw Człowieka. Bratysława. Słowacja.	25-27.09.2023 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia o charakterze generalnym do:

Ministra Zdrowia (XI.815.43.2021 z 2 lipca 2023 r.) - w sprawie nierównego ukształtowania sytuacji prawnej kobiet i mężczyzn oddających krew.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na kwestię nierównego ukształtowania sytuacji prawnej kobiet i mężczyzn oddających krew. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2017 r. w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi, krew pełna jest pobierana nie częściej niż 6 razy w roku od mężczyzn i nie częściej niż 4 razy w roku od kobiet, z tym że przerwa pomiędzy pobraniami nie może być krótsza niż 8 tygodni. Jednorazowo pobiera się 450 ml pełnej krwi. Mężczyźni w ciągu roku mogą zatem oddać 2700 ml pełnej krwi, kobiety – 1800 ml. Wynikające z przytoczonych przepisów zróżnicowane traktowanie w zakresie częstotliwości pobrań krwi od kobiet i mężczyzn w skali roku – mogące znajdować uzasadnienie w różnicach fizjologicznych między płaciami – prowadzi do sytuacji, w której na oddanie tej samej co mężczyźni ilości krwi, przekraczającej 1800 ml, kobiety potrzebują więcej czasu przy założeniu o oddawaniu krwi w maksymalnej ilości i przy maksymalnej rocznej częstotliwości. Powoduje to gorsze traktowanie kobiet w porównaniu do mężczyzn w sytuacji, w której ta sama ilość krwi, przekraczająca 1800 ml, jest stosowana jako kryterium upoważniające osoby oddające krew do skorzystania z określonych uprawnień albo nadania im określonych przywilejów.

Niekorzystne traktowanie kobiet ma także miejsce na gruncie tych przepisów ustawy o publicznej służbie krwi (dalej jako: u.p.s.k.), które wprawdzie wprowadzają zróżnicowanie dla kobiet i mężczyzn w ilości krwi upoważniające osoby oddające krew do skorzystania z określonych uprawnień albo nadania im określonych przywilejów, ale czynią to w sposób nieproporcjonalny w porównaniu do zróżnicowania limitów oddania krwi w ciągu roku przez kobiety i mężczyzn na gruncie wspomnianego rozporządzenia.

Wydaje się, że wskazane zróżnicowane traktowanie kobiet i mężczyzn nie odpowiada konstytucyjnym wymogom związku zasady równości z zasadą sprawiedliwości oraz racjonalnego uzasadnienia i proporcjonalności akceptowalnego zróżnicowanego traktowania kobiet i mężczyzn, przesądzając o dyskryminacji tych pierwszych względem tych drugich w przedmiotowym zakresie. Ustalenie to jest tym bardziej niepokojące, że tytuł „Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi” implikuje określone przywileje,

na przykład szczególne uprawnienia do świadczeń opieki zdrowotnej, czy uprawnienie do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego na terenie gminy.

Chociaż decyzja w tej kwestii jest zarezerwowana do kompetencji jednostki samorządu terytorialnego z informacji, jakie wpływają do Biura RPO wynika, że realizując ją właściwe organy tych jednostek stosują takie kryteria ilościowe oddanej krwi, jakie u.p.s.k. wiąże z tytułami Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi poszczególnych stopni. W świetle powyższego, zasadnym wydaje się wyrównanie sytuacji kobiet i mężczyzn w zakresie nabywania tytułu Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi i implikowanych nim przywilejów przez wprowadzenie takich kryteriów ilości oddanej krwi dla kobiet i mężczyzn w u.p.s.k., które pozostają w proporcji do różnicy częstotliwości jej oddawania przez kobiety i mężczyzn wynikającej z rozporządzenia w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi, zrównując okres donacji krwi jako kryterium nabycia określonych uprawnień czy przywilejów.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o analizę przedstawionego wyżej zagadnienia oraz rozważenie podjęcia prac legislacyjnych w kierunku zarysowanym w niniejszym wystąpieniu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 28 lipca 2023 r. wyjaśnił, że zgodnie z dyrektywą 2002/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. ustanawiającą normy jakości i bezpiecznego pobierania, testowania, przetwarzania, przechowywania i dystrybucji krwi ludzkiej i składników krwi oraz zmieniającą dyrektywę 2001/83/WE, w celu podnoszenia norm bezpieczeństwa odnoszących się do krwi i składników krwi, krwiodawstwo powinno być dobrowolne i nieodpłatne. Również zgodnie z zaleceniem nr R (95) 14 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie ochrony zdrowia dawców i biorców w ramach transfuzji krwi, przyjętym w dniu 12 października 1995 r., „oddawanie krwi, osocza lub składników krwi jest uważane za dobrowolne i nieodpłatne, jeżeli jest dokonywane przez osobę z jej własnej woli i nie daje podstaw do jakiegokolwiek zapłaty w formie pieniężnej lub w jakiegokolwiek równoważnej postaci”. Należy mieć na uwadze, iż oddawanie krwi lub jej składników nie należy do katalogu praw człowieka. Krwiodawstwo nie ma na celu dyskryminacji, a możliwość oddawania krwi nie jest prawem jednostki. Jedynym prawem jest natomiast prawo do ochrony zdrowia i życia, co znajduje odzwierciedlenie w aktualnie obowiązujących przepisach. Należy podkreślić, iż określona częstotliwość oddawania krwi i jej składników przez kobiety jest uzasadniona uwarunkowaniami fizjologicznymi kobiety i ma na celu przede wszystkim konieczność zapewnienia bezpieczeństwa dawcy i biorcy.

Komendanta Głównego Straży Granicznej (VII.531.58.2023 z 3 lipca 2023 r.) – w sprawie rozbieżności praktyki co do możliwości przekraczania granicy Polski przez osoby posiadające podwójne obywatelstwo na podstawie paszportu innego państwa.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski obywateli, w których wskazują na rozbieżność praktyki co do możliwości przekraczania granicy Polski przez osoby posiadające podwójne obywatelstwo, w tym obywatelstwo polskie na podstawie paszportu innego państwa. Część wnioskodawców posiadających podwójne obywatelstwo – w tym obywatelstwo Rzeczypospolitej Polskiej – wskazuje, że nie miało możliwości wyjazdu z Polski na podstawie paszportu innego państwa. Z treści komunikatu zamieszczonego na stronie internetowej Straży Granicznej wynika, że: „jeśli funkcjonariusz Straży Granicznej w trakcie kontroli granicznej na wyjazd z Polski uzyska informację, że podróżny posiada polskie obywatelstwo, a nie ma ważnego polskiego dokumentu, czyli – w zależności od kierunku podróży – paszportu lub dowodu osobistego, ma obowiązek nie zezwolić takiej osobie na przekroczenie granicy”. Dotyczyć ma to również sytuacji, gdy obywatel wjechał na terytorium Polski na podstawie dokumentu stwierdzającego obywatelstwo innego państwa.

Jako podstawę prawną takiej interpretacji we wskazanym komunikacie wskazano przepisy ustawy o obywatelstwie polskim. Stosownie do art. 3 ustawy o obywatelstwie obywatel polski posiadający równocześnie obywatelstwo innego państwa ma wobec Rzeczypospolitej Polskiej takie same prawa i obowiązki jak osoba posiadająca wyłącznie obywatelstwo polskie. Ponadto, przepis ten stanowi, że obywatel polski nie może wobec władz Rzeczypospolitej Polskiej powoływać się ze skutkiem prawnym na posiadane równocześnie obywatelstwo innego państwa i na wynikające z niego prawa i obowiązki. W ocenie Rzecznika, z przepisu tego nie wynika norma prawna, na którą powołuje się Straż Graniczna, odmawiając obywatelom polskim przekroczenia granicy w celu wyjazdu z Polski na podstawie paszportu innego państwa. Wskazane przepisy powinny być bowiem interpretowane z uwzględnieniem art. 5 ust. 1 ustawy o dokumentach paszportowych, który przyznaje prawo a nie obowiązek do posiadania dokumentu paszportowego oraz art. 5 ust. 2 ustawy o dowodach osobistych, który ustanawia obowiązek posiadania dowodu osobistego jedynie przez pełnoletnich obywateli polskich zamieszkujących na terytorium RP.

Dodatkowy argument przeciwko przyjętej przez Straż Graniczną interpretacji przepisów ustawy o obywatelstwie występuje, w przypadku osób posiadających podwójne obywatelstwo Polski i innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. W przypadku takich osób przyjęta przez Straż Graniczną interpretacja zdaje się nie odpowiadać prawu obywateli Unii

Europejskiej do swobodnego przemieszczania się, gwarantowanego traktatowo w treści art. 21 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (swoboda i obywatelstwo). Dla potwierdzenia obywatelstwa Unii tak samo ważny jest paszport lub dowód osobisty wydany przez polskie organy władzy, jak i organy innego państwa członkowskiego. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako: TSUE) państwo członkowskie UE może zobowiązać swoich obywateli, pod groźbą kary, do posiadania przy sobie ważnego dowodu tożsamości lub paszportu, gdy podróżują do innego państwa członkowskiego Unii, niezależnie od używanego środka transportu i trasy. Istotne jest, by dokument tożsamości lub paszport był ważny, brak jest natomiast wskazania by – w sytuacji posiadania podwójnego obywatelstwa – konieczne było posiadanie dokumentu wydanego przez państwo, z którego obywatel Unii chce wyjechać.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Komendanta z prośbą o przekazanie informacji na temat praktyki przyjętej przez Straż Graniczną, w przypadku, gdy osoba posiadająca podwójne obywatelstwo, w tym polskie, próbuje przekroczyć granicę w celu wyjechania z Polski.

Komendant Główny Straży Granicznej w piśmie z 24 lipca 2023 r. podkreślił, że w ustawie o obywatelstwie polskim nie zdefiniowano pojęcia „obywatelstwa polskiego”. W doktrynie obywatelstwo definiuje się najczęściej jako „węzeł prawny pomiędzy jednostką a państwem” i definicja ta, co do zasady, nie budzi wątpliwości. Podobnie kwestia ta została określona w art. 2 Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie z 1997 r. Natomiast zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy o cudzoziemcach „cudzoziemcem jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego”. Tym samym ustawodawca określił, że każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego jest cudzoziemcem. Jednocześnie z grupy tej wyjęte są wszystkie osoby posiadające obywatelstwo polskie, bez względu na posiadane obywatelstwa innych krajów. Obywatel polski posiadający inne jeszcze obywatelstwo lub obywatelstwa, bez względu na jego miejsce zamieszkania, w Polsce czy też za granicą, jest traktowany w świetle prawa polskiego przez władze polskie wyłącznie jako obywatel polski i nie może skutecznie powoływać się wobec organów polskich na to inne obywatelstwo lub obywatelstwa. Z perspektywy prawa polskiego i organów polskich inne niż polskie obywatelstwo danej osoby nie jest uwzględniane i nie ma żadnego znaczenia. Zasada ta wprowadza równość pozycji obywatela polskiego o podwójnym/wielokrotnym obywatelstwie z pozycją osoby posiadającej wyłącznie polskie obywatelstwo w zakresie ich praw i obowiązków wobec Rzeczypospolitej Polskiej. Szczególne traktowanie osób o podwójnym obywatelstwie, np. poprzez żądanie od takich osób uzyskania zezwolenia na wjazd do Polski (wydanie wizy do obcego paszportu) lub brak obowiązku

posiadania polskich dokumentów tożsamości (paszportu przy przekraczaniu granicy), oznaczałoby naruszenie zasady równości wobec prawa. Reasumując, w ocenie Straży Granicznej interpretacja przepisów ustawy o obywatelstwie polskim, zaproponowana przez Rzecznika, mogłaby wiązać się z całym szeregiem nieakceptowalnych ryzyk związanych z przekraczaniem granicy państwowej.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (WZF.7032.1.2023 z 3 lipca 2023 r.) - w sprawie zasad rekrutacji na jednolite studia magisterskie dla strażaków w służbie kandydackiej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek dotyczący problemów związanych z rekrutacją na jednolite studia magisterskie dla strażaków w służbie kandydackiej w Szkole Głównej Służby Pożarniczej. Przedstawione zagadnienie dotyczy wieku kandydatów, a konkretnie daty ukończenia przez nich 18. roku życia.

W odniesieniu do dolnej granicy wieku przyjęto, że kandydat musi mieć ukończone 18 lat do dnia 31 maja. Regulacje w tym zakresie zostały szczegółowo określone w decyzji nr 8 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie ustalenia warunków i trybu rekrutacji kandydatów na jednolite studia magisterskie dla strażaków w służbie kandydackiej w Szkole Głównej Służby Pożarniczej na rok akademicki 2023/2024. Zgodnie z punktem 2 załącznika do wyżej powoływanej decyzji, osoba ubiegająca się o przyjęcie na studia, w dniu złożenia zgłoszenia rekrutacyjnego w systemie Internetowej Rekrutacji Kandydatów (IRK), musi mieć ukończone 18 lat, co wynika z art. 112 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, stanowiącego, że osoba ubiegająca się o przyjęcie do służby kandydackiej w PSP musi korzystać z pełni praw publicznych, a wniosek o przyjęcie na studia stanowi równocześnie wniosek o przyjęcie do służby kandydackiej w PSP.

Zacytowana regulacja jest ważna z tego względu, że absolwenci liceów ogólnokształcących, którzy przystąpili w bieżącym roku do egzaminu maturalnego, a urodzili się po dniu 1 czerwca 2005 r. i rozpoczęli naukę w szkole podstawowej w wieku lat sześciu - są odrzucani już na etapie elektronicznego zgłoszenia mimo, iż część z nich ukończy 18. rok życia przed ogłoszeniem wyników rekrutacji, a tym samym przed 1 października 2023 r., czyli przed rozpoczęciem roku akademickiego. Podany stan faktyczny nie stanowi jednostkowego przypadku, gdyż w przyszłych latach w analogicznej sytuacji znajdą się inni absolwenci liceów. Zainteresowany wskazuje, że różnicowanie dostępu do kształcenia na państwowej uczelni młodym obywatelom, znajdującym się w opisanej sytuacji, stanowi dyskryminację, przy czym kryterium różnicującym jest miesiąc urodzenia.

Analizując przedstawiony problem RPO stwierdził, że przepisy art. 28 i art. 112 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej stanowią, że osoby pełniące służbę w PSP, jak i ubiegające się o przyjęcie do służby kandydackiej w PSP muszą korzystać z pełni praw publicznych. W niniejszej sytuacji pojawia się jednak zagadnienie zasadności wymogu ustawowego, że „osoba ubiegająca się o przyjęcie do służby kandydackiej w PSP musi korzystać z pełni praw publicznych, a wniosek o przyjęcie na studia stanowi równocześnie wniosek o przyjęcie do służby w PSP”. Jest ono istotne także i z tego względu, że służby mundurowe, w tym i Państwowa Straż Pożarna, mają braki kadrowe oraz problemy z naborem kandydatów do pełnienia służby. Tymczasem uregulowania takie powodują, że osoby zdecydowane na studia magisterskie dla strażaków w służbie kandydackiej w Szkole Głównej Służby Pożarniczej zmuszone są do rocznej przerwy w rekrutacji do tej placówki edukacyjnej. Problem ten może także wynikać z braku spójności, względnie niedostosowania pragmatyk służbowych do mających wiele lat wcześniej reform edukacji i obniżenia wieku obowiązku szkolnego. Brak w tym zakresie kompatybilności regulacji dotyczących rekrutacji na studia magisterskie dla strażaków w służbie kandydackiej w Szkole Głównej Służby Pożarniczej powoduje negatywne skutki prawne dla części absolwentów liceów ogólnokształcących.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o zapoznanie się z niniejszym zagadnieniem oraz wyrażenie swojego stanowiska w sprawie.

Ministra Edukacji i Nauki (XI.7033.1.2023 z 3 lipca 2023 r.) – w sprawie potrzeby wsparcia pracowników uczelni wyższych i nauczycieli akademickich z niepełnosprawnościami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na potrzebę dostosowania formy oraz czasu pracy do potrzeb pracowników naukowych z niepełnosprawnościami. Regulacja dotycząca czasu pracy została zawarta w art. 127 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Nauczyciela akademickiego obowiązuje system zadaniowego czasu pracy. Ustawa rozróżnia pojęcie czasu pracy i rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych. Szczegółowe zasady ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich, w tym wymiar zajęć dydaktycznych oraz innych obowiązków dla poszczególnych stanowisk, są określane w regulaminach pracy. Regulaminy te w wielu przypadkach powtarzają regulacje o przeciwdziałaniu dyskryminacji w zatrudnieniu i nie przewidują konkretyzacji uprawnień osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie regulaminy pracy uwzględniają możliwości obniżenia pensum dydaktycznego z różnych przyczyn, niezwiązanych ze stanem zdrowia, takich jak pełnienie rozmaitych funkcji w uczelni. Część z regulaminów przewiduje możliwość obniżenia wysokości pensum w wyjątkowych, uzasadnionych

przypadkach po przedstawieniu przez nauczyciela akademickiego orzeczenia o niepełnosprawności, a w konsekwencji uzależnia możliwości uzyskania wsparcia od posiadania konkretnego orzeczenia. Taki sposób regulacji uprawnień różnicuje sytuację pracownika naukowego z uwagi na miejsce pracy, gdyż w jednej uczelni będzie mógł skorzystać z niezbędnego wsparcia, w innej z kolei nie będzie miał takich możliwości.

Regulacje wskazujące na możliwość obniżenia pensum dają szeroką swobodę rektorom w tym zakresie. Należy także pamiętać, że posiadanie orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność jest prawem, a nie obowiązkiem osób uprawnionych. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na regulacje ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (dalej jako: „ustawa o rehabilitacji”). W art. 15 ust. 2 ww. ustawy wskazano, że czas pracy osoby z niepełnosprawnością zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Z kolei art. 18 tej ustawy przewiduje, że skrócone normy czasu pracy nie mają wpływu na wysokość wynagrodzenia za pracę. Osoba z niepełnosprawnością nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. W przypadku osób z niepełnosprawnościami nie jest możliwe ustalenie dobowego wymiaru czasu pracy lub norm czasu pracy przekraczających określone w tym przepisie granice. Takie postanowienie, zawarte w umowie lub określone przez pracodawcę jednostronnie, jest nieważne i w jego miejsce wchodzi granice czasowe wykonywania pracy wynikające z powołanej ustawy. Ponadto, zastosowanie skróconego czasu pracy do osoby z niepełnosprawnością legitymującej się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności nie wymaga przedłożenia zaświadczenia lekarskiego o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy. W przypadku nauczycieli odpowiednie rozwiązanie zostało uwzględnione w treści art. 42a ustawy - Karta Nauczyciela. Nauczycielowi legitymującemu się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności obniża się tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć proporcjonalnie do obniżenia maksymalnego tygodniowego wymiaru czasu pracy zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji.

Podobnych rozwiązań odnoszących się do obniżenia rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych brakuje jednak na gruncie ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Pozostawienie tego zagadnienia jedynie na poziomie indywidualnych porozumień bądź regulaminów pracy jest niewystarczające biorąc pod uwagę cel określony w art. 11 ust. 1 pkt 6 lit. c ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Zachodzi zatem konieczność wprowadzenia odpowiednich regulacji dotyczących proporcji rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych nauczycieli akademickich z niepełnosprawnościami z zachowaniem prawa do pełnego wynagrodzenia. Na takie rozwiązanie

wskazuje również stanowisko Państwowej Inspekcji Pracy prezentujące przyjęty w literaturze pogląd, że w stosunku pracy nauczyciela akademickiego zasadne wydaje się respektowanie norm dziennych i tygodniowych, a więc nauczyciele akademicy, którzy posiadają umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności powinni mieć tak ustalone zadania określone rocznym wymiarem zajęć dydaktycznych, aby były realne do wykonania w skróconych normach czasu pracy wynikających z art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji.

RPO zwrócił również uwagę na definicję młodego naukowca zawartą w art. 360 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Powyższa regulacja ma szczególnie istotne znaczenie dla osób uczestniczących w konkursach Narodowego Centrum Nauki na projekty badawcze, gdzie wskazana definicja jest wykorzystywana przy określaniu, kto może być kierownikiem projektu. Młodym naukowcem jest osoba prowadząca działalność naukową, która jest doktorantem lub nauczycielem akademickim – i nie posiada stopnia doktora albo posiada stopień doktora, od uzyskania którego nie upłynęło 7 lat, i jest zatrudniona w podmiocie, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Wskazana regulacja nie uwzględnia sytuacji niektórych osób z niepełnosprawnościami. Pomimo podejmowania licznych wysiłków, a także regulacji prawnych, osoby z niepełnosprawnościami w dalszym ciągu napotykać na bariery architektoniczne i komunikacyjne, które mogą znacznie utrudniać lub wręcz uniemożliwiać im korzystanie z zasobów uczelni i prowadzenie działalności naukowej. W przedstawionym kontekście sytuacja dydaktyków i naukowców z niepełnosprawnościami wymaga uwzględnienia potencjalnych barier w wielu obszarach. Działania na rzecz wyrównania szans osób z niepełnosprawnościami powinny obejmować zarówno możliwość zmniejszenia wymiaru zajęć dydaktycznych, zapewnienia dostępności miejsca pracy, jak również uwzględnianiu trudności w możliwości uzyskania stypendium. Dalsze działania wymagają analizy istniejących rozwiązań oraz ścisłych konsultacji z osobami z niepełnosprawnościami.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o analizę przedstawionych postulatów oraz poinformowanie o aktualnie podejmowanych inicjatywach na rzecz wsparcia pracowników uczelni wyższych i nauczycieli akademickich z niepełnosprawnościami.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 21 sierpnia 2023 r. zapewnił, że w kierowanym przez niego resorcie przywiązywana jest duża waga do wszystkich otrzymywanych sygnałów dotyczących problemów osób z niepełnosprawnościami oraz postulatów poprawy ich sytuacji, a gdy jest to zasadne, podejmowane są także – w ramach posiadanych kompetencji i możliwości finansowych – działania w kierunku doskonalenia obowiązujących w tym obszarze przepisów prawa.

Ministra Edukacji i Nauki (VII.7034.3.2023 z 3 lipca 2023 r.) - w sprawie kosztów postępowania o nadanie stopnia doktorskiego.

Rzecznik Praw Obywatelskich powziął wątpliwości dotyczące zasad pobierania od absolwentów studiów doktoranckich opłat za przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

Zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej jako: p.s.w.n.), osoba, która ubiega się o nadanie stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego lub tytułu profesora, wnosi opłatę za przeprowadzenie postępowania w tej sprawie. Z kolei ustęp 4 wskazanego przepisu stanowi, że opłaty nie pobiera się w uczelni, instytucie PAN, instytucie badawczym, instytucie międzynarodowym od osoby ubiegającej się o stopień doktora, która ukończyła kształcenie w szkole doktorskiej. Ponadto ustawodawca przewidział – w uzasadnionych przypadkach – możliwość zwolnienia kandydata do stopnia lub tytułu w całości lub w części z ww. opłaty (art. 182 ust. 5 p.s.w.n.).

Z kolei art. 179 ust. 9 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stanowi, że do osób, które rozpoczęły studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020 i ubiegają się o nadanie stopnia doktora na zasadach określonych w ustawie, o której mowa w art. 1, stosuje się odpowiednio przepis art. 182 ust. 4 tej ustawy. Już literalne odczytanie powołanej wyżej regulacji wskazuje, że wolą ustawodawcy było odpowiednie zastosowanie art. 182 ust. 1 p.s.w.n. nie tylko w odniesieniu do osób posiadających status doktoranta, lecz do szerszego kręgu podmiotów, określonych mianem „osób, które rozpoczęły studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020 i ubiegają się o nadanie stopnia doktora na zasadach określonych w ustawie”.

Zaznaczenia wymaga, że ustawodawca, chcąc uregulować kwestie dotyczące uczestników studiów doktoranckich, posługuje się w ustawie - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, pojęciem doktorant. Odstąpienie od użycia tego sformułowania w odniesieniu do kwestii odpowiedniego stosowania art. 182 ust. 4 p.s.w.n., mając na względzie założenie o racjonalności ustawodawcy, pozwala na przyjęcie, że przepis ten znajdzie odpowiednie zastosowanie do szerszego kręgu podmiotów, tj. osób, które rozpoczęły studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020 i ubiegają się o nadanie stopnia doktora na zasadach określonych w ustawie, bez względu na to, czy stopień doktora uzyskały w trakcie trwania studiów doktoranckich. W ocenie RPO, taka interpretacja prowadzi do racjonalnych rozwiązań, które w szerokim zakresie gwarantują poszanowanie praw zarówno doktorantów, jak i osób, które nie uzyskały stopnia doktora w trakcie studiów. Ustawodawca celowo skonstruował przepis w taki sposób, by obejmował on zakresem

zastosowania także osoby, które nie uzyskały stopnia doktora w trakcie studiów doktoranckich.

W ocenie RPO, w obecnym stanie prawnym nie ma zatem podstaw do pobierania opłaty za przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora od osoby ubiegającej się o stopień doktora, która rozpoczęła studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020 i ukończyła tok studiów, bez względu na termin wszczęcia postępowania i obrony rozprawy doktorskiej.

Warto też zaznaczyć, że w sytuacji tak istotnej rozbieżności w zakresie interpretacji przedmiotowych przepisów, w sytuacji naliczenia przez uczelnie opłat za postępowanie awansowe, byli doktoranci staną przed wyborem dochodzenia ochrony swoich praw przed sądami powszechnymi. Część jednak z nich, z uwagi na trudną sytuację finansową, w ogóle zaniecha ubiegania się o uzyskanie stopnia doktora.

Mając na uwadze powyższe, w szczególności zaś dostrzegając trudne położenie doktorantów, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 24 sierpnia 2023 r. przedstawił stanowisko, zgodnie z którym art. 179 ust. 9 *Przepisów wprowadzających* nie zawiera generalnego zwolnienia z kosztów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora dla osób, które nie uzyskały stopnia doktora w trakcie studiów doktoranckich i utraciły status doktoranta. Równocześnie należy podkreślić, że art. 182 ust. 5 PSWiN w związku z art. 192 ust. 2 pkt 2 PSWiN umożliwia w indywidualnych, uzasadnionych przypadkach zwolnienie przez rektora z opłaty w całości lub w części za przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w trybie eksternistycznym. Należy wyraźnie zaakcentować, że brak jest podstaw do kwestionowania przyjętej przez niektóre podmioty doktoryzujące korzystniejszej formuły dotyczącej zwolnienia z kosztów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, jeżeli taka decyzja odpowiada rozwiązaniom przyjętym w danej jednostce (w ramach posiadanej przez nią autonomii) i jest uzasadniona okolicznościami indywidualnej sprawy. Przedstawiając powyższe wyjaśnienia informuję równocześnie, że interpretacja dokonywana przez różne podmioty, w tym organy administracji państwowej, stanowi wyrażenie stanowiska o niewiążącym charakterze. Każdy podmiot stosujący prawo dokonuje jego wykładni na własną odpowiedzialność.

Ministra Zdrowia i Rzecznika Praw Pacjenta (VII.5001.6.2023 z 11 lipca 2023 r.) – w sprawie przesłanki aborcyjnej takiej jak zagrożenie dla zdrowia psychicznego.

Rzecznik Praw Obywatelskich podczas jednego ze spotkań z przedstawicielkami Zespołu Praw Kobiet Inicjatywy „Nasz Rzecznik” został poinformowany o trudnościach w dostępie do legalnych zabiegów terminacji ciąży, z jakimi mierzą się kobiety, dla których ciąża stanowi zagrożenie dla zdrowia psychicznego. Uczestniczki spotkania wskazały, że w praktyce zdarza się, że przesłanka, o której stanowi art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, jest interpretowana jako niedająca podstawy do dokonania terminacji ciąży, w sytuacji, gdy stan zagrożenia dla zdrowia kobiety dotyczy jej zdrowia psychicznego.

Rzecznik w szczególności zwrócił uwagę, że wspomniany problem był już zasygnalizowany w piśmie skierowanym do dyrektora jednego ze szpitali w związku z odmową wykonania zabiegu terminacji ciąży u pacjentki, która posiadała dwie opinie wydane przez lekarzy psychiatrów potwierdzające, że donoszenie ciąży w sytuacji, gdy płód obarczony jest wadą letalną stanowi zagrożenie dla jej zdrowia. Z uzyskanej odpowiedzi wynika, że Szpital dostrzegł trudności w interpretacji obowiązujących przepisów o dopuszczalności przerywania ciąży i widział potrzebę zwrócenia się do konsultanta wojewódzkiego ds. ginekologii i położnictw w celu określenia, jakie przesłanki medyczne mogą uzasadniać terminację ciąży po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. w sprawie o sygn. akt K 1/20.

Powyższe okoliczności wskazują, że istnieje potrzeba upowszechnienia wiedzy wśród personelu medycznego o przesłankach pozwalających na skorzystanie przez kobietę z zabiegu legalnej aborcji. Ma to bowiem kluczowe znaczenie dla poszanowania praw pacjentek i zapewnienia im efektywnego dostępu do zabiegów terminacji ciąży.

RPO podkreślił, że choć po wejściu w życie ww. wyroku TK nie jest dopuszczalne w Polsce dokonanie terminacji ciąży z powołaniem się na przesłankę embriopatologiczną, to wciąż zgodne z prawem jest wykonywanie aborcji w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia pacjentki, co wynika z art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Przepis ten stanowi o sytuacji, w której „ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej”. Trudno zatem zaakceptować pogląd, zgodnie z którym zagrożenie dla zdrowia psychicznego matki w żadnym przypadku nie może zostać uznane za stanowiące zagrożenie dla zdrowia kobiety uzasadniające legalne przerwanie ciąży.

Wobec powyższego Rzecznik zwrócił się do Ministra oraz RPP z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 20 lipca 2023 r. wskazał, iż w świetle art. 4aust. 1 pkt 1 ustawy o planowaniu rodziny,

ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerwania ciąży, przerwanie ciąży jest dopuszczalne w przypadku, gdy ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej. Decyzja o tym, czy wystąpiły powyższe okoliczności, jest i może być podejmowana wyłącznie przez lekarza w odniesieniu do konkretnego przypadku. W związku z powyższym, nie został określony zamknięty katalog wskazań do przerwania ciąży w przypadku, gdy ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety ciężarnej. Przepis ustawy w żaden sposób nie determinuje również, jakiego obszaru zdrowia, ww. zagrożenie ma dotyczyć. Dodatkowo Sekretarz Stanu poinformował, że Minister Zdrowia zarządzeniem z dnia 12 czerwca 2023 r. powołał Zespół do spraw opracowania wytycznych dla podmiotów leczniczych w zakresie procedur związanych z zakończeniem ciąży. Po zakończonych pracach zespołu – w oparciu o sporządzone wytyczne – planowane jest przeprowadzenie szkoleń dla wszystkich placówek szpitalnych z oddziałami ginekologiczno-położniczymi. Zakłada się, że będą one przeprowadzane przez Rzecznika Praw Pacjenta we współpracy z Konsultantem Krajowym w dziedzinie ginekologii i położnictwa, który jest przewodniczącym Zespołu.

Rzecznik Praw Pacjenta w piśmie z 27 lipca 2023 r. podkreślił, iż w jego ocenie zagrożenie zdrowia psychicznego kobiety w ciąży wywołane tą ciążą może stanowić przesłankę do przerwania ciąży. Zagrożenie życia lub zdrowia matki dotyczy bowiem zarówno zdrowia somatycznego, jak też zdrowia psychicznego. Jest to ocena zbieżna m.in. ze stanowiskiem Prokuratora Generalnego przedstawionym w toku postępowania przed TK w sprawie zakończonej wyrokiem z 22 października 2020 r. Analizując powyższą materię Rzecznik Praw Pacjenta wystąpił do konsultanta krajowego w dziedzinie psychiatrii o stanowisko w sprawie przesłanki legalnego przerwania ciąży z uwagi na zagrożenie zdrowia psychicznego kobiety w ciąży z punktu widzenia kryteriów medycznych. Opinia Konsultanta wskazuje, że w świetle aktualnej wiedzy medycznej mogą mieć miejsce przypadki zagrożenia zdrowia psychicznego kobiety ciężarnej spowodowane ciążą, natomiast nie ma zamkniętego katalogu konkretnych chorób, a każdy przypadek należy analizować indywidualnie. Konkludując, zdaniem RPP aborcja ze względu na zagrożenie zdrowia psychicznego matki jest legalna, w związku z czym przesłankę tę podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych winny uwzględniać w ramach prowadzonej działalności leczniczej. Analiza jej dopuszczalności powinna być przeprowadzana ad casum, uwzględniając indywidualny charakter każdego przypadku.

Ministra Sprawiedliwości (II.501.2.2023 z 17 lipca 2023 r.) - w sprawie stalkingu ze strony firm windykacyjnych.

W zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje problematyka działań firm windykacyjnych, noszących znamiona nękania domniemanych dłużników. Działania te, pomimo ich uporczywości, nie są ścigane na drodze prawnokarnej z uwagi na fakt, że nie obejmuje ich zakres zastosowania art. 190a Kodeksu karnego.

Powyższy problem spotkał się już wcześniej z zainteresowaniem ustawodawcy. W projekcie nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 25 stycznia 2019 r., przygotowanym przez Ministra Sprawiedliwości, znalazł się przepis zmieniający art. 190a k.k.

W uzasadnieniu ww. projektu wskazano, że zmiana ta odpowiada potrzebom w zakresie wzmocnienia prewencyjnego oddziaływania tego unormowania, służącego podniesieniu stopnia ochrony przysługującej każdej osobie sfery prywatności, warunkującej zachowanie przez jednostkę poczucia bezpieczeństwa oraz komfortu życiowego. Projektowany wymiar sankcji karnej stanowił odpowiedź na znaczne zwiększenie w ostatnich latach liczby popełnianych przestępstw oraz zasadniczą zmianę charakteru wielu zachowań prowadzących do naruszenia sfery prywatności. W projekcie zrezygnowano ze zmiany, która miałaby polegać na ściganiu stalkingu stosowanego w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności. W uzasadnieniu nowego projektu nie wyjaśniono przyczyn rezygnacji.

Projekt ten był następnie procedowany jako rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Po wyczerpaniu ścieżki legislacyjnej ustawę przekazano do podpisu Prezydentowi, który skierował ją do Trybunału Konstytucyjnego. Wyrokiem z dnia 14 lipca 2020 r. TK orzekł, że ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw jest w całości niezgodna z art. 7 w związku z art. 112 oraz art. 119 ust. 1 Konstytucji.

W końcu, ustawą o zmianie ustawy – k.k. oraz niektórych innych ustaw art. 190a uległ jedynie kosmetycznej zmianie. Ostatecznie więc stalking w celu zwrotu wierzytelności nie został wprowadzony do k.k.

Jak wynika z dokonanej analizy, aktualnie osobom nękanym przez firmy windykacyjne, których działania wypełniają znamiona przestępstwa określonego w art. 190a § 1 k.k., nie przysługuje ochrona z uwagi na to, że poszczególne czynności dokonywane są przez wiele różnych osób. Poszczególnym windykatorom trudno przypisać współsprawstwo wobec braku, co do zasady, działania przez nich w porozumieniu w celu popełnienia czynu zabronionego (art. 18 § 1 k.k.). Z uwagi na fakt, że żaden z pracowników firmy windykacyjnej nękającej swoich dłużników, biorąc pod uwagę częste zmiany klientów, nie wypełnia sam znamion przestępstwa stalkingu o jakim mowa w art. 190a k.k., należałoby się zastanowić czy znamion uporczywego nękania nie wypełnia sprawca polecający – pracodawca czy też zlecający zadania pracownikom firmy windykacyjnej.

Dlatego Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o poinformowanie o przyczynach rezygnacji Ministerstwa Sprawiedliwości z pierwotnie zaproponowanej zmiany legislacyjnej polegającej na dodaniu do art. 190a k.k. formy popełnienia tego czynu w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności, a także o informację, czy obowiązujące przepisy pozwalają na dostateczną ochronę obywateli przed opisanymi w niniejszym wystąpieniu praktykami, czy też znajduje uzasadnienie potrzeba podjęcia stosownej inicjatywy legislacyjnej dla jej prawnego zagwarantowania.

Prezesa Polskiego Związku Piłki Nożnej (XI.815.33.2023 z 17 lipca 2023 r.) - w sprawie dyskryminacji dziewcząt w sporcie.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek wskazujący na zróżnicowane traktowanie drużyn dziewcząt i chłopców w odniesieniu do otrzymywanych nagród w ramach Centralnej Ligi Juniorek i Centralnej Ligi Juniorów. Zróżnicowanie to potwierdzają zapisy zawarte w § 18 uchwały nr VII/89 z dnia 13 czerwca 2022 r. Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie przyjęcia Regulaminu Rozgrywek Centralnej Ligi Juniorek U15 w Piłce Nożnej na sezon 2022/2023 oraz § 18 ust. 4 pkt 2 uchwały nr V/55 z dnia 19 kwietnia 2022 r. Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie przyjęcia Regulaminu Rozgrywek o Mistrzostwo Centralnej Ligi Juniorów U-19, Centralnej Ligi Juniorów U-17 i Centralnej Ligi Juniorów U-15 na sezon 2022/2023 i następne.

Zgodnie z powołanymi przepisami, wysokość nagród dla dwóch najlepszych drużyn dziewczęcych Centralnej Ligi Juniorek U15 wynosi w przypadku mistrzyń CLJ U15 - 10.000 PLN netto, w przypadku wicemistrzyń CLJ U15 - 5.000 PLN netto, natomiast wysokość nagród dla drużyn chłopięcych biorących udział w Rundzie Finałowej Centralnej Ligi Juniorów U-15 wynosi odpowiednio: 100.000 PLN netto – Mistrz Polski 1 zespół, 50.000 PLN netto – Wicemistrz Polski 1 zespół, 25.000 PLN netto – pokonani w 1/2 Finału 2 zespoły.

RPO podkreślił, że zróżnicowanie jednostek wyłącznie w oparciu o kryterium płci stanowi dyskryminację, co jest wykluczone w świetle art. 32 ust. 2 i art. 33 Konstytucji.

Mając na uwadze powyższe Rzecznik zwrócił się do Prezesa o ustosunkowanie się do podniesionej kwestii zróżnicowanego traktowania dziewcząt i chłopców w juniorskich rozgrywkach piłkarskich oraz o wyjaśnienie, jakie są przyczyny odmiennego traktowania najlepszych drużyn dziewcząt i chłopców w ramach Centralnej Ligi Juniorek i Centralnej Ligi Juniorów, a także o udzielenie informacji, czy przedmiotowe zróżnicowanie będzie utrzymane w kolejnych sezonach.

Prezes Generalny ZPN i Prezes ZPN w piśmie z 24 lipca 2023 r. zapewnili, że podejmują wszelkie działania służące rozwojowi

najpopularniejszej dyscypliny sportowej na świecie. Podkreślili, że kryterium płci nie ma żadnego znaczenia przy podejmowaniu decyzji o nagradzaniu w poszczególnych kategoriach wiekowych. Zaznaczyli oni różnicę skali w odniesieniu do rozgrywek chłopięcych i dziewczęcych. W kategorii wiekowej trampkarka/trampkarz istnieje przepaść w liczebności uczestniczek i uczestników. W kategorii trampkarka udział biorą 52 zespoły w całej Polsce. W kategorii trampkarz o mistrzostwo Polski w sezonie walczy 2667 drużyn. To oczywiście w żaden sposób nie umniejsza sukcesu jakim jest tytuł mistrzyni Polski w trampkarkach. Różnica skali pokazuje jednak daleko posuniętą powszechność piłki nożnej chłopców w odniesieniu do wciąż niskiej powszechności dziewczęcych rozgrywek. W związku z powyższym, w rozgrywkach chłopięcych w tym roczniku, drużyna występująca w finale musi rozegrać 31 meczów na poziomie centralnym, a w rozgrywkach dziewczęcych w całym sezonie finalistki rozegrają 10 spotkań. Związek mając świadomość tych dysproporcji podjął decyzję, aby jednym z głównych filarów Strategii Piłki Nożnej Kobiet w Polsce w latach 2022-2026 była partycypacja, co wyznacza oczywisty kierunek działań w celu zachęcania dziewczyn i kobiet do piłki nożnej. Decyzje podjęte w zakresie sprawy, jak podkreślono, zawsze podejmowane były w dobrej wierze. W odczuciu PZPN jak napisano, wysokość nagród nieodłącznie związana jest też z potencjalnymi przychodami jakie generuje dana dyscyplina dla federacji.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (XI.543.10.2022 z 17 lipca 2023 r.) - w sprawie zatrzymania cudzoziemców na granicy.

Już w 2021 r. w wystąpieniu dotyczącym zmian w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych Rzecznik Praw Obywatelskich wyraził wątpliwości co do wprowadzenia z dniem 21 sierpnia 2021 r. do § 3 tego aktu ust. 2a i 2b, jako podstawy do zawracania do linii granicy państwowej osób, które nie należą do żadnej z kategorii podmiotów uprawnionych na podstawie § 3 ust. 2 rozporządzenia do przekroczenia polskiej granicy, a znalazły się w 1 przejściu granicznym, na którym ruch graniczny został zawieszony lub ograniczony, lub poza zasięgiem terytorialnym przejścia granicznego. RPO podkreślił wówczas, że taka regulacja w praktyce odbiera możliwość przekroczenia granicy RP osobom, które deklarują zamiar ubiegania się o ochronę międzynarodową, a osobom, które przekroczyły granicę w sposób niezgodny z przepisami prawa uniemożliwia skuteczne złożenie wniosku o udzielenie ochrony, mimo że mają do tego prawo na podstawie przepisów ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP, a gwarancje skorzystania z tego prawa wynikają z art. 56 ust. 2 Konstytucji. Przekazane wówczas uwagi oraz uzasadnienie stanowiska RPO wciąż pozostają aktualne.

Do biura Rzecznika regularnie kierowane są skargi w sprawie osób, które zostały zawrócone do linii granicy państwa mimo grożącego im na Białorusi niebezpieczeństwa i zgłaszania funkcjonariuszom Straży Granicznej chęci ubiegania się o ochronę międzynarodową na terytorium RP. Szczególnie niepokojącą praktyką jest zawracanie osób po ich wcześniejszym pobycie w szpitalu.

Na sytuację osób przekraczającą granicę polsko-białoruską zwróciła również uwagę Specjalna Sprawozdawczyni ONZ ds. przemocy wobec kobiet i dziewcząt. W swoim oświadczeniu po 10-dniowej wizycie w Polsce w marcu br. podkreśliła, że „odsyłanie uchodźców i innych osób poszukujących bezpieczeństwa i ochrony międzynarodowej w Polsce z powrotem na Białoruś rozpoczęło się w maju 2021 r., kiedy rząd Białorusi oświadczył, że otworzy granicę Białorusi dla migrantów poprzez ułatwienia wizowe, i osiągnęło swoje apogeum zimą 2021 r., dotycząc wiele najbardziej narażonych kobiet i dziewcząt, w szczególności kobiet w ciąży, starszych kobiet i dziewcząt bez opieki”. Autorzy dokumentu zaapelowali m.in. o dogłębne zbadanie wszelkich zarzutów dotyczących stosowania procedury „push-backów” na zewnętrznych granicach Polski, umożliwienia organizacjom międzynarodowym i eksperckim organizacjom praw człowieka prowadzenie systematycznego monitoringu granic, a przede wszystkim o uchylenie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych. W przypadku, gdyby rozporządzenie zostało utrzymane jako część ustawodawstwa krajowego, zdaniem ECRE nie powinno być ono wykorzystywane jako podstawa do wydalenia z terytorium Polski.

Zdaniem RPO uprawniony jest wniosek, że § 3 ust. 2a i 2b rozporządzenia są przepisami niezgodnymi z aktami hierarchicznie nadrzędnymi – polskimi ustawami, a także prawem unijnym i międzynarodowym. Dodatkowo należy wskazać, że w świetle art. 31 ust. 3 Konstytucji to ustawy – a nie rozporządzenia wykonawcze do ustaw – mogą być podstawą wprowadzania ograniczeń wolności i praw jednostki. Wskazane przepisy rozporządzenia nie odpowiadają temu standardowi.

Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o podjęcie działań w celu wyeliminowania § 3 ust. 2a i 2b ww. rozporządzenia z porządku prawnego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 23 sierpnia 2023 r. wyjaśnił, iż zgodnie z obowiązującym prawem, zawrócenie do linii granicy państwowej stanowi konsekwencję uprzedniego wydania postanowienia o opuszczeniu terytorium RP cudzoziemcom, którzy dopuścili się przekroczenia granicy państwowej w sposób sprzeczny z przepisami prawa. Każdy przypadek jest

rozpatrywany w sposób indywidualny, po ustaleniu okoliczności przekroczenia granicy państwowej oraz rozpytaniu cudzoziemca, co do chęci złożenia wniosku o ochronę międzynarodową. W świetle powyższego, nie jest uprawniony zarzut by czynności prowadzone w związku z nielegalnym przekroczeniem granicy miały charakter wydaleń zbiorowych w rozumieniu art. 19 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, co ma sugerować raport Specjalnego Sprawozdawcy ONZ do spraw praw człowieka migrantów z 21 kwietnia 2023 r., a stawianie tego rodzaju zarzutów świadczy o jedynie powierzchownej znajomości sprawy i oparciu się o stanowisko tylko jednej ze stron. Konsekwencją indywidualnego traktowania każdej osoby ujawnionej po nielegalnym przekroczeniu granicy jest fakt, że w każdym takim przypadku w pierwszej kolejności jest oceniany stan zdrowia cudzoziemca. W razie potrzeby jest wzywana karetka pogotowia, ale również funkcjonariusze patrolu udzielają niezbędnej pomocy i wsparcia. W sytuacjach wymagających hospitalizacji cudzoziemcy są przewożeni do szpitali, gdzie jest im zapewniana pomoc medyczna. Są oni zaopatrywani w żywność (pakiety prowiantowe), ciepłe ubrania i koce. Straż Graniczna jest w sposób szczególny wyczulona na sytuację grup wrażliwych tj. osób starszych, małoletnich bez opieki, osób niepełnosprawnych czy kobiet w ciąży. Jeżeli sytuacja osobista cudzoziemca przemawia za tym, że jest zasadne udzielenie pomocy, to jest ona udzielana przez SG. W przypadku gdy pozwala na to stan zdrowia, a cudzoziemiec nie wyraża woli złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, zawrócenie następuje przede wszystkim z zachowaniem bezpieczeństwa dla życia i zdrowia tych osób, przy asyście odpowiednio przeszkolonych funkcjonariuszy. Należy nadmienić, że w celu potwierdzenia, że cudzoziemiec na pewno nie chce złożyć wniosku o ochronę międzynarodową, każdorazowo funkcjonariusze odbierają w tym zakresie oświadczenie na piśmie, stosując jego wzór w języku zrozumiałym dla cudzoziemca.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (XI.816.27.2023 z 17 lipca 2023 r.) - w sprawie osiedli romskich w M. i K.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagą monitoruje sytuację i podejmuje działania na rzecz właściwego zabezpieczenia praw osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych, w tym romskiej mniejszości etnicznej. W szczególności przygląda się problemowi warunków socjalno-bytowych Romów i Romek mieszkających w Małopolsce. Pomimo wieloletnich starań dramatyczne warunki socjalno-bytowe mniejszości romskiej zamieszkałej w M. i w K. nie uległy poprawie. W ostatnich latach nie udało się doprowadzić do przyjęcia przez Gminę Ł. planu kompleksowej rewitalizacji osiedla w M. ani do sporządzenia przez Gminę L. diagnozy społecznej, która stanowiłaby

podstawę do dalszych działań w kierunku poprawy sytuacji mieszkańców osiedla w K.

W kwietniu br. przedstawiciele Biura Rzecznika udali się z wizytacją do tych osiedli. Z ich obserwacji wynika, że wspólnymi problemami dla obu osiedli są niegodne warunki życia ich mieszkańców oraz brak wystarczających działań ze strony lokalnych władz samorządowych. To prowadzi do pogłębienia negatywnych stereotypów o społeczności romskiej wśród innych mieszkańców, w tym potencjalnych pracodawców. Jednocześnie władze samorządowe stoją na stanowisku, że aby uzyskać pomoc Romowie i Romki powinni wykazać się aktywnością na rzecz poprawy własnej sytuacji życiowej. Jednak pełny udział Romów i Romek w rynku pracy, tak samo jak zmiana postrzegania tej grupy przez lokalną społeczność większościową nie wydarzy się samoistnie. W tym celu konieczne jest wdrożenie przez władze samorządowe strategii wielopłaszczyznowego wsparcia społeczności romskiej.

W tym zakresie, w ocenie Rzecznika, gmina L. i gmina Ł. potrzebują wsparcia administracji centralnej. Warto również zaznaczyć, że to nie brak środków finansowych jest głównym powodem dramatycznej sytuacji na osiedlu w M. i w K. Środki takie istnieją dzięki rządowemu Programowi romskiemu, który przyczynia się do realizacji celu, jakim jest rzeczywista równość osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych w życiu ekonomicznym i społecznym, wynikającego z art. 4 ust. 2 Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o mniejszościach. Program romski, pomimo widocznego zaangażowania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w jego opracowanie i wdrożenie, nie jest jednak pozbawiony wad.

Komitet ONZ ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej (CERD) stwierdził, że istnieje potrzeba podjęcia przez Polskę działań, które miałyby na celu zapewnienie trwałych rozwiązań problemów mieszkaniowych osób należących do mniejszości romskiej. Dramatyczne warunki socjalno-bytowe Romów i Romek wymagają podjęcia szeroko zakrojonych inwestycji remontowo – budowlanych, a jedynym podmiotem uprawnionym do ich przeprowadzenia i ubiegania się o dofinansowanie z Programu romskiego jest samorząd terytorialny.

Wydaje się, że nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby władze samorządowe gminy Ł. i gminy L., w porozumieniu z przedstawicielami lokalnych społeczności romskich oraz przy odpowiednim wsparciu ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, zaplanowały podobne inwestycje dostosowane do lokalnych warunków i potrzeb.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o odniesienie się do przedstawionych kwestii i o udzielenie informacji o działaniach podjętych przez resort w przedmiotowym zakresie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 31 sierpnia 2023 r. wskazał, iż sytuacja osad romskich jest przedmiotem zainteresowania ministra właściwego ds. mniejszości narodowych i etnicznych od 2000 r. Z uwagi na największą liczbę Romów w województwie małopolskim powstał Pilotażowy program rządowy na rzecz społeczności romskiej w województwie małopolskim na lata 2001-2004, który obejmował m.in. obszar powiatów limanowskiego i nowosądeckiego. Konieczność jego utworzenia wynikała ze szczególnie trudnej sytuacji społeczności romskiej zamieszkującej powiaty Małopolski oraz faktu, że samorzady terytorialne nie były w stanie samodzielnie, bez udziału Rządu, poradzić sobie z zaistniałą sytuacją. Aktualna strategia działań na rzecz społeczności romskiej przyjmuje odmienną perspektywę niż poprzednie. Nadrzędnym celem Programu jest wzmocnienie mechanizmów strukturalnych, wskazanie szczególnych grup wsparcia oraz dążenie do poprawy kluczowego dla sytuacji Romów poziomu edukacji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji niezmiennie od lat deklaruje chęć wsparcia lokalnego samorządów w rozwiązaniu tego problemu, pozostając w stałym kontakcie z wójtami gmin. W trakcie prac nad kolejnymi programami integracji, podczas spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, MSWiA wielokrotnie wskazywało dobre przykłady kompleksowego podejścia do stopniowego rozwiązania skomplikowanej sytuacji mieszkańców tego rodzaju osiedli, gdzie zmianie warunków mieszkaniowych towarzyszyły szeroko zakrojone działania adaptacyjne.

Ministra Sprawiedliwości (VII.561.15.2023 z 19 lipca 2023 r.) - w sprawie nowelizacji ustawy o notariacie.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Wnioskodawczyni, wskazując na mankamenty obecnej regulacji zawartej w art. 74a § 2 ustawy – Prawo o notariacie. Przepisy art. 12 § 2–2b Prawa o notariacie uprawniają do przystąpienia do egzaminu notarialnego osoby, które nie odbyły aplikacji notarialnej, a które spełniają inne warunki. Zatem art. 74a § 2 Prawa o notariacie normuje sytuację dwóch kategorii kandydatów do zawodu notariusza – aplikantów notarialnych i osób, które nie ukończyły tej aplikacji, tylko zamierzają przystąpić do egzaminu po spełnieniu innych przesłanek ustawowych.

Ministerstwo Sprawiedliwości stoi na stanowisku, że zgodnie z art. 74a § 2 ustawy, kandydaci, którzy odbyli aplikację notarialną przeprowadzaną przez radę właściwej izby notarialnej, mogą złożyć wniosek o dopuszczenie do egzaminu w jej siedzibie. Powołany przepis ma charakter bezwzględnie obowiązujący i nie pozwala organom przeprowadzającym egzamin na uznaniowość w zakresie właściwości komisji egzaminacyjnej.

Rzecznik podziela interpretację przedstawioną przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Zarazem jednak należy zwrócić uwagę, że przepis ten narusza konstytucyjną zasadę równości art. 32 Konstytucji. Brak jest bowiem racjonalnych argumentów przemawiających za wynikającym z art. 74a § 2 Prawa o notariacie zróżnicowaniem sytuacji prawnej kandydatów po aplikacji notarialnej i kandydatów, którzy zamierzają przystąpić do egzaminu notarialnego bez aplikacji, w oparciu o inne dopuszczone ustawowo przesłanki. Nie ma racjonalnych powodów, aby umożliwić jedynie osobom spoza aplikacji notarialnej przystąpienie do egzaminu notarialnego w miejscu położonym blisko ich miejsca zamieszkania, a aplikantów notarialnych zmuszać do przystępowania do egzaminu zgodnie z właściwością izby notarialnej, w której odbywali aplikację.

Warto podkreślić, że sprawa w przypadku wielu osób ma istotne konsekwencje praktyczne. Jak napisała Wnioskodawczyni, sytuacja życiowa aplikanta po latach może spowodować, że nie mieszka on już na obszarze właściwości danej izby, a chcąc przystąpić do egzaminu, zmuszony jest pokonać kilkaset kilometrów w celu spełnienia wymogów ustawowych. Fakt ten wprowadza dyskryminację osób, które zdecydowały się odbyć aplikację w przeciwieństwie do tych, którzy mogą podejść do egzaminu z innych podstaw prawnych.

Autorka pisma wystosowanego do Rzecznika wskazała ponadto, że obecny stan prawny powoduje wygenerowanie u części zdających egzamin większych kosztów materialnych i może też w określonych przypadkach zmuszać do zapewnienia w dłuższym wymiarze czasu opieki nad dziećmi. Pożądane zatem wydaje się zrównanie sytuacji przystępujących do egzaminu notarialnego kandydatów po aplikacji notarialnej i bez takiej aplikacji poprzez wprowadzenie dla wszystkich możliwości zdawania egzaminu w siedzibie dowolnie wybranej przez kandydata izby notarialnej.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra z wnioskiem o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu realizacji wskazanego powyżej postulatu, a także o zajęcie stanowiska w sprawie.

Ministra Rozwoju i Technologii (XI.815.26.2023 z 19 lipca 2023 r.) - w sprawie potrzeby utworzenia ogólnopolskiej sieci tzw. komfortek.

Zgodnie z projektowanym rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, rozszerzeniu ma ulec katalog pomieszczeń higienicznosanitarnych o pomieszczenia przeznaczone do przewijania. Rzecznik Praw Obywatelskich z satysfakcją odnotował informację o utworzeniu katalogu podmiotów, na które przy projektowaniu budynków zostanie nałożony obowiązek

zorganizowania komfortki, niemniej jednak wskazany w projekcie limit powierzchni użytkowej budzi jego wątpliwości.

W projekcie rozporządzenia wprowadza się obowiązek zorganizowania pokoi służących do karmienia i przewijania dzieci w przypadku każdego budynku gastronomii, handlu lub usług o powierzchni użytkowej powyżej 1000 m², a także stacji paliw o powierzchni użytkowej powyżej 100 m². Oznacza to, że powierzchnia budynku galerii handlowej, w którym powinna powstać komfortka będzie musiała być aż dziesięciokrotnie większa niż budynku, w którym obowiązkowo będzie musiał zostać utworzony pokój przeznaczony do karmienia i przewijania dzieci. W ocenie RPO taka dysproporcja nie wydaje się uzasadniona. Zwrócić należy również uwagę, że regulacja dotyczy wyłącznie nowoprojektowanych inwestycji budowlanych. Powstaje zatem obawa, że w najbliższych latach liczba dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami pokoi, w których komfortowo będzie można przewinąć dorosłą osobę ze szczególnymi potrzebami, nie wzrośnie znacząco.

Rzecznik dostrzega również trudności związane z ewentualnym nałożeniem obowiązku utworzenia komfortek w istniejących już budynkach. Zgodnie z § 1 pkt 7 projektowanego rozporządzenia, obowiązek utworzenia komfortki nie będzie dotyczyć budynków, dla których przed dniem 1 stycznia 2024 r. została wydana decyzja o pozwoleniu na budowę albo zostało dokonane zgłoszenie budowy, do którego organ administracji architektoniczno-budowlanej nie wniósł sprzeciwu, lub zostało wydane zaświadczenie o braku podstaw do wniesienia sprzeciwu, o którym mowa w art. 30 ust. 5aa ustawy - Prawo budowlane. Właściwym rozwiązaniem tej kwestii wydaje się wprowadzenie mechanizmów przejściowych w sytuacji, w której obiekt posiada pomieszczenie, które mogłoby przy niewielkim nakładzie finansowym stać się funkcjonującą komfortką.

Ponadto, wątpliwości RPO budzi przepis regulujący charakterystykę takiego pomieszczenia. Podstawowym urządzeniem w takim pomieszczeniu powinna być leżanka o wymiarach zapewniających możliwość skorzystania z niej osobie dorosłej. Oprócz tego każde z takich pomieszczeń winno być wyposażone w podnośnik sufitowy lub jezdny, który umożliwi transport pomiędzy wózkiem a miejscem zmiany środków chłonnych. Równie ważnymi elementami są miska ustępowa, umywalka oraz duży kosz na odpady. Istotną kwestią jest także powierzchnia umożliwiająca swobodne poruszanie się osoby z niepełnosprawnością wraz z użytkowanym przez nią wózkiem oraz nawet dwóch osób asystujących, która została oszacowana na 12 m².

Zgodnie z projektowanym rozporządzeniem, dla komfortki przewidziano minimalną powierzchnię użytkową 12 m² i szerokość co najmniej 3 metrów, co w istocie stanowi spełnienie postulatu strony społecznej. Jednakże

projektowane rozporządzenie wskazuje jednocześnie, że takie pomieszczenie ma posiadać wyposażenie umożliwiające przewinięcie dorosłej osoby ze szczególnymi potrzebami w pozycji leżącej. Tak ogólna regulacja może sprawić, że za spełnienie warunku utworzenia komfortki będzie uważane dostawienie w toalecie dla osób z niepełnosprawnościami składanej leżanki. Co równie istotne, projektowane rozporządzenie przewiduje konieczność zainstalowania w tego rodzaju pomieszczeniach umywalki, jednak wydaje się, że jeśli komfortka nie będzie usytuowana w toalecie dla osób z niepełnosprawnością, to przepisy nie będą gwarantować, że będzie wyposażona w miskę ustępową, która zgodnie z postulatami strony społecznej obowiązkowo powinna się w niej znaleźć.

Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o odniesienie się do podniesionych kwestii i uwzględnienie ich w trakcie prac nad projektem rozporządzenia.

Rzecznika Praw Dziecka (XI.505.4.2023 z 20 lipca 2023 r.) – w sprawie kontroli placówek oświatowych, które zostały uznane za szkoły przyjazne osobom LGBT+.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek dotyczący kontroli przeprowadzanych przez Rzecznika Praw Dziecka w placówkach oświatowych, które zajęły wysokie miejsca w rankingu szkół przyjaznych osobom LGBT+. Sam ranking, ale też planowane przez RPD kontrole, były również przedmiotem wielu doniesień medialnych. Jak wskazano w jednym z wniosków skierowanych do RPO kontrole, o których mowa wyżej, miały polegać na sprawdzeniu, czy dyrektorzy szkół ujętych w rankingu korzystają z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

W skardze wyrażona została obawa, że takie działania – zwłaszcza biorąc pod uwagę szerokie zainteresowanie mediów niniejszą sprawą – stanowią próbę powiązania społeczności LGBT+ z przestępcami na tle seksualnym, co jest nieuprawnionym powielaniem krzywdzących stereotypów.

Mając na uwadze powyższe Rzecznik zwrócił się do RPD z prośbą o informację, jaki był zakres (w tym zastosowane kryterium doboru placówek edukacyjnych) i podstawa prawna przeprowadzonych kontroli.

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (III.7064.741.2023 z 20 lipca 2023 r.) - w sprawie wstrzymania wypłat świadczeń wychowawczych dla obywateli Ukrainy.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi obywateli Ukrainy, którym wstrzymano wypłatę świadczenia wychowawczego z powodu utraty statusu „UKR”. Osoby zwracające się do Rzecznika podają, iż nie opuszczały terytorium Polski na okres powyżej 30 dni, co powoduje

utrata tego statusu z mocy prawa. W niektórych przypadkach nastąpiła utrata statusu „UKR”, pomimo nieprzerwanego pobytu na terytorium Polski.

W tej sprawie Rzecznik zwracał się do Pełnomocnika Rządu ds. uchodźców wojennych z Ukrainy i aktualnie oczekuje na odpowiedź. Utrata statusu „UKR” niesie ze sobą poważne trudnienia dla obywateli Ukrainy wychowujących dzieci. Jej skutkiem jest, między innymi, wstrzymanie wypłaty świadczenia wychowawczego. Podstawę do podjęcia wypłaty świadczenia uwzględnieniem wyrównania za okres jej braku stanowi dokonanie aktualizacji danych w rejestrze Straży Granicznej. Z wpływających do Rzecznika skarg oraz odpowiedzi Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej na interpelację w sprawie problemów obywateli Ukrainy dotyczących nieuzasadnionej utraty świadczenia wychowawczego wynika duża skala tego zjawiska i wydłużający się okres oczekiwania na załatwienie tych spraw.

Obywatele Ukrainy, którzy schronili się przed działaniami wojennymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podnoszą, iż świadczenie wychowawcze stanowi znaczną część ich budżetu, a często jest jedynym źródłem utrzymania rodzin z dziećmi. Wstrzymanie jego wypłaty, na okresy kilkumiesięczne, szczególnie dotkliwie odczuwają osoby opiekujące się dziećmi z niepełnosprawnościami, które z powodu sprawowania bezpośredniej i stałej opieki nad dzieckiem nie mogą podjąć zatrudnienia.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Prezes ZUS o przedstawienie informacji o podejmowanych przez Zakład działaniach w celu sprawnego rozpatrywania wniosków, dotyczących wznowienia świadczeń wychowawczych dla obywateli Ukrainy.

Pełnomocnika Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy (III.7065.150.2023 z 20 lipca 2023 r.) -w sprawie trudnej sytuacji bytowej osób wymagających szczególnego wsparcia.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciło się Stowarzyszenie „Mudita” wspierające osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, także osoby z niepełnosprawnościami z Ukrainy, które znalazły schronienie w Polsce w związku z wojną.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, każdemu podmiotowi, w szczególności osobie fizycznej prowadzącej gospodarstwo domowe, który zapewni na własny koszt zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, może być przyznane świadczenie pieniężne z tego tytułu, na okres nie dłuższy niż 120 dni od dnia przybycia obywatela Ukrainy na terytorium Polski. Okres ten może jednak zostać przedłużony w przypadku zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia, między innymi, osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, kobietom w ciąży i wychowującym małoletnie dzieci.

W piśmie do Rzecznika Stowarzyszenie „Mudita” podaje, że do Stowarzyszenia zgłaszają się osoby wymagające szczególnego wsparcia z uwagi na wiek bądź niepełnosprawności, którym zapewniono jedynie zakwaterowanie, bez wyżywienia, pomimo pobierania z tego tytułu świadczenia pieniężnego. Niezgłaszanie takich przypadków przez obywateli Ukrainy wynika z obawy przed utratą miejsca schronienia lub też braku informacji, w języku ukraińskim, do jakich organów należy je kierować. Stowarzyszenie przedkłada także propozycje rozwiązań systemowych i informacyjnych w tym zakresie, co mogłoby korzystnie wpłynąć na poprawę sytuacji osób znajdujących się w najtrudniejszym położeniu.

W związku z powyższym Rzecznik przekazał Pełnomocnikowi pismo Stowarzyszenia „Mudita” i zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w kwestii możliwości rozwiązania przedstawionego problemu.

Ministra Zdrowia (V.7013.59.2023 z 24 lipca 2023 r.) - w sprawie limitów na wystawianie e- recept przez lekarzy.

Niewątpliwie, mając na uwadze przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia, art. 7 ust. 2 ustawy o systemie informacji w ochronie zdrowia oraz § 2 pkt 3 Statutu Centrum e-Zdrowie stanowiącego załącznik Nr 1 do Zarządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 czerwca 2020 r. w sprawie Centrum e-Zdrowia w zw. z art. 11 ustawy o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych, Minister Zdrowia uczestniczy w ustalaniu polityki państwa w zakresie ochrony zdrowia, odpowiadając za jej treść i realizację poprzez kierowanie działem administracji rządowej. Jednak, jak zauważył Rzecznik Praw Obywatelskich, we wskazanych regulacjach prawnych nie ma powszechnie obowiązującego przepisu stanowiącego podstawę prawną wprowadzonych przez Centrum e-Zdrowia limitów w wystawianiu e-recept przez lekarzy.

Przepisy te nie przyznają również Ministrowi Zdrowia kompetencji do wprowadzania tego typu ograniczeń. Natomiast przepisy Statutu Centrum e-Zdrowie stanowiącego załącznik Nr 1 do Zarządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 czerwca 2020 r. w sprawie Centrum eZdrowia są regulacjami wewnętrznymi i zgodnie z art. 93 ust. 2 Konstytucji nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.

Rzecznik podkreślił, że zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Konstytucyjny system źródeł prawa opiera się na podziale źródeł prawa na źródła prawa powszechnie obowiązującego (art. 87 Konstytucji) i źródła prawa wewnętrznego (art. 93 Konstytucji). Trybunał

Konstytucyjny w wyroku z dnia 28 czerwca 2000 r., sygn. K/25 wykluczył istnienie jakiegś trzeciej, pośredniej kategorii źródeł prawa. Konstytucyjna regulacja źródeł prawa powszechnie obowiązującego przybrała charakter zamkniętego wyliczenia powszechnie obowiązujących aktów normatywnych i podmiotów uprawnionych do ich stanowienia.

RPO podkreślił, że wprowadzone zmiany polegają na ingerencji w prawo wykonywania zawodu przez lekarzy, a w konsekwencji mogą prowadzić do ograniczenia praw pacjentów do świadczeń opieki zdrowotnej. Stosownie do art. 68 ust. 2 Konstytucji warunki i zakres udzielania świadczeń zdrowotnych obywatelom określa ustawa, a nie innego typu akt prawny. Rzecznik zauważył, że z uwagi na określone okoliczności może zachodzić potrzeba wprowadzenia ograniczeń w zakresie upoważnienia lekarzy do wystawiania recept. Tego typu ograniczenia, zdaniem RPO, powinny jednak być wolne od wątpliwości co do istnienia podstawy prawnej w ustawie czy przynajmniej innym akcie prawa powszechnie obowiązującego, wydanym na podstawie upoważnienia ustawowego.

Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o ustosunkowanie się do wskazanych wątpliwości.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 4 sierpnia 2023 r. wyjaśnił, że celem wdrożonego rozwiązania jest skuteczne wyeliminowanie wystawiania recept w ramach tzw. „receptomatów”. Wprowadzenie limitu w wystawianiu recept zablokowało możliwość wystawiania recept tym podmiotom, które wykorzystują rozwiązania cyfrowe w systemie ochrony zdrowia wyłącznie dla zysku finansowego. Odnosząc się do wskazywanych w piśmie Rzecznika sygnałów ze środowiska lekarskiego, że wprowadzone zmiany polegają na ingerencji w prawo wykonywania zawodu przez lekarzy Podsekretarz Stanu wskazał, że z problemem lekarzy pracujących dla „receptomatów”, którzy nadużywają prawa i nie przestrzegają Kodeksu Etyki Lekarskiej, od miesięcy boryka się również Naczelna Izba Lekarska. Wobec powyższego, zdaniem resortu zdrowia istnieje konieczność wyeliminowania działań, które z jednej strony rzutują na bezpieczeństwo pacjentów, a z drugiej wpływają negatywnie na postrzeganie wizerunku lekarzy i pielęgniarek, a tym samym systemu ochrony zdrowia. Wprowadzenie limitu recept to zgodne z prawem działanie (oparte także na wskazanych w poprzednim piśmie podstawach prawnych), które pozwala zakończyć handel receptami. Jednocześnie Podsekretarz Stanu przypomniał, że prowadzony jest monitoring w zakresie wprowadzonych limitów i w razie potrzeby zmiany poziomu limitów, niezwłocznie zostanie wprowadzona stosowna aktualizacja.

Minister Finansów (WZF.7040.6.2023 z 31 lipca 2023 r.) - w sprawie dyskryminacji członków korpusu służby cywilnej w Krajowej

Administracji Skarbowej w zakresie konieczności ponoszenia składek zdrowotnych od przyznawanych im nagród uznaniowych oraz nagrody rocznej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Przewodniczący Krajowej Sekcji Administracji Skarbowej NSZZ „Solidarność” z prośbą o interwencję w sprawie dyskryminacji członków korpusu służby cywilnej w Krajowej Administracji Skarbowej w zakresie konieczności ponoszenia składek zdrowotnych od przyznawanych im nagród uznaniowych oraz nagrody rocznej w porównaniu z funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej.

W ocenie Związku, nagrody w Krajowej Administracji Skarbowej przyznawane są na takich samych zasadach i według takich samych kryteriów a także na podstawie tych samych regulaminów - zarówno funkcjonariuszom Służby Celno-Skarbowej - jak i członkom korpusu służby cywilnej. Jednakże w myśl art. 81 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, podstawę wymiaru składek dla osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 5-13, (tj. żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych w tym m.in. funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej) stanowi kwota odpowiadająca uposażeniu tych osób. Uposażenie zasadnicze oraz dodatki do uposażenia zostały wymienione w art. 148 i 226 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej oraz w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie dodatków do uposażenia zasadniczego funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej. Świadczenia lub dodatki należne funkcjonariuszom Służby Celno-Skarbowej, które nie zostały wymienione w cytowanych przepisach aktów prawnych nie stanowią podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Do takich świadczeń nie wymienionych należą nagrody uznaniowe oraz trzynastka - określana nagrodą roczną. Oznacza to, że podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne nie jest cały przychód funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej w rozumieniu PIT, jak ma to miejsce w przypadku innych pracowników, ale tylko jego uposażenie. Zdaniem Przewodniczącego Związku, a także przedstawicieli doktryny brak jest uzasadnienia oraz argumentów prawnych, aby funkcjonariusze i pracownicy KAS płacili daninę na rzecz ochrony zdrowia na różnych zasadach.

Opisywana sytuacja była już wcześniej niesprawiedliwa, ale mniej dotkliwa dla pracowników cywilnych. Wynikało to z faktu, że po odliczeniu 7,75% części składki zdrowotnej od podatku, podatnik niebędący funkcjonariuszem płacił więcej jedynie o 1,25%. Wprowadzenie Polskiego Ładu spowodowało, że podatnicy nie mogą odliczać 7,75% składki zdrowotnej od podatku i różnica między grupą funkcjonariuszy, a resztą pracowników jest rażąca.

W związku z powyższym Rzecznik przesłał Minister kopię wniosku Rady Krajowej Sekcji Administracji Skarbowej NSZZ „Solidarność” z prośbą o zbadanie przedstawionego zagadnienia i wyrażenie stanowiska w sprawie.

Minister Finansów w piśmie z 23 sierpnia 2023 r. wskazała, że problematyka związana z opłacaniem składek na ubezpieczenie zdrowotne została uregulowana w przepisach ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Kwestia opisana w skierowanym do Rzecznika Praw Obywatelskich piśmie Rady Krajowej Sekcji ma charakter systemowy. Dotyczy ona w rzeczywistości nie tylko pracowników realizujących obowiązki służbowe w ramach Krajowej Administracji Skarbowej lecz ogółu pracowników - członków korpusu służby cywilnej, w tym także pracowników zatrudnionych np. w resorcie spraw wewnętrznych i administracji, obrony narodowej czy sprawiedliwości. W resortach tych, oprócz funkcjonariuszy, zatrudnieni są również pracownicy. W tej sytuacji należy uznać, że sprawa ma szerszy wymiar i z uwagi na powyższe nie jest zasadne zawężanie tego problemu do jednej kategorii pracowników – tj. członków korpusu służby cywilnej realizujących obowiązki służbowe w ramach Krajowej Administracji Skarbowej. Z tych też względów, jeśli miałyby być podjęte dalsze działania w przedmiotowej sprawie, to pracownicy wszystkich resortów powinni być traktowani w ten sam sposób. Ponadto, Minister Finansów nie jest organem właściwym do załatwienia przedmiotowej sprawy. Podjęcie ewentualnych dalszych działań mających na celu zmianę obecnych regulacji zawartych w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych należy do kompetencji Ministra Zdrowia.

Ministra Zdrowia (V.7010.88.2023 z 31 lipca 2023 r.) – w sprawie stosowania środków przymusu wobec osób na oddziałach niepsychiatrycznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na problematykę stosowania środków przymusu wobec osób na oddziałach niepsychiatrycznych, np. wobec pacjentów onkologicznych, czy po operacjach, nawiązując do rekomendacji w tym zakresie zaproponowanych przez: Członków Komisji Ekspertów ds. Zdrowia oraz Członków Komisji Ekspertów ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego działających przy RPO.

Kwestię zastosowania przymusu bezpośredniego wobec osób z zaburzeniami psychicznymi reguluje ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. W art. 18 ust. 1 ww. ustawy, ustawodawca określił krąg podmiotów, wobec których można zastosować przymus bezpośredni. Podmiotami tymi są jedynie osoby z zaburzeniami psychicznymi. Przymus bezpośredni łączy się z naruszeniem nietykalności osobistej i cielesnej oraz może stanowić głęboką ingerencję w wolność jednostki. Dlatego jego

zastosowanie zwykle będzie wiązać się z ograniczeniem osoby, wobec której go zastosowano, w korzystaniu z przysługujących jej konstytucyjnych wolności i praw, np. w zakresie nietykalności osobistej i wolności osobistej, swobody przemieszczania się itp. (vide art. 41 ust. 1 zdanie pierwsze, art. 52 ust. 1 Konstytucji). Tego rodzaju ograniczenia, w myśl art. 31 ust. 3 in principio Konstytucji, mogą zaś zostać ustanowione tylko w ustawie. Przepis ten pełni funkcję wyznaczenia granic ingerencji w prawa i wolności jednostki. I właśnie art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego czyni zadość temu wymogowi, jeżeli chodzi o osoby z zaburzeniami psychicznymi, zezwalając na ingerowanie w ich wolności i prawa konstytucyjne w drodze stosowania przymusu bezpośredniego.

Jednocześnie w orzecznictwie można dostrzec tezę przemawiającą za tym, że art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego nie może stanowić podstawy stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec pacjentów na oddziałach niepsychiatrycznych, bowiem ma on wyłącznie zastosowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznym przy wykonywaniu czynności przewidzianych w ustawie. Czynnościami takimi nie są działania podejmowane wobec pacjentów hospitalizowanych w szpitalach/oddziałach niepsychiatrycznych. Nie oznacza to wszakże, że stosowanie takiego przymusu w trakcie leczenia pacjentów, do których ustawa ta nie znajduje zastosowania, jest zawsze bezprawne. W sytuacji bowiem, w której jest on stosowany w celu ratowania życia lub zdrowia pacjenta, możliwe jest skuteczne powołanie się na pozakodeksowy kontratyp wyłączający bezprawność zachowania, do którego per analogiam stosować należy przepisy o stanie wyższej konieczności (art. 424 k.c.).

Przymus na oddziałach niepsychiatrycznych jest więc stosowany. Dzieje się to na zasadzie analogii. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego wobec osób na oddziałach niepsychiatrycznych wynika z tego m.in., że po zabiegach operacyjnych dochodzi do sytuacji, w których pacjent nie kontroluje swoich zachowań. Jednak wówczas, gdy przymus ten jest stosowany wobec osób, o których mowa w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego, istnieją ramy prawne określające dopuszczalne granice jego stosowania, obowiązek raportowania, maksymalny czas, w którym dana osoba może być unieruchomiona. Natomiast w innych przypadkach brak jest takich regulacji. Przy czym eksperci wyróżniają w powyższym zakresie dwie sytuacje. Pierwsza obejmuje zachowania pacjentów po przeprowadzonej operacji. W tym zakresie wskazują, że opieka po zabiegu obejmuje również ewentualne zastosowanie środka przymusu. Jeżeli bowiem leczenie zostało zapoczątkowane na podstawie prawidłowo udzielonej przez pacjenta zgody bądź zgody sądu opiekuńczego lub w trybie nagłym, to w granicach takiej terapii mieści się także opieka polegająca np. na zapięciu w pasy po to, aby pacjent nie spadł z łóżka, czy też nie odniósł

innego uszczerbku. Odmienne natomiast przedstawia się sytuacja pacjenta, który dopiero został przyjęty na SOR i znajduje się np. pod wpływem alkoholu, stwarza zagrożenie dla innych lub siebie i nie pozwala udzielić pomocy medycznej. W takiej sytuacji brak jest adekwatnych regulacji, w szczególności określających, czy i w jakim zakresie dopuszczalne jest zastosowanie przymusu w celu ratowania życia i zdrowia. Powstaje mianowicie dylemat, czy można zastosować przymus bezpośredni wobec pacjenta, który ma świadomość ograniczoną przez leki, alkohol czy urazy.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie stanowiska w tym zakresie, zwłaszcza zaś, co do potrzeby uregulowania tej materii w przepisach powszechnie obowiązującego prawa.

Ministra Zdrowia (BPK.7014.1.2023 z 2 sierpnia 2023 r.) – w sprawie braku pomocy psychologicznej dla ratowników medycznych.

Na podstawie doniesień medialnych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich została przeanalizowana sprawa nasilającej się agresji oraz bezpośrednich ataków fizycznych na ratowników medycznych, podczas niesienia przez nich pomocy w stanach zagrożenia życia i zdrowia ludzkiego. Na tym tle ujawnił się problem dotyczący braku pomocy psychologicznej dla ratowników medycznych, którzy zostali poszkodowani i doświadczyli agresji ze strony pacjentów.

RPO wskazał, że ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym przewiduje w art. 5 ust.1, m.in. że osoba udzielająca pierwszej pomocy albo kwalifikowanej pierwszej pomocy i osoba wchodząca w skład zespołu ratownictwa, korzystają z ochrony przewidzianej w ustawie - Kodeks karny dla funkcjonariuszy publicznych. Zgodnie zaś z art. 222 § 1 k.k., kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym przewiduje też, że wojewoda zapewnia dostęp do wsparcia psychologicznego dyspozytorów medycznych udzielanego przez psychologów zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w urzędzie wojewódzkim. Wsparcie psychologiczne udzielane dyspozytorowi medycznemu ma na celu: zapobieganie konsekwencjom zdrowotnym stresu zawodowego oraz zwiększenie efektywności realizacji zadań przez dyspozytora medycznego. Szczegółowy zakres tych zadań reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 grudnia 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań psychologa w ramach wsparcia psychologicznego dyspozytorów medycznych. Jednakże brakuje regulacji prawnej, która zapewniłaby pomoc psychologiczną

ratownikowi medycznemu (członkowi Zespołu Ratownictwa Medycznego), który doświadczył agresji ze strony pacjenta.

Dlatego Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie możliwości rozszerzenia zakresu pomocy psychologicznej i objęcia nią także ratowników medycznych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 25 września 2023 r. wskazał, że przypadki aktów agresji wobec członków zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) monitorowane są przez Ministerstwo Zdrowia od 2018 r. Następstwem prowadzonych działań było wprowadzenie od 20 grudnia 2019 r. na tabletach wykorzystywanych przez zespoły ratownictwa medycznego w Systemie Wspomagania Dowodzenia Państwowego Ratownictwa Medycznego (SWD PRM) przycisku „POMOC”. Jest to funkcjonalność, która w przypadku bezpośredniego zagrożenia pozwala kierownikowi zespołu powiadomić dyspozytora medycznego o potrzebie natychmiastowej pomocy, z poziomu uruchomionej aplikacji. Sekretarz Stanu poinformował też, że jedną z form samokształcenia realizowaną w ramach ustawicznego rozwoju zawodowego ratowników medycznych jest udział ratownika medycznego w kursie samoobrony. Powyższe oznacza, że ratownik medyczny w toku całego swojego kształcenia oraz przygotowania do wykonywania zawodu uzyskuje szeroką wiedzę z zakresu wsparcia psychologicznego oraz radzenia sobie ze stresem i w sytuacjach agresji ze strony innych osób. Należy też mieć na uwadze, że pracodawca może objąć wsparciem psychologicznym członków zespołów ratownictwa medycznego we własnym zakresie. Ponadto, Ministerstwo Zdrowia jest beneficjentem projektu pn. „Programu wsparcia psychologicznego kadry medycznej”. Projekt ten umożliwi wsparcie psychologiczne, polegające na interwencji kryzysowej - pomocy terapeutycznej dla kadr medycznych i studentów kierunków medycznych, w tym ratownictwa medycznego.

Ministra Edukacji i Nauki (VII.7033.115.2022 z 3 sierpnia 2023 r.) - w sprawie konieczności przyznania pokrzywdzonemu statusu strony w postępowaniach dyscyplinarnych w sprawach studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich.

W zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje problem nieprzysługiwania pokrzywdzonemu statusu strony w postępowaniach dyscyplinarnych w sprawach nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów, Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Przewodniczącego Krajowej Reprezentacji Doktorantów oraz Przewodniczącego Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Przewodniczący KRASP w odpowiedzi wskazał, że Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich poddała szczegółowej konsultacji zasygnalizowany problem. W ocenie KRASP kierunkowe propozycje rozwiązań procesowych zaproponowane w piśmie RPO zasługują na akceptację i poparcie. Przyjęcie proponowanych rozwiązań prawnych pozwoliłoby nie tylko na dostosowanie układu podmiotowego stron w procedurach dyscyplinarnych do innych analogicznych postępowań, ale również na możliwość zastosowania instytucji pozwalających na polubowne (mediacyjne) rozstrzygnięcie sporów w przedmiotowym obszarze orzekania o odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Z kolei Przewodniczący KRD wskazał, że Krajowa Reprezentacja Doktorantów przychyliła się do poglądu RPO odnośnie do potrzeby ochrony interesów pokrzywdzonego nie tylko na etapie postępowania wyjaśniającego, ale także na etapie postępowania dyscyplinarnego. Rozważana zmiana ustawowa obejmująca art. 292 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej jako: PSWiN) byłaby z perspektywy pokrzywdzonego zasadniczą zmianą jakościową, a ponadto stanowiłaby koncepcyjną modyfikację ról w postępowaniu dyscyplinarnym. Zdaniem KRD, należy również zgodzić się z poglądem, że wzmacniałoby to pozycję pokrzywdzonego, który niejednokrotnie znajduje się niżej w hierarchicznej strukturze uczelni lub instytutu. Dlatego w ocenie KRD proponowane przyznanie statusu strony pokrzywdzonemu wydaje się zasadne i warte rozważenia. Jednocześnie Krajowa Reprezentacja Doktorantów, mając na względzie długotrwałość procesu ustawodawczego, zauważyła, że poprawa pozycji pokrzywdzonego mogłaby nastąpić również poprzez zmianę rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia.

W ocenie Przewodniczącego Parlamentu Studentów RP w przypadku nadania pokrzywdzonego statusu strony postępowania dyscyplinarnego, miałby on obowiązek uczestniczenia w postępowaniu oraz konfrontacji z obwinionym, co mogłoby być w niektórych przypadkach wtórnie traumatyzujące dla pokrzywdzonego. Niemniej jednak Przewodniczący PSRP wskazał, że w ocenie Parlamentu Studentów celowe jest wskazanie wprost w ustawie oraz rozporządzeniu wykonawczym uprawnień pokrzywdzonego, zapewniających mu udział w postępowaniu oraz ochronę swoich interesów. Przewodniczący przedstawił w tym zakresie obszerny wykaz uprawnień, które powinny przysługiwać pokrzywdzonemu, a które w dużej mierze odpowiadałyby uprawnieniom pokrzywdzonego, gdyby przysługiwał mu status strony.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z ponowną prośbą o rozważenie zasadności podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do przyznania pokrzywdzonemu statusu strony w postępowaniach dyscyplinarnych w sprawach studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 6 września 2023 r. wskazał, iż obecne ukształtowanie pozycji pokrzywdzonego w postępowaniu wyjaśniającym i dyscyplinarnym zarówno wobec nauczycieli akademickich, studentów, jak i doktorantów jest wystarczające i uwzględnia cele tych postępowań. Nie jest zatem zasadne inicjowanie prac legislacyjnych nad nowelizacją ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* we wnioskowanym zakresie. Natomiast kwestia dotycząca przyznania uczniowi pokrzywdzonemu czynem nauczyciela statusu strony w postępowaniach dyscyplinarnych zostanie poddana wnikliwej analizie w ramach prac grupy roboczej. Ewentualne przygotowanie projektu zmian legislacyjnych w powyższym zakresie będzie możliwe dopiero po zakończeniu prac tej grupy.

Ministra Sprawiedliwości (II.510.170.2023 z 3 sierpnia 2023 r.) - w sprawie niespójności legislacyjnej ustaw regulujących blokadę środków na rachunku.

Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, iż brak spójności systemowej, nieprecyzyjność przesłanek jej zastosowania oraz fasadowość środków zaskarżenia powoduje naruszenie wymaganej przez art. 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji Praw Człowieka równowagi pomiędzy ochroną interesu publicznego oraz interesu prywatnego. Sposób opisanego tego środka narusza zasady prawidłowej legislacji. A brak precyzji przesłanek jego stosowania uniemożliwia danej osobie skorzystanie z formalnie przyznanego prawa do skutecznego środka zaskarżenia. Postępowanie w takiej sprawie - wobec braku możliwości weryfikacji zasady subsydiarności, konieczności i proporcjonalności przez sąd - ma charakter czysto fasadowy.

Pranie pieniędzy i powiązane z nim finansowanie terroryzmu i przestępczości zorganizowanej, to poważny problem na szczeblu państwowym i unijnym. Szkodzi integralności, stabilności i reputacji sektora finansowego oraz zagraża rynkowi wewnętrznemu, jak i bezpieczeństwu wewnętrznemu Polski i UE.

Polskie regulacje blokady środków znajdują się w art. 106a ustawy - Prawo bankowe, w art. 16 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, w art. 40 ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym oraz w art. 86 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Podstawowym zarzutem wobec ww. przepisów jest naruszenie zasady określoności regulacji prawnych. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie

przypominał, że z zasady państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) wynika wymóg, aby przepisy prawne były formułowane w sposób poprawny, precyzyjny i jasny. Tymczasem art. 106a pr.bank., art. 16 u.s.k.o.k. oraz art. 86 u.p.p.p.f.t. w zakresie przesłanek ich zastosowania budzą uzasadnione wątpliwości co do zgodności z art. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Przesłanki „wykorzystywania działalności banku w celu ukrycia działań przestępczych lub dla celów mających związek z przestępstwem lub przestępstwem skarbowym” oraz „może mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu” ze względu na niedookreśloność, wskazanie zakresu ich zastosowania, a następnie przełożenie tego zakresu zastosowania na wzory zachowań oczekiwanych od podmiotów, których potencjalnie może dotknąć blokada rachunku, jest zabiegiem niemożliwym do przeprowadzenia. Tym samym zachodzą podstawy do stwierdzenia naruszenia zasady prawidłowej legislacji.

Unormowania te mogą też budzić wątpliwości w zakresie ich zgodności z zasadą lojalności państwa wobec obywatela ze względu na zbyt szeroki luz decyzyjny pozostawiony organom. Nieostrość znaczeniowa zwrotów użytych jako przesłanki zastosowania w art. 106a pr.bank., w art. 16 u.s.k.o.k. oraz w art. 86 u.p.p.p.f.t., a także wspomnianego wyżej art. 40 u.n.r.k. (w postaci „uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, które może wywoływać istotne skutki w zakresie obrotu na rynku regulowanym”) wynika z braku wyartykułowania przez ustawodawcę ich ramach zasady konieczności stosowania środka leżącej u podstaw zasady proporcjonalności z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 1 Protokołu Nr 1 do EKPC oraz z art. 8 ust. 2 dyrektywy 2014/42/UE.

Przepisy te cechuje również całkowity brak przesłanek uzasadniających przedłużenie stosowania blokady, brak wskazania celu i przesłanek zakresu blokady oraz brak podstawy prawnej dla wydania decyzji o zmianie zakresu blokady rachunku oraz o jej uchyleniu, jeżeli prokurator stwierdzi, że ustała przesłanka blokady rachunku. Brak wskazania celu stosowania blokady uniemożliwia ocenę adekwatności zastosowanego środka, brak precyzji przesłanki jej zastosowania całkowicie wyklucza możliwość skutecznego kontestowania zasadności jej zastosowania, zaś brak przesłanek wskazujących na zakres blokady oraz brak podstaw prawnych do wydania decyzji o ograniczeniu jej zakresu, uniemożliwia argumentowanie na rzecz zastosowania zasady proporcjonalności.

Podstawowy zarzut przeciwko regulacji odnoszących się do blokady dokonywanej przez prokuratora na podstawie art. 106a pr.bank., art. 16 u.s.k.o.k. oraz art. 86 u.p.p.p.f.t., a także art. 40 u.n.r.k., to naruszenie art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Środek ten w sposób nieproporcjonalny ingeruje bowiem w prawo własności, a w zakresie

stosowania go jako zabezpieczenie dowodów rzeczowych, jest nieprzydatny do osiągnięcia zamierzonego celu.

Przepisom art. 106a pr.bank., art. 16 u.s.k.o.k., art. 86 u.p.p.p.f.t. oraz art. 40 u.n.r.k. można postawić także zarzut naruszenia prawa do sądu określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 13 EKPC i art. 1 Protokołu Nr 1 do EKPC. Przestanki blokady środków dokonywanej przez prokuratora nie poddają się weryfikacji, czyniąc postępowanie sądowe po wniesieniu środka zaskarżenia czysto fasadowym. Ustawodawca nie wskazał żadnej przestanki uzasadniającej przedłużenie blokady środków na dalsze 6 miesięcy, czemu również należy postawić tożsame zarzuty naruszenia prawa do sądu.

Uwzględnienie wartości leżących u podstaw zasady demokratycznego państwa prawnego z art. 2 Konstytucji wymaga wyłączenia z porządku prawnego możliwości zajęcia środków na rachunku tytułem dowodu oraz doprecyzowania celu blokady poprzez wskazanie stworzenia skutecznej możliwości wydania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, a w jego wyniku umożliwienie wykonania orzeczenia o karach majątkowych, środkach kompensacyjnych czy o zwrocie mienia osobie uprawnionej, w tym pokrzywdzonemu. Ograniczenia wymaga także okres stosowania blokady, w szczególności w fazie in rem postępowania karnego oraz w stosunku do osób, co do których istnieją dowody wykluczające jej z kręgu sprawców czynu, w przedmiocie którego toczyć się ma i zostaje wszczęte postępowanie karne.

Wobec powyższego Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o rozważenie zainicjowania prac legislacyjnych w opisanym zakresie oraz przedstawienie stanowiska w sprawie.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (II.519.725.2023 z 7 sierpnia 2023 r.) - w sprawie używania przez funkcjonariuszy Policji fotoradarów bez legalizacji.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek, zawierający informację o wykorzystywaniu w służbie przez funkcjonariuszy Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego urządzeń nieposiadających aktualnych świadectw legalizacji.

Na podstawie tego wniosku Rzecznik zwrócił się do Komendanta Stołecznego Policji z prośbą o zbadanie sprawy i poinformowanie o poczynionych ustaleniach i ewentualnie podjętych działaniach. W toku wskazanych czynności wyjaśniających ustalono, że policjanci Wydziału Ruchu Drogowego KPP dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego przeprowadzili w okresie od 9 lutego 2021 r. do 4 września 2022 r. siedemdziesiąt pięć kontroli, używając laserowych mierników prędkości bez ważnych świadectw ich legalizacji. W wyniku przedmiotowych kontroli

nałożono grzywny w drodze mandatu karnego na 75 osób. Żadna z ukaranych osób nie odwołała się od decyzji podjętych przez funkcjonariuszy. Ponadto wystąpiono do właściwych miejscowo Sądów Rejonowych o przedstawienie informacji odnośnie do złożonych wniosków o uchylenie mandatów karnych przez ukarane osoby. Z uzyskanych odpowiedzi jednoznacznie wynikało, że żadna z ukaranych grzywną osób, nie złożyła wniosku o uchylenie prawomocnego mandatu karnego.

W związku z ujawnionymi nieprawidłowościami, dotyczącymi wykorzystania mierników prędkości bez wymaganych świadectw legalizacji, w KPP dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego przeprowadzono także czynności wyjaśniające w sprawie o wykroczenie, wobec naruszenia przepisów ustawy - Prawo o miarach. Funkcjonariusze Wydziału Ruchu Drogowego, którzy dopuścili się popełnienia wykroczenia, a jego karalność nie uległa przedawnieniu, zostali ukarani grzywną w drodze mandatu karnego kredytowanego. Wobec pozostałych funkcjonariuszy, którzy stosowali oraz przechowywali w stanie gotowości do użycia przyrządy pomiarowe, podlegające prawnej kontroli metrologicznej, bez wymaganych dowodów tej kontroli, wyciągnięto konsekwencje służbowe wynikające z przepisów Rozdziału 10 ustawy o Policji.

O ile reakcję przełożonych w organach Policji wobec funkcjonariuszy, którzy używali mierników prędkości bez wymaganych świadectw legalizacji uznać należy za prawidłową, o tyle przedmiotowa sprawa budzi w dalszym ciągu zastrzeżenia z punktu widzenia osób ukaranych. Oto bowiem znaczna grupa obywateli została ukarana, chociaż działania podejmowane w tym zakresie przez funkcjonariuszy publicznych naruszały obowiązujące przepisy prawa. Jednak w świetle obowiązujących unormowań prawnych wydaje się niemożliwe usunięcie skutków opisanych wyżej działań funkcjonariuszy Policji. W Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia w obecnym brzmieniu, brakuje rozwiązania, które umożliwiłoby uchylenie prawomocnego mandatu karnego w wyżej opisanej sytuacji lub gdy przy wymierzaniu mandatu karnego funkcjonariusz organu, który nałożył grzywnę w drodze mandatu, dopuścił się innego rażącego naruszenia prawa, jeśli mogło mieć istotny wpływ na przebieg postępowania mandatowego. Nie jest także możliwe wniesienie od takiego prawomocnego mandatu kasacji, bowiem w sprawach osób ukaranych nie było wydane orzeczenie sądu kończące postępowanie. Z tych samych powodów nie można wznowić postępowań w sprawie o wykroczenia, w których doszło do ukarania na podstawie wskazań urzędzeń, które nie mogły być zgodne z prawem używane przez policjantów. Wymaga zatem rozważenia, czy aktualnie obowiązujące przepisy nie powinny zostać zmienione w takim kierunku, aby gwarantowały możliwość uchylenia prawomocnego mandatu karnego w opisanej sytuacji.

W związku z tym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o zajęcie stanowiska w tym zakresie.

Ministra Zdrowia (VII.5002.6.2015 z 7 sierpnia 2023 r.) – w sprawie braku działań mających na celu powołanie Rady do spraw Leczenia Niepłodności.

Art. 72 ust. 1 ustawy o leczeniu niepłodności przewiduje utworzenie Rady do spraw Leczenia Niepłodności, jako organu opiniodawczo-doradczego ministra właściwego do spraw zdrowia, składającego się z ekspertów z różnych dyscyplin naukowych, w szczególności prawa i medycyny, oraz filozofii w zakresie etyki. Zgodnie z ustawą to właśnie minister powołuje członków Rady i, w określonych ustawowo przypadkach, może ich odwołać.

Do zadań Rady należy m.in. opracowywanie i opiniowanie projektów aktów normatywnych i innych dokumentów w zakresie leczenia niepłodności. Choć przepisy ustawy nie precyzują charakteru prawnego opinii Rady, jednak uznać należy, że wyrażane przez nią stanowiska winny być uwzględniane przez Ministra Zdrowia w procesie decyzyjnym. Kompetencje Rady nie wyczerpują się jednak w działaniach o charakterze doradczym. Organ ten powinien ponadto podejmować działania informacyjne dotyczące m.in. czynników mających wpływ na potencjał rozrodczy człowieka czy metod leczenia niepłodności. Ponadto Rada ma za zadanie upowszechniać standardy postępowania oraz zasady deontologiczne w zakresie leczenia niepłodności, w tym stosowania procedur medycznie wspomaganey prokreacji. Funkcjonowanie gremium eksperckiego, jakim jest Rada, miałoby istotne znaczenie z perspektywy zapewnienia odpowiedniej jakości świadczeń zdrowotnych i upowszechniania wiedzy wśród społeczeństwa oraz dobrych zasad postępowania pośród lekarzy w zakresie leczenia niepłodności.

W piśmie z dnia 18 maja 2020 r. Minister Zdrowia poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że w Ministerstwie zostały podjęte działania zmierzające do ustalenia składu Rady, które będą kontynuowane po zakończeniu stanu epidemii. Jednak dotychczas Rada ta nie została powołana. Także w Sprawozdaniu Ministra Zdrowia z wykonywania oraz o skutkach stosowania ustawy o leczeniu niepłodności, przedłożonego na ręce Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 maja 2021 r. porzeczono jedynie na wskazaniu, że Rada dotychczas nie została powołana, bez podania jakichkolwiek bliższych informacji dotyczących ewentualnych planów jej powołania.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o zajęcie stanowiska w zasygnalizowanej sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 9 sierpnia 2023 r. poinformował, że zgodnie z przepisami ustawy o leczeniu niepłodności, w

Ministerstwie Zdrowia zostały podjęte działania zmierzające do ustalenia składu Rady. Jednocześnie wskazał, iż w związku z odwołaniem stanu zagrożenia epidemicznego mocą rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego Minister Zdrowia kontynuuje prace podjęte, a nie zakończone z uwagi na stan epidemii COVID-19.

Minister Klimatu i Środowiska (V.7200.33.2023 z 8 sierpnia 2023 r.) - w sprawie potrzeby uregulowania przepisów dotyczących tworzenia parków narodowych.

Objęcie danego obszaru generalnym aktem prawnym uznającym go za park narodowy jest obecnie nie tylko najsilniejszym, ale także najbardziej efektywnym sposobem zagwarantowania nienaruszalności jego zasobów przyrodniczych.

W dobie postępujących w szybkim tempie zmian klimatycznych wzmocnienie takich gwarancji wydaje się szczególnie istotne. Niekorzystne zjawiska, takie jak np. susze i powodzie, będące m.in. konsekwencją dynamicznego zmniejszania powierzchni pierwotnych ekosystemów, a także niezrównoważone gospodarcze przekształcanie naturalnych siedlisk przyrodniczych, oznaczają bowiem degradację środowiska nie tylko w aspekcie warunków bytowania fauny i flory, ale także jakości życia ludzi.

Ochrona środowiska, zapobieganie negatywnym dla zdrowia skutkom jego degradacji oraz zapewnianie bezpieczeństwa ekologicznego stanowią obowiązek władz publicznych (art. 5, art. 68 ust. 4, art. 74 Konstytucji). Obowiązujące w Polsce prawo deklaruje każdemu – a więc nie tylko obywatelom RP – możliwość powszechnego korzystania z dobrodziejstw przyrody. Poszanowanie tego prawa jest przedmiotem troski Rzecznika Praw Obywatelskich.

Od ustanowienia ostatniego parku narodowego w Polsce minęły 22 lata. Obecnie istnieją 23 parki narodowe, które zajmują zaledwie ok. 1% powierzchni kraju. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest aktualnie obowiązująca regulacja procedury tworzenia parków, która z jednej strony zakłada uzależnienie określenia zasięgu granic parków od pozytywnego stanowiska organów uchwałodawczych właściwych miejscowo jednostek samorządu terytorialnego, a z drugiej – nie oferuje tym jednostkom prostej i pewnej drogi rekompensaty za odebranie (lub przynajmniej mocne ograniczenie) możliwości inwestycyjnych danych terenów, a tym samym za odpowiednie zmniejszenie wpływów do budżetów jednostek. Jakkolwiek trudno przecenić rolę turystyki w kontekście funkcjonowania gospodarki lokalnej, opierającej się wszak w dużej mierze na zasobach przyrodniczych danych terenów, to w pełni zrozumiałe wydają się zastrzeżenia samorządów do koncepcji tworzenia parków, jeśli ustawodawca nie gwarantuje im

zwrotu utraconych korzyści dla budżetu. Ekspertzy zajmujący się tą tematyką podkreślają, że mechanizm ten skutecznie blokuje możliwość obejmowania terenów ekologicznie cennych ową najsilniejszą formą ochrony przyrody, jaką jest park narodowy.

Tymczasem ani postulaty społeczne zawarte w obywatelskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody ani postulaty środowisk przyrodniczych i samorządowych, zgłoszone w toku procedowania projektu ustawy o parkach narodowych z 2022 r., nie spotkały się dotychczas z akceptacją ustawodawcy, nie zostały też poddane konstruktywnej krytyce. W związku z tym wydaje się, że powyższe zagadnienia pozostają w dalszym ciągu otwarte, a stan obecny utrudnia obejmowanie terenów ekologicznie cennych ochroną, jaką dają parki narodowe.

Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o odniesienie się do wyżej przedstawionych uwag i wątpliwości.

**Ministra Rozwoju i Technologii (IV.7006.12.2022 z 11 sierpnia 2023 r.)
- w sprawie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających
azbest.**

Azbest jest zaliczany do substancji o udowodnionym działaniu chorobotwórczym. Ze względu na szkodliwość wyrobów azbestowych dla zdrowia, ich produkcja została zakazana w Polsce ustawą o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z którą, od 28 marca 1999 r. zakazano obrotu azbestem; w krajach Unii Europejskiej zakaz taki obowiązuje zaś od 1 stycznia 2005 r. W 2002 r. Rada Ministrów przyjęła krajowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Obecnie, realizowany jest wieloletni program pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, który jest kontynuacją i aktualizacją Programu z 2002 roku.

Należy zauważyć, iż azbest - jako surowiec wytrzymały na działanie czynników chemicznych, ścieranie i temperaturę - w przeszłości powszechnie stosowano jako składnik materiałów budowlanych. Przede wszystkim wykorzystywano tzw. eternit, czyli płyty azbestowo-cementowe, służące do wykonywania pokryć dachowych, elewacji, rur, instalacji i innych urządzeń. Mimo wprowadzenia regulacji prawnych, w wyniku których w Polsce zaprzestano produkcji eternitu oraz wprowadzono zakaz obrotu azbestem i wyrobami, które go zawierają, azbest nadal występuje w wielu obiektach budowlanych, oddziałując negatywnie na organizm człowieka, zwierzęta oraz na środowisko naturalne.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich napływają zarówno skargi właścicieli budynków, którzy chcieliby wymienić pokrycie dachowe, wykonane w przeszłości z użyciem azbestu, lecz nie posiadają oni dostatecznych środków finansowych na wymianę pokrycia na bezazbestowe,

jak i skargi osób, które zamieszkują w sąsiedztwie takich obiektów i doświadczają negatywnego oddziaływania tego materiału. W skargach ujawnia się problem niemożności zobowiązania właściciela nieruchomości sąsiedniej do usunięcia wyrobu z azbestu, w sytuacji, gdy usunięcie azbestu nie zostało ocenione jako pilne, zaś właściciel nie podejmuje decyzji o usunięciu azbestu. Podnoszone jest, że decyzja dotycząca przedłużenia eksploatacji lub usunięcia wyrobów z azbestu przeważnie nie wynika z uwzględnienia rzeczywistych, obecnych czy przyszłych zagrożeń eksploatacyjnych wyrobów z azbestem, ale z posiadanych środków na remonty i zależy od indywidualnych przekonań właścicieli czy zarządców nieruchomości.

W obecnym stanie prawnym ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest sporządza właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest – wynika to z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Oceny stanowią prawną podstawę prognozowania dalszego użytkowania wyrobów lub ich usunięcia (w terminie bardziej lub mniej pilnym). Wyniki oceny odzwierciedlane są w „Informacji o wyrobach zawierających azbest”; w zależności od liczby uzyskanych punktów w ocenie określa się stopień pilności usunięcia wyrobów i termin kolejnej oceny stanu wyrobów. Ocenę przechowuje się łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej lub z książką obiektu budowlanego.

Na mankamenty dotyczące obiektywności i rzetelności ocen stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, sporządzanych przez właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców nieruchomości, tj. osoby zawodowo nieprzeszkolone w przedmiotowej tematyce zwracano jednak uwagę w literaturze fachowej. Przede wszystkim ustawodawca nie nałożył obowiązku sporządzenia „oceny” przez osobę posiadającą wiedzę specjalistyczną z tego zakresu, mimo, iż wyniki tejsze „oceny”, przekładają się na tzw. stopień pilności w zakresie usunięcia (wymiany lub dokonania zabezpieczenia) wyrobu z azbestu bądź też rzutują na termin dokonania ponownej „oceny” stanu wyrobu, zwłaszcza w przedmiocie prawidłowej oceny stopnia uszkodzenia struktury powierzchni z azbestem.

Aktualny stan prawny w omawianej dziedzinie nie realizuje w sposób dostateczny konstytucyjnego wymogu ochrony zdrowia obywateli i ich życia. Nadal bowiem brakuje skutecznych instrumentów prawnych, za pomocą których właściwe organy monitorowałyby proces oczyszczania kraju z

azbestu, począwszy od rzetelnej inwentaryzacji, a skończywszy na planowym, sukcesywnym usuwaniu i utylizacji oraz wymiany wyrobów zawierających azbest.

Z powyższych względów, w ocenie RPO zachodzi potrzeba podjęcia inicjatywy legislacyjnej, która zapewni skuteczne rozwiązania, pozwalające na prawidłową realizację Programu krajowego. Należy także zauważyć, iż nowe regulacje prawne zapewne przyczyniłyby się do ograniczenia napięć i konfliktów społecznych, przede wszystkim w stosunkach sąsiedzkich, wywoływanych przez funkcjonowanie obiektów wykonanych z wyrobów zawierających azbest, a także utwierdziłyby lokalne społeczności i opinię publiczną w przekonaniu, że obowiązujące w tej materii prawo bezwzględnie chroni zdrowie i życie obywateli przed negatywnym oddziaływaniem tego niebezpiecznego surowca.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przeanalizowanie zgłoszonych uwag i przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Rozwoju i Technologii w piśmie z 8 września 2023 r. wyjaśnił, że celem uchwalonego przez Radę Ministrów Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032, (zwanego dalej „Programem”), jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu kraju do 2032 r., minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Realizacja Programu przebiega na trzech poziomach: centralnym, regionalnym i lokalnym. Aby zapewnić aktualność danych zbieranych w Bazie Azbestowej, w szczególności w zakresie usuniętych już wyrobów zawierających azbest, Ministerstwo Rozwoju i Technologii co roku udziela jednostkom samorządu terytorialnego dotacji na inwentaryzację wyrobów zawierających azbest. W 2023 r. dotacje przyznano 112 jednostkom samorządu terytorialnego, na łączną kwotę ponad 1,7 mln zł. Odnosząc się do aspektu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, należy wskazać, że na ten cel przeznaczane są przede wszystkim środki krajowe z NFOŚiGW i wfośigw oraz środki unijne. Minister zapewnił, że przepisy prawa budowlanego w dostateczny sposób zabezpieczają użytkowników obiektów budowlanych i stanowią podstawę ewentualnego nakazania usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (VII.602.11.2023 z 11 sierpnia 2023 r.) - w sprawie zagwarantowania obywatelom tajności głosowania.

W oparciu o liczne sygnały napływające od obywateli, a także analizy stanu prawnego i praktyki wyborczej, Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na kwestie związane z zastosowaniem w wyborach przezroczystych

urn wyborczych w kontekście zagwarantowania zasady tajności głosowania oraz możliwości korzystania przez obywateli z kopert przy oddawaniu głosu w lokalu wyborczym.

Warto wskazać, że świadomość występowania zagrożeń dla zasady tajności głosowania związanych z wprowadzeniem przezroczystych urn wyborczych miał sam ustawodawca. Odpowiedzią na te zagrożenie miało być wprowadzenie w art. 52 § 8 Kodeksu wyborczego możliwości wrzucenia przez wyborcę karty (lub kart) do głosowania do urny wyborczej w kopercie. Na mocy przepisów ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych, treść przytoczonego przepisu art. 52 § 8 Kodeksu wyborczego została zastąpiona i nie wskazuje on w obecnym brzmieniu na możliwość oddania głosu w kopercie na kartę lub karty do głosowania.

Tymczasem zgodnie z treścią projektu przytoczonej ustawy nowelizującej, w wyniku przyjęcia nowych regulacji „na urzędnika wyborczego [miał zostać] przeniesiony z wójta, obowiązek zapewnienia dostępności kopert na karty do głosowania w lokalu wyborczym na obszarze kraju”. To sugeruje, że wolą projektodawcy było, aby obywatele nadal mieli prawo wrzucać głosy do urny wyborczej z wykorzystaniem koperty. Obywatele, z uwagi na wskazane zmiany przepisów Kodeksu, nie mają jednak pewności co do aktualnego stanu prawnego w tym zakresie.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego z prośbą o przedstawienie stanowiska w odniesieniu do możliwości korzystania przez obywateli z kopert w trakcie oddawania głosu w lokalu wyborczym. Poprosił w szczególności o poinformowanie, czy planowane jest zapewnienie takich kopert w lokalach, co mogłoby wpłynąć pozytywnie na realizację prawa obywateli do udziału w tajnym głosowaniu bez rezygnacji z korzystania z przezroczystych urn wyborczych.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej w piśmie z 28 sierpnia 2023 r. stwierdził, że obecnie obowiązujące przepisy prawa wyborczego nie przewidują możliwości korzystania przez wyborców z kopert w trakcie oddawania głosu w lokalu wyborczym. Stanowiłoby to naruszenie procedury głosowania, określonej w Kodeksie wyborczym, a w szczególności w art. 52 § 5 i 6. Tym bardziej Państwowa Komisja Wyborcza nie może zapewnić kopert na karty do głosowania w lokalach wyborczych, ani zobowiązać innych organów lub podmiotów do realizacji tego niewynikającego z przepisów prawa zadania. W ocenie Państwowej Komisji Wyborczej tego rodzaju działanie stanowiłoby naruszenie zasady legalizmu z uwagi na przekroczenie granic obowiązującego prawa. Poza tym wydatkowanie środków publicznych bez podstawy prawnej oraz na inne cele i w innych wysokościach, niż ustalone w ustawie budżetowej lub planie finansowym

jednostki sektora finansów publicznych, stanowiłoby naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

**Ministra Obrony Narodowej (WZF.7043.208.2023 z 11 sierpnia 2023 r.)
- w sprawie zasad ustalania i wypłaty należnego świadczenia
pieniężnego dla żołnierzy rezerwy pasywnej.**

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski o pomoc od żołnierzy rezerwy pasywnej, którzy spełniając obowiązek obrony Ojczyzny uczestniczą w ćwiczeniach rezerwy, a po ich odbyciu, mają problem z uzyskaniem od dowódców jednostek należnych im świadczeń pieniężnych. Problem ten może także dotyczyć żołnierzy aktywnej rezerwy oraz terytorialnej służby wojskowej pełnionej rotacyjnie.

Wątpliwości, z którymi rezerwiści zwracają się do Rzecznika, dotyczą nadużywania przez organy wojskowe dyspozycji art. 312 ust. 4 ustawy o obronie Ojczyzny przy obliczaniu rekompensaty utraconego wynagrodzenia za okres pełnienia służby wojskowej w pasywnej rezerwie. Problem dotyczy w szczególności tych żołnierzy, którzy rozliczają się na zasadzie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym jest w ich przypadku przychód, bo osoby te deklarują niewykazywanie kosztów dla uproszczenia rozliczeń z Urzędem Skarbowym. Stąd w ich wypadku dochód równy jest przychodowi.

Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 20 maja 2022 r. w sprawie świadczenia pieniężnego dla żołnierzy pełniących terytorialną służbę wojskową, żołnierzy aktywnej rezerwy i żołnierzy pasywnej rezerwy podstawę ustalenia świadczenia pieniężnego stanowi średnia miesięczna kwota dochodu uzyskanego przez żołnierza z prowadzonej działalności gospodarczej w roku poprzedzającym okres pełnienia służby. Zaświadczenie stwierdzające wysokość kwoty, o której mowa powyżej, na wniosek żołnierza prowadzącego działalność gospodarczą wydaje naczelnik urzędu skarbowego. Przy prowadzeniu przez żołnierza rezerwy działalności opodatkowanej zryczałtowanym podatkiem dochodowym od przychodów ewidencjonowanych, naczelnik urzędu skarbowego wydając zaświadczenia, sumuje dochód/przychód za cały rok. Dla niektórych organów takie zaświadczenie nie stanowi problemu, bowiem obliczają miesięczny dochód niezbędny do obliczenia przedmiotowej należności wykonując proste matematyczne działanie polegające na podzieleniu kwoty wskazanej w zaświadczeniu przez liczbę miesięcy w roku. Inne organy wojskowe, wykorzystując fakt, że Urząd Skarbowy w zaświadczeniu przedstawia dane za cały rok (bez rozbicia na dochód miesięczny) uznają, że brak jest możliwości ustalenia wysokości dochodu uzyskiwanego przez żołnierza z prowadzonej działalności gospodarczej i na podstawie wspomnianego art. 312 ust. 4 obliczają wysokość rekompensaty

za jedne dzień ćwiczeń wojskowych przez podzielenie przez 22 minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w okresie odbywania przez żołnierza rezerwy pasywnej ćwiczeń wojskowych. W wielu sytuacjach takie postępowanie organów wojskowych prowadzi do istotnego zaniżenia należności tych żołnierzy.

Nie ulega wątpliwości, że celem przedmiotowego świadczenia jest zrekompensowanie żołnierzowi utraconego wynagrodzenia ze stosunku pracy, stosunku służbowego albo dochodu z prowadzonej działalności gospodarczej lub rolniczej, które mógł uzyskać w okresie odbywania ćwiczeń wojskowych. Niestety, w przypadku żołnierzy rezerwy, których działalność gospodarcza rozliczana jest w formie ryczałtu od niektórych przychodów ewidencjonowanych, świadczenie to, ze względu na sposób jego obliczania, nie spełnia przypisanej mu funkcji, a żołnierz jest pozbawiony możliwości uzyskania rzeczywistej rekompensaty pieniężnej za utracony dochód. Podkreślenia wymaga, że żołnierz rezerwy pasywnej uczestnicząc w ćwiczeniach wojskowych realizuje obowiązek obrony Ojczyzny. Sytuacja, w której nie może on otrzymać adekwatnej rekompensaty pieniężnej odzwierciedlającej utracony przez niego dochód wywołuje wątpliwości z punktu widzenia ochrony praw i wolności obywatelskich. Tym bardziej, gdy uzyskuje on przychody, a na skutek uczestniczenia w ćwiczeniach wojskowych, ponosi wymierny i istotny uszczerbek w dochodzie z prowadzonej działalności gospodarczej.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o zbadanie sprawy i poinformowanie o stanowisku w tym zakresie.

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (III.7041.9.2022 z 16 sierpnia 2023 r.) - w sprawie braku uregulowania norm dotyczących minimalnego czasu wypoczynku osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Rzecznikowi Praw Obywatelskich został przedstawiony przez Związek Zawodowy Filmowców (ZZF) problem braku uregulowania norm dotyczących minimalnego czasu wypoczynku osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych. Stanowisko ZZF w kwestii zapewnienia ustawą prawa do odpoczynku osobom wykonującym zatrudnienie cywilnoprawne, zdaniem Rzecznika, zasługuje na wsparcie.

Z tego względu w dniu 5 października 2022 r. Rzecznik skierował do Minister Rodziny i Polityki Społecznej wystąpienie dotyczące potrzeby podjęcia stosownych działań legislacyjnych, jednocześnie m.in. wskazując, że naruszeniem istoty konstytucyjnego prawa do odpoczynku w przypadku zatrudnienia na podstawie umowy cywilnoprawnej jest brak ochrony prawnej jednostki, która nie ma realnej możliwości kształtowania treści

zobowiązania do pracy, a jednocześnie dla której zatrudnienie cywilnoprawne stanowi jedyne dostępne źródło utrzymania. Z treści odpowiedzi na wystąpienie wynika, że zdaniem resortu polityki społecznej rozwiązania problemu prawa do minimalnego, obligatoryjnego odpoczynku dobowego dla osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (np. umowa o dzieło, umowa zlecenia) wykonujących zawody związane z produkcją audiowizualną, należy poszukiwać poprzez unormowanie tej materii w odrębnej ustawie.

Z tego względu, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie stanowiska dotyczącego możliwości podjęcia działań legislacyjnych w tym zakresie.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej (III.7050.10.2019 z 18 sierpnia 2023 r.) - w sprawie niezapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy pracownikom, w związku z brakiem określenia na gruncie przepisów maksymalnych temperatur w miejscu pracy.

Rzecznik Praw Obywatelskich jest adresatem skarg odnoszących się do obowiązujących regulacji prawnych (ich niedostateczności), a dotyczących niezapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy pracownikom, w związku z brakiem określenia na gruncie przepisów prawa pracy maksymalnych temperatur w miejscu pracy. Problematyka ta nabiera szczególnego znaczenia w obecnych warunkach zmian klimatycznych, których konsekwencją są fale rekordowych upałów, mogących stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego.

Na mocy obowiązujących przepisów na pracodawcach spoczywa obowiązek organizowania pracy w sposób zmniejszający jej uciążliwość, także podczas upałów. Jednakże przepisy (za wyjątkiem regulujących pracę młodocianych), nie określają maksymalnej dopuszczalnej temperatury na stanowiskach pracy. Natomiast na pracodawcach zasadniczo ciąży głównie obowiązek zapewnienia pracownikom napoi, gdy temperatura otoczenia przekracza 25°C – przy pracy na otwartej przestrzeni lub na stanowiskach pracy, na których temperatura spowodowana warunkami atmosferycznymi przekracza 28°C. Wielu pracowników nadal pracuje w budynkach niemających klimatyzacji. Natomiast coraz wyższe temperatury w porze letniej sprawiają, że przegrzanych miejsc pracy jest coraz więcej i zaliczają się do nich już nie tylko fabryki, czy place budów, ale również zaplecza restauracji, warsztaty, a nawet pomieszczenia biurowe, w których nie ma klimatyzacji.

W skargach podnoszone jest również to, że częstym problemem jest niewłaściwe podejście pracodawców do warunków pracy oraz niespełniające swej roli sankcje, które grożą pracodawcom za ich naruszenie. Należy zauważyć, że stworzenie jasnych i precyzyjnych regulacji prawnych

niewątpliwie przyczyniłoby się do poprawy sytuacji pracowników oraz ułatwiłoby egzekwowanie ich przestrzegania przez pracodawców, a także inspekcję pracy. Jak wynika z doniesień medialnych w ostatnim czasie problematyka ta jest również przedmiotem szczególnych zainteresowań organizacji związkowych, zarówno na poziomie krajowym, jak i wspólnotowym. Nie bez znaczenia jest fakt, że problematyka ta jest już uregulowana w części państw Unii Europejskiej.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o zajęcie stanowiska w tej sprawie oraz poinformowanie, czy planowane są prace legislacyjne w tym zakresie.

Minister Zdrowia (V.7010.100.2023 z 21 sierpnia 2023 r.) – w sprawie dostępu pacjentek do znieczuleń podczas porodów.

Rzecznik Praw Obywatelskich zapoznał się z danymi zawartymi w raporcie Narodowego Funduszu Zdrowia na temat porodów i opieki okołoporodowej w zakresie dostępu pacjentek do znieczuleń podczas porodów. Jak wynika z przekazanych przez Fundusz danych, w ponad połowie funkcjonujących na terenie kraju porodówek nie wykonano w 2022 r. ani jednego znieczulenia zewnątrzoponowego w trakcie porodów. W kolejnych kilkudziesięciu liczba wykonanych znieczuleń była znikoma (po kilka). W skali kraju odsetek porodów ze znieczuleniem stanowi zaledwie 14%.

Ponadto analiza danych z poziomu województw wskazuje na znaczące terytorialne zróżnicowanie dostępu do omawianego świadczenia. W niektórych województwach jest ono faktycznie dostępne wyłącznie w największym ośrodku miejskim. O ile w niektórych województwach jego ogólna dostępność jest zauważalna (kilkadziesiąt procent porodów ze znieczuleniem), o tyle w innych pozostaje ono w zasadzie w ogóle niedostępne.

W świetle przedstawionych danych prawne zagwarantowanie przez Narodowy Fundusz Zdrowia jako płatnika możliwości skorzystania z określonego świadczenia, w sytuacji braku realnych możliwości jego uzyskania w wielu szpitalach, może mieć charakter pozorny. Udostępnione przez Narodowy Fundusz Zdrowia dane statystyczne potwierdzają istnienie znacznych nierówności w tym zakresie oraz faktyczny brak dostępu większości kobiet do znieczulenia farmakologicznego. Brak faktycznej możliwości podania znieczulenia, gdy jest ono prawnie gwarantowane, może świadczyć też o naruszeniu praw pacjenta do poszanowania godności i intymności oraz leczenia bólu oraz prawa do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej. Prawo pacjenta do łagodzenia bólu jest bowiem nierozdzielnie związane z jego poczuciem godności jako człowieka. Z kolei o spełnieniu prawa do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy

medycznej można mówić wtedy, gdy pacjent ma realną możliwość skorzystania z nowoczesnego, uznanego przez naukę i praktykowanego świadczenia zdrowotnego. Co istotne, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej rodząca ma prawo do łagodzenia bólu porodowego.

Rzecznik zauważył ponadto, że kwestia dostępu do znieczulenia w trakcie porodu była już przedmiotem korespondencji prowadzonej przez Rzecznika Praw Obywatelskich z ówczesnym Ministrem Zdrowia. W odpowiedzi Rzecznik uzyskał zapewnienie, że Ministerstwo Zdrowia dokłada wszelkich starań, aby każda rodząca miała możliwość skorzystania z wybranej przez siebie metody łagodzenia bólu porodowego, jeżeli nie występują do jej stosowania przeciwwskazania medyczne.

Wobec powyższego, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o wyrażenie stanowiska w podnoszonej sprawie, a także o informację o planach i działaniach Ministerstwa Zdrowia w zakresie poprawy dostępu pacjentek do znieczulenia podczas porodu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 18 września 2023 r. przypomniał, że przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej gwarantują każdej rodzącej prawo do: łagodzenia bólu porodowego, przystępnej informacji o przebiegu porodu, metodach łagodzenia bólu porodowego i ich dostępności w danym szpitalu. Obecnie, po odliczeniu porodów w wyniku cesarskiego cięcia, które zostały wykonane w znieczuleniu, szacuje się, że liczba wykonanych znieczuleń przy porodzie drogami natury wynosi około 14%. Należy jednak pamiętać, że dane NFZ dotyczą wyłącznie zrealizowanych procedur znieczulenia zewnątrzoponowego i nie pozwalają stwierdzić, czy liczba znieczuleń zewnątrzoponowych jest wynikiem ograniczonej dostępności do nich, czy preferencji kobiet. W celu zwiększenia dostępności do znieczulenia zewnątrzoponowego przy porodach drogami natury, Ministerstwo Zdrowia podejmuje działania systematycznie zwiększające liczbę specjalistów w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii. Rozwiązania te powinny przyczynić się do wzrostu liczby specjalistów w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii, którzy są niezbędni do prowadzenia analgezji regionalnej porodu, co w przyszłości pozwoli wyeliminować problem z pozyskaniem ich na rynku lokalnym i zagwarantować rodzącym pełną dostępność do znieczulenia zewnątrzoponowego w każdym wybranym przez nie podmiocie leczniczym.

Komendanta Głównego Policji (WZF.7043.213.2023 z 21 sierpnia 2023 r.) - w sprawie zmiany taktyki realizacji pościgów policyjnych za pomocą motocykla.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o pomoc były policjant ruchu drogowego, który będąc w służbie podjął pościg za motocyklem terenowym, w wyniku którego doszło do wypadku ze skutkiem śmiertelnym osoby ściganej. Wprawdzie funkcjonariusz na własną prośbę został zwolniony ze służby, niemniej jednak, w podobnych okolicznościach, prawomocny wyrok skazujący za przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, będzie stanowił obligatoryjną przesłankę dla zwolnienia policjanta ze służby w Policji.

Analiza uzasadnienia wyroku skazującego w sprawie tego policjanta, a także dostępnych przepisów i opracowań dotyczących taktyki prowadzenia pościgów pojazdem służbowym, prowadzi do wniosku, że mogą one nie uwzględniać specyfiki prowadzenia pościgu za jednoślada. Niezależnie od powyższego konsekwencje prawne zdarzenia drogowego, które spotkały tego funkcjonariusza, mogą stanowić barierę psychologiczną dla innych policjantów podejmujących pościgi za jednoślada.

Jak wskazuje się w literaturze, w procesie podejmowania decyzji o rozpoczęciu pościgu przy wykorzystaniu pojazdu służbowego za osobami uciekającym pojazdami i w czasie jego realizacji, mając na uwadze skuteczność i bezpieczeństwo prowadzonego pościgu, policjant powinien uwzględnić: natężenie ruchu drogowego, rodzaj i możliwości techniczne ściganego pojazdu, porę dnia, warunki drogowe, atmosferyczne i topograficzne; rodzaj i stan techniczny wykorzystywanego pojazdu służbowego, wyposażenie i uzbrojenie patrolu, możliwość uzyskania wsparcia; ryzyko związane z osiągnięciem celów.

Natomiast w czasie realizacji pościgu bezpośredniego przy wykorzystaniu pojazdu służbowego, policjant jest obowiązany np.: dążyć do utrzymania kontaktu wzrokowego z pojazdem, którym poruszają się osoby ścigane; współpracować z innymi policjantami w celu zatrzymania ściganego pojazdu; przekazywać na bieżąco dyżurnemu jednostki Policji informacje niezbędne do zorganizowania wsparcia; wystawienia posterunków blokadowych, skierowania grupy policjantów do prowadzenia pościgu równoległego; rozważyć wykorzystanie pojazdu służbowego jako środka przymusu bezpośredniego do zatrzymania ściganego pojazdu; ocenić zasadność i celowość użycia broni palnej, uwzględniając przede wszystkim podstawy prawne dopuszczające użycie broni w pościgu; kontynuować pościg, nie podejmując próby wyprzedzania i blokowania pojazdu osób ściganych do czasu, aż znajdą się one w sytuacji, gdy dalsza ucieczka nie będzie możliwa; dokonać zatrzymania pojazdu i osób ściganych w dogodnej sytuacji.

O ile sam proces podejmowania decyzji o podjęciu pościgu, wymaga – co do zasady – uwzględnienia pewnych uniwersalnych, wspólnych dla obu typów pojazdów wartości, np. ich stanu technicznego czy warunków panujących na drodze, o tyle realizacja pościgu, a w szczególności

wykorzystanie samochodu służbowego jako środka przymusu bezpośredniego do zatrzymania lub zablokowania osoby ściganej pojazdu jednośladowego czy wybór dogodnej sytuacji do takiego zatrzymania mogą wyraźnie różnić się od takich czynności podejmowanych względem samochodu. Inaczej mówiąc, taktyka prowadzenia pościgu za motocyklem może być różna od taktyki prowadzenia pościgu za samochodem.

Zdarzenie drogowe z udziałem motocykla i samochodu ma ze swej natury nieproporcjonalny charakter. Ryzyko śmierci, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu po stronie prowadzącego jednośląd jest z reguły wyższe od ryzyka prowadzącego samochód, także w sytuacji odwrotnej, gdy to policjant prowadzi pościg jednoślądem. Wydaje się, że istniejące reguły prowadzenia pościgów winny uwzględniać te różnice.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Generała z prośbą o zainicjowanie przeglądu istniejących zasad prowadzenia pościgów policyjnych oraz ewentualnie, stworzenia standardu prowadzenia takiego pościgu względem uciekającego jednoślądem, a także rozważenie celowości przywrócenia praktycznych zajęć w policyjnych ośrodkach szkolenia z pościgu i zatrzymania kierującego jednoślądem.

Ministra Edukacji i Nauki (VII.7033.4.2023 z 21 sierpnia 2023 r.) - w sprawie wątpliwości w zakresie równego traktowania obywateli w odniesieniu do wznawiania postępowań awansowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, iż zgodnie z art. 187 ust. 4 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w przypadku wznowienia postępowania, w którym na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, został nadany stopień doktora, stopień doktora habilitowanego albo tytuł profesora, postępowanie prowadzi się na podstawie przepisów obowiązujących w dniu wszczęcia postępowania, które było przedmiotem postanowienia o wznowieniu.

Po dniu 30 kwietnia 2019 r. stopień lub tytuł nadaje się w dziedzinach i dyscyplinach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 3 PSWN. W tym miejscu RPO zauważył, że na gruncie obecnie obowiązujących przepisów, w przypadku zaistnienia określonych w ustawie - Kodeks postępowania administracyjnego (dalej jako: k.p.a.), przyczyn wznowienia postępowania administracyjnego w sprawie nadania stopnia doktora albo rażącego naruszenia prawa przez podmiot doktoryzujący, Rada Doskonałości Naukowej wydaje postanowienie o wznowieniu postępowania i wskazuje podmiot doktoryzujący, który prowadzi postępowanie.

Art. 145 § 1 k.p.a. wskazuje przesłanki, w jakich przypadkach można wznović postępowanie w sprawach zakończonych decyzją ostateczną. Jednocześnie ustawodawca ograniczył temporalnie możliwość wznowienia

postępowania w ten sposób, że uchylenie decyzji w sytuacji, gdy dowody, na których podstawie ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe bądź decyzja wydana została w wyniku przestępstwa, nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło dziesięć lat, zaś z pozostałych wskazanych wyżej przyczyn, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło pięć lat.

Z kolei przed wejściem w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, podstawą wznowienia postępowania awansowego mogły być – obok przesłanek wskazanych w k.p.a. - ujawnione okoliczności wskazujące na to, że stopień doktora lub doktora habilitowanego albo tytuł profesora został nadany na podstawie dorobku powstałego z naruszeniem prawa, w tym praw autorskich, lub dobrych obyczajów w nauce.

Jednocześnie ustawodawca nie ograniczył czasowo możliwości wznowienia postępowania na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (dalej jako: USNT).

Sprawa ta była też w przeszłości przedmiotem korespondencji RPO z resortem szkolnictwa wyższego. Wówczas Ministerstwo argumentowało, że brak ograniczenia czasowego w zakresie wznowiania postępowań na podstawie art. 29 ust. 2 USNT związany jest z brakiem tolerancji dla wszelkich przejawów nieuczciwości naukowej. Resort wskazał także, iż nawet wynikające z przepisów karnych przedawnienie karalności nieuczciwości naukowej nie zwolni nieuczciwego naukowca z zarzutu uchybienia godności i dobrym zwyczajom akademickim. Zestawiając przytoczone wyżej przesłanki wznowieniowe obowiązujące na gruncie PSWN i USNT, należy wskazać, że co najmniej częściowo przesłanki wynikające z art. 29 ust. 2 USNT można uznać za mieszczące się w przesłankach wynikających z k.p.a. Niemniej jednak nie sposób stracić w pola widzenia tego, że usunięcie szczególnej przesłanki wznowieniowej nieograniczonej terminem, powoduje, że do wszczynanych obecnie postępowań wznowieniowych zastosowanie znajdzie ograniczenie temporalne wynikające z art. 146 § 1.

Powyższe w praktyce oznacza, że obecnie istnieje możliwość uchylenia decyzji o nadaniu stopnia naukowego osobie, która uzyskała stopień na podstawie dorobku powstałego z naruszeniem dobrych obyczajów w nauce 20 lat temu i przed wejściem w życie PSWN wszczęto postępowanie wznowieniowe. Jednocześnie jednak taka możliwość nie istnieje w odniesieniu do osoby, która również uzyskała stopień na podstawie dorobku powstałego z naruszeniem dobrych obyczajów w nauce 20 lat temu, lecz nie wszczęto przed wejściem w życie PSWN postępowania wznowieniowego. Mając to na uwadze wątpliwości może budzić uzasadnienie dla odmiennego uregulowania sytuacji prawnej ww. osób

jedynie poprzez odwołanie się do momentu, w którym wszczęto postępowanie wznowieniowe.

Wobec powyższego Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 29 września 2023 r. poinformował, iż dostrzega zasadność konstatacji sformułowanych przez Rzecznika, jednakże z następującymi zastrzeżeniami: zgodnie z art. 187 ust. 2 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce postępowania wznowieniowe mogły być wszczynane na podstawie przesłanek określonych w art. 29 ust. 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki do dnia 31 grudnia 2020 r. - a nie, jak wynikałoby z konkluzji pisma Rzecznika, do dnia wejścia w życie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: ustawa PSWiN), tj. do dnia 1 października 2018 r. Rezygnacja w obecnych przepisach (art. 194 ustawy PSWiN) z przesłanki wznowienia postępowania awansowego polegającej na ujawnieniu okoliczności wskazujących na to, że stopień (doktora, doktora habilitowanego) został nadany na podstawie dorobku powstałego z naruszeniem prawa, w tym praw autorskich, lub dobrych obyczajów w nauce, wynika z faktu, że powyższa problematyka wpisuje się w uregulowaną w art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a. przesłankę wznowienia, polegającą na wyjściu na jaw istotnych dla sprawy nowych okoliczności faktycznych lub nowych dowodów istniejących w dniu wydania decyzji, nieznanymi organowi, który wydał decyzję. Ponieważ art. 194 ustawy PSWiN odsyła do ww. przepisu kodeksowego, usunięty został swoisty dualizm regulacyjny. Minister zapewnił równocześnie, że podniesiona przez Rzecznika w korespondencji kwestia zostanie poddana analizie pod kątem ewentualnej zmiany brzmienia art. 194 ustawy PSWiN - w przypadku podjęcia decyzji o nowelizacji przedmiotowego aktu normatywnego.

Ministra Obrony Narodowej (WZF.7050.5.2023 z 21 sierpnia 2023 r.) - w sprawie przestrzegania praw i wolności obywatelskich żołnierzy batalionu piechoty górskiej.

W dniu 25 maja 2023 r. pracownicy Wydziału ds. Żołnierzy i Funkcjonariuszy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili wizytację Batalionu Piechoty Górskiej w K. Rozmowy z kierownictwem batalionu oraz przedstawicielami wszystkich korpusów osobowych (oficerów, podoficerów i szeregowych) dotyczyły problemów występujących w służbie, istniejących warunków socjalno-bytowych oraz przestrzegania zasady równego traktowania w zakresie wojskowej służby kobiet.

Żołnierze wyrażali m.in. wątpliwości w zakresie wykonywania zadań, za które nie są naliczane nadgodziny. Dotyczyły one w szczególności: służby pełnionej na granicy, dowożenia żołnierzy na lotnisko (kierowcy) czy służby

dowódcy warty. Nadgodziny naliczane są za wykonywanie zadań promocyjnych wojska, które zwykle mają miejsce w weekendy. Wskazywano także, że ocena, które zadania służbowe mieszczą się w zakresie normowania odpowiednich przepisów ustawy o obronie Ojczyzny zależy od nastawienia i różnej interpretacji poszczególnych dowódców, co jest krzywdzące dla żołnierzy, bowiem przepisy w tym zakresie są nieprecyzyjne. Z uwagi na liczbę zadań stawianych żołnierzom, odebranie czasu wolnego za wypracowany czas służby jest utrudnione. W ocenie zainteresowanych rozwiązaniem tego problemu byłoby wprowadzenie ekwiwalentu za nadgodziny.

Żołnierze zawodowi podnieśli kwestię otrzymywania przez żołnierzy dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej (dalej: DZSW) 100% uposażenia za zwolnienia lekarskie. Z tego powodu dochodzi do wielu nadużyć w tym zakresie.

Żołnierze zawodowi negatywnie ocenili także dowolność zakwaterowania DZSW, gdzie „miejscowi” mieszkają w domu przychodząc do „pracy” na kilka godzin; ponadto otrzymują zaprowiantowanie na weekendy. Służący zawodowo przy znacznie większym zakresie obowiązków nie posiadają takich uprawnień. Ponadto, w ocenie żołnierzy WCR kieruje do DZSW kandydatów, z którymi trudno się porozumieć, albo którzy w ogóle nie powinni trafić do wojska – np. obywatel polski pochodzenia kaukaskiego (niemówiący po polsku), zdarzają się także żołnierze z chorobami psychicznymi.

Na ćwiczenia rezerwy powołuje dowódca jednostki wojskowej, do której rezerwiści posiadają przydziały mobilizacyjne. Przed przyjazdem na ćwiczenia rezerwiści nie są jednak weryfikowani pod kątem stanu zdrowia. Żołnierze podkreślili, iż szkolenie rezerwy winno się skupiać na zapoznaniu z nowym rodzajem sprzętu oraz uzbrojenia i dopiero potem rezerwiści powinni być kierowani do jednostek operacyjnych. Żołnierze poruszyli też kwestie braku sprawdzeń pod kątem karalności osób przyjmowanych do Legii Akademickiej.

Żołnierze wskazywali, że brakuje środków finansowych na niezbędne remonty istniejących obiektów. Od kilku lat, w związku z bardzo złym stanem technicznym dróg, placów oraz części chodników w kompleksie wojskowym, dowództwo czyni starania o podjęcie remontu wymienionych nawierzchni, aby poprawić bezpieczeństwo przemieszczających się żołnierzy, pracowników wojska i pojazdów. Potrzeba remontu jest wykazywana corocznie w systemie SI LBPP, ale do dnia dzisiejszego zadanie nie zostało ujęte w planie remontów, pomimo wielu monitów. Osobnym problemem jest niszczący, zamknięty ze względu na bezpieczeństwo użytkownika, obiekt klubu wojskowego pozostającego pod opieką konserwatora zabytków. Klub ten pełnił ważną rolę w organizowaniu m.in. imprez

kulturalnych dla dzieci i dorosłych integrując środowisko żołnierskie. Po jego zamknięciu przez inspektora nadzoru budowlanego życie kulturalno-oświatowe jednostki praktycznie przestało istnieć.

Żołnierze wskazywali na spłaszczenie uposażeń i wynikające z tego niewielkie różnice w wysokości uposażenia pomiędzy korpusami szeregowych zawodowych a podoficerów, co – w ich opinii – powoduje, że niechętnie przechodzą oni do wyższego korpusu, unikając w ten sposób zwiększonej odpowiedzialności. Pozytywnie oceniono realizację wczasów dla żołnierzy przebywających na granicy powyżej 60 dni, podkreślając, iż WOG sukcesywnie realizuje składane wnioski. Postulowano również zróżnicowanie wysokości dodatku za dyżury w zależności od zakresu odpowiedzialności i realizowanych zadań.

Ze względu na specyfikę zadań piechoty górskiej, wyposażonej i wyszkolonej do wsparcia walki na nierównym terenie rozmówcy wskazywali, że pełnienie służby w tej jednostce winno zostać poprzedzone kwalifikacją polegającą na przeprowadzeniu testu sprawności fizycznej. Żołnierze ci powinni na bieżąco szkolić się na terenach górskich, tymczasem ich zadania na miejscu, w dużej części ograniczają się do organizowania szkoleń dla dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej.

Rzecznik przekazał Ministrowi problemy zdiagnozowane podczas wizytacji, z prośbą o ich zbadanie i przedstawienie informacji w tym zakresie.

Komendanta Głównego Straży Granicznej (XI.543.75.2023 z 23 sierpnia 2023 r.) - w sprawie potrzeby modyfikacji sposobu reagowania przez Straż Graniczną na wnioski zawierające żądanie wszczęcia postępowania administracyjnego.

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji, Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, iż na podstawie art. 14 pkt 6 ustawy o RPO żądanie wszczęcia postępowania administracyjnego, powoduje jego wszczęcie z mocy prawa, niezależnie od tego czy organ administracji publicznej dokonał jakiegokolwiek czynności w danej sprawie. RPO dysponuje ustawową kompetencją do żądania wszczęcia postępowania administracyjnego, a więc takiego żądania nie należy traktować jako wniosku czy prośby o rozważenie wszczęcia tego postępowania.

Ponadto, zgodnie z art. 61 § 3 ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego (dalej jako: „k.p.a.”) datą wszczęcia postępowania na żądanie strony (Rzecznika Praw Obywatelskich) jest dzień doręczenia żądania organowi administracji publicznej. Jak wskazano w art. 61 § 3a k.p.a., w przypadku wniesienia przez stronę żądania wszczęcia postępowania drogą elektroniczną, dniem wszczęcia postępowania jest dzień wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy o doręczeniach elektronicznych.

Jednocześnie, zgodnie z art. 330 ust. 1 pkt 2 ustawy o cudzoziemcach decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu nie wykonuje się, gdy wobec cudzoziemca toczy się postępowanie w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych. Oznacza to, że w przypadku wszczęcia postępowania w sprawie udzielenia zgody na pobyt cudzoziemca ze względów humanitarnych, wykonalność ostatecznej decyzji administracyjnej zobowiązującej cudzoziemca do powrotu ulega zawieszeniu z datą wskazaną w art. 61 § 3 i 3a k.p.a. Zawieszenie następuje z mocy samego prawa, a więc nie jest to kwestia pozostawiona do decyzji organu Straży Granicznej.

Rzecznik zapewnił, że każdorazowo w przypadkach podejmowania czynności dotyczących wszczęcia postępowania o udzielenie cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt ze względów humanitarnych, działa natychmiast po powzięciu wiadomości o pojawieniu się nowych okoliczności, które uzasadniają ponowne zbadanie przez uprawniony do tego organ, czy zachodzą przesłanki do udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt humanitarny na terytorium RP. Niestety zdarza się, że informacje o pojawieniu się nowych okoliczności w sprawie docierają do Biura RPO niedługo przed planowaną realizacją decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu. W takich przypadkach, jeżeli po analizie przedstawionych informacji Rzecznik uzna, że konieczne jest podjęcie czynności w celu ochrony wolności i praw człowieka, kieruje do właściwego organu Straży Granicznej wnioski o wszczęcie postępowania o udzielenie zezwolenia na pobyt ze względów humanitarnych ufając, że organy Straży Granicznej, zgodnie z art. 330 ust. 1 pkt 2 ustawy o cudzoziemcach, tymczasowo odstąpią od wykonania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu, respektując okoliczność, że wykonalność tej decyzji jest wstrzymana z mocy prawa.

Zdaniem RPO zachodzi potrzeba modyfikacji sposobu reagowania przez Straż Graniczną na wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich zawierające żądanie wszczęcia postępowania administracyjnego i wdrożenie efektywnego systemu wymiany informacji w ramach Straży Granicznej o wszczęciu takiego postępowania, gdyż może to rzutować na inne czynności realizowane wobec cudzoziemców.

W związku tym, Rzecznik zwrócił się do Komendanta z prośbą o wydanie podległym funkcjonariuszom stosownych wytycznych z uwzględnieniem przekazanych w wystąpieniu uwag.

Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej (V.7018.2.2014 z 28 sierpnia 2023 r.) - w sprawie uregulowania w przepisach kwestii dotyczących stwierdzenia śmierci mózgu.

W piśmie skierowanym do Trybunału Konstytucyjnego dnia 7 grudnia 2015 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o stwierdzenie, że art. 9 ust. 3 ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów, w zakresie, w jakim upoważnia ministra właściwego do spraw zdrowia do ogłoszenia w drodze obwieszczenia sposobu stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu, jest niezgodny z art. 38 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 87 ust. 1 Konstytucji.

Wątpliwości Rzecznika budziła kwestia uregulowania w akcie niemającym charakteru źródła prawa powszechnie obowiązującego procedury, której przeprowadzenie umożliwiałoby stwierdzenie trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu, co było równoznaczne ze stwierdzeniem zgonu pacjenta. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym zostało jednak umorzone ze względu na zmianę stanu prawnego. Obecnie prowadzone są analizy związane z ponownym wszczęciem postępowania w tej sprawie przed Trybunałem Konstytucyjnym.

W obowiązującym stanie prawnym kwestie te regulują przepisy ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry (dalej: u.z.l.), w świetle których stwierdzenie trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu (śmierci mózgu) lub nieodwracalnego zatrzymania krążenia poprzedzającego pobranie narządów jest równoznaczne ze stwierdzeniem zgonu (art. 43a ust. 7 u.z.l.). Stosowne procedury określono w obwieszczeniu Ministra Zdrowia z dnia 4 grudnia 2019 r. w sprawie sposobu i kryteriów stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu oraz obwieszczeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2010 r. w sprawie kryteriów i sposobu stwierdzenia nieodwracalnego zatrzymania krążenia. Akty te nie stanowią jednak źródeł prawa powszechnie obowiązującego. W piśmiennictwie wyrażany jest pogląd, że obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 4 grudnia 2019 r. nie ma charakteru normatywnego i zawiera wskazówki, wytyczne oraz uwagi oparte na najnowszej wiedzy medycznej i ustalone przez specjalistów z różnych dziedzin medycyny.

Wobec powyższego Rzecznik zwrócił się do Prezesa NRL z prośbą o przedstawienie stanowiska samorządu lekarskiego co do tego, czy omawiane procedury (stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu oraz nieodwracalnego zatrzymania krążenia poprzedzającego pobranie narządów) powinny być regulowane w akcie będącym źródłem prawa powszechnie obowiązującego. RPO poprosił również o wyrażenie opinii co do tego, czy art. 43a ust. 3 u.z.l. jest w praktyce rozumiany jako upoważniający Ministra Zdrowia do wydania obwieszczenia odwołującego się jedynie do obiektywnych prawidłowości fizykalnych ustalonych na gruncie aktualnej wiedzy medycznej, czy też zawierającego nowość normatywną, tj. wprowadzającego elementy, które nie zostały wprost sprecyzowane ustawowo.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej (III.7064.1073.2023 z 29 sierpnia 2023 r.) - w sprawie projektowanego rozporządzenia regulującego kwestie związane z ustalaniem poziomu wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Sytuacja osób z niepełnosprawnością jest przedmiotem uwagi Rzecznika Praw Obywatelskich wykonującego także zadania organu monitorującego wdrażanie postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. W przestrzeni publicznej pojawiają się informacje o przedłużających się pracach nad projektem rozporządzenia regulującego szczegółowe kwestie związane z ustalaniem poziomu potrzeby wsparcia osób z niepełnosprawnością.

Z uwagi na okoliczność, że materia regulowana rozporządzeniem w istotny sposób wpłynie na możliwość uzyskania przez osoby z niepełnosprawnością wsparcia przewidzianego w ustawie o świadczeniu wspierającym, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o poinformowanie o aktualnym etapie prac nad realizacją upoważnienia ustawowego określonego w art. 6b6 ust. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także kierunku projektowanych rozwiązań.

Ponadto RPO zwrócił się o nadesłanie informacji, czy w harmonogramie prac legislacyjnych uwzględniono potrzebę aktywnego udziału osób z różnymi niepełnosprawnościami i działających na ich rzecz osób lub organizacji społecznych oraz zapewnienia odpowiedniego okresu na konsultacje społeczne. Na konieczność włączenia osób zainteresowanych w prace nad regulacjami dotyczącymi osób z niepełnosprawnościami wskazuje wprost treść art. 4 pkt 3 Konwencji, zaś wysłuchanie postulatów osób z niepełnosprawnościami i środowiska działającego na ich rzecz pozwala na wypracowanie rozwiązań zgodnych z oczekiwaniami potencjalnych odbiorców.

Minister Zdrowia (V.7014.17.2023 z 30 sierpnia 2023 r.) - w sprawie sytuacji zawodowej pielęgniarek i położnych.

Problem zapewnienia w podmiotach leczniczych personelu pielęgniarskiego i położnych jest niezmiennie od wielu lat przedmiotem zainteresowania oraz interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich. W jednym z ostatnich wystąpień w tej sprawie Rzecznik zwrócił uwagę ówczesnemu Ministrowi Zdrowia na problemy pielęgniarek i położnych, podkreślając, że zagwarantowanie należytej opieki medycznej nad pacjentem oraz właściwego poziomu udzielanych świadczeń zależy w dużym stopniu od liczby pielęgniarek i położnych oraz warunków zatrudnienia tego personelu medycznego. Mimo upływu kilku lat zapewnienie odpowiedniej liczby

personelu pielęgniarskiego w podmiotach leczniczych pozostaje problemem strukturalnym.

W rozmowach RPO z przedstawicielami pielęgniarek i położnych wskazywano, że niekorzystne zjawisko „starzenia się” tej grupy zawodowej nadal się pogłębia, to zaś w perspektywie czasu rodzi poważne zagrożenie dla funkcjonowania służby zdrowia. Jako przyczyny niepodejmowania zawodu lub rezygnacji z jego wykonywania w Polsce przez kształcone w naszym kraju pielęgniarki i położne podawano warunki pracy, jakie oferują krajowe podmioty lecznicze. Podnoszono takie kwestie jak: nieuznawanie kompetencji i doświadczenia pielęgniarek, degradacja poprzez zaniżanie kwalifikacji stanowiskowych, dysproporcja zarobków pomiędzy pielęgniarkami oraz brak zastępowalności pokoleń.

Samorząd pielęgniarek i położnych podjął działania, które w jego ocenie mogą przyczynić się do polepszenia istniejącej sytuacji, inicjując obywatelską inicjatywę zmierzającą do zmiany ustawy o sposobie ustalania najniższego wynagrodzenia zasadniczego niektórych pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych. Jednakże z uwagi na zbliżające się wybory parlamentarne ten projekt niemal na pewno nie zostanie rozpatrzony w obecnej kadencji Sejmu.

Wobec powyższego, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o wyrażenie stanowiska w podnoszonej sprawie, w tym w szczególności o informację o planach i działaniach Ministerstwa Zdrowia w kwestii rozwiązania problemów zawodowych, niedoboru pielęgniarek i położnych oraz przeciwdziałania luce pokoleniowej w tej grupie zawodowej.

Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej oraz Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (XI.602.1.2023 z 1 września 2023 r.) – w sprawie dostępności wyborów dla osób z niepełnosprawnością.

Rzecznik Praw Obywatelskich przypomniał, iż ratyfikacja przez Polskę Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami potwierdziła prawo tych osób do pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz poszanowania ich przyrodzonej godności. Zgodnie z art. 29 Konwencji, władze publiczne zobowiązały się do zagwarantowania osobom z niepełnosprawnością praw politycznych i możliwości korzystania z nich na zasadzie równości z innymi osobami, m.in. poprzez zapewnienie, że będą mogły efektywnie i w pełni uczestniczyć w życiu politycznym i publicznym, bezpośrednio lub za pośrednictwem swobodnie wybranych przedstawicieli, włączając w to prawo i możliwość korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego. Cel ten ma być zrealizowany m.in. poprzez zapewnienie, że tryb głosowania oraz stosowane

w związku z nim urządzenia i materiały będą odpowiednie, dostępne i łatwe do zrozumienia i zastosowania.

Dostępność wyborów dla osób z niepełnosprawnościami jest od wielu lat przedmiotem działań RPO. Pomimo podejmowanych wysiłków problem pozostaje aktualny. W związku ze zbliżającymi się wyborami do Sejmu i Senatu konieczne wydaje się zastosowanie rozwiązań, które umożliwią przekazywanie informacji dotyczących osób kandydujących na posłów i senatorów, ich poglądów i prezentowanych programów w sposób możliwie najbardziej dostępny. Jak wynika z wniosków kierowanych do Rzecznika, informacje prezentowane w mediach niejednokrotnie pozostawały niedostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, co rzutuje na ograniczone możliwości podjęcia przez nie świadomej decyzji, na którą z osób kandydujących zagłosować.

Szczególnym wyzwaniem jest zapewnienie dostępności tych informacji osobom Głuchym. Głusi wskazują, że jedną z podstawowych trudności, jakie napotykają w okresie przedwyborczym jest brak tłumaczenia na język migowy materiałów wyborczych tworzonych przez komitety wyborcze. Kolejną istotną kwestią są tłumaczenia na polski język migowy debat prowadzonych między reprezentującymi komitety wyborcze. Niejednokrotnie bowiem jest to jedyne źródło wiedzy, z którego Głusi wyborcy mogą czerpać informacje na temat osób kandydujących i ich programów (materiały tekstowe dla tej grupy wyborców są często niedostępne, gdyż część osób Głuchych nie zna języka polskiego).

RPO zwrócił ponadto uwagę na zjawisko tzw. fikcyjnej dostępności. Mamy z nią do czynienia w sytuacji, w której osobom z niepełnosprawnościami udostępniane są udogodnienia, jednak ich forma skutkuje tym, że poziom dostępności w praktyce wcale się nie zwiększa. Innymi słowy – tłumaczenie na język migowy będzie spełniać swój podstawowy cel, jakim jest dotarcie ze zrozumiałą informacją do osoby Głuchej, wyłącznie jeśli będzie przeprowadzone we właściwy sposób. Postać tłumacza kadrowana od pasa w górę nie powinna być mniejsza niż $\frac{1}{8}$ wielkości ekranu⁵. Jeśli postać tłumacza jest mniejsza, odbiór treści jest utrudniony, a dla osób starszych i słabowidzących praktycznie niemożliwy. Należy również zwrócić uwagę, by wizerunek tłumacza nie był zakrywany przez tzw. paski informacyjne. Rzecznik zaapelował również o wprowadzenie tłumaczeń zgodnie ze światowymi standardami, tj. w formie zespołowej pracy tłumaczy, w której każdy z nich dokonuje translacji nie dłużej niż przez 15-20 minut spotkania – należy przy tym pamiętać, że wraz z upływem czasu jakość tłumaczenia spada ze względu na wzrastające zmęczenie osoby tłumaczącej. Domyślnym językiem tłumaczenia powinien być Polski Język Migowy (PJM).

W dyskusji nad jak najszerszą dostępnością informacji dotyczących wyborów dla osób Głuchych nie sposób pominąć kwestii konieczności

uwzględnienia zróżnicowania tej grupy. Wśród słabosłyszących i Głuchych są bowiem zarówno osoby, które posługują się językiem migowym (głównie Polskim Językiem Migowym), ale również takie, które zupełnie go nie znają. Jednocześnie dla niektórych osób z niepełnosprawnością słuchu język polski jest w pewnym stopniu znany, ale istnieje również spora grupa, dla której jest to język zupełnie obcy. Nie każdy Głuchy porozumiewa się w pisanim języku polskim, jak i nie każdy zna Polski Język Migowy. W związku z powyższym, tłumaczenie na język migowy oraz napisy stanowią rozwiązania kierowane do dwóch różnych grup adresatów i nie można stosować ich zamiennie. Zapewnienie dostępności audycji wyborczych i debat przedstawicieli komitetów wyborczych i kandydatów dla osób głuchych i słabosłyszących, w tym zadbanie o ich tłumaczenie na język migowy o odpowiedniej jakości wraz z opatrzeniem wyżej wskazanych materiałów napisami w czasie rzeczywistym z pewnością wpisuje się w realizację interesu publicznego, prawa do pozyskiwania informacji na zasadzie równości z innymi osobami oraz realizacji czynnego prawa wyborczego wyborców z niepełnosprawnościami.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się z prośbą o analizę przedstawionych wyżej kwestii, ustosunkowanie się do nich oraz poinformowanie o działaniach, które zmierzać będą do zapewnienia jak najszerszej dostępności informacyjno-komunikacyjnej dla wyborców z niepełnosprawnością słuchu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej w piśmie z 11 września 2023 r. wskazał, iż Państwowa Komisja Wyborcza ani żadne inne organy wyborcze, nie są uprawnione do ingerowania w sposoby komunikowania się z wyborcami przez komitety wyborcze w związku z prowadzeniem przez nie kampanii wyborczej, albo do nakłaniania lub choćby sugerowania wykonywania tych czynności w określony sposób. Byłoby to niedopuszczalne i sprzeczne z art. 106 § 1 Kodeksu wyborczego. Z uwagi na powyższe PKW ani inne organy wyborcze nie mają i nie mogą mieć żadnego wpływu na przekazywane przez komitety wyborcze, jak również podmioty referendalne treści oraz na sposób ich przekazywania (np. jak wskazuje Rzecznik na opatrywanie materiałów wyborczych tworzonych przez komitety wyborcze tłumaczeniem na język migowy, zapewnienie tłumaczenia na język migowy debat pomiędzy przedstawicielami komitetów wyborczych, stosowania napisów obok tłumaczenia na język migowy jako rozwiązania skierowanego do odrębnego grona adresatów).Apel w tym zakresie powinien być zatem skierowany przez RPO bezpośrednio do komitetów wyborczych utworzonych w związku z nadchodzącymi wyborami i do podmiotów prowadzących kampanię referendalną. Jednocześnie Przewodniczący zauważył, że na stronach internetowych Komisji: pkw.gov.pl oraz wybory.gov.pl zamieszczane są na bieżąco obowiązujące teksty

przepisów prawa wyborczego, rozporządzenia i uchwały wydane na podstawie Kodeksu wyborczego. Wskazane treści zostały sformułowane w sposób czytelny i zrozumiały dla każdego wyborcy, w tym dla wyborców z niepełnosprawnościami.

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w piśmie z 18 września 2023 r. zapewnił, że podziela troskę Rzecznika o zapewnienie osobom z dysfunkcją wzroku i słuchu dostępu do oferty programowej publicznych mediów radiofonii i telewizji, dotyczącej zbliżających się wyborów do Sejmu i Senatu RP, w tym w szczególności do nieodpłatnych audycji komitetów wyborczych oraz debat. Jednocześnie jednak stwierdził, że KRRiT, w obecnym stanie prawnym, nie może wyjść naprzeciw postulatom zgłaszanym przez RPO, bowiem przepis art. 117 § 6 Kodeksu wyborczego (KW) nie upoważnił KRRiT do uregulowania w rozporządzeniu kwestii dotyczących dostępności audycji wyborczych dla osób niepełnosprawnych. W związku z tym umieszczenie w rozporządzeniu przepisów regulujących tę tematykę wykraczałoby poza ustawową delegację. Niezależnie od sytuacji prawnej, w jakiej obecnie funkcjonuje KRRiT ws. udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami stosowanych w audycjach wyborczych komitetów i debatach, rozumiejąc wagę problemu oraz oczekiwania ww. grupy odbiorców, Krajowa Rada wystosuje apel do nadawców publicznych – podobnie jak robiła to KRRiT przy poprzednich kampaniach wyborczych – by wsparli oni osoby z dysfunkcją wzroku i słuchu, umożliwiając im zdobycie informacji o kandydatach startujących w tegorocznych wyborach oraz przedstawianych przez nich programach.

Ministra Edukacji i Nauki (VII.7037.70.2023 z 4 września 2023 r.) - w sprawie sposobu wskazywania rzeczoznawców do opiniowania podręczników.

Najwyższa Izba Kontroli poinformowała w styczniu 2023 r., iż w latach 2020-2022 dopuszczanie przez Ministra Edukacji i Nauki podręczników odbywało się zgodnie z przepisami, jednak sposób organizacji tego procesu nie zapewniał przejrzystości wyboru rzeczoznawców do opiniowania podręczników oraz stwarzał ryzyko wystąpienia konfliktu interesów. Jednocześnie NIK zauważył, że obowiązujące przepisy nie regulują szczegółowych zasad doboru rzeczoznawców. Kontrola wykazała ponadto, że nie brano pod uwagę doświadczenia ekspertów w prowadzeniu zajęć dydaktycznych na danym etapie edukacyjnym. Jako kryteria wyboru rzeczoznawców do opiniowania konkretnego podręcznika pracownicy MEiN wskazali dyspozycyjność czasową rzeczoznawców, brak przesłanek wykluczających możliwość sporządzenia opinii o podręczniku, możliwość wskazania rzeczoznawców specjalizujących się w danym obszarze oraz możliwość wskazania osoby z tytułem naukowym. Jak informował NIK,

„wybór rzeczoznawców nie był dokonywany w oparciu o ustalone i zobiektywizowane kryteria, lecz był realizowany przez pracowników Ministerstwa w sposób nieformalny (de facto subiektywny), tj. na podstawie ich indywidualnej wiedzy i doświadczenia oraz w drodze uzgodnień (ustnych, telefonicznych) z rzeczoznawcami. Skutkowało to brakiem przejrzystości procesu i ryzykiem konfliktu interesów”.

Jednym z efektów braku ustalonych procedur postępowania i ich dokumentowania jest fakt, że jedynie 189 spośród 792 rzeczoznawców do kształcenia ogólnego, wpisanych na listę prowadzoną przez MEiN, miało możliwość zaopiniować zgłoszone podręczniki. Niektórzy rzeczoznawcy sporządzali natomiast opinie wielokrotnie (nawet do 21 opinii), co może prowadzić do zarzutów faworyzowania konkretnych osób. Pracownicy MEiN nie dostrzegali potrzeby prowadzenia dokumentacji w sprawie podejmowanych czynności. Według MEiN nie było ani prawnej, ani faktycznej możliwości weryfikacji prawdziwości oświadczeń o braku przesłanek do wyłączenia rzeczoznawcy z opiniowania podręcznika oraz co do zasady, podstaw do ich kwestionowania. NIK przedstawił natomiast opinię, że Minister był nie tylko uprawniony, ale wręcz zobowiązany do weryfikacji składanych oświadczeń.

W informacji NIK przypomniano także wnioski z raportu zespołu powołanego w 2021 r. przez Ministra Edukacji i Nauki do oceny systemu dopuszczania podręczników. Zespół ten wskazał na konieczność zobowiązania rzeczoznawców do zwracania większej uwagi na cele ogólne podstawy programowej. Wśród zastrzeżeń wobec podręczników członkowie zespołu wymienili zbyt wiele treści szczegółowych i dodatkowych w formie ciekawostek, nieścisłości, różnice w stopniu rozwinięcia poszczególnych punktów podstawy programowej, zbyt małe rozmiary czcionek, mało atrakcyjny dla ucznia sposób podania wiedzy (zbyt trudny język, naukowe definicje i formułki, odwoływanie się do zbyt wielu teorii), pomijanie kwestii odbieranych jako kontrowersyjne. Zdaniem ekspertów rzeczoznawcy powinni być dydaktykami, aby wiedzieli, z jakimi wyzwaniem na co dzień spotyka się nauczyciel i uczeń.

Powyższe obserwacje mają znaczenie w kontekście wymogów, jakie stawiane są przed podręcznikami dopuszczanymi do użytku szkolnego. Przepisy rozporządzenia wymieniają m.in. poprawność pod względem merytorycznym, dydaktycznym, wychowawczym i językowym, dostosowanie zakresu materiału do liczby godzin przewidzianych na dane zajęcia edukacyjne, przedstawianie propozycji działań edukacyjnych aktywizujących i motywujących uczniów, umożliwienie uczniom ze zróżnicowanymi możliwościami nabycie umiejętności ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, przedstawianie treści zgodnych z przepisami prawa, w tym ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi. Nie ulega wątpliwości,

że dla wydania opinii na temat jakości podręcznika do szkół podstawowych i ponadpodstawowych niezbędna jest nie tylko wiedza z danej dziedziny, ale także doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą oraz dobre rozumienie ich możliwości i potrzeb. Należy zgodzić się z NIK, że związane z tym procedury, szczególnie tryb wskazania konkretnego rzeczoznawcy, powinny być sformalizowane i transparentne.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o odpowiedź na pytanie, czy w związku z informacją NIK w resorcie zostały podjęte działania w celu realizacji zawartych w niej rekomendacji.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 26 września 2023 r. wyjaśnił, iż przesłanki, które brane są pod uwagę przy wyborze rzeczoznawców spośród tych recenzentów, którzy zadeklarują swój akces, to: gotowość opiniowania w danym terminie przeznaczonego do danego etapu podręcznika, jego serii (konieczność sprawnego prowadzenia postępowania). Przy zgłoszeniu większej liczby recenzentów do opiniowania danego podręcznika brany jest także okres wykonywania ostatniej opinii. Pierwszeństwo mają rzeczoznawcy, którzy nie sporządzali opinii w okresie min. 1 roku. Art. 22au ust. 2 ustawy o systemie oświaty zobowiązuje rzeczoznawcę do złożenia, przed sporządzeniem opinii o podręczniku, oświadczenia, że nie zachodzą przesłanki wykluczające możliwość opiniowania podręcznika przez rzeczoznawcę, określone w art. 22au ust. 1 ustawy. MEiN nie ma możliwości (ani prawnych, ani faktycznych) weryfikacji prawdziwości oświadczeń składanych przez rzeczoznawców, o ile nie są oni autorami podręczników, i – co do zasady nie ma też podstaw do ich kwestionowania, chyba że poweźmie informacje, które podważałyby te oświadczenia. Minister zauważył ponadto, że zgodnie z §11 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników, podmiotami uprawnionymi do wystawienia rekomendacji dla osób zainteresowanych wpisaniem na listę rzeczoznawców do spraw podręczników do kształcenia ogólnego są: stowarzyszenie naukowe, instytut badawczy, jednostka naukowa Polskiej Akademii Nauk, Polska Akademia Umiejętności, szkoła wyższa, komitet główny olimpiady przedmiotowej. Instytucja udzielająca rekomendacji kandydatowi na rzeczoznawcę daje zatem rękojmię należytego wykonywania przez niego obowiązków rzeczoznawcy do spraw podręczników danego przedmiotu. Listy rzeczoznawców do spraw podręczników do kształcenia ogólnego są prowadzone w podziale na przedmioty oraz na opinie językowe, zgodnie z udzielonymi rekomendacjami.

Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (VII.520.13.2023 z 4 września 2023 r.) - w sprawie

ujawnienia danych osobowych wierzycieli w Krajowym Rejestrze Zadłużonych.

W ostatnim czasie ukazały się materiały prasowe dotyczące ujawnienia szczegółowych danych osobowych wierzycieli zgłaszających w Krajowym Rejestrze Zadłużonych (dalej jako: KRZ) swoją wierzytelność. Jak wynika z informacji medialnych, w sprawie uwidocznili się problem udostępnienia szczegółowych danych osobowych zawartych w aktach postępowania upadłościowego, prowadzonych w postaci elektronicznej, wszystkim uczestnikom tego postępowania. Chodzi o dostęp do obszernych informacji osobowych oraz majątkowych wierzycieli, takich jak: imię, nazwisko, nr. PESEL, nr dowodu osobistego, adres zamieszkania, informacje o nieruchomościach, podpis, kwota kredytu, treść umów.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił przy tym uwagę na skalę problemu. W przedmiotowym postępowaniu upadłościowym – jak wynika z informacji prasowych – zostało bowiem zgłoszonych ponad 30 000 wierzytelności. Stwarza to wysokie ryzyko naruszenia prawa do ochrony danych osobowych i prywatności uczestników tego postępowania. Wątpliwości budzi przy tym zakres udostępnianych informacji w postaci elektronicznej, które znajdują się w aktach postępowania.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 Konstytucji udostępniane przez władze publiczne informacje powinny być ograniczone do niezbędnych danych. Należy więc podkreślić, że prywatność może podlegać ograniczeniom, ale tylko na zasadach określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji i art. 51 ust. 2 Konstytucji. Rzecznik zauważył, że dostęp do danych w postaci elektronicznej stwarza o wiele większe zagrożenie niż udostępnianie akt w sekretariacie sądu lub w biurze syndyka, które ma służyć realizacji prawa dostępu do akt postępowania. Proporcjonalność przyjętego rozwiązania w systemie informatycznym może więc budzić poważne wątpliwości.

Ponadto sprawa uwidoczniała problem łatwego dostępu do akt elektronicznych w postępowaniu upadłościowym, co może przyczynić się do wyłudzenia informacji o wierzycielach. Jak wskazują media, dostęp do akt w KRZ może uzyskać każdy. Wątpliwości Rzecznika budzi zatem sposób zabezpieczenia danych osobowych i zapewnienia ich poufności w Krajowym Rejestrze Zadłużonych z punktu widzenia prawa do ochrony prywatności i danych osobowych.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przedstawienie wyjaśnień w niniejszej sprawie.

Do Prezesa OUDO RPO zwrócił się natomiast z zapytaniem, czy w związku z podejrzeniem naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych w przedstawionej sprawie organ ds. ochrony danych osobowych podjął działania w ramach swoich kompetencji, a jeśli tak to jakie.

Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych w piśmie z 21 września 2023 r. poinformował, że sprawa ujawnienia danych osobowych wierzycieli zgłaszających w prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości Krajowym Rejestrze Zadłużonych swoją wierzytelność jest przedmiotem zainteresowania organu nadzorczego, który wystąpił do Ministra Sprawiedliwości pismem z dnia 24 sierpnia 2023 r. o złożenie wyjaśnień i aktualnie trwa analiza przesłanej odpowiedzi w tej sprawie. Jednocześnie, do organu do spraw ochrony danych osobowych wpłynęły sygnały w tej sprawie od osób fizycznych, które są obecnie procedowane zgodnie z przepisami ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego.

Ministra Sprawiedliwości (V.510.119.2023 z 5 września 2023 r.) - w sprawie problemów wierzycieli banku w upadłości w związku z procedurą zgłaszania wierzytelności w postępowaniu po ogłoszeniu upadłości.

Środki masowego przekazu informowały ostatnio o niewłaściwej obsłudze wierzycieli jednego z banków w upadłości przy zgłaszaniu wierzytelności poprzez system teleinformatyczny – Krajowy Rejestr Zadłużonych. Na tle tej sprawy uwidoczniał się problem dotyczący niedostosowania tego systemu do potrzeb specyficznej grupy wierzycieli, którą w przypadku upadłości banku stanowią konsumenci dochodzący roszczeń wynikających z unieważnienia umowy kredytu indeksowanego albo denominowanego we franku szwajcarskim.

Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, że art. 216a ustawy – Prawo upadłościowe nakazuje dokonywanie zgłoszenia wierzytelności wobec upadłego poprzez system teleinformatyczny. Dążenie do informatyzacji postępowań upadłościowych znajduje uzasadnienie wobec konieczności usprawnienia prowadzenia tego rodzaju spraw, które ze swej istoty obejmują jednocześnie wiele podmiotów. Zarazem funkcjonalność tego trybu prowadzenia czynności w postępowaniu po ogłoszeniu upadłości należy oceniać w kontekście gwarancji konstytucyjnych wynikających z prawa do sądu, w szczególności z prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury, zgodnej z wymogami sprawiedliwości, wobec każdego z wierzycieli, który staje się uczestnikiem postępowania upadłościowego. Zgłoszenie wierzytelności wobec upadłego dłużnika jest kluczową czynnością, będącą na tym etapie jedyną drogą dochodzenia ochrony praw majątkowych przez wierzyciela – byłego klienta banku, którego roszczenie nie jest typowo związane z posiadanym w tym banku rachunkiem. W szczególności stopień skomplikowania procedury zgłoszenia wierzytelności powinien przewidywać, że w aktualnych warunkach wierzycielem banku, który oferował tzw. kredyty frankowe, może stać się konsument,

dochodzący roszczeń w związku z abuzywnym charakterem umowy kredytowej.

W tym kontekście RPO wskazał, że dotychczasowe doświadczenia związane ze zgłaszaniem wierzytelności wobec banku w upadłości ujawniły niedostosowanie systemu teleinformatycznego pod względem braku osobnych formularzy pozwalających na opisanie roszczenia wynikającego z nieważności umowy frankowej, jak też ułatwiających wskazanie właściwej kategorii zaspokojenia.

Jednym z zauważonych problemów jest także brak pola do wypełnienia przy zgłaszaniu wierzytelności, które przewidywałyby dokonania wspólnego zgłoszenia przez współkredytobiorców umowy frankowej, chociaż umowy zawarte przez kilku współkredytobiorców często występowały w obrocie. W związku z tym stworzenie funkcjonalności stanowiącej osobny formularz do wierzytelności związanych z nieważnością umowy kredytu frankowego lub upraszczającej opisanie wierzytelności kilku kredytobiorców lub dokonanie wspólnego zgłoszenia byłoby przydatną zmianą, ułatwiającą dochodzenie tego typu roszczeń w postępowaniu upadłościowym.

Innym poważnym ryzykiem dla wierzycieli – kredytobiorców frankowych, zgłaszających masowo swoje roszczenia w stosunkowo krótkim okresie wyznaczonym do tego przez przepisy prawa, było przeciążenie systemu i trudności z korzystaniem z jego funkcjonalności w procesie dokonywania zgłoszenia.

Wobec głosów o niedostosowaniu systemu teleinformatycznego do upadłości banku, wobec którego masowo zostały zgłoszone roszczenia przez kredytobiorców będących konsumentami, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o analizę funkcjonowania tego systemu, a także zauważonych w tym procesie nieprawidłowości.

Ministra Obrony Narodowej (VII.501.142.2022 z 7 września 2023 r.) - w sprawie wycieku danych osobowych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej.

W nawiązaniu do dotychczasowej korespondencji z resortem, dotyczącej wycieku danych osobowych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej, do którego doszło na publicznym komunikatorze internetowym, Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, że zakres informacji, które zostały udostępnione w analizowanej sprawie, tj. stopień służbowy, imię i nazwisko, imię ojca oraz PESEL, dotyczący dużej grupy osób (tu: 96 żołnierzy), w ocenie Rzecznika, wiąże się z wysokim ryzykiem naruszenia prawa do prywatności.

RPO wielokrotnie dotychczas wskazywał w różnych sprawach - w odniesieniu do rejestrów publicznych, w których dane osobowe obywateli, w tym nr PESEL są powszechnie jawne, jak i w sytuacji wykorzystywania nr PESEL w celach służbowych - że ujawnienie szczegółowych danych

identyfikujących osoby fizyczne, w tym nr PESEL, stanowi poważne zagrożenia dla praw podstawowych jednostki. Takie stanowisko przyjmuje również organ ds. ochrony danych osobowych w swoich dotychczasowych decyzjach i wystąpieniach. Zdaniem Prezesa UODO podkreślił, że naruszenie poufności, m.in. nr PESEL, „może bowiem skutkować wkroczeniem w życie prywatne osób dotkniętych takim naruszeniem. Osoby, których dane dotyczą, mogą więc doznać szkody majątkowej, a już samo naruszenie poufności danych stanowi również szkodę niemajątkową (krzywdę). Podmioty danych mogą bowiem co najmniej odczuwać obawę przed utratą kontroli nad swoimi danymi osobowymi, kradzieżą tożsamości lub oszustwem dotyczącym tożsamości, czy wreszcie przed stratą finansową”.

Tym samym, mając na uwadze wyjaśnienia resortu obrony narodowej, zgodnie z którymi „bezprawnie ujawniony z treści rozkazu dziennego zakres danych żołnierzy, nie obejmuje danych szczególnej kategorii, o których mowa w art. 9 ust. 1 RODO. W rozumieniu RODO numer PESEL nie jest bowiem daną szczególną kategorią, potocznie określaną jako wrażliwa”, Rzecznik podkreślił, że powiązanie nr PESEL z danymi identyfikującymi, a także okoliczność, że sprawa dotyczy specyficznej i dużej grupy osób, sprawia, że stopień ryzyka w analizowanym przypadku należałoby ocenić jako wysoki, podobnie jak w przypadku szczególnych kategorii danych.

Niezależnie od powyższego, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o przesłanie aktualnych informacji w omawianej sprawie. Poprosił także o nadesłanie kopii regulacji wewnętrznych, procedur oraz innej dokumentacji potwierdzającej wdrożenie odpowiednich środków gwarantujących przestrzeganie zasad i przepisów o ochronie danych osobowych w związku z operacjami ich przetwarzania.

Ministra Turystyki i Sportu (VII.715.31.2023 z 7 września 2023 r.) – w sprawie potrzeby znowelizowania ustawy o sporcie.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają sygnały dotyczące niewystarczającego zagwarantowania praw i wolności obywateli w ustawie o sporcie. Skargi dotyczą przede wszystkim monopolu prawnego związków sportowych w zakresie ustanawiania reguł dyscyplinarnych oraz braku możliwości odwołania się od decyzji dyscyplinarnych związków sportowych poza struktury danego związku, w tym wyłączenie nadzoru Ministra Sportu nad decyzjami dyscyplinarnymi władz związków sportowych.

Rzecznik zwrócił uwagę zwłaszcza na art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o sporcie, po pierwsze, pod kątem zapewnienia szeroko pojętego prawa do obrony osoby biorącej udział w postępowaniu o charakterze represyjnym, po drugie, na możliwą niezgodność art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o sporcie z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji poprzez niezagwarantowanie prawa odwołania się

do sądu powszechnego osobom, wobec których wymierzono sankcję dyscyplinarną.

Powyższe problemy natury konstytucyjnej, dotyczące regulacji dyscyplinarnych wprowadzanych przez związki sportowe, były już w przeszłości przedmiotem kontaktów i korespondencji pomiędzy RPO a Ministerstwem Sportu. W następstwie wystąpienia generalnego Rzecznika z 2013 r., z inicjatywy Ministerstwa Sportu odbyło się spotkanie w sprawie potrzeby nowelizacji ustawy o sporcie. Jednakże, korespondencja w tej sprawie z Ministerstwem zakończyła się w kwietniu 2014 r., a do nowelizacji ustawy o sporcie w omawianym zakresie nie doszło.

W świetle ostatnich skarg Rzecznik dostrzega dalsze zagrożenia praw i wolności obywateli wynikające z wyżej wspomnianego monopolu prawnego, jakim dysponują polskie związki sportowe w zakresie ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym. Przyjęta regulacja prawna zakłada bardzo szeroką dowolność związków sportowych w tworzeniu i realizacji regulaminów dyscyplinarnych. W powiązaniu z faktem, iż decyzje dyscyplinarne władz związków sportowych wyłączone są spod nadzoru Ministra Sportu, dowolność związków sportowych w tworzeniu i realizacji regulaminów dyscyplinarnych należy uznać za nieograniczoną. W ocenie RPO, taka sytuacja budzi wątpliwości odnośnie prawidłowości ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności w sposób szanujący zasadę proporcjonalności zawartą w art. 31 ust. 3 Konstytucji, zgodnie z którą ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Przykładem ograniczenia, które może budzić wątpliwości z punktu widzenia zasady proporcjonalności są przepisy regulaminów związków sportowych przewidujące kary dyscyplinarne za „krytykę” członków związków sportowych, sędziów czy trenerów. Rzecznik zauważył, że karanie dyscyplinarne zawodników, trenerów, członków ekipy szkoleniowej czy reprezentantów klubu za „krytykę” członków związków sportowych, sędziów czy trenerów stanowi daleko idącą ingerencję w wolność słowa, zagwarantowaną poprzez art. 54 Konstytucji. W celu ograniczenia korzystania z konstytucyjnych wolności i praw konieczne jest ustanowienie rozwiązań w ustawie i tylko wtedy, gdy są one konieczne w demokratycznym państwie. Wprowadzenie sankcji dyscyplinarnych za „krytykę” w regulaminach dyscyplinarnych związków sportowych z pewnością nie

spełnia pierwszego z warunków zasady proporcjonalności. Dyskusyjne pozostaje również, czy spełnia warunek konieczności.

Wobec powyższego, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o analizę przedstawionych wątpliwości oraz poinformowanie o zajęтым stanowisku w sprawie potrzeby odpowiedniej nowelizacji ustawy o sporcie.

Szefowej Krajowego Biura Wyborczego (VII.602.37.2023 z 14 września 2023 r.) - w sprawie wysokości diet za pracę w komisji obwodowej w przypadku przeprowadzania jednocześnie wyborów oraz referendum ogólnokrajowego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek dotyczący sposobu ustalania wysokości diet za pracę w komisji obwodowej w przypadku przeprowadzania jednocześnie wyborów do Sejmu RP i Senatu RP oraz referendum ogólnokrajowego.

Zgodnie z przesłanym przez Wnioskodawcę pismem Szefa Krajowego Biura Wyborczego do określenia wysokości diet przysługujących członkom obwodowych komisji wyborczych zastosowanie będzie miała uchwała nr 29/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 sierpnia 2023 r. w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Europejskiego. Z powyższego wyjaśnienia wynika, że zgodnie z wykładnią Biura, w przypadku przeprowadzanych jednocześnie wyborów parlamentarnych i referendum ogólnokrajowego nie znajdą zastosowania przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 2003 r. w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom obwodowych komisji do spraw referendum w referendum ogólnokrajowym oraz trybu udzielania im dni wolnych od pracy. Taka wykładnia wynika z treści art. 90 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym.

Powyższe przepisy wskazują, że w przypadku przeprowadzenia referendum i wyborów w tym samym dniu, głosowanie przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych dla właściwych wyborów i na podstawie spisów wyborców sporządzonych dla tych wyborów, a zadania komisarzy wyborczych i komisji obwodowych wykonują odpowiednio okręgowe i obwodowe komisje wyborcze powołane do przeprowadzenia właściwych wyborów. Wskazane wyżej przepisy, to przepisy natury technicznej i kompetencyjnej wskazujące na instytucje odpowiedzialne za przeprowadzenie głosowania oraz dokument, na podstawie którego należy powyższe głosowania przeprowadzić, a także normujące sposób utworzenia obwodów. W przypadku odbywających się jednocześnie wyborów parlamentarnych oraz referendum ogólnokrajowego członkowie obwodowych komisji wyborczych nie będą mieli jednak tożsamych zadań i

nie będą wykonywać tożsamej pracy, jak w przypadku przeprowadzenia samych wyborów. Stąd też wyceniając wysiłek członków komisji nie można pomijać tego, że będą oni wykonywać zarówno zadania związane z przeprowadzeniem referendum, jak i z przeprowadzeniem wyborów.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej kwestii.

Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej w piśmie z 25 września 2023 r. poinformowała, że zgodnie z art. 90 ust. 1 pkt 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym w przypadku przeprowadzania referendum w tym samym dniu, w którym odbywają się wybory do Sejmu i do Senatu głosowanie przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych dla właściwych wyborów i na podstawie spisów wyborców sporządzonych dla tych wyborów. Natomiast jak wynika z art. 90 ust. 1 pkt 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym, zadania komisarzy i komisji obwodowych wykonują odpowiednio okręgowe i obwodowe komisje wyborcze powołane do przeprowadzenia właściwych wyborów. Dlatego też w przypadku określenia diet przysługujących członkom obwodowych komisji wyborczych zastosowanie będzie miała uchwała nr 29/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 sierpnia 2023 r. w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych w wyborach do Sejmu RP i do Senatu RP, Prezydenta RP i Parlamentu Europejskiego. Jednocześnie Państwowa Komisja Wyborcza po dokonaniu bardzo znaczącej podwyżki wysokości zryczałtowanych diet dla członków obwodowych komisji wyborczych (o ponad 70%), nie znalazła uzasadnienia dokonania dodatkowej podwyżki w związku z zarządzonym referendum ogólnokrajowym.

Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (IX.517.587.2023 z 15 września 2023 r.) - w sprawie postępowania z korespondencją poleconą kierowaną do osób pozbawionych wolności.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od osób pozbawionych wolności w sprawie niewłaściwego postępowania z kierowaną do nich prywatną korespondencją poleconą. Skarżący podnoszą, że nie mają możliwości stwierdzenia, czy przesyłka została dostarczona do jednostki penitencjarnej w nienaruszonym stanie. Odbiór tej korespondencji potwierdzają bowiem dopiero po dokonaniu przez uprawnionego funkcjonariusza czynności związanych z nadzorem lub cenzurą. Analiza spraw badanych w Biurze RPO prowadzi do wniosku, że powyższe zarzuty wnioskodawców są uzasadnione.

Z nadesłanych przez dyrektorów jednostek penitencjarnych wyjaśnień wynika, że sposób postępowania Służby Więziennej z prywatną korespondencją otrzymywaną przez skazanych jest tożsamy, niezależnie,

czy jest to przesyłka zwykła, czy polecona – adresat otrzymuje korespondencję prywatną już otwartą przez funkcjonariusza SW. Z otrzymanych informacji wybrzmiewa, że zgodnie z obowiązującymi procedurami w sprawie postępowania z korespondencją urzędową i prywatną osadzonych (zarówno listem zwykłym, jak i poleconym) korespondencja wydawana jest osadzonemu już po dokonaniu nadzoru lub cenzury przez wychowawcę.

Rzecznik nie może uznać takiej praktyki za właściwą, stoi ona bowiem w sprzeczności z przepisami powszechnie obowiązującymi. Zgodnie z art. 3 pkt 22 ustawy – Prawo pocztowe, przesyłka polecona to przesyłka listowa będąca przesyłką rejestrowaną, przemieszczaną i doręczaną w sposób zabezpieczający ją przed utratą, ubytkiem zawartości lub uszkodzeniem. Oznacza to, że przesyłka polecona powinna trafić bezpośrednio do adresata, który potwierdzi jej otrzymanie w stanie nienaruszonym (nieuszkodzonym). Nie sposób zatem przyjąć, że osadzony, który otrzymał korespondencję poleconą po dokonaniu nadzoru lub cenzury – co wiązało się przecież z otwarciem koperty – może potwierdzić, że przesyłka dotarła w stanie nienaruszonym, czego wymagają przepisy. Co więcej, obecna praktyka prowadzi do sytuacji, w których w rzeczywistości osadzony zmuszony jest do potwierdzenia nieprawdy. Takie działanie wyklucza również ewentualną możliwość wniesienia skutecznej reklamacji, zarówno przez adresata, jak i nadawcę takiego rodzaju przesyłki (art. 92 ustawy – Prawo pocztowe).

W ocenie RPO, wnioskodawca powinien mieć zapewnioną możliwość pokwitowania, w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej, odbioru zamkniętej przesyłki poleconej, a tym samym potwierdzenia, że dotarła ona do niego w stanie nienaruszonym. Dopiero wówczas, już bez obecności skazanego, powinny być wykonywane dalsze czynności związane z nadzorem nad korespondencją.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora z prośbą o podjęcie stosownych działań w celu wyeliminowania niewłaściwej praktyki postępowania z korespondencją poleconą kierowaną do osób pozbawionych wolności.

Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w piśmie z 29 września 2023 r. wskazał, iż zgodnie z art. 8a Kodeksu karnego wykonawczego korespondencja skazanego pozbawionego wolności podlega cenzurze i nadzorowi, chyba że ustawa stanowi inaczej. Do wyjątków od tej zasady zaliczono korespondencję skazanego pozbawionego wolności prowadzoną z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym czy prowadzoną z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską

umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem. W postępowaniu z korespondencją kierowaną do osób pozbawionych wolności należy uwzględniać zarówno przepisy rangi ustawowej, jak i przepisy wykonawcze. Organizacja przyjmowania korespondencji została szczegółowo opisana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, gdzie wskazano że korespondencję adresowaną do skazanego doręcza mu wyznaczony funkcjonariusz lub pracownik. Zaznaczono przy tym wyraźnie, że jeżeli korespondencja kierowana do skazanego podlega cenzurze lub nadzorowi, doręcza się ją po dokonaniu tych czynności. Powyższe, w ocenie Zastępcy Dyrektora Generalnego, wyklucza proponowany przez Rzecznika tryb postępowania polegający na doręczeniu korespondencji (taki bowiem skutek wynikałby z pokwitowania odbioru zamkniętej przesyłki polecanej) przed dokonaniem czynności związanych z cenzurą i nadzorem.

Ministra Sprawiedliwości (KMP.571.14.2023 z 18 września 2023 r.) – w sprawie konieczności upublicznienia raportu CPT z wizyty w Polsce w 2022 r.

W dniach 21 marca – 1 kwietnia 2022 r. delegacja Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu i Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) odbyła siódmą wizytę okresową w Polsce. Raport z tej wizyty CPT zatwierdził na posiedzeniu plenarnym, które odbyło się w dniach 24–28 października 2022 r. Mimo że od tego czasu upłynęło 10 miesięcy, sprawozdanie to nadal nie jest upublicznione. To jak dotąd najdłuższy okres oczekiwania na publikację raportu, biorąc pod uwagę poprzednie sprawozdania Komitetu z wizyt w Polsce.

Sytuacja ta stanowi istotny problem z punktu widzenia prewencji tortur, albowiem raporty CPT stanowią ważny środek zapobiegawczy. Publikacja raportu umożliwia opinii publicznej zapoznanie się z uwagami i poglądami Komitetu dotyczącymi sytuacji w miejscach pozbawienia wolności, co sprzyja publicznej debacie w tym zakresie oraz daje szansę na wypracowanie optymalnych rozwiązań legislacyjnych. Raporty Komitetu pełnią też ważną funkcję edukacyjną. Powinny być uwzględniane w programach szkoleniowych funkcjonariuszy i pracowników odpowiedzialnych za nadzór i opiekę nad osobami pozbawionymi wolności, a także stanowić punkt odniesienia dla organów kontroli i nadzoru. Raporty CPT odgrywają kluczową rolę w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich, w tym Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (KMPT). Wskazują bowiem

na problemy systemowe i obszary wymagające pilnej poprawy, co pozwala na określenie priorytetów, dostosowanie aktywności do nowych wyzwań i rewizję wydawanych przez KMPT zaleceń. Sprzyjają więc jakości prac i spójności procesu zapobiegania torturom.

Z uwagi na powyższe, Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o złożenie wniosku o upublicznienie raportu CPT z wizyty w Polsce w 2022 r. wraz z odpowiedzią polskich władz, przetłumaczenie go na język polski i zamieszczenie przetłumaczonej wersji na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, zgodnie z dotychczasową praktyką.

Minister Zdrowia (XI.815.64.2022 z 19 września 2023 r.) - w sprawie dostępności świadczeń medycznych z zakresu opieki ginekologicznej i położniczej kobietom i dziewczętom z niepełnosprawnościami.

Rzecznik Praw Obywatelskich, wykonujący także zadania organu monitorującego wdrażanie postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, zwrócił uwagę na indywidualne potrzeby osób z niepełnosprawnościami w dostępie do świadczeń opieki medycznej ze szczególnym uwzględnieniem opieki ginekologicznej i położniczej.

Ograniczenia w dostępności opieki zdrowotnej pozostają problemem wspólnym dla wszystkich pacjentów, jednak osoby z niepełnosprawnościami napotykają na dodatkowe bariery w uzyskaniu odpowiedniej jakości świadczeń medycznych. W szczególnej sytuacji znajdują się kobiety z niepełnosprawnościami, które dążą do uzyskania świadczeń opieki ginekologicznej i położniczej. Pacjentki zauważają, że brakuje procedur, wytycznych i rekomendacji związanych z obsługą kobiet z różnymi niepełnosprawnościami na każdym etapie wizyty, gwarantujących zapewnienie im niezbędnych racjonalnych usprawnień, likwidacji barier i dopasowania odpowiedniego postępowania medycznego.

Poważnym utrudnieniem – zwłaszcza dla pacjentek poruszających się przy pomocy wózka – pozostaje niedostępność architektoniczna gabinetów, m.in. brak foteli ginekologicznych umożliwiających ich obniżenie, czy też podnośnika, służącego do przesadzania na fotel. W świetle wniosków kierowanych do Rzecznika, podstawową trudnością jest także sposób komunikacji personelu medycznego z pacjentkami z różnymi niepełnosprawnościami, m.in. ignorowanie pacjentek i prowadzenie rozmowy z tłumaczem, asystentem lub członkiem rodziny pacjenta głuchego, stereotypowe traktowanie i założenie, że kobiety z niepełnosprawnościami nie mogą lub nie powinny prowadzić aktywnego życia seksualnego, infantylnizowanie pacjentek z niepełnosprawnościami i traktowanie ich niezgodnie z wiekiem biologicznym jako „wieczne dzieci”, czy naruszające godność, a nawet upokarzające uwagi ze strony lekarzy.

Oczekiwania osób z niepełnosprawnościami, by nie czuły się dyskryminowane, niewłaściwie traktowane czy wręcz obrażane w gabinetach wiążą się z koniecznością przygotowania personelu do współpracy z osobami z niepełnosprawnościami, uwrażliwienia pracowników na kwestie niepełnosprawności oraz trudności poszczególnych osób. Odpowiednie działania powinny obejmować zarówno szkolenia z zakresu wiedzy o różnych niepełnosprawnościach, sposobu komunikacji, jak również formy udzielania informacji o stanie zdrowia i wybranym sposobie leczenia, czy też udostępniania dokumentacji medycznej zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami (ze szczególnym uwzględnieniem udostępniania dokumentacji medycznej osobom z niepełnosprawnością wzroku, tak aby przedstawione informacje mogły zostać odczytane przez czytniki ekranu).

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się do Minister z prośbą o analizę przedstawionych wyżej problemów, ustosunkowanie się do wskazanych kwestii oraz poinformowanie o planowanych działaniach w przedmiotowym zakresie.

Pełnomocnika Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy (VII.7014.12.2023 z 20 września 2023 r.) - w sprawie przedłużenia prawa do świadczenia usług psychologicznych dla psychologów z Ukrainy.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo organizacji i instytucji działających na rzecz praw człowieka, zawierające prośbę o interwencję w sprawie przedłużenia prawa do świadczenia usług psychologicznych dla psychologów z Ukrainy bez konieczności nostryfikacji dyplomu.

Zgodnie z art. 64a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, od dnia 24 lutego 2022 r., przez okres 18 miesięcy, obywatel Ukrainy przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie pobytu zgodnego z obowiązującymi przepisami, w przypadkach, o których mowa w art. 22 ust. 1, posiadający uzyskany w Ukrainie dyplom: jednolitych studiów na kierunku psychologia albo dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia na kierunku psychologia i drugiego stopnia na kierunku psychologia, zakończonych uzyskaniem tytułu zawodowego specjalisty na kierunku psychologia albo magistra na kierunku psychologia, może świadczyć usługi psychologiczne obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym może udzielać świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień. Uprawnienia wynikające z wyżej wymienionej ustawy wygasły w dniu 24 sierpnia 2023 r.

Zgłoszony w skierowanym do Rzecznika piśmie postulat został dostrzeżony przez ustawodawcę i uwzględniony w ustawie o zasadach udzielania przez Skarb Państwa gwarancji za zobowiązania Narodowej

Agencji Bezpieczeństwa Energetycznego. Zgodnie z art. 26 tejże ustawy, w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, w art. 64a wyrazy „18 miesięcy” zastępuje się wyrazami „25 miesięcy”. Tym samym ustawodawca przewidział wydłużenie możliwości świadczenia usług psychologicznych przez obywateli Ukrainy bez konieczności nostryfikacji dyplomu o kolejne 7 miesięcy. Jest to zmiana odpowiadająca na niezmiennie wysokie zapotrzebowanie w zakresie dostępu do opieki psychologicznej i wyczekiwana przez szereg organizacji, jak również samych psychologów pochodzących z Ukrainy. Uchwaloną przez Sejm RP ustawę odrzucił Senat RP na posiedzeniu w dniu 17 sierpnia 2023 r. Uchwała Senatu nie została zaś poddana pod obrady Sejmu, co oznacza, że prawo do świadczenia usług psychologicznych wygasło.

Rzecznik przedstawił Pełnomocnikowi powyższy problem z prośbą o odniesienie się do możliwości jego rozwiązania.

Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (VII.501.145.2023 z 25 września 2023 r.) – w sprawie wątpliwości co do prawidłowej wykładni przepisów ustawy o pomocy społecznej w odniesieniu do uczestników klubu samopomocy „Senior+”.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek Inspektora Ochrony Danych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej (dalej jako: GOPS) dotyczący problematyki ochrony danych osobowych w procesie wdrażania programu „Senior+” w zakresie przeprowadzania wywiadów środowiskowych wobec uczestników klubu samopomocy „Senior+”.

Wnioskodawczyni wskazuje, że zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej wymaga się, by GOPS przeprowadzał wywiady środowiskowe u uczestników Klubów „Senior +”. Jednakże, w Jej ocenie, „jedynymi kryteriami uczestnictwa w tym programie rządowym są kryterium wieku (60+) i braku aktywności zawodowej”, nie ma więc konieczności zbierania szczegółowych danych osobowych uczestników programu wymaganych w wywiadzie środowiskowym. Swoje wątpliwości w zakresie zgodności takiego działania z RODO, jak wskazuje Wnioskodawczyni, przedstawiają także uczestnicy lokalnego Klubu Senior+. Nie widzą oni potrzeby ujawniania swoich danych osobowych w tak obszernym zakresie, jaki wynika z kwestionariusza wywiadu środowiskowego, w tym danych wrażliwych, skoro nie służy to weryfikacji ich uprawnień.

Rzecznik zauważył, że z obecnie obowiązujących przepisów wynika obowiązek przeprowadzenia wywiadu środowiskowego w sytuacji osób korzystających lub ubiegających się o uczestnictwo w Klubie „Senior+”. Taka wykładnia wydaje się mieć oparcie w odczytywanych wspólnie art. 106 ust 1 i 2 oraz 107 ust. 1, 1a i 1b ustawy o pomocy społecznej. Wątpliwości RPO budzi jednak wymóg przeprowadzenia rodzinnego wywiadu

środowiskowego (wypełnienia kwestionariusza) w pełnym zakresie. Art. 107 ust. 1b ustawy o pomocy społecznej normuje, że w sprawach, o których mowa w art. 107 ust. 1 i 1a tej ustawy, wypełnia się odpowiednie części kwestionariusza wywiadu. Choć ustawodawca wprost nie wskazuje, które części kwestionariusza wywiadu powinny być pominięte przy przeprowadzaniu wywiadów w celu realizacji konkretnych świadczeń, to w art. 107 ust. 1a ustawy wskazuje na kryterium celowości przeprowadzenia wywiadu (wypełnienia kwestionariusza) jedynie w odpowiednich jego częściach. Należy również zwrócić uwagę, że w kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego znajdują się rubryki (np. sytuacja mieszkaniowa rodziny, sytuacja zdrowotna), których uzupełnienie nie znajduje uzasadnienia w perspektywie celu weryfikacji wypełnienia kryteriów udziału w programie (wiek, brak aktywności zawodowej), co może powodować zrozumiały dyskomfort i obawę dotyczącą celu wymagania ujawnienia tak szerokiego zakresu danych osobowych. Takie działanie budzi więc uzasadnione wątpliwości seniorów na tle zgodności z art. 5 ust. 1 lit b i c RODO.

W konsekwencji, w ocenie Rzecznika, wypełnianie tych części kwestionariusza wywiadu środowiskowego, które pozostają irrelevantne z punktu widzenia celu jego wypełnienia, nie znajduje uzasadnienia z punktu widzenia art. 107 ust. 1b ustawy o pomocy społecznej oraz art. 5 ust. 1 lit b i c RODO. Przyjęcie takiej wykładni przepisów ustawy o pomocy społecznej, która przewiduje ograniczenie zakresu przetwarzania danych osobowych uczestników programu „Senior+” w związku z koniecznością przeprowadzania wywiadu środowiskowego, będzie stanowić jednocześnie gwarancje ochrony prawa do prywatności i danych osobowych wynikających z art. 47 oraz 51 Konstytucji oraz zwiększy ich zaufanie do państwa.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Prezesa UODO z prośbą o odniesienie się do przedstawionego powyżej stanowiska RPO w niniejszej sprawie.

**Ministra Edukacji i Nauki oraz Ministra Sportu i Turystyki
(VII.501.151.2023 z 26 września 2023 r.) – w sprawie podstaw prawnych i zasad funkcjonowania ewidencji „Sportowe talenty”.**

W związku ze skargami, które wpływają do Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie uchwalonych w dniu 17 sierpnia 2023 r. przepisów dotyczących utworzenia ewidencji „Sportowe talenty”, pojawiły się wątpliwości co do sposobu zapewnienia właściwej ochrony danych osobowych przetwarzanych w tej ewidencji, a także celowości i proporcjonalności niektórych przyjętych unormowań – z punktu widzenia poszanowania prawa do prywatności i ochrony danych osobowych gwarantowanych w Konstytucji oraz przepisami RODO.

Wprowadzone, rozdziałem 6a, do ustawy o sporcie przepisy regulują utworzenie publicznej bazy danych. Przewidują one gromadzenie danych osobowych wszystkich uczniów, w tym danych wrażliwych, obejmujących szeroki zakres informacji, tj. imię, nazwisko, nr PESEL (a w przypadku ucznia nieposiadającego numeru PESEL – imię nazwisko, datę urodzenia, serię i nr paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość), a także rok urodzenia, wiek, płeć, masę ciała, wzrost, wynik testów sprawnościowych i datę ich przeprowadzenia; typ szkoły, nazwę i adres siedziby szkoły, do której uczeń uczęszcza lub uczęszczał; klasę i oddział, do których uczeń uczęszcza lub uczęszczał; gminę, powiat i województwo, na obszarze których uczeń uzyskał wynik z testów sprawnościowych. W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano, że celem utworzenia ewidencji „Sportowe talenty” jest systemowe monitorowanie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży oraz możliwość identyfikacji talentów sportowych. Jednak bardzo obszerny zakres danych, w tym danych identyfikujących (także nr PESEL), a także danych wrażliwych, gromadzonych w jednym miejscu budzi zastrzeżenia z punktu widzenia zagwarantowania bezpieczeństwa tych danych.

Ze względu na powyższe, nieokreślony krąg podmiotów, którym udostępnia się dane z ewidencji talentów sportowych, a także ze względu na okoliczność, że dane w pełnym zakresie przetwarzane mają być przez każdą szkołę, ryzyko naruszenia bezpieczeństwa danych osobowych uczniów przetwarzanych w przedmiotowej ewidencji jest wysokie. Naruszenie bezpieczeństwa tak szczegółowych danych osobowych uczniów może powodować wkroczeniem w sferę życia prywatnego uczniów.

Ujawnienie danych osobowych dotyczących m.in. masy ciała dzieci i młodzieży naraża je na naruszenie prawa do prywatności. Konstytucja w art. 47 statuuje natomiast prawo jednostki do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz prawo decydowania o swoim życiu osobistym. Art. 47 ustawy zasadniczej gwarantuje wolność decydowania o sobie i o swoim życiu, której towarzyszy spoczywający na państwie i podmiotach prywatnych obowiązek nienaruszania tej wolności i nieingerencji w sferę przez nią wyznaczoną. Ustanowienie ograniczeń praw i wolności jest możliwe na warunkach przewidzianych w art. 31 ust. 3 Konstytucji, m. in. „tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie”. Artykuł 51 ust. 2 Konstytucji uniemożliwia zaś władzy publicznej pozyskiwanie, gromadzenie i udostępnianie innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym.

Mając na uwadze przytaczane standardy konstytucyjne i europejskie, wątpliwości budzi konieczność tworzenia ewidencji we wskazanych przez ustawodawcę celach. Ze skarg wpływających do RPO wynika, że rzeczywistym celem przepisów jest umożliwienie klubom i związkom

sportowym pozyskiwania informacji o potencjalnych zawodnikach i umożliwienie im kontaktu z nimi za pośrednictwem szkół. Jak wskazano, przepisy „służą de facto zaspokajaniu interesów związków zawodowych i klubów sportowych (...) a nie interesom zdrowia publicznego”.

Przetwarzanie danych dzieci i młodzieży, w tym danych wrażliwych, odnoszących się sfery osobistej (waga), w takich celach odbywa się przy tym na zasadzie arbitralności, bez zgody uczniów czy rodziców.

Niezależnie od powyższego, należy zwrócić uwagę, że proces ustawodawczy przeprowadzania zmian w ustawie o sporcie, także budzi zastrzeżenia. Jednocześnie projekt ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym i niektórych innych ustaw nie podlegał konsultacjom środowisk i podmiotów zajmujących się oświatą i prawami dziecka, na co zwracają uwagę wnioskodawcy występujący do Rzecznika. W tym kontekście trzeba również mieć na uwadze założenie wprowadzenia tak istotnych zmian dotyczących praw dzieci i młodzieży od dnia 1 września br., a zatem bez odpowiedniego *vacatio legis*, stawiając w ten sposób w trudnej sytuacji – bez właściwego czasu na przygotowanie się do wprowadzonych zmian – podmioty odpowiedzialne za gromadzenie i zabezpieczenie danych osobowych uczniów.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie wyjaśnień w sprawie przedstawionych wątpliwości.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi

1. W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

II.510.1119.2018 z 17 lipca 2023 r. – kasacja w sprawie prawomocnego wyroku w przedmiocie odmowy przyjęcia apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł kasację w sprawie indywidualnej w całości zaskarżając prawomocne postanowienie Sądu Okręgowego w S. z dnia 23 maja 2019 r, utrzymującego w mocy zarządzenie upoważnionego Sędziego Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 marca 2019 r., w przedmiocie odmowy przyjęcia apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. Rzecznik wyrokowi zarzucił: rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k., poprzez przeprowadzenie wadliwej kontroli odwoławczej i nienależyte rozpoznanie podniesionego zarzutu naruszenia prawa procesowego, tj. art. 429 § 1 k.p.k., a następnie utrzymanie w mocy zarządzenia o odmowie przyjęcia apelacji obrońcy oskarżonego jako wniesionej po terminie, podczas gdy obrońca z urzędu, wyznaczony do określonej czynności w postaci sporządzenia apelacji, złożył apelację z zachowaniem wymogów określonych w art. 445 § 1 k.p.k., tj. w terminie 14 dni od doręczenia mu odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem.

II.511.115.2023 z 17 lipca 2023 r. – kasacja w sprawie prawomocnego wyroku w przedmiocie prowadzenia pojazdu mechanicznego bez uprawnień.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł kasację w sprawie indywidualnej w całości zaskarżając prawomocny wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w K. K. z dnia 5 października 2022 r.

Na podstawie art. 111 k.p.w. Rzecznik wyrokowi zarzucił: rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisu prawa procesowego, to jest art. 93 § 2 k.p.w., polegające na niesłusznym przyjęciu, że wina i okoliczności czynu zarzucanego obwinionej, nie budziły wątpliwości co do wyczerpania przez nią znamion wykroczenia z art. 94 § 1 k.w., podczas gdy wynikające ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego okoliczności wskazujące, że obwiniona zdała egzamin na prawo jazdy uzasadniały powzięcie

wątpliwości co do jej sprawstwa i ich wyjaśnienie, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego uznania A. B. za winną popełnienia czynu zabronionego, polegającego na kierowaniu pojazdem mechanicznym bez uprawnień do kierowania pojazdami, w sytuacji gdy czyn przypisany obwinionej nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Mając na uwadze powyższe RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie obwinionej od popełnienia przypisanego jej czynu.

II.510.807.2022 z 21 lipca 2023 r. – kasacja w sprawie prawomocnego wyroku w sprawie noszenia maseczki podczas pandemii Covid-19.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł kasację w sprawie indywidualnej w całości zaskarżając prawomocny wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Z. z dnia 23 listopada 2021 r.

Na podstawie art. 111 k.p.w. Rzecznik wyrokowi temu zarzucił: rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 § 1 k.w. poprzez utrzymanie w mocy orzeczenia Sądu I instancji orzekającego ukaranie obwinionego za wykroczenie polegające na tym, że w dniu 2 stycznia 2021 r., wbrew prawnemu obowiązkowi, w miejscu ogólnodostępnym, w związku z wystąpieniem epidemii, nie zakrywał maseczką ust i nosa, tj. za czyn podlegający penalizacji w czasie jego popełnienia, na podstawie art. 116 § 1 a k.w. w zw. z § 27 ust. 1 pkt 2 lit. a Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, choć zachowanie to nie było już penalizowane w dacie orzekania przez Sąd I instancji

Mając na uwadze powyższe RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Z. z dnia 17 czerwca 2021 r. i uniewinnienie obwinionego od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 19 września 2023 r., sygn. akt III KK 364/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w N. S. oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z. i uniewinnił obwinionego D. R. od popełnienia zarzucanego mu wykroczenia, a kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa. Rację ma Rzecznik Praw Obywatelskich, że w dacie wyrokowania nie obowiązywał już nakaz zakrywania ust i nosa w miejscu, w jakim w styczniu 2021 r. dojdź miało do wykroczenia. Nie kwestionując naukowych podstaw wprowadzenia przedmiotowego obowiązku w początkowych fazach pandemii

koronawirusa, podkreślić wypada, że rolą sądów jest ochrona obywateli w przypadku, gdy prawo towarzyszące nawet najbardziej ekstremalnym sytuacjom społecznym przerzuca bez uzasadnienia na nich ryzyko podejmowania zachowań, co do których nie ma pewności, czy wciąż zasługują na karę.

II.510.597.2023 z 21 lipca 2023 r. – kasacja w sprawie prawomocnego wyroku w sprawie noszenia maseczki podczas pandemii Covid-19.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł kasację w sprawie indywidualnej w całości zaskarżając prawomocny wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w N. S. z dnia 8 grudnia 2021 r.

Na podstawie art. 111 k.p.w. Rzecznik wyrokowi temu zarzucił: rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 § 1 k.w. poprzez utrzymanie w mocy orzeczenia Sądu I instancji orzekającego ukaranie obwinionego za wykroczenie polegające na tym, że w dniu 2 stycznia 2021 r., wbrew prawnemu obowiązкови, w miejscu ogólnodostępnym, w związku z wystąpieniem epidemii, nie zakrywał maseczką ust i nosa, tj. za czyn podlegający penalizacji w czasie jego popełnienia, na podstawie art. 116 § 1 a k.w. w zw. z § 27 ust. 1 pkt 2 lit. a Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, choć zachowanie to nie było już penalizowane w dacie orzekania przez Sąd I instancji

Mając na uwadze powyższe RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Z. z dnia 17 czerwca 2021 r., i uniewinnienie obwinionej od popełnienia przypisanego jej wykroczenia.

II.510.970.2022 z 21 lipca 2023 r. - kasacja w sprawie prawomocnego wyroku w przedmiocie wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności powyżej górnego progu.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł kasację w sprawie indywidualnej w całości zaskarżając prawomocny wyrok łączny Sądu Rejonowego w O. M.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. Rzecznik temu wyrokowi zarzucił: rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, to jest art. 86 § 1 k.k. polegające na wymierzeniu skazanemu R. J. kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, obejmującej orzeczoną wobec

skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w B. karę 4 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzeczoną wobec skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w O.M. karę 1 roku pozbawienia wolności, a tym samym wymierzeniu kary łącznej pozbawienia wolności powyżej górnego progu, określonego we wskazanym przepisie prawa materialnego tj. powyżej ich sumy.

Mając na uwadze powyższe RPO wniósł o uchylenie wyroku łącznego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w O.M. do ponownego rozpoznania.

II.510.318.2023 z 1 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego naruszenia prawa materialnego, poprzez utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji, w sytuacji, gdy zachowanie obwinionego nie było już penalizowane w dacie orzekania.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 grudnia 2022 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 8 sierpnia 2022 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości, na korzyść ukaranego D. S.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 § 1 k.w., poprzez wyrażenie błędnego poglądu, że brak jest podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie normy zawartej w tym przepisie i w konsekwencji utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji, w sytuacji, gdy zachowanie obwinionego polegające na tym, że w dniu 24 grudnia 2021 r. w K. na terenie Centrum Handlowego nie przestrzegał określonego w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nakazu zakrycia w obiekcie handlowym ust i nosa przy pomocy maseczki, nie było już penalizowane w dacie orzekania przez Sąd I instancji.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 8 sierpnia 2022 r. i uniewinnienie obwinionego od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

II.511.622.2021 z 4 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 września 2020 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego K. T.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 2 k.w., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w G. i uniewinnienie K. T. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

II.511.505.2021 z 4 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 14 grudnia 2020 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego P. M.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 3 k.w. w zw. z § 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w G. i uniewinnienie P. M. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 25 września 2023 r., sygn. akt V KK 352/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił obwinionego P. M. od popełnienia przypisanego mu wykroczenia, a kosztami postępowania w sprawie o wykroczenie obciążył Skarb Państwa. Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. SN wskazał, że w zakresie w jakim rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii ograniczało bez podstawy wynikającej z ustawy prawa i wolności konstytucyjne, nie mogło zostać uznane za skuteczną i legalną podstawę ukarania obwinionego. W przedmiotowej sprawie doszło zatem do rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 3 k.w., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany obwinionemu nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia. Mając na uwadze powyższe należało uchylić zaskarżony kasacją wyrok nakazowy i uniewinnić obwinionego od popełnienia

wykroczenia z art. 116 § 1 pkt 3 k.w. oraz obciążyć Skarb Państwa kosztami postępowania w sprawie o wykroczenie. Takiemu rozstrzygnięciu nie stało na przeszkodzie wykonanie orzeczonej kary (10 dni zastępczej kary aresztu za grzywnę lub za ograniczenie wolności wykonane w okresie 9-19 lutego 2022 r.), a to wobec treści art. 529 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.k. oraz kierunku wniesionej przez RPO kasacji (na korzyść).

II.510.679.2023 z 11 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie naruszenia prawa procesowego, polegającego na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranemu czynu i jego wina nie budzą wątpliwości, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie, zarówno wina jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionemu budziły istotne wątpliwości.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 17 października 2012 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranego K. S.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegające na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranemu czynu i jego wina nie budzą wątpliwości, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie, zarówno wina jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionemu budziły istotne wątpliwości, co powinno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Ł. i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umorzenie postępowania, wobec K. S., ze względu na przedawnienie karalności wykroczenia.

II.510.322.2023 z 11 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie naruszenia przepisów prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w sytuacji, gdy skazany nie prowadził pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, a w konsekwencji nie wypełnił swoim zachowaniem znamion czynu określonego w tym przepisie.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 30 lipca 2020 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w całości na korzyść skazanego M. K.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. orzeczeniu temu Rzecznik zarzucił rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 178 a § 4 k.k., poprzez jego niewłaściwe

zastosowanie, w sytuacji, gdy skazany M. K. nie prowadził pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, a w konsekwencji nie wypełnił swoim zachowaniem znamion czynu określonego w tym przepisie.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 30 lipca 2020 r. i uniewinnienie skazanego od zarzucanego mu czynu.

II.511.836.2021 z 16 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie naruszenia prawa materialnego, polegającego na uznaniu, że przypisany oskarżonemu czyn wyczerpywał ustawowe znamiona tego przestępstwa, podczas gdy działał on w ramach swobody wypowiedzi.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w N. S. z dnia 19 października 2017 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść oskarżonego K. S.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 212 § 2 k.k. polegające na uznaniu, że przypisany oskarżonemu czyn wyczerpywał ustawowe znamiona tego przestępstwa podczas, gdy działał on w ramach swobody wypowiedzi, przysługującej mu na podstawie art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w N. S. i uniewinnienie K. S. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

II.511.88.2023 z 29 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia prawa materialnego, polegającego na jego błędnym zastosowaniu i przypisaniu skazanej odpowiedzialności za występki, podczas gdy jej zachowanie nie wyczerpało wszystkich znamion czynu zabronionego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 25 listopada 2022 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść skazanej H. K.

Powołując się na przepis art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 226 § 1 k.k., polegające na jego błędnym zastosowaniu i przypisaniu skazanej odpowiedzialności za występki, popełnione w ciągu przestępstw, podczas gdy jej zachowanie nie wyczerpało wszystkich znamion czynu zabronionego określonego tym przepisem.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie H. K. od przypisanych jej czynów.

II.510.399.2023 z 29 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyny przypisane ukaranej nie wyczerpywały znamion tego wykroczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 15 maja 2020 r. Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść ukaranej K. N.

Powołując się na przepis art. 111 k.p.w. wyrokowi temu Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 3 k.w. w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyny przypisane ukaranej nie wyczerpywały znamion tego wykroczenia.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w K. i uniewinnienie K. N. od popełnienia przypisanych jej wykroczeń.

II.510.306.2023 z 30 sierpnia 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia Kodeksu karnego, polegającego na połączeniu jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych w kilku sprawach przed Sądami Rejonowymi.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w N. z dnia 29 listopada 2022 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w części, w jakiej orzeczono wobec M. K. karę łączną 5 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1 wyroku łącznego), na jego korzyść.

Powołując się na art. 523 § 1 k.p.k. zaskarżonemu orzeczeniu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 85 § 1 k.k., polegające na połączeniu jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych w sprawach Sądu Rejonowego w K., Sądu Rejonowego w S. Ś, Sądu Rejonowego w S. i Sądu Rejonowego w N. wraz z karą grzywny orzeczoną w sprawie Sądu Rejonowego w S., zamienioną następnie na zastępczą karę pozbawienia wolności, w sytuacji gdy kara orzeczona w tej ostatniej sprawie nie jest karą tego samego rodzaju, co kary pozbawienia wolności oraz brak jest przepisu szczególnego, na podstawie którego kara ta mogłaby być podstawą kary łącznej wraz z karami pozbawienia wolności.

Wobec powyższego RPO wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w N. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części, temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

II.510.472.2023 z 1 września 2023 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa karnego materialnego, poprzez niezasadne przypisanie skazanemu popełnienia przestępstwa kwalifikowanego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B. P. z dnia 28 grudnia 2022 r. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w całości, na korzyść skazanego D. P.

Działając na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi temu RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, tj. art. 178a § 4 k.k. poprzez niezasadne przypisanie skazanemu popełnienia przestępstwa kwalifikowanego, podczas gdy w dacie wyrokowania nie był osobą prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, gdyż skazanie na mocy wyroku Sądu Rejonowego w B. P. z dnia 19 września 2019 r. uległo zatarciu z mocy prawa, jak również zarzucanego czynu skazany nie dopuścił się w dacie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o: dopuszczenie dowodu z dokumentów zgromadzonych w aktach postępowania; uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w B. P. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich:

II.511.183.2020 z 27 maja 2021 r. - kasacja od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego.

Kasacja nieuwzględniona (postanowienie z 6 września 2023 r., sygn. akt IV KK 262/21).

Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną; obciążył Skarb Państwa wydatkami związanymi z rozpoznaniem kasacji.

BPK.511.81.2021 z 2 lutego 2022 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisów prawa procesowego, polegającego na nienależytym rozpoznaniu podniesionego w apelacji zarzutu błędnego przypisania obwinionemu odpowiedzialności za wykroczenie.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 24 sierpnia 2023 r., sygn. akt IV KK 37/22).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K. i uniewinnił K. H. od popełnienia zarzucanego mu wykroczenia, a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa. Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest zasadna. Zasadny jest bowiem

podniesiony w niej zarzut o ile kwestionuje sposób przeprowadzenia przez Sąd odwoławczy kontroli instancyjnej, w tym kompletność uzasadnienia wydanego w jej następstwie wyroku, ze względu na uregulowania karnej ustawy procesowej wskazujące na zasady przeprowadzenia tej kontroli i wymogi, które uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego powinno wypełniać. Nie ulega wątpliwości, że w zaistniałym w sprawie układzie procesowym, kiedy to Sąd Okręgowy, po rozpoznaniu apelacji obrońcy obwinionego od wyroku skazującego Sądu Rejonowego utrzymał go mocy, obowiązkiem Sądu odwoławczego było w pełni respektować treść art. 457 § 3 k.p.k. i wskazać czym się przy tym kierował i dlaczego obydwie zarzuty tej apelacji uznał za bezzasadne. Tymczasem treść uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku świadczy jednoznacznie o tym, że Sąd Okręgowy tego podstawowego obowiązku nie zrealizował w sposób, który dopiero pozwoliłby na akceptację jego rozstrzygnięcia, a tym samym i uznanie bezzasadności zarzutu kasacji RPO.

II.511.186.2022 z 2 września 2022 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa karnego materialnego, polegającego na niezasadnym uznaniu przez Sąd II instancji, że przypisany oskarżonemu czyn wyczerpywał ustawowe znamiona wymienionego przepisu.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 4 lipca 2023 r., sygn. akt I KK 355/22).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 26 października 2021 r. utrzymujący w mocy wyrok Sądu Rejonowego P. G. i Sądu Rejonowego P. J. z dnia 11 maja 2021 r., w sprawie A. G. Trafnie podniósł bowiem Rzecznik Praw Obywatelskich, że zaskarżony kasacją wyrok Sadu Rejonowego w P. G. i P. J. został wydany z rażącym naruszeniem prawa karnego materialnego wskazanym w petitum kasacji, a to naruszenie miało istotny wpływ na jego treść. W ocenie Sądu Najwyższego prawidłowa wykładnia art. 233 § 1 a k.k. musi prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji w zakresie czynu zarzucanego w punkcie II części wstępnej wyroku Sądu I instancji i uniewinnienia A. G. od tego czynu, kwalifikowanego z art. 233 § 1a k.k., przy zastosowaniu art. 537 § 2 in fine k.p.k.

II.510.1015.2022 z 15 grudnia 2022 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany ukaranym nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 13 lipca 2023 r., sygn. akt IV KK 550/22).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok nakazowy i uniewinnił D. H. i J. H. od popełnienia przypisanego im wykroczenia, a kosztami postępowania w

sprawie obciążył Skarb Państwa. SNN stwierdził, iż w zakresie w jakim rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii ograniczało bez podstawy wynikającej z ustawy prawa i wolności konstytucyjne, nie mogło zostać uznane za skuteczną i legalną podstawę ukarania obu obwinionych. W przedmiotowej sprawie doszło zatem do rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 3 k.w., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyn przypisany obwinionym nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia. Uchybienie to skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku nakazowego oraz uniewinnieniem obwinionych od popełnienia wykroczenia z art. 116 § 1 pkt 3 k.w. i obciążeniem Skarbu Państwa kosztami postępowania w sprawie.

II.510.1146.2022 z 26 stycznia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, to jest art. 502 § 1 k.p.k., z uwagi na wymiarzenie skazanemu kary łącznej grzywny, w wymiarze przekraczającym wysokość tej kary, wskazaną w przytoczonym przepisie.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 6 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 40/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w sprawie indywidualnej w zakresie kary łącznej grzywny i przekazał sprawę w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu S. Trafnie podniósł bowiem Rzecznik Praw Obywatelskich w skardze kasacyjnej, że sąd I instancji dopuścił się obrazy przepisu art. 502 § 1 k.p.k. o charakterze rażącym i mającym istotny wpływ na treść wyroku. Zbędne było uchylenie orzeczenia Sądu Rejonowego w całości, ponieważ zarzut wiąże się jedynie z przekroczeniem górnej granicy liczby stawek dziennych kary grzywny orzekanych w wyroku nakazowym. Sąd Najwyższy zaznaczył, że Sąd Rejonowy w S. jest zobowiązany do wzięcia pod uwagę powyższych uwag i respektowania reguł określonych w przepisie art. 502 § 1 k.p.k. Przepis ten określa granice możliwych kar w postępowaniu szczególnym, jakim jest tryb nakazowy. Górny pułap grzywny odnosi się zarówno do kar jednostkowych, orzekanych za poszczególne przestępstwa, jak i do wymierzanej wyrokiem nakazowym majątkowej kary łącznej.

II.510.1145.2022 z 3 marca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mogącego mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów postępowania, poprzez nieuwzględnienie wniosku pozbawionego wolności o sprowadzenie go na rozprawę sądu odwoławczego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 13 września 2023 r., sygn. akt V KK 86/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Nie budzi bowiem wątpliwości, że w toku postępowania odwoławczego doszło do rażącego naruszenia art. 451 k.p.k., którego skutkiem było naruszenie prawa oskarżonego do obrony, tj. prawa do przedstawienia własnych racji oraz argumentów, które miały za przedmiot kwestionowanie okoliczności natury faktycznej, w tym dotyczących oceny dowodów i ustalenia sprawstwa.

II.510.1004.2022 z 14 marca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mogącego mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa procesowego, polegającego na przyjęciu, że okoliczności popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu występkę nie budzą wątpliwości.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 13 września 2023 r., sygn. akt IV KK 117/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania. Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, co przemawiało za jej rozpoznaniem i uwzględnieniem na posiedzeniu w trybie przewidzianym w art. 535 § 5 k.p.k. Zdaniem SN uznanie, że nie zachodzą wątpliwości stojące na przeszkodzie uwzględnieniu wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze stanowiło rażące naruszenie przepisu wskazanego w nadzwyczajnym środku zaskarżenia. W sposób oczywisty uchybienie to miało wpływ na treść wyroku, bowiem nie rozważono prawidłowo znaczenia i skutków braku sprecyzowania w decyzji Prezydenta Miasta B. z dnia 29 lipca 2021 r. okresu, na jaki cofnięto oskarżonemu K. T. uprawnienia do kierowania pojazdami. W świetle powyższych rozważań konieczne stało się więc uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B., który przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie miał na względzie zaprezentowane powyżej stanowisko, w tym potrzebę rozważenia zakwalifikowania czynu zarzucanego oskarżonemu jako wykroczenia określonego w art. 94 § 1 k.k.

II.510.278.2019 z 31 marca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego, polegającego na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranej czynu i jej wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 23 sierpnia 2023 r., sygn. akt IV KK 144/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umorzył postępowanie z uwagi na przedawnienie karalności. SN podzielił argumentację autora kasacji, że w niniejszej sprawie rozpoznając sprawę D. A. S. Sąd meriti winien, po zapoznaniu się z materiałem dowodowym, załączonym do wniosku o ukaranie, powziąć wątpliwości co do okoliczności czynu i winy obwinionej i skierować sprawę do rozpoznania na rozprawie. Wskazane w kasacji rażące naruszenie art. 93 § 2 k.p.w., jakiego dopuścił się Sąd Rejonowy w B. P. miało istotny wpływ na treść zapadłego wyroku, bowiem nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy, zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. Powinno to skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku nakazowego i przekazaniem sprawy sądowi meriti do ponownego rozpoznania.

II.510.284.2019 z 5 kwietnia 2023 r. - kasacja w sprawie naruszenia przepisów prawa procesowego, polegającego na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranej czynu i jej wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie zarówno wina, jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionej budziły poważne wątpliwości.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt IV KK 150/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. postępowanie w sprawie umorzył, zaś kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa. Kasacja okazała się w całości oczywiście zasadna i dlatego mogła być uwzględniona na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. Zgromadzone materiały sprawy nie pozwoliły na przypisanie obwinionej zarzucanych jej wykroczeń procedując w trybie nakazowym. Na kanwie sprawy nie można bowiem było przyjmować, że okoliczności czynów i wina obwinionej nie budzą wątpliwości. Uzasadnione wątpliwości może też budzić społeczna szkodliwość przypisanych ukaranej czynów. Nie sposób bowiem pominąć i tego, że Sąd orzekający nie rozważył, czy zachowania obwinionej, polegające na braniu udziału w pokojowej akcji protestacyjnej przeciwko masowemu pozyskiwaniu drewna w Puszczy Białowieskiej, cechują się szkodliwością społeczną w jakimkolwiek stopniu (art. 1 § 1 k.w.). W tych okolicznościach Sąd Rejonowy był zobligowany skierować sprawę na rozprawę, przeprowadzić postępowanie dowodowe i wyjaśnić wszystkie istotne dla merytorycznego rozstrzygnięcia kwestie.

II.510.285.2019 z 19 kwietnia 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegające na przyjęciu, że okoliczności przypisanych ukaranym czynów i ich wina nie budzą wątpliwości.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 13 lipca 2023 r., sygn. akt IV KK 176/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w sprawie A. B, A. B. oraz W. K. i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umorzył postępowanie z uwagi na przedawnienie karalności. Trafnie podniósł bowiem Rzecznik Praw Obywatelskich zarzut, że zaskarżony kasacją wyrok Sądu Rejonowego w B. P., rażąco narusza treść przepisów prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegającego na przyjęciu, że okoliczności przypisanych ukaranym czynów i ich wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dostarczonych do wniosku o ukaranie zarówno wina, jak i okoliczności czynów zarzucanych obwinionym budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności. W ocenie SN wskazane rażące naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisu art. 93 § 2 k.p.w. miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, bowiem obecnie nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. W związku z powyższym uwzględniono kasację i uchyłono zaskarżony nią wyrok.

II.510.37.2022 z 23 maja 2023 r. - kasacja w sprawie naruszenia prawa materialnego, poprzez ukaranie obwinionego za czyn podlegający penalizacji w czasie jego popełnienia, choć zachowanie to nie było już penalizowane w dacie orzekania przez Sąd I instancji.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 18 lipca 2023 r., sygn. akt I KK 176/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaoczny wyrok Sądu Rejonowego w D. z dnia 23 września 2021 r., sygn. akt II W 47/21 i uniewinnił P. S. od popełnienia zarzuczonego mu wykroczenia. Trafnie podniósł bowiem Rzecznik Praw Obywatelskich, że w dacie wyrokowania nie obowiązywał już nakaz zakrywania ust i nosa w miejscu, w jakim w 2020 r. dojdź miało do wykroczenia. Sąd Najwyższy w sentencji wyroku podkreślił, iż rolą sądów jest ochrona obywateli w przypadku, gdy prawo towarzyszące nawet najbardziej ekstremalnym sytuacjom społecznym przerzuca bez uzasadnienia na nich ryzyko podejmowania zachowań, co do których nie ma pewności, czy wciąż zasługują na karę.

II.511.138.2023 z 6 czerwca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącej obrazy prawa procesowego, polegającej na naruszeniu przez sąd właściwości funkcjonalnej, poprzez rozpoznanie zażalenia obrońcy na postanowienie wskazanego Sądu, mimo braku wystąpienia okoliczności, o jakich mowa w przepisach k.p.k., co stanowi bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z 13 września 2023 r., sygn. akt IV KK 247/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w J. – Z. do postępowania okołozażaleniowego. Kasacja jest zasadna w oczywistym stopniu, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Jeżeli w niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji nie widział podstaw do uwzględnienia zażalenia, konieczne było przekazanie zażalenia do sądu okręgowego jako sądu właściwego do rozpoznania tego środka odwoławczego, zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 25 § 3 k.p.k. Naruszenie wynikającej z tego unormowania właściwości funkcjonalnej doprowadziło do sytuacji, w której sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. Konieczne stało się zatem uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie zażalenia do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w J.- Z. w celu nadania biegu zażaleniu obrońcy.

II.510.362.2023 z 13 czerwca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego naruszenia prawa procesowego, polegającego na niewyjaśnieniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy, dotyczących poprzedniej karalności oskarżonego, a w konsekwencji błędnym określeniu przypisanego oskarżonemu czynu.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 23 sierpnia 2023 r., sygn. akt I KK 213/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sz. Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich, wniesiona na korzyść skazanego, jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu bez udziału stron w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Zaskarżony niniejszą kasacją wyrok został wydany z rażącym naruszeniem prawa procesowego wskazanym w petitum kasacji, co miało istotny wpływ na jego treść. Sąd meriti nie zbadał należyście całej sytuacji prawnej oskarżonego, ukształtowanej wszystkimi wydanymi wobec niego prawomocnymi wyrokami, do czego był obowiązany zgodnie z treścią art. 213 § 1 k.p.k., wskazującego na potrzebę ustalenia m.in. danych o karalności oskarżonego.

II.511.145.2023 z 20 czerwca 2023 r. - kasacja w sprawie rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, mającego istotny wpływ na treść orzeczenia, polegającego na wymierzeniu kary łącznej w wymiarze przewyższającym sumę kar jednostkowych wymierzonych za poszczególne przestępstwa.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 24 sierpnia 2023 r., sygn. akt V KK 252/23).

Sąd Najwyższy uchylił wyrok w zaskarżonej części, to jest co do orzeczenia o karze łącznej (pkt 3 wyroku) i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Ł. do ponownego rozpoznania. Rację ma skarżący, że zaskarżony wyrok dotknięty jest rażącym naruszeniem art. 86 § 1 k.k., albowiem kara łączna została wymierzona powyżej górnej granicy wynikającej z powyższego uregulowania i orzeczonych wobec oskarżonego kar jednostkowych. Skoro w niniejszej sprawie orzeczono wobec oskarżonego jednostkowe kary pozbawienia wolności w wymiarze 8 i 3 miesiący, to maksymalna kara łączna mogła być orzeczona wyłącznie w wymiarze 11 miesięcy pozbawienia wolności. Określając wymiar kary łącznej na poziomie roku pozbawienia wolności sąd meriti rażąco obraził art. 86 § 1 k.k. Nie może więc budzić żadnej wątpliwości, że uchybienie to, które doprowadziło do orzeczenia kary wyższej o miesiąc niż ta, którą należało orzec zgodnie z ustawą, wywarło istotny wpływ na treść zaskarżonej części wyroku. W powyższej sytuacji koniecznym było uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku we wskazanej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ł.

II.510.507.2023 z 20 czerwca 2023 r. - kasacja w sprawie naruszenia prawa karnego materialnego, mogącego mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, poprzez orzeczenie wobec oskarżonego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych mimo, że nie został on uznany winnym występkę polegającego na niezastosowaniu się do zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 13 września 2023 r., sygn. akt I KK 224/23).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w zakresie zawartego w pkt. III rozstrzygnięcia o zakazie prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Kasacja okazała się zasadna w oczywistym stopniu, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k., albowiem Rzecznik Praw Obywatelskich trafnie wskazał na rażącą obrazę przez Sąd meriti art. 42 § 1 a pkt 2 k.k. Przypisane skazanemu występkę wyczerpywały wprawdzie dyspozycję art. 244 k.k., jednakże polegały one na naruszeniu zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną i zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 50 metrów przez okres 3 lat, nie zaś na niezastosowaniu się do zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych. W realiach rozpoznawanej sprawy nie było zatem dopuszczalne orzeczenie ww. zakazu na mocy art. 42 § 1 a pkt 2 k.k., jak też i na podstawie jakiegokolwiek innego przepisu. Konieczne stało się zatem uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej orzeczenia o zakazie prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (pkt III wyroku).

2. Skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego:

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych Rzecznika Praw Obywatelskich:

3. Skargi nadzwyczajne do Sądu Najwyższego:

V.511.442.2020 z 4 lipca 2023 r. – skarga nadzwyczajna na wyrok Sądu Okręgowego w przedmiocie wysokości i zakresu odszkodowania za szkodę wynikającą z wypadku komunikacyjnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył w całości prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Sz. z 21 kwietnia 2017 r.

Zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: w oparciu o podstawę z art. 89 § 1 pkt 2 uSN, że zapadł z rażącym naruszeniem art. 361 § 1 i 2 k.c. i art. 363 § 1 i 2 k.c. poprzez ich nieprawidłową wykładnię i wadliwe zastosowanie w stanie faktycznym sprawy, przejawiające się w przyjęciu, że w sytuacji dokonania przez poszkodowanego naprawy uszkodzonego pojazdu, ustalenie należnego poszkodowanemu odszkodowania za szkodę wynikającą z wypadku komunikacyjnego następuje w oparciu o rzeczywiście poniesione koszty naprawy, co w warunkach sprawy (częściowa naprawa uszkodzonego pojazdu) spowodowało pozbawienie powódki prawa do „pełnego” odszkodowania; na podstawie z art. 89 § 1 pkt 1 uSN, że wskutek jego wydania doszło naruszenia: zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającej z art. 2 Konstytucji, poprzez orzeczenie w oparciu o wykładnię odstępującą od przyjętej powszechnie w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego; zasad: równego traktowania wynikającej z art. 32 ust. 1 Konstytucji i równej ochrony praw majątkowych, wynikającej z art. 64 ust. 2 Konstytucji, poprzez: różnicowanie zakresu prawa do wynagrodzenia szkody w oparciu o kryterium tego, czy poszkodowany zdecydował się na dokonanie naprawy pojazdu przed rozstrzygnięciem sprawy, czy też nie; odmowę przyznania powódce ochrony jej interesu majątkowego w sytuacji, w której w analogicznych sprawach, wobec jednolitej wykładni art. 361 § 1 i 2 oraz art. 363 § 1 i 2 Kodeksu cywilnego, ochrona taka jest udzielana.

Mając powyższe na względzie, Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Sz.

XI.501.10.2022 z 25 lipca 2023 r. – skarga nadzwyczajna w sprawie oddalenia powództwa o ustalenie płci.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającej zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 12 lutego 2021 r. i zaskarżył go w całości.

Rzecznik zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił: naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, tj. konstytucyjnej zasady godności wywodzonej z art. 30 Konstytucji oraz prawa do prywatności chronionego w art. 47 Konstytucji, z uwagi na wydanie zaskarżonego wyroku, w którym w sposób nieuzasadniony oddalono powództwo, a w konsekwencji uniemożliwiono powodowi uzgodnienie płci metrykalnej z płcią odczuwaną, co jest niezbędne dla zapewniania ochrony jego godności oraz prawa do życia prywatnego w zgodzie z własną tożsamością, na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 189 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego w zw. z art. 23 i 24 ustawy - Kodeks cywilny, poprzez nieudzielenie ochrony dobru osobistemu powoda w postaci poczucia przynależności do danej płci oraz poprzez błędne zastosowanie przepisu art. 189 k.p.c. i oddalenie powództwa, w sytuacji gdy powód miał interes prawny w ustaleniu, że jest płci męskiej.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 3 ustawy o SN w zw. z art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN RPO zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na wydaniu wyroku oddalającego powództwo mimo zgromadzenia w aktach sprawy dowodów jednoznacznie świadczących o trwałej przynależności powoda do płci męskiej, co było spowodowane: rażącym naruszeniem prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie wniosków wynikających z opinii biegłego sądowego w zakresie seksuologii dr. n.med. S. B., który potwierdził, że rozpoznał u powoda transseksualizm (dysforię) i stwierdził, że w związku z tym zmiana płci jest z medycznego punktu widzenia uzasadniona i skutkowało to oddaleniem powództwa; rażącym naruszeniem prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie zeznań powoda, z których wynika, że wygląda i zachowuje się jak mężczyzna, czuje się mężczyzną i bardzo chce nim być, co skutkowało oddaleniem powództwa; rażącym naruszeniem prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie w ocenie dowodów z dokumentów dołączonych do pozwu - opinii seksuologicznej z dnia 6 lipca 2018 r. oraz historii choroby z Poradni Zdrowia Psychicznego ZOZ w W. prowadzonej od 2010 r., a w

konsekwencji oddalenie powództwa, w sytuacji gdy dokumenty te podlegają ocenie według ogólnych zasad i skonfrontowaniu z całokształtem materiału dowodowego.

Mając na uwadze powyższe Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości.

V.511.801.2022 z 26 lipca 2023 r. - skarga nadzwyczajna w sprawie kredytu we frankach szwajcarskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającej zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z dnia 31 maja 2017 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w K. I w postępowaniu upominawczym.

Rzecznik na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu nakazowi zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwanym konsumentom, będącym słabszą stroną stosunku prawnego. Ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących Sądowi z urzędu zbadanie w toku postępowania nakazowego postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania nakazowego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia; naruszenie prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanym zagwarantowanego w art. 64 ust. 1 Konstytucji poprzez wydanie nakazu zapłaty przez Sąd z rażącym naruszeniem prawa bez zbadania z urzędu stosunku podstawowego, tj. postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN zaskarżonemu nakazowi RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 485 § 3 k.p.c. w zw. z art. 486 § 1 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, podczas gdy z uwagi na

wątpliwości dotyczące stosunku podstawowego nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty, a sąd był zobowiązany do skierowania sprawy na rozprawę, czego zaniechał; rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 3851 § 1 ustawy - Kodeks cywilny w zw. z art. 3851 § 3 k.c., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy, a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentom.

Na podstawie art. 89 § 1 zdanie 1 ustawy o UoSN Rzecznik wyrokowi zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd zbadania z urzędu, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentów przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego doprowadzi do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanych konsumentów, i de facto wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentów, którzy nie byli w stanie się skutecznie bronić. Takie procedowanie sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie nakazu zapłaty z dnia 31 maja 2017 r. przez Sąd Najwyższy w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, a także o wstrzymanie jego wykonania.

V.511.126.2023 z 26 lipca 2023 r. - skarga nadzwyczajna w sprawie kredytu we frankach szwajcarskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z dnia 5 listopada 2019 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w S. w postępowaniu upominawczym.

Rzecznik na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu nakazowi zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwany konsumentom, będącym słabszą stroną stosunku prawnego. Ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących Sądowi z urzędu zbadanie w toku postępowania nakazowego postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia

odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania nakazowego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia; naruszenie prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanych zagwarantowanego w art. 64 ust. 1 Konstytucji poprzez wydanie nakazu zapłaty przez Sąd z rażącym naruszeniem prawa bez zbadania z urzędu stosunku podstawowego, tj. postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoS^N zaskarżonemu nakazowi RPO zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 485 § 3 k.p.c. w zw. z art. 486 § 1 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, podczas gdy z uwagi na wątpliwości dotyczące stosunku podstawowego nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty, a sąd był zobowiązany do skierowania sprawy na rozprawę, czego zaniechał; rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 ustawy - Kodeks cywilny w zw. z art. 385¹ § 3 k.c., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy, a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentom.

Na podstawie art. 89 § 1 zdanie 1 ustawy o UoS^N zaskarżonemu nakazowi Rzecznik zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd zbadania z urzędu, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentów przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego doprowadzi do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanych konsumentów, i de facto wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentów, którzy nie byli w stanie się skutecznie bronić. Takie procedowanie sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o uchylenie nakazu zapłaty z dnia 5 listopada 2019 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w S. w postępowaniu

upominawczym w całości i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, a także o wstrzymanie jego wykonania.

V.511.975.2022 z 3 sierpnia 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu nakazowym w sprawie z powództwa banku przeciwko kredytobiorcom o zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z dnia 7 kwietnia 2016 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w K. w postępowaniu nakazowym, zaskarżając wyżej powołany nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w K. w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 UoSN zaskarżonemu nakazowi zapłaty RPO zarzucił: naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji w zw. z art. 9 Konstytucji poprzez: niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwanym konsumentom, będącym słabszą stroną stosunku prawnego, ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących Sądowi z urzędu zbadanie w toku postępowania nakazowego postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności; naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania nakazowego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia; naruszenie prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanych zagwarantowanego w art. 64 ust. 1 Konstytucji poprzez wydanie nakazu zapłaty przez Sąd z rażącym naruszeniem prawa bez zbadania z urzędu stosunku podstawowego, tj. postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 UoSN zaskarżonemu nakazowi zapłaty RPO zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 485 § 3 k.p.c. w zw. z art. 486 § 1 k.p.c. (według stanu prawnego na dzień orzekania) przez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, podczas gdy z uwagi na wątpliwości

dotyczące stosunku podstawowego nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty, a sąd był zobowiązany do skierowania sprawy na rozprawę, czego zaniechał; rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 ustawy - Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”) w zw. z art. 385¹ § 3 k.c., w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy (treści umowy między przedsiębiorcą i konsumentami), a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentom.

W konsekwencji powyższego, na podstawie art. 89 § 1 zdanie 1 ustawy o UoSN, zaskarżonemu nakazowi Rzecznik zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji poprzez zaniechanie przez Sąd zbadania z urzędu, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentów przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego doprowadzi do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanych konsumentów, i *de facto* wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentów, którzy nie byli w stanie się skutecznie bronić. Takie procedowanie sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

BPG.511.70.2022 z 10 sierpnia 2023 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku Sądu Okręgowego w sprawie unieważnienia umowy sprzedaży przez syndyka nieruchomości.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 22 września 2022 r., zaskarżając go w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy o SN zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: naruszenie zasad określonych w Konstytucji, a mianowicie konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej, zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji, a także konstytucyjnego prawa do ochrony prawnej własności i praw majątkowych, gwarantowanego przez art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, poprzez wydanie orzeczenia zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 17 marca 2021 r. ustalający nieważność umowy sprzedaży nieruchomości i oddalenie powództwa, a w konsekwencji niezapewnienie ponad stu rodzinom właściwej ochrony sądowej, co doprowadziło do sytuacji, w której nieruchomość sprzedana w wadliwej procedurze przetargowej, za rażąco niską cenę, stała się własnością osoby trzeciej, która z tytułu nabycia nieruchomości kieruje roszczenia majątkowe bezpośrednio przeciwko

Wspólnotom Mieszkaniowym, jak również z uwagi na pozbawienie osiedla ciągów komunikacyjnych, miejsc parkingowych, a części nieruchomości również dostępu do drogi publicznej.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN, zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 189 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (dalej: „k.p.c.”) poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na uznaniu, że Wspólnoty Mieszkaniowe nie wykazały posiadania interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności spornej umowy, co w rezultacie prowadzi do wąskiego odczytywania pojęcia „interesu prawnego”, podczas gdy prawidłowa wykładnia, zgodna z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego, winna prowadzić do wniosku, że Wspólnoty Mieszkaniowe wykazały interes prawny w dochodzeniu ustalenia nieważności umowy w niniejszym postępowaniu; rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 365 § 1 k.p.c. poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na błędnym uznaniu, że uprawomocnienie się postanowień sędziego komisarza wydawanych w postępowaniu upadłościowym wywołuje skutek wskazany w tym przepisie i wyłącza możliwość badania przez sąd cywilny przesłanek ważności umowy sprzedaży zawartej w postępowaniu upadłościowym innych niż sprzeczność umowy z warunkami sprzedaży lub wyborem oferenta; a w konsekwencji: rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 58 § 1 ustawy - Kodeks cywilny (dalej: „k.c.”), poprzez jego niezastosowanie, polegające na bezzasadnym ograniczeniu badania ważności umowy sprzedaży nieruchomości zbytej w toku postępowania upadłościowego do okoliczności związanych z zachowaniem warunków sprzedaży lub wyborem oferenta, przy jednoczesnym pominięciu argumentów wskazujących na nieważność spornej umowy z uwagi na naruszenie zasad współżycia społecznego, nieustanowienie uprzednio niezbędnych służebności, których obowiązek ustanowienia wynikał z decyzji podziałowej działek, jak również z uwagi na naruszenie procedury przetargowej; co spowodowało wydanie wyroku zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 17 marca 2021 r. i oddalenie powództwa.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o dyspozycję art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 ustawy o SN, Rzecznik wniósł o uchylenie przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 ustawy o SN wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 22 września 2022 r. w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji pozwanych.

IV.511.55.2020 z 1 września 2023 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w sprawie o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli.

Rzecznik Praw Obywatelskich, z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną, zaskarżając w całości wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 listopada 2000 r.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.s.n. zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 390 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wykładni łączącej strony umowy przedwstępnej w sposób pomijający okoliczności, w których umowa została zawarta, naruszający zasady współżycia społecznego i ustalone zwyczaje, a także w sposób sprzeczny z zamiarem stron i celem umowy, co doprowadziło do wydania rozstrzygnięcia bezpodstawnie przyznającego powodom również prawa do nieruchomości nieobjętych umową, a przysługujących pozwanemu oraz osobom trzecim; rażące naruszenie prawa procesowego tj. art. 339 § 2 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (dalej jako: „k.p.c.”) poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że istnieją podstawy do wydania wyroku zaocznego, pomimo że w sprawie istniały uzasadnione wątpliwości co do twierdzenia powoda o faktach przesądzających o materialnoprawnej zasadności żądania pozwu, a tym samym, że domniemanie prawdziwości twierdzeń powoda przewidziane w art. 339 § 2 k.p.c. oznacza zwolnienie sądu orzekającego nie tylko z przeprowadzenia postępowania dowodowego, ale także z obowiązku dokonania oceny materialnoprawnej zasadności żądania pozwu opartego na tych twierdzeniach, podczas gdy art. 339 § 2 k.p.c. nie może być wykładany rozszerzająco, a zatem zawarte w nim domniemanie prawdziwości twierdzeń powoda odnosi się wyłącznie do podstawy faktycznej wyroku, natomiast nie obowiązuje w zakresie prawa materialnego.

A ponadto, na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n. zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: naruszenie konstytucyjnych zasad zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady bezpieczeństwa prawnego i zasady sprawiedliwości społecznej, wywodzonych z art. 2 Konstytucji, ponieważ zaskarżony wyrok uniemożliwia realizację przez pozwanego oraz osoby trzecie ważnie zawartych umów, bez możliwości przeciwdziałania takiej sytuacji przez osoby trzecie, tym samym pozbawiając prawnej ochrony ich słuszenie nabyte prawa - a zarazem wyrok ten w sposób rażąco niesprawiedliwy przyznaje powodom, w istocie nieodpłatnie, również prawa do domów mieszkalnych kupionych od pozwanego przez osoby trzecie; naruszenie praw majątkowych chronionych w art. 64 ust. 1 Konstytucji, przez to, że kwestionowany wyrok przyznaje powodom również własność nieruchomości (tj. gruntu zabudowanego domami mieszkalnymi), do której nie mieli żadnych praw, pozostającej natomiast własnością pozwanego oraz

przedmiotem praw majątkowych nabytych odpłatnie przez osoby trzecie. Jednocześnie uwzględnienie skargi jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, ponieważ zaskarżony wyrok narusza wywodzone z art. 2 Konstytucji zasady: zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasadę bezpieczeństwa prawnego oraz zasadę sprawiedliwości społecznej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 91 § 1 w zw. z art. 115 § 2 in fine u.s.n. Rzecznik wniósł o uchylenie ww. wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 listopada 2000 r. w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

V.511.564.2022 z 1 września 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego wraz z wnioskiem o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty.

Uwzględniając normę wynikającą z przepisu art. 115 § 2 w zw. z art. 91 § 1 ustawy o SN, Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, że pomimo upływu 5 lat od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia (co nastąpiło 15 kwietnia 2015 r.) konieczne jest wydanie rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 ustawy o SN, to jest uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Przemawia za tym zasada zasady ochrony konsumenta określona w art. 76 Konstytucji, która wymaga, aby roszczenie przedsiębiorcy zostało ponownie rozpoznane przez sąd, który zbada z urzędu postanowienia umowy pod kątem ich potencjalnie nieuczciwego charakteru, w celu ochrony pozwanej konsumentki, jako słabszej strony stosunku prawnego, a także umożliwi jej przedstawienie własnego stanowiska przed wydaniem rozstrzygnięcia.

Przemawiają za tym także zasada sprawiedliwości społecznej i zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także zasada bezpieczeństwa prawnego jednostki, wywodzone z art. 2 Konstytucji, które wymagają, aby pozwana konsumentka, poprzez rozpoznanie sprawy w adekwatnym trybie postępowania innym niż postępowanie nakazowe lub upominawcze, podlegała ochronie sądowej przed nieuczciwymi praktykami przedsiębiorcy, które naruszają równowagę w stosunkach społecznych.

W niniejszej sprawie bowiem, poprzez narzucenie nieuczciwych warunków umowy wynikających z ustalonego przez przedsiębiorcę wzorca (co zostanie dalej szczegółowo wykazane) oraz wykorzystanie instytucji weksla dla uniknięcia badania przez sąd stosunku podstawowego, a także nadużycie zasad postępowania nakazowego, konsumentka została pozbawiona przez sąd jakiegokolwiek ochrony prawnej.

W tej sytuacji, pamiętając o fundamentalnej zasadzie prawomocności orzeczeń sądowych i powagi rzeczy osądzonej, Rzecznik stoi na stanowisku, że uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty będzie koniecznym, a jednocześnie proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność decyzji jurysdykcyjnych z art. 76 i art. 2 Konstytucji, pomimo upływu ponad 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg nadzwyczajnych Rzecznika Praw Obywatelskich:

V.511.227.2021 z 10 marca 2022 r. - skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu upominawczym z powództwa Banku przeciwko pozwanym o zapłatę.

Skarga nadzwyczajna oddalona (wyrok z 21 września 2023 r., sygn. akt II NSNc 109/23).

Sąd Najwyższy oddalił skargę nadzwyczajną. Skarga bowiem nie ma uzasadnionych podstaw. Zarzuty naruszenia art. 2, art. 45 ust. 1, art. 76 Konstytucji nie mogą odnieść skutku ze względu na ich konstrukcyjną wadliwość. Jest oczywiste, że skarżący nie wskazał ani w jaki sposób przepisy te miałyby zostać naruszone, ani na czym konkretnie ich naruszenie ma polegać. W utrwalonym orzecznictwie Sąd Najwyższy przyjmuje, że tak skonstruowane zarzuty nie mogą odnieść skutku. Samo przytoczenie przepisów prawa, które rzekomo zaskarżone orzeczenie narusza, nie czyni zadość obowiązkowi przytoczenia i uzasadnienia podstaw skargi. Z kolei zarzut naruszenia przepisu prawa materialnego art. 58 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w nieprzeprowadzeniu badania, czy umowa kredytu jest ważna, jeżeli dokona się z niej eliminacji klauzul niedozwolonych zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c, trzeba uznać za bezzasadny.

4. Rzecznik przystąpił do postępowania sądowego:

VII.510.62.2023 z 2 sierpnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w sprawie wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie postanowienia kończącego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i zwrócił uwagę, że problem doręczania pism za pośrednictwem sądowego portalu informacyjnego osobom, które nie posiadają w nim konta, ma charakter systemowy. Źródłem problemu są nieprecyzyjne przepisy, ustanowione w okresie stanu epidemii, w szybkim tempie, bez adekwatnych konsultacji i bez należytej korekty legislacyjnej.

Z licznych skarg wpływających do RPO wynika, że przepisy są interpretowane w sposób nieprzewidywalny – jedne sądy doręczają korespondencję naprzemiennie za pośrednictwem poczty i portalu informacyjnego, inne tylko za pośrednictwem poczty, inne tylko za pośrednictwem portalu informacyjnego. Taka praktyka jest dezorientująca dla pełnomocników, którzy muszą się liczyć z różnymi formami doręczeń w zależności od lokalizacji sądu, a także szkodliwa dla praw stron, które tracą termin na wniesienie środka zaskarżenia w sytuacji, gdy ich pełnomocnicy nie byli w stanie odebrać orzeczenia doręczonego przez portal informacyjny.

Zgodnie z art. 15zsz9 ust. 2-4 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: ustawa covidowa), w okresie obowiązywania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni: w braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu tych pism (portal informacyjny). Nie dotyczy to pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzącymi od sądu; datą doręczenia jest data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w portalu informacyjnym. W przypadku braku zapoznania się pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w portalu informacyjnym; doręczenie pisma za pośrednictwem portalu informacyjnego wywołuje skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia pisma sądowego. Przytoczone powyżej przepisy ustawy covidowej ustanawiają jednostronny obowiązek sądu posługiwania się portalem informacyjnym sądów powszechnych przy doręczaniu pism sądowych. Nie istnieje natomiast przepis, który by wyraźnie nakładał na pełnomocników procesowych obowiązek założenia konta w portalu informacyjnym sądów powszechnych.

W związku z tym istnieje poważna wątpliwość, czy skutki procesowe przewidziane w art. 15zsz9 ust. 3-4 ustawy covidowej dotyczą jedynie pełnomocników posiadających aktywne konto w portalu informacyjnym, czy też wszystkich pełnomocników, niezależnie od tego, czy takie konto posiadają. W ocenie RPO wątpliwości te należy rozstrzygnąć pro libertate, czyli na korzyść prawa dostępu do sądu i uznać, że skutki przewidziane w art. 15zsz9 ust. 3-4 ustawy covidowej dotyczą jedynie pełnomocników posiadających aktywne konto w portalu informacyjnym. Odmienna wykładnia naruszałaby prawo do rzetelnego procesu sądowego oraz zasadę

zaufania obywatela do państwa (art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności). Standardy te są adresowane nie tylko do ustawodawcy, który sformułował art. 15z9 ustawy covidowej w sposób nieprecyzyjny, ale również do sądów, na których spoczywa obowiązek prokonstytucyjnej i proeuropejskiej wykładni przepisów ograniczających prawa i wolności obywatelskie.

Nieprecyzyjność przepisów i niejednolita praktyka ich stosowania przemawia za odstępniem od ich formalistycznej interpretacji na rzecz wykładni prokonstytucyjnej i proeuropejskiej, rozstrzygającej wątpliwości na korzyść prawa stron do dostępu do sądu i merytorycznego rozpoznania ich sprawy.

XI.501.12.2022 z 6 września 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym o ustalenie płci.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu z apelacji strony powodowej z dnia 23 grudnia 2022 r. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 15 listopada 2022 r. i w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

RPO wskazał, iż w niniejszej sprawie biegli z zakresu psychologii, psychiatrii i seksuologii przedstawili opinię, w której stwierdzili transpłciowość powódki. Mimo to, w sposób nieuzasadniony – a jednocześnie ingerujący w najbardziej osobistą sferę życia prywatnego powódki – Sąd I instancji poczynił obserwacje na temat związku powódki z jej partnerem, które nie mają znaczenia w sprawie o ustalenie płci.

Zdaniem Rzecznika prawne uzgodnienie płci metrykalnej powódki z płcią odczuwaną jest niezbędne dla zapewnienia ochrony jej godności oraz prawa do życia prywatnego w zgodzie z własną tożsamością. Rozbieżność pomiędzy płcią metrykalną a płcią psychiczną naraża powódce szereg problemów i naraża na wiele niedogodności.

Umożliwienie osobom transpłciowym prawnego uzgodnienia płci (tj. dostosowania oznaczenia płci w akcie urodzenia i dokumentach tożsamości do płci odczuwanej) jest obowiązkiem pozytywnym państwa, wynikającym z konieczności ochrony prawnej życia prywatnego, które obejmuje także życie w zgodzie z własną tożsamością płciową. Obowiązek ten wynika zarówno z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak i art. 47 Konstytucji.

W opinii RPO wyrok Sądu I instancji stoi zatem w sprzeczności z ugruntowanym orzecnictwem sądów polskich i standardem międzynarodowym ochrony praw człowieka osób transpłciowych, naruszając prawo powódki do ochrony jej życia prywatnego. Jednocześnie uzasadnienie wyroku Sądu I instancji wskazuje na zupełne niezrozumienie

przez Sąd istoty transpłciowości i zawiera fragmenty w sposób zbędny i wręcz obraźliwy ingerujące w prywatność powódki.

Sądy wydały następujące orzeczenia:

IV.511.5.2022 z 15 marca 2022 r. - skarga o wznowienie postępowania przed Sądem Rejonowym w sprawie o nabycie spadku.

Stanowisko uwzględnione (postanowienie z 7 sierpnia 2023 r., sygn. akt I Ns 99/22).

Sąd Rejonowy w S. B. postanowił uchylić postanowienie Sądu Rejonowego w S. B. z dnia 31 sierpnia 2017 r.; odrzucić wniosek S. H. z dnia 21 grudnia 2016 r. o stwierdzenie nabycia spadku po Z. R.; kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

IV.511.536.2022 z 15 lutego 2023 r. - skarga o wznowienie postępowania w sytuacji, gdy w obrocie prawnym funkcjonują dwa prawomocne postanowienia stwierdzające nabycie spadku po tej samej osobie.

Stanowisko uwzględnione (postanowienie z 12 września 2023 r., sygn. akt II Ns 121/23).

Sąd Rejonowy w Sz. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w S. z 9 stycznia 2019 r., wydane w sprawie III Ns 630/18, w zakresie pkt I co do stwierdzenia nabycia spadku po A. R., zmarłym 13 października 1993 r. i odrzucił wniosek L. R. z 12 września 2018 r. o stwierdzenia nabycia spadku po A. R.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

1. W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Sądu Najwyższego:

2. Rzecznik zgłosił udział w postępowaniach przed Sądem Najwyższym w sprawie pytań prawnych:

VII.501.85.2023 z 17 sierpnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w zakresie rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego dotyczącego braku możliwości zasądzenia zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na rzecz osoby prawnej, której dobro osobiste zostało naruszone.

W związku z informacją Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2023 r. o wpłynięciu zagadnienia prawnego w sprawie o sygn. akt III CZP 22/23, przedstawionego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 8 marca 2023 r. o sygn. akt I Aga 196/22, działając na podstawie art. 14 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (dalej jako: ustawa o RPO) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu przed Sądem Najwyższym – w zakresie rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego – i przedstawił następujące stanowisko: „Osoba prawna nie może domagać się od osoby, która naruszyła jej dobra osobiste, zapłaty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 43 k.c.”.

Jednocześnie Rzecznik wniósł o wydanie uchwały, w które jednoznacznie Sąd Najwyższy wykluczy możliwość zasądzenia zadośćuczynienia za krzywdę poniesioną przez osoby prawne w związku z bezprawnym naruszeniem jej dóbr osobistych.

RPO wskazał, że osoba prawna jako fikcyjny twór prawa, nie może, tak jak osoba fizyczna, przeżywać i doznawać cierpienia, smutku czy bólu. Na przestrzeni lat w różny sposób próbowano tłumaczyć czym jest osoba prawna. Właściwe i niekwestionowane przez sądy i autorów jest stanowisko o niemożliwości odczuwania przez te „figury prawne” uczuć, czy to w postaci smutku, przygnębienia, czy też radości. Słuszne jest także stanowisko Sądu pytającego, że konstrukcja ta nie może być mylona z jej „substratem osobowym”, takim jak akcjonariusze, udziałowcy, czy nawet osoby wchodzące w skład piastuna organu.

Zgodnie z treścią art. 448 k.c. zadośćuczynienie przysługuje za doznaną krzywdę. A zatem warunkiem *sine qua non* dla istnienia roszczenia o zadośćuczynienie jest wystąpienie krzywdy. Brak tego elementu oznacza brak podstaw do zasądzenia zadośćuczynienia. Krzywda jest przykładem

szkody niemajątkowej, która dotyka sfery ujemnych przeżyć człowieka, polegając na cierpieniach fizycznych i psychicznych; jedyną formą jej naprawienia jest zadośćuczynienie, wyrażone w kwocie pieniężnej stanowiącej swoistą zapłatę za ból i cierpienie. Mając na uwadze uwagi uczynione powyżej RPO zauważył, że nie ma możliwości odniesienia tej instytucji, bezpośrednio związanej z istotą ludzką do tworu organizacyjnoprawnego, jakim jest osoba prawna.

3. Zawiadomienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytania prawnego:

Wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich rozpoznane przez Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny:

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

XI.505.2.2023 z 10 lipca 2023 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na uchwałę Rady Gminy w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT”.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę nadzwyczajną od uchwały Rady Gminy T. N. i zaskarżył ją w całości.

Rzecznik zaskarżonej uchwały zarzucił: naruszenie art. 7 Konstytucji w zw. z art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o samorządzie gminnym poprzez wykroczenie poza zakres działania gminy i zakres właściwości rady gminy oraz władczą ingerencję w zakres kompetencji innych organów władzy publicznej, w tym organów wykonawczych samorządu terytorialnego i organów administracji rządowej, a w konsekwencji brak podstawy prawnej i naruszenie zasady legalizmu; naruszenie art. 47, art. 48, art. 54 ust. 1, art. 70 ust. 1 i art. 73 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności z naruszeniem zasady wyłączności ustawy; naruszenie art. 32 ust. 2 Konstytucji poprzez dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, polegającą na wykluczeniu ze wspólnoty samorządowej jej mieszkańców identyfikujących się jako lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe („LGBT”); naruszenie art. 30 w zw. z art. 47 w zw. z art. 32 ust. 2 Konstytucji i art. 54 ust. 1 w zw. z art. 25 ust. 2 i z art. 32 ust. 2 Konstytucji oraz art. 8 w zw. z art. 14 i art. 10 w zw. z art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności poprzez nieuzasadnioną ingerencję w wolności i prawa osób LGBT, polegającą na naruszeniu ich godności, a także ograniczeniu prawa do życia prywatnego i wolności wypowiedzi, a w konsekwencji dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową; naruszenie art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej poprzez ograniczenie swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, polegające na nieuzasadnionym zniechęcaniu obywateli UE, którzy identyfikują się jako osoby LGBT, do przebywania na terenie gminy T. N. oraz związane z nim naruszenie art. 7, art. 11 ust. 1, art. 21 ust. 1 i art. 45 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej poprzez naruszenie prawa do

poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności wypowiedzi oraz zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały w całości.

V.7204.9.2023 z 28 sierpnia 2023 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na postanowienie regulaminu Gminnego Centrum Rekreacji, stanowiącego załącznik do uchwały Rady Gminy w sprawie określenia zasad korzystania z Gminnego Centrum Rekreacji.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę na postanowienie punktu 3 podpunkt 2 regulaminu Gminnego Centrum Rekreacji, stanowiącego załącznik Nr 1 do uchwały Rady Gminy M. z dnia 7 września 2015 r. w sprawie określenia zasad korzystania z Gminnego Centrum Rekreacji. Przepisowi zamieszczonemu w punkcie 3 podpunkt 2 załącznika Nr 1 do wspomnianej uchwały Rady Gminy M. RPO zarzucił, że został wydany z przekroczeniem upoważnienia ustawowego określonego w art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym oraz w art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, przez co jest także sprzeczny z art. 94 Konstytucji.

Ponadto zaskarżony przepis – w zakresie, w jakim dotyczy psów asystujących – narusza również art. 20a ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W związku z powyższym Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonego przepisu regulaminu Gminnego Centrum Rekreacji.

XI.505.5.2023 z 28 sierpnia 2023 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na uchwałę Rady Miejskiej – „Oświadczenie w sprawie wprowadzenia do wspólnot samorządowych ideologii LGBT”.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył uchwałę Rady Miejskiej w K. z dnia 5 czerwca 2019 r. – Oświadczenie w sprawie wprowadzenia do wspólnot samorządowych ideologii „LGBT” w całości.

Zaskarżonej uchwale RPO zarzucił: - naruszenie art. 7 Konstytucji w zw. z art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o samorządzie gminnym (dalej: „u.s.g.” lub „ustawa o samorządzie gminnymi”) poprzez wykroczenie poza zakres działania gminy i zakres właściwości rady miejskiej oraz władczą ingerencję w zakres kompetencji innych organów władzy publicznej, w tym organów wykonawczych samorządu terytorialnego i organów administracji rządowej, a w konsekwencji brak podstawy prawnej i naruszenie zasady legalizmu; - naruszenie art. 47, art. 48, art. 54 ust. 1, art. 70 ust. 1 i art. 73 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności z naruszeniem zasady wyłączności ustawy; - naruszenie art. 32 ust. 2

Konstytucji poprzez dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, polegającą na wykluczeniu ze wspólnoty samorządowej jej mieszkańców identyfikujących się jako lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe („LGBT”); - naruszenie art. 30 w zw. z art. 47 w zw. z art. 32 ust. 2 Konstytucji i art. 54 ust. 1 w zw. z art. 25 ust. 2 i z art. 32 ust. 2 Konstytucji oraz art. 8 w zw. z art. 14 i art. 10 w zw. z art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „Europejska Konwencja Praw Człowieka” lub „EKPC”) poprzez nieuzasadnioną ingerencję w wolności i prawa osób LGBT, polegającą na naruszeniu ich godności, a także ograniczeniu prawa do życia prywatnego i wolności wypowiedzi, a w konsekwencji dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową; - naruszenie art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: „TFUE”) poprzez ograniczenie swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, polegające na nieuzasadnionym zniechęcaniu obywateli UE, którzy identyfikują się jako osoby LGBT, do przebywania na terenie K. oraz związane z nim naruszenie art. 7, art. 11 ust. 1, art. 21 ust. 1 i art. 45 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej: „KPP” lub „Karta”) poprzez naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności wypowiedzi oraz zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały w całości.

XI.505.6.2023 z 4 września 2023 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na uchwałę Rady Miejskiej – Deklarację w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT” przez wspólnotę samorządową.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył uchwałę Rady Miejskiej w M. z dnia 29 marca 2019 r. – Deklaracja w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT” przez wspólnotę samorządową w całości.

Zaskarżonej uchwale RPO zarzucił: - naruszenie art. 7 Konstytucji w zw. z art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o samorządzie gminnym (dalej: „u.s.g.” lub „ustawa o samorządzie gminnymi”) poprzez wykroczenie poza zakres działania gminy i zakres właściwości rady miejskiej oraz władczą ingerencję w zakres kompetencji innych organów władzy publicznej, w tym organów wykonawczych samorządu terytorialnego i organów administracji rządowej, a w konsekwencji brak podstawy prawnej i naruszenie zasady legalizmu; - naruszenie art. 47, art. 48, art. 54 ust. 1, art. 70 ust. 1 i art. 73 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności z naruszeniem zasady wyłączności ustawy; - naruszenie art. 32 ust. 2 Konstytucji poprzez dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, polegającą na wykluczeniu ze wspólnoty samorządowej

jej mieszkańców identyfikujących się jako lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe („LGBT”); - naruszenie art. 30 w zw. z art. 47 w zw. z art. 32 ust. 2 Konstytucji i art. 54 ust. 1 w zw. z art. 25 ust. 2 i z art. 32 ust. 2 Konstytucji oraz art. 8 w zw. z art. 14 i art. 10 w zw. z art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności poprzez nieuzasadnioną ingerencję w wolności i prawa osób LGBT, polegającą na naruszeniu ich godności, a także ograniczeniu prawa do życia prywatnego i wolności wypowiedzi, a w konsekwencji dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową; - naruszenie art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej poprzez ograniczenie swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, polegające na nieuzasadnionym zniechęcaniu obywateli UE, którzy identyfikują się jako osoby LGBT, do przebywania na terenie gminy M. oraz związane z nim naruszenie art. 7, art. 11 ust. 1, art. 21 ust. 1 i art. 45 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej: „KPP” lub „Karta”) poprzez naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności wypowiedzi oraz zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały w całości.

XI.505.9.2023 z 4 września 2023 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na uchwałę Rady Powiatu w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT” przez wspólnotę samorządową.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył uchwałę - Stanowisko nr 1/2019 Rady Powiatu w Ś. z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT” przez wspólnotę samorządową w całości.

Zaskarżonej uchwale RPO zarzucił: - naruszenie art. 7 Konstytucji w zw. z art. 4 ust. 1 i art. 12 pkt 4 ustawy o samorządzie powiatowym (dalej: „ustawa o samorządzie powiatowym” lub „u.s.p.”) poprzez wykroczenie poza zakres działania powiatu i zakres właściwości rady powiatu oraz władczą ingerencję w zakres kompetencji innych organów władzy publicznej, w tym organów wykonawczych samorządu terytorialnego i organów administracji rządowej, a w konsekwencji brak podstawy prawnej i naruszenie zasady legalizmu; - naruszenie art. 47, art. 48, art. 54 ust. 1, art. 70 ust. 1 i art. 73 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności z naruszeniem zasady wyłączności ustawy; - naruszenie art. 32 ust. 2 Konstytucji poprzez dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, polegającą na wykluczeniu ze wspólnoty samorządowej jej mieszkańców identyfikujących się jako lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe („LGBT”); - naruszenie art. 30 w zw. z art. 47 w zw. z art. 32 ust. 2 Konstytucji i art. 54 ust. 1 w zw. z art. 25 ust. 2 i z art. 32 ust. 2 Konstytucji

oraz art. 8 w zw. z art. 14 i art. 10 w zw. z art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „Europejska Konwencja Praw Człowieka” lub „EKPC”) poprzez nieuzasadnioną ingerencję w wolności i prawa osób LGBT, polegającą na naruszeniu ich godności, a także ograniczeniu prawa do życia prywatnego i wolności wypowiedzi, a w konsekwencji dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową; - naruszenie art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: „TFUE”) poprzez ograniczenie swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, polegające na nieuzasadnionym zniechęcaniu obywateli UE, którzy identyfikują się jako osoby LGBT, do przebywania na terenie powiatu w Świdniku oraz związane z nim naruszenie art. 7, art. 11 ust. 1, art. 21 ust. 1 i art. 45 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej: „KPP” lub „Karta”) poprzez naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności wypowiedzi oraz zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały w całości.

XI.505.7.2023 z 4 września 2023 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na uchwałę Rady Gminy w sprawie podjęcia deklaracji w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT” przez wspólnotę samorządową.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył uchwałę Rady Gminy w P. z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie podjęcia deklaracji w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT” przez wspólnotę samorządową w całości.

Zaskarżonej uchwale RPO zarzucił: - naruszenie art. 7 Konstytucji w zw. z art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o samorządzie gminnym (dalej: „u.s.g.” lub „ustawa o samorządzie gminnymi”) poprzez wykroczenie poza zakres działania gminy i zakres właściwości rady gminy oraz władczą ingerencję w zakres kompetencji innych organów władzy publicznej, w tym organów wykonawczych samorządu terytorialnego i organów administracji rządowej, a w konsekwencji brak podstawy prawnej i naruszenie zasady legalizmu; - naruszenie art. 47, art. 48, art. 54 ust. 1, art. 70 ust. 1 i art. 73 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności z naruszeniem zasady wyłączności ustawy; - naruszenie art. 32 ust. 2 Konstytucji RP poprzez dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, polegającą na wykluczeniu ze wspólnoty samorządowej jej mieszkańców identyfikujących się jako lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe („LGBT”); - naruszenie art. 30 w zw. z art. 47 w zw. z art. 32 ust. 2 Konstytucji i art. 54 ust. 1 w zw. z art. 25 ust. 2 i z art. 32 ust. 2 Konstytucji oraz art. 8 w zw. z art. 14 i art. 10 w zw. z art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „Europejska Konwencja Praw

Człowieka" lub „EKPC”) poprzez nieuzasadnioną ingerencję w wolności i prawa osób LGBT, polegającą na naruszeniu ich godności, a także ograniczeniu prawa do życia prywatnego i wolności wypowiedzi, a w konsekwencji dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową; - naruszenie art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: „TFUE”) poprzez ograniczenie swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, polegające na nieuzasadnionym zniechęcaniu obywateli UE, którzy identyfikują się jako osoby LGBT, do przebywania na terenie gminy w Potworowie oraz związane z nim naruszenie art. 7, art. 11 ust. 1, art. 21 ust. 1 i art. 45 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej: „KPP” lub „Karta”) poprzez naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności wypowiedzi oraz zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały w całości.

XI.505.8.2023 z 4 września 2023 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na uchwałę Rady Gminy w sprawie powstrzymania ideologii „LGBT” przez wspólnotę samorządową.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył uchwałę Rady Gminy Z. – Stanowisko Z. – gminą wolną od ideologii „LGBT” w całości.

Zaskarżonej uchwale RPO zarzucił: - naruszenie art. 7 Konstytucji w zw. z art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o samorządzie gminnym (dalej: „u.s.g.” lub „ustawa o samorządzie gminnymi”) poprzez wykroczenie poza zakres działania gminy i zakres właściwości rady gminy oraz władczą ingerencję w zakres kompetencji innych organów władzy publicznej, w tym organów wykonawczych samorządu terytorialnego i organów administracji rządowej, a w konsekwencji brak podstawy prawnej i naruszenie zasady legalizmu; - naruszenie art. 47, art. 48, art. 54 ust. 1, art. 70 ust. 1 i art. 73 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności z naruszeniem zasady wyłączności ustawy; - naruszenie art. 32 ust. 2 Konstytucji poprzez dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, polegającą na wykluczeniu ze wspólnoty samorządowej jej mieszkańców identyfikujących się jako lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe („LGBT”); - naruszenie art. 30 w zw. z art. 47 w zw. z art. 32 ust. 2 Konstytucji i art. 54 ust. 1 w zw. z art. 25 ust. 2 i z art. 32 ust. 2 Konstytucji oraz art. 8 w zw. z art. 14 i art. 10 w zw. z art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „Europejska Konwencja Praw Człowieka” lub „EKPC”) poprzez nieuzasadnioną ingerencję w wolności i prawa osób LGBT, polegającą na naruszeniu ich godności, a także ograniczeniu prawa do życia prywatnego i wolności wypowiedzi, a w

konsekwencji dyskryminację ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową; - naruszenie art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: „TFUE”) poprzez ograniczenie swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, polegające na nieuzasadnionym zniechęcaniu obywateli UE, którzy identyfikują się jako osoby LGBT, do przebywania na terenie gminy Zakrzówek oraz związane z nim naruszenie art. 7, art. 11 ust. 1, art. 21 ust. 1 i art. 45 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej: „KPP” lub „Karta”) poprzez naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności wypowiedzi oraz zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Wobec powyższego Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały w całości.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowania przed Sądami Administracyjnymi:

V.511.444.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi A. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było

precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 27 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1364/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi A. M. na decyzję Samorządowego Kolegium odwoławczego w K. z dnia 14 lipca 2022 r. w przedmiocie uchylecia, w wyniku wznowienia postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami, oddalił skargę. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie, podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.429.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylecia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi K. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do

wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1497/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi K. K. na decyzję Samorządowego Kolegium odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami, oddalił skargę. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie, podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzające jej decyzji organu I instancji.

V.511.425.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi M. F. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do

kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 20 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1425/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi M. F. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami, oddalił skargę. WSA nie mógł uznać za skuteczne zarzutów podniesionych w skardze. Brak winy, a nawet wiedzy strony skarżącej o nieprawidłowościach, polegających na poświadczeniu przez osobę prowadzącą ośrodek Szkolenia Kierowców nieprawdy w dokumentach wskazanych w wyroku Sądu Rejonowego w M. nie mógł skutkować odstąpieniem przez właściwy organ od wznowienia postępowania administracyjnego, a następnie uchylenia rozstrzygnięcia przyznającego mu sporne uprawnienia. Zaistnienie tej obiektywnej okoliczności wyczerpującej przesłankę określoną w art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. powodowało bowiem, że organ administracyjny był bezwzględnie zobligowany do wydania takiej decyzji uchylającej z uwagi na związanie treścią normy prawnej zawartej w art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. Niezasadne pozostawały zatem podnoszone w tym kontekście zarzuty skargi naruszenia art. 2 Konstytucji, art. 8 oraz art. 16 k.p.a., podobnie jak art. 149 § 1 oraz art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a.

V.511.432.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi A. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1443/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w trybie uproszczonym w dniu 21 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi A. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. z dnia 17 sierpnia 2022 r. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami uchylił zaskarżoną decyzję i zasądził od Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Katowicach na rzecz skarżącej 697 (sześćset dziewięćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego. W opinii WSA wydanie zaskarżonej decyzji było czynnością przedwczesną, ponieważ akta administracyjne nie dawały organowi wyższego stopnia prawa do podjęcia merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie. W konsekwencji uznać należy, że w

rozpoznawanej sprawie organ odwoławczy dopuścił się naruszenia postanowień art. 63 § 3 w związku z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego, a tym samym wyczerpana została przesłanka przewidziana treścią art. 145 § 1 pkt. 1 lit. c ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi uzasadniająca uwzględnienie wniesionej skargi z uwagi na naruszenie przepisów prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

V.511.434.2023 z 13 lipca 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi M. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz wpływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1611/122).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi M. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. z dnia 15 września 2022 r. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA stwierdził, że zarzuty skargi nie mogły odnieść skutku. Brak winy, a nawet wiedzy Skarżącej o nieprawidłowościach polegających na poświadczeniu przez osobę prowadzącą ośrodek szkolenia kierowców nieprawdy w dokumentach wskazanych w wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia 29 sierpnia 2018 r. nie mógł skutkować odstąpieniem przez właściwy organ od wznowienia postępowania administracyjnego, a następnie uchylenia rozstrzygnięcia przyznającego mu sporne uprawnienia. Zaistnienie tej obiektywnej okoliczności wyczerpującej przesłankę określoną w art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. powodowało bowiem, że organ administracyjny był bezwzględnie zobligowany do wydania takiej decyzji uchylającej z uwagi na związanie treścią normy prawnej zawartej w art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. Niezasadne pozostają zatem podnoszone w tym kontekście zarzuty skargi naruszenia art. 2 Konstytucji, art. 8 k.p.a., podobnie jak art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. oraz art. 11 ust. 1 w zw. z art. 23 u.k.p.

V.511.438.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi M. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem

przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1312/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi M. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.437.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi D. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą

uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1310/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi D. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA stwierdził, że zarzuty skargi nie mogły odnieść skutku. Brak winy, a nawet wiedzy skarżącej o nieprawidłowościach polegających na poświadczeniu przez osobę prowadzącą ośrodek szkolenia kierowców nieprawdy w dokumentach wskazanych w wyroku Sądu Rejonowego w M. nie mógł skutkować odstąpieniem przez właściwy organ od wznowienia postępowania administracyjnego, a następnie uchylecia rozstrzygnięcia przyznającego mu sporne uprawnienia. Zaistnienie tej obiektywnej okoliczności wyczerpującej przesłankę określoną w art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. powodowało bowiem, że organ administracyjny był bezwzględnie zobligowany do wydania takiej decyzji uchylającej z uwagi na związanie treścią normy prawnej zawartej w art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. Niezasadne pozostają zatem podnoszone w tym kontekście zarzuty skargi naruszenia art. 2 Konstytucji, art. 8 k.p.a., podobnie jak art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. oraz art. 11 ust. 1 w zw. z art. 23 u.k.p.

V.511.426.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylecia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi P. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 20 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1759/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi P. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA nie mógł uznać za skuteczne zarzutów podniesionych w skardze. Brak winy, a nawet wiedzy strony skarżącej o nieprawidłowościach, polegających na poświadczeniu przez osobę prowadzącą ośrodek szkolenia kierowców nieprawdy w dokumentach wskazanych w wyroku Sądu Rejonowego w M. nie mógł skutkować odstąpieniem przez właściwy organ od wznowienia postępowania administracyjnego, a następnie uchylenia rozstrzygnięcia przyznającego mu sporne uprawnienia. Zaistnienie tej

obiektywnej okoliczności wyczerpującej przesłankę określoną w art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. powodowało bowiem, że organ administracyjny był bezwzględnie zobligowany do wydania takiej decyzji uchylającej z uwagi na związaną treścią normy prawnej zawartej w art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a.

V.511.433.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi K. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1452/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi K. W. na decyzję

Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.443.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi M. I. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 27 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1360/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi M. I. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA stwierdził, że zarzuty skargi nie mogły odnieść skutku. Brak winy, a nawet wiedzy Skarżącej o nieprawidłowościach polegających na poświadczeniu przez osobę prowadzącą ośrodek szkolenia kierowców nieprawdy w dokumentach wskazanych w wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia 29 sierpnia 2018 r. nie mógł skutkować odstąpieniem przez właściwy organ od wznowienia postępowania administracyjnego, a następnie uchylecia rozstrzygnięcia przyznającego mu sporne uprawnienia. Zaistnienie tej obiektywnej okoliczności wyczerpującej przesłankę określoną w art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. powodowało bowiem, że organ administracyjny był bezwzględnie zobligowany do wydania takiej decyzji uchylającej z uwagi na związanie treścią normy prawnej zawartej w art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. Niezasadne pozostają zatem podnoszone w tym kontekście zarzuty skargi naruszenia art. 2 Konstytucji, art. 8 oraz art. 16 k.p.a., podobnie jak art. 149 § 1 oraz art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a.

V.511.431.2023 z 13lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylecia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi P. H. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do

wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1384/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi P. H. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA uznał, że zaskarżona decyzja nie narusza prawa w stopniu mogącym uzasadniać jej wzruszenie. Wbrew twierdzeniom skargi, organ odwoławczy odniósł się do zarzutów odwołania, natomiast niedokończone zdanie na str. 6 zaskarżonej decyzji nie mogło zostać zakwalifikowane jako uchybienie mające wpływ na treść rozstrzygnięcia. W odniesieniu natomiast do zarzutu naruszenia art. 79a k.p.a., jak już wyjaśniono postępowanie nie toczyło się z wniosku strony. Zawiadomienie Strony o uprawnieniu wynikającym z art. 10 s 1 k.p.a. oraz o brzmieniu tej regulacji nastąpiło w treści postanowienia z dnia 14 lutego 2022 r. (doręczonego Skarżącemu w dniu 16 lutego 2022 r.). Konsekwentnie nie mógł zostać naruszony przepis art. 138 S 1 pkt 1 k.p.a.

V.511.427.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi M. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 20 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1778/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi M. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. organy orzekając w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.445.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej "k.p.a.") Rzecznik

zgłosił udział w postępowaniu ze skargi K. C. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz wpływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 27 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1590/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi K. C. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. WSA stwierdził, iż skarga nie zasługiwała na uwzględnienie. Kierując się stanowiskiem wynikającym z wyroków NSA, Sąd potwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie, podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.439.2023 z 13 lipca 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej "k.p.a.") Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi D. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1326/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi D. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w wyniku wznowienia postępowania uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. W ocenie Sądu organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby

wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej ją decyzji organu I instancji.

V.511.428.2023 z 13 lipca 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi D. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 20 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 545/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi D. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na

uwzględnienie, podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.435.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi H. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1557/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi H. M. na decyzję

Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie, podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.430.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi A. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz wpływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1173/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi A. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, w wyniku wznowienia postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami skargę oddalił. Zdaniem WSA skarga nie zasługuje na uwzględnienie. Brak winy, a nawet wiedzy skarżącego o nieprawidłowościach polegających na poświadczeniu przez osobę prowadzącą Ośrodek Szkolenia Kierowców nieprawdy w dokumentach wskazanych w wyroku Sądu Rejonowego w M. z 29 sierpnia 2018 r. nie mógł skutkować odstąpieniem przez właściwy organ od wznowienia postępowania administracyjnego, a następnie uchylecia rozstrzygnięcia przyznającego mu sporne uprawnienia. Zaistnienie tej obiektywnej okoliczności wyczerpującej przesłankę określoną w art. 145 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania administracyjnego powodowało bowiem, że organ administracyjny był bezwzględnie zobligowany do wydania takiej decyzji uchylającej z uwagi na związanie treścią normy prawnej zawartej w art 151 § 1 pkt 2 tego Kodeksu.

V.511.441.2023 z 13 lipca 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylecia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi J. I. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było

precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 27 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1361/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi J. I. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie, podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

V.511.424.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylecia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi D. C. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem

przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 20 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1145/22)

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi D. C. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. WSA stwierdził, że nie sposób podzielić podniesionego w skardze zarzutu naruszenia art. 7 w związku z art. 77 § 1 i art. 107 § 3 k.p.a. Istnienie podstawy wznowienia postępowania z art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. wynika z prawomocnego wyroku karnego, a nadto organ odwoławczy ustosunkował się do zarzutów skarżącej. Za niezasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a, bowiem w granicach postępowania wznowieniowego nie jest prowadzona odrębna sprawa odmowy wydania prawa jazdy, lecz sprawa wznowieniowa. Przedmiotem sprawy wznowieniowej w rozpoznawanej sprawie była zaś podstawa wznowienia postępowania z art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a., której zaistnienie obligowało organ pierwszej instancji do wydania decyzji określonej w art. 151 § 1 pkt 1 k.p.a.

V.511.440.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylecia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi E. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie

wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz wpływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1613/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi E. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. Organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającą jej decyzji organu I instancji.

V.511.436.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi O. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1278/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi O. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. WSA stwierdził, że zarzuty podniesione w skardze nie mogły być uznane przez Sąd za skuteczne. Brak winy, a nawet wiedzy strony skarżącej o nieprawidłowościach, polegających na poświadczeniu przez osobę prowadzącą ośrodek szkolenia kierowców nieprawdy w dokumentach wskazanych w wyroku Sądu Rejonowego w Mysłowicach nie mógł skutkować odstąpieniem przez właściwy organ od wznowienia postępowania administracyjnego, a następnie uchylecia rozstrzygnięcia przyznającego mu sporne uprawnienia. Zaistnienie tej obiektywnej okoliczności wyczerpującej przesłankę określoną w art. 145 § 1 pkt I k.p.a. powodowało bowiem, że organ administracyjny był bezwzględnie zobligowany do wydania takiej decyzji uchylającej z uwagi na związanie treścią normy prawnej zawartej w art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. Niezasadne

pozostawały zatem podnoszone w tym kontekście zarzuty skargi naruszenia art. 2 Konstytucji, art. 7, 8 k.p.a. oraz art.77 § 1 k.p.a.

V.511.446.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylecia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi K. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 26 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1325/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi K. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. Zdaniem WSA organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia

przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji, jak również poprzedzającej ją decyzji organu I instancji.

V.511.423.2023 z 13 lipca 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w sprawie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy.

Działając na podstawie art. 8 § 1 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej „k.p.a.”) Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu ze skargi T. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz upływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 20 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1124/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi T. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił.

WSA stwierdził, że organy orzekające w sprawie zasadnie uznały, iż zachodziła podstawa do wznowienia postępowania określona w art. 145 § 1 pkt. 1 k.p.a., bowiem dowód, na podstawie którego ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazał się fałszywy. Zaistnienie podstawy wznowienia postępowania z art. 145 § 1 pkt 1 k.p.a. prowadzi do zaktualizowania się przesłanek wydania decyzji z art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. Z uwagi zaś na brak dowodu potwierdzającego odbycie przez skarżącego szkolenia wymaganego do uzyskania prawa jazdy danej kategorii zasadna była odmowa wydania skarżącemu prawa jazdy kategorii B.

V.511.442.2023 z 13 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w sprawie skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w przedmiocie uchylenia decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi B. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania decyzji o wydaniu prawa jazdy i odmowy wydania prawa jazdy.

Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 149 § 2 i art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. poprzez faktyczne zaniechanie przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy oraz ograniczenie się do oceny legalności pierwotnie wydanej w sprawie decyzji; art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 tej ustawy zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 k.p.a., prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, wobec niepoprzedzenia ich wydania wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, o ile potwierdzone zostałyby braki w dokumentacji niezbędnej do orzeczenia o wydaniu prawa jazdy to rolą organów było precyzyjne określenie ich zakresu oraz wezwanie skarżącej do uzupełnienia tak skonkretyzowanych braków, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 24 lutego 2016 r. Sposób załatwienia niniejszej sprawy w ocenie RPO należy ocenić szczególnie negatywnie wzięwszy pod uwagę okoliczności, w jakich doszło do wydania pierwotnej decyzji w sprawie oraz wpływ czasu pomiędzy jej wydaniem a ponownym orzekaniem w trybie wznowienia postępowania.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 27 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/GI 1255/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lipca 2023 r. przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ze skargi B. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, w trybie wznowienia, decyzji w sprawie wydania prawa jazdy skargę oddalił. WSA stwierdził, że wszystkie podniesione w skardze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie podobnie jak zarzuty sformułowane przez Rzecznika w jego piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2023 r. organy orzekające w sprawie nie dopuściły się naruszenia przepisów postępowania w stopniu, który uzasadniałby wyeliminowanie z obrotu zaskarżonej decyzji jak również poprzedzającej jej decyzji organu I instancji.

VII.503.1.2023 z 21 sierpnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w sprawie uchylenia decyzji Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury dotyczącej pełnienia przez aplikanta funkcji komendanta chorągwi harcerskiej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi Ł. Cz. na decyzję Ministra Sprawiedliwości z 18 kwietnia 2023 r. Zaskarżonej decyzji Rzecznik zarzucił: naruszenie art. 47 ust. 1 i 3 ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i oraz art. 47, art. 7 i art. 31 ust. 2 zd. 2 Konstytucji.

Rzecznik podkreślił, że uchylenie decyzji Ministra Sprawiedliwości i sprzeciw Dyrektora KSSiP znacząco przyspieszy osiągnięcie stanu zgodnego z konstytucyjnym prawem skarżącego do decydowania o życiu osobistym, umożliwiając mu kontynuację jego działalności wolontariackiej polegającej na pełnieniu funkcji komendanta chorągwi harcerskiej. Trzeba bowiem podkreślić, że ograniczenie się przez sąd do uchylenia jedynie decyzji Ministra Sprawiedliwości nadal może zobowiązywać skarżącego do rezygnacji z funkcji jeszcze przed ponownym rozpatrzeniem sprawy. Sprzeciw Dyrektora KSSiP pozostanie bowiem w mocy, a więc stosownie do art. 47 ust. 1 i 3 ustawy o KSSiP aplikant nadal będzie miał obowiązek nieangażowania się w działalność harcerską.

Decyzja Ministra Sprawiedliwości i sprzeciw Dyrektora KSSiP w ogóle nie wykazują, w jaki sposób pełnienie funkcji komendanta chorągwi harcerskiej przeszkadza w wykonywaniu obowiązków aplikanta. Zamiast tego skupiają się one na wykazaniu, że pełnienie tej funkcji nie stanowi działalności publicystycznej, naukowej lub dydaktycznej. Tym samym oba organy dopuściły się ingerencji w prawo skarżącego do decydowania o życiu osobistym bez podstawy prawnej, naruszając nie tylko art. 47 ust. 3 ustawy o KSSiP, ale także art. 31 ust. 2 zd. 2 Konstytucji, zgodnie z którym nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje. Nie istnieje żaden przepis prawa upoważniający Dyrektora KSSiP do wydania

sprzeciwu wobec wykonywania zajęć, które nie przeszkadzają w wykonywaniu obowiązków aplikanta.

RPO mając na względzie powyższe wniósł o uchylenie w całości zaskarżonej decyzji lub o uchylenie w całości zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy Ministrowi Sprawiedliwości do ponownego rozpoznania.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 23 sierpnia 2023 r., sygn. akt VI SA/Wa 3810/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. uchylił zaskarżoną decyzję. Sąd uznał, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem art. 138 § 1 pkt 2 kpa, a naruszenie to miało istotny wpływ na wynik sprawy, co uzasadniało uchylenie zaskarżonej decyzji niezależnie od podnoszonych w skardze zarzutów. Rozpoznając sprawę ponownie Minister Sprawiedliwości wyda rozstrzygnięcie odpowiadające regułom zawartym w przepisach art. 138 - 140 kpa. Organ weźmie pod uwagę, że przepis art. 138 zawiera zamknięty katalog decyzji organu odwoławczego, co oznacza, że organ odwoławczy nie jest uprawniony do wydania decyzji o sentencji innej niż w nim wymienione. Minister uzasadni decyzję w taki sposób, by uzasadnienie było spójne z wydanym w sprawie rozstrzygnięciem.

BPK.7210.1.2023 z 6 września 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na uchwałę rady miasta w sprawie przyjęcia Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu ze skargi E. Z., H. S. i B. S. na uchwałę Rady Miasta K. z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta K. na lata 2021-2025.

RPO wniósł o: - stwierdzenie nieważności § 19 ust. 4-6 uchwały, oraz - stwierdzenie nieważności § 1 ust. 2 pkt 2 oraz § 9 ust. 2-4 załącznika nr 7 do uchwały. Postanowieniom powyższym zarzucił naruszenie art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (dalej: uopl), oraz art. 7, art. 32 i art. 94 Konstytucji.

Rzecznik przypomniał, iż akt prawa miejscowego musi pozostawać zgodny z postanowieniami aktów, które w hierarchii źródeł prawa stoją na wyższej pozycji – przede wszystkim w stosunku do aktów rangi ustawowej. Rada, wykonując upoważnienie ustawowe do wydania aktu prawa miejscowego ma obowiązek dokonywania tego biorąc pod uwagę materię ustawową. Oznacza to, że rada gminy nie może samodzielnie wykraczać poza ramy określonego w ustawie upoważnienia. Wykroczenie poza ramy upoważnienia ustawowego stanowi bowiem przekroczenie kompetencji organu uchwałodawczego.

Ponadto, zgodnie z wyrażoną w art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu, organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Oznacza to, że każde działanie organu władzy, w tym także rady gminy, musi mieć oparcie w obowiązującym prawie. Uchwała, podjęta na podstawie upoważnienia ustawowego, jest aktem prawnym powszechnie obowiązującym na obszarze gminy. Powinna zatem odpowiadać wymogom, jakie stawiane są przepisom powszechnie obowiązującym i nie może pozostawać w sprzeczności z aktem wyższego rzędu, jakim jest ustawa. Przestrzeganie tej zasady należy również do obowiązków organów uchwałodawczych gminy.

Sądy administracyjne wydały następujące orzeczenia:

V.565.243.2021 z 8 kwietnia 2022 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzje organów Inspekcji Sanitarnej w przedmiocie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej za naruszenie obowiązku kwarantanny.

Skarga uwzględniona (wyrok z 5 lipca 2023 r., sygn. akt V SA/Wa 1157/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. po rozpoznaniu sprawy ze skargi Rzecznika Praw Obywatelskich na decyzję Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 8 marca 2022 r. w przedmiocie odmowy stwierdzenia nieważności decyzji o wymierzeniu kary pieniężnej za naruszenie obowiązku kwarantanny uchylił zaskarżoną decyzję. Trafnie podniósł bowiem RPO, iż w przypadku kary administracyjnej za naruszenie obowiązku kwarantanny ustawodawca nie przewidział specjalnego rozwiązania na wypadek ponownego popełnienia takiego samego czynu, tak jak to uczynił w odniesieniu do kar za niestosowanie się do obostrzeń epidemicznych. WSA wskazał, iż osoba będąca świadomym nosicielem wirusa SARS-CoV-2, która samowolnie opuszczałaby miejsce odosobnienia kilkakrotnie a nawet każdego dnia okresu wyznaczonego przez organ sanitarny co wyczerpywałoby znamiona przestępstwa z art. 161 k.k. groziłaby jedna kara pozbawienia wolności, a nie kilka takich kar. Biorąc pod uwagę powyższe WSA w oparciu o art. 145 § 1 pkt 1 lit. ppsa przychylił się do skargi RPO i orzekł o uchyleniu zaskarżonej decyzji.

VII.565.11.2021 z 29 listopada 2022 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Głównego Inspektora Sanitarnego utrzymującą w mocy decyzję Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego odmawiającą stwierdzenia nieważności ostatecznej decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego wymierzającej administracyjną karę pieniężną za naruszenie zakazu przemieszczania się.

Skarga uwzględniona (wyrok z 5 lipca 2023 r., sygn. akt V SA/Wa 3105/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Ł. w sprawie M. Ł. za naruszenie zakazu przemieszczania się związanego ze zwalczaniem COVID-19. Trafnie podniósł bowiem Rzecznik Praw Obywatelskich w skardze, że zaskarżona decyzja rażąco naruszała art. 52 ust. 1 i 3 Konstytucji, poprzez przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie znajduje zastosowanie przepis aktu podustawowego (tj. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii) w sytuacji, gdy przedmiotowy przepis rozporządzenia stanowi przykład bezprawia legislacyjnego, ponieważ Rada Ministrów nie posiada żadnych zdolności regulacyjnych, aby wkraczać w sferę wolności poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ta bowiem zgodnie z Konstytucją należy do wyłącznej kompetencji władzy ustawodawczej.

VII.565.9.2021 z 30 listopada 2022 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję GIS utrzymującą w mocy decyzję PWIS odmawiającą stwierdzenia nieważności decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego wymierzającej administracyjną karę pieniężną za naruszenie zakazu przemieszczania się.

Skarga uwzględniona (wyrok z 5 lipca 2023 r., sygn. akt V SA/Wa 3108/22).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. stwierdził nieważność decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Radomsku z dnia 21 kwietnia 2020 r. Trafnie podniósł bowiem Rzecznik Praw Obywatelskich w skardze do WSA deficyt podstawy prawnej do nałożenia na stronę kary pieniężnej w dacie zaistnienia zdarzenia. Zasadnym stało się stwierdzenie nieważności decyzji PPIS z 21 kwietnia 2020 r. na podstawie art. 145 § 1 pkt 2 w zw. z art. 135 p.p.s.a, jako dotkniętej kwalifikowaną wadą, o której mowa w art. 156 § 1 pkt 2 kpa. W odróżnieniu od organów administracji publicznej, które nie są upoważnione do dokonywania oceny legalności i zgodności aktu prawnego niższej rangi niż ustawa z Konstytucją, sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Z tego powodu sądy administracyjne mogą samodzielnie odmawiać zastosowania przepisu rozporządzenia, w stosunku do którego stwierdzają niezgodność z normą ustawową. W związku z powyższym WSA uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z dnia 24 czerwca 2021 r. i umorzył postępowanie.

V.7203.21.2019 z 21 grudnia 2022 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego utrzymującą w mocy decyzję Burmistrza o ustaleniu środowiskowych uwarunkowań dla przedsięwzięcia polegającego na budowie kurników wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Skarga uwzględniona (wyrok z 27 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/Bk 51/23).

WSA w B. odrzucił skargę Fundacji. Zdaniem Sądu skargi Rzecznika Praw Obywatelskich i Prokuratora Regionalnego w B. podlegają uwzględnieniu, jednak z powodów innych niż w nich wskazane. W ocenie sądu w sprawie niniejszej, kwestionowanie bezstronności biegłego na obecnym etapie postępowania, przy ponad czteroletnim okresie trwania procedury oceny środowiskowej, kilkakrotnych wypowiedziach organów wyspecjalizowanych podejmowanych po zapoznaniu się z opinią biegłego i jej uzupełnieniami - pozostaje już też w kolizji z zasadą szybkości i ekonomii postępowania (art. 12 k.p.a.). Trzeba bowiem mieć na uwadze, że wyważeniu w postępowaniu środowiskowym podlegają różne zasady i wartości: oprócz zasady przeczności (której znaczenie w takim postępowaniu jest niepodważalne) także zasada szybkości postępowania oraz prawo inwestora do uzyskania prawomocnego rozstrzygnięcia o żądaniu uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (ustalającej bądź odmownej).

V.543.1.2023 z 26 kwietnia 2023 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na rozporządzenie porządkowe Wojewody Podlaskiego w sprawie przepisów porządkowych obowiązujących w strefie nadgranicznej przyległej do zewnętrznej granicy państwowej na terenie województwa podlaskiego.

Skarga uwzględniona (wyrok z 13 lipca 2023 r., sygn. akt II SA/Bk 365/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w B. po rozpoznaniu sprawy ze skargi Rzecznika na rozporządzenie porządkowe Wojewody P. z dnia 16 lutego 2023 r. w sprawie przepisów porządkowych obowiązujących w strefie nadgranicznej przyległej do zewnętrznej granicy państwowej na terenie województwa p. stwierdził nieważność zaskarżonego rozporządzenia porządkowego. Trafnie podniósł bowiem RPO, iż zaskarżone rozporządzenie porządkowe w § 1 zostało wydane z przekroczeniem delegacji ustawowej, zawartej w art. 60 ust. 1 u.w. Naruszenie przepisu upoważniającego, jak i konstytucyjnej zasady praworządności w zakresie legalności aktu prawa miejscowego, stanowi istotne naruszenie prawa, którego skutkiem jest stwierdzenie jego nieważności w całości lub w części. Powyższe skutkowało koniecznością stwierdzenia nieważności nie tylko § 1 rozporządzenia, ale również § 2 i 3 regulujących odpowiednio sankcję za naruszenie zakazu opisanego w § 1 jak i zasady wejścia w życie rozporządzenia. Biorąc pod uwagę powyższe, WSA działając na podstawie art. 147 § 1 p.p.s.a uwzględnił

skargę RPO i stwierdził nieważność zaskarżonego rozporządzenia porządkowego w całości.

V.7011.50.2019 z 5 maja 2023 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w sprawie stwierdzenia istnienia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego u wnioskodawcy.

Skarga nieuwzględniona (wyrok z 20 września 2023 r., sygn. akt VI SA/Wa 3762/23).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. po rozpoznaniu w trybie uproszczonym na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 września 2023 r. sprawy ze skargi Rzecznika Praw Obywatelskich na decyzję Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2023 r. w przedmiocie podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego skargę oddalił.

Skargi kasacyjne Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

III.7064.709.2023 z 26 lipca 2023 r. – skarga kasacyjna od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego wydanego w sprawie ze skargi na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego o utrzymaniu w mocy decyzji wydanej z upoważnienia Burmistrza Miasta przez Dyrektora OPS w przedmiocie odmowy przyznania świadczenia pielęgnacyjnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę kasacyjną w sprawie indywidualnej w całości zaskarżając wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K. z dnia 26 kwietnia 2023 r.

Rzecznik wyrokowi temu zarzucił: naruszenie przepisów prawa materialnego mające wpływ na wynik sprawy tj. art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach rodzinnych poprzez błędną wykładnię polegającą na pominięciu prawnie uzasadnionych celów wskazanej ustawy, przyjęciu, że faktyczne sprawowanie opieki nad niepełnosprawną w stopniu znacznym matką, Panią E. R. nie jest wystarczające do uzyskania przez stronę prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, gdyż Pani E. R. ma dwóch synów, a samo istnienie po stronie brata strony potencjalnego obowiązku alimentacyjnego względem matki uprawnia organ administracji do wkraczania w kompetencje zastrzeżone dla sądu powszechnego poprzez ocenę możliwości sprawowania przez brata strony opieki nad matką w kontekście realizacji nieskonkretyzowanego obowiązku alimentacyjnego, co w konsekwencji doprowadziło do nieuprawnionej konstatacji, że kwestia realizacji potencjalnego obowiązku alimentacyjnego przez brata strony może stanowić kryterium negatywne do przyznania stronie świadczenia

pielęgnacyjnego, przyjęciu, że w sytuacji, gdy o świadczenie pielęgnacyjne w związku z koniecznością sprawowania opieki nad matką ubiega się jedno z dzieci, to brak po stronie pozostałych dzieci obiektywnych przeszkód do wywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego względem matki, może stanowić okoliczność przesądzającą o braku podstaw do przyznania świadczenia pielęgnacyjnego wobec niespełnienia wynikającego z art. 17 ust. 1 u.ś.r. wymogu istnienia związku przyczynowo- skutkowego pomiędzy niepodejmowaniem zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, a sprawowaniem opieki.

Mając na uwadze powyższe, RPO wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K., a także o uchylenie w całości decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. i o uchylenie w całości decyzji wydanej z upoważnienia Burmistrza Miasta Ch. przez Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Ch. z 15 listopada 2022 r.

V.811.109.2014 z 26 lipca 2023 r. – skarga kasacyjna na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalający skargę na czynność Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w przedmiocie odmowy wydania karty parkingowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wniósł skargę kasacyjną w sprawie indywidualnej w całości zaskarżając wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K. z 17 kwietnia 2023 r. w przedmiocie odmowy wydania karty parkingowej.

Rzecznik wyrokowi zarzucił: naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 6 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw w zw. z § 32 ust. 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w brzmieniu obowiązującym 16 września 2005 r. i w zw. z art. 69 Konstytucji poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że brak zamieszczenia w orzeczeniu o znacznym stopniu niepełnosprawności wydanym przed dniem 1 lipca 2014 r. symboli: 04-O, 05-R lub 10-N w sytuacji, w której w orzeczeniu tym zawarto maksymalną dopuszczalną liczbę (trzy) innych symboli przyczyn niepełnosprawności powoduje automatyczny brak możliwości wydania karty parkingowej na podstawie tego orzeczenia, podczas gdy niezbędna jest w takiej sytuacji indywidualna ocena, czy niezamieszczenie w orzeczeniu symboli 04-O, 05-R lub 10-N było wynikiem braku niepełnosprawności z tych przyczyn, czy jedynie brakiem możliwości zamieszczenia w orzeczeniu dodatkowych symboli przyczyn niepełnosprawności, a faktyczne przyczyny niepełnosprawności osoby

legitymującej się orzeczeniem obejmują którąś z przyczyn oznaczonych tymi symbolami; z mającym wpływ na wynik sprawy naruszeniem przepisów postępowania, tj. z naruszeniem art. 146 § 1 p.p.s.a. w zw. z art. 6 ust. 2 ustawy nowelizującej w zw. z § 32 ust. 4 rozporządzenia i w zw. z art. 69 Konstytucji poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie skargi w sytuacji, gdy była ona usprawiedliwiona.

Mając na uwadze powyższe Rzecznik zaskarżył prawomocny wyrok w całości.

V.511.430.2023 z 4 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami. Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 21 lipca 2023 r., oddalający skargę A. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w G. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, Rzecznik wniósł o: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.445.2023 z 8 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 27 lipca 2023 r., oddalający skargę K. C. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi RPO zarzucił: w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie

art. 188 p.p.s.a.; ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.441.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 27 lipca 2023 r., oddalający skargę J. I. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykle”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego

wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.429.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 21 lipca 2023 r., oddalający skargę K. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.442.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 27 lipca 2023 r., oddalający skargę B. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.435.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 26 lipca 2023 r., oddalający skargę H. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa - 3 - w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie

art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.443.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 27 lipca 2023 r., oddalający skargę M. I. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego

wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.428.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 20 lipca 2023 r., oddalający skargę D. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem

przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniosł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.424.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 20 lipca 2023 r., oddalający skargę D. C. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że po wszczęciu postępowania w sprawie wydania prawa jazdy nie jest dopuszczalne wezwanie wnioskodawcy do uzupełnienia stwierdzonych braków w dokumentacji; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem

przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.433.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 27 lipca 2023 r., oddalający skargę K. W. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.440.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 26 lipca 2023 r., oddalający skargę E. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10

przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.438.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 26 lipca 2023 r., oddalający skargę M. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu

postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.434.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 21 lipca 2023 r., oddalający skargę M. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona,

albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.431.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 21 lipca 2023 r., oddalający skargę P. H. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykle”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10

przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.427.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 20 lipca 2023 r., oddalający skargę M. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu

postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.423.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 20 lipca 2023 r., oddalający skargę T. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że po wszczęciu postępowania w sprawie wydania prawa jazdy nie jest dopuszczalne wezwanie wnioskodawcy do uzupełnienia stwierdzonych braków w dokumentacji; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji,

poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.446.2023 z 14 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 26 lipca 2023 r., oddalający skargę K. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do

kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 - 3 - pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.425.2023 z 20 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 20 lipca 2023 r., oddalający skargę M. F. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego

interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.444.2023 z 25 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 27 lipca 2023 r., oddalający skargę A. M. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji,

poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącą, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.426.2023 z 25 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 20 lipca 2023 r., oddalający skargę P. K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a

jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.436.2023 z 25 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 26 lipca 2023 r., oddalający skargę O. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do

wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.437.2023 z 25 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 26 lipca 2023 r., oddalający skargę D. G. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona, albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie,

spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

V.511.439.2023 z 28 września 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok WSA oddalający skargę na decyzję SKO w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 26 lipca 2023 r., oddalający skargę D. S. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. w przedmiocie uchylenia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił: 1) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 1 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj.: a) z naruszeniem art. 149 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy po wznowieniu postępowania i stwierdzeniu zaistnienia przesłanki wznowieniowej zachodzi konieczność rozpoznania istoty sprawy, niedopuszczalne jest wezwanie do uzupełnienia braków formalnych podania inicjującego postępowanie „zwykłe”; b) z naruszeniem § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stwierdzenie wady w przedłożonym zaświadczeniu o ukończeniu szkolenia nie stanowi „braku w dokumentacji” w rozumieniu tego przepisu, podlegającego uzupełnieniu; 2) w oparciu o podstawę z art. 174 pkt 2 p.p.s.a., że został wydany z naruszeniem przepisów postępowania mającym wpływ na wynik sprawy, tj. z naruszeniem art. 151 p.p.s.a. w zw. z art. 64 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z § 10 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami w zw. z wynikającą z art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli oraz zasadą zaufania wynikającą z art. 8 Kodeksu postępowania administracyjnego, prawa unijnego oraz art. 2 Konstytucji, poprzez oddalenie skargi w sytuacji, w której była ona uzasadniona,

albowiem kontrolowana przez Sąd decyzja została wydana przedwcześnie, a jej wydanie, w świetle przywołanych zasad ogólnych i zgodnie z § 10 przywołanego rozporządzenia, powinno zostać poprzedzone wezwaniem do wylegitymowania się przez skarżącego, w odpowiednim terminie, spełnieniem przesłanki do wydania prawa jazdy, o której mowa w art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących pojazdami.

Mając powyższe na względzie, RPO wniósł: 1) o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, rozpoznanie skargi i jej uwzględnienie na podstawie art. 188 p.p.s.a.; 2) ewentualnie zaś o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w oparciu o art. 185 § 1 p.p.s.a.

Naczelny Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych:

V.511.573.2022 z 11 maja 2022 r. - skarga kasacyjna od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę na decyzję organu podatkowego utrzymującą w mocy decyzję w przedmiocie określenia podatnikowi zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2017 r.

Skarga nieuwzględniona (wyrok z 2 sierpnia 2023 r., sygn. akt II FSK 653/22).

Naczelny Sąd Administracyjny po rozpoznaniu skarg kasacyjnych Rzecznika Praw Obywatelskich i A. Sz. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w R. z dnia 8 marca 2022 r. w sprawie ze skargi A. Sz. na decyzję Naczelnika Urzędu Celno-Skarbowego w P. z dnia 11 października 2021 r. w przedmiocie podatku dochodowego od osób fizycznych za 2017 r. postanowił oddalić skargi kasacyjne.

NSA stwierdził, iż skargi te nie mają usprawiedliwionych podstaw i dlatego podlegają oddaleniu. Prawo do ponownego rozliczania się w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, po utracie tego prawa w przypadku przekroczenia w roku poprzedzającym rok podatkowy limitu przychodów uzyskanych z prowadzonej działalności, określonego w art. 6 ust. 4 pkt 1 u.z.p.d.o.f., podatnik nabędzie po złożeniu, zgodnie z art. 9 ust. 1 u.z.p.d.o.f., pisemnego oświadczenia o wyborze opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za dany rok podatkowy. Z chwilą utraty prawa do rozliczenia się w formie ryczałtu przestaje obowiązywać domniemanie zachowania zryczałtowanej formy opodatkowania w następnym roku, a tym samym i latach późniejszych. Co do naruszenia zasady legalizmu, która to zasada ma fundamentalne znaczenie w polskim porządku prawnym, z zasady tej wywodzi się bezwzględny wymóg działania przez organy władzy publicznej na podstawie

i w granicach prawa. W opinii NSA, prawidłowa była ocena sądu pierwszej instancji, że organy dokonały trafnej subsumcji sytuacji Skarżącego pod mające zastosowanie w niniejszej sprawie normy prawnej.

V.511.653.2022 z 12 maja 2022 r. - skarga kasacyjna od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę na decyzję organu podatkowego utrzymującą w mocy decyzję w przedmiocie określenia podatnikowi zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2018 r.

Skarga nieuwzględniona (wyrok z 2 sierpnia 2023 r., sygn. akt II FSK 709/22).

Naczelny Sąd Administracyjny po rozpoznaniu skarg kasacyjnych Rzecznika Praw Obywatelskich i A. Sz. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w R. z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie ze skargi A. Sz. na decyzję Naczelnika Urzędu Celno-Skarbowego w P. z dnia 4 października 2021 r. w przedmiocie podatku dochodowego od osób fizycznych za 2018 r. postanowił oddalić skargi kasacyjne. NSA stwierdził, iż skargi te nie mają usprawiedliwionych podstaw i dlatego podlegają oddaleniu. Prawo do ponownego rozliczania się w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych, po utracie tego prawa w przypadku przekroczenia w roku poprzedzającym rok podatkowy limitu przychodów uzyskanych z prowadzonej działalności, określonego w art. 6 ust. 4 pkt 1 u.z.p.d.o.f., podatnik nabędzie po złożeniu, zgodnie z art. 9 ust. 1 u.z.p.d.o.f., pisemnego oświadczenia o wyborze opodatkowania w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych za dany rok podatkowy. Z chwilą utraty prawa do rozliczenia się w formie ryczału przestaje obowiązywać domniemanie zachowania zryczałowanej formy opodatkowania w następnym roku, a tym samym i latach późniejszych. Co do naruszenia zasady legalizmu, która to zasada ma fundamentalne znaczenie w polskim porządku prawnym, z zasady tej wywodzi się bezwzględny wymóg działania przez organy władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa. W opinii NSA, prawidłowa była ocena sądu pierwszej instancji, że organy dokonały trafnej subsumcji sytuacji Skarżącego pod mające zastosowanie w niniejszej sprawie normy prawnej.

V.600.3.2022 z 4 kwietnia 2023 r. - skarga kasacyjna na postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego odrzucające skargę RPO na czynność Rady Ministrów w przedmiocie przyjęcia bez zmian projektu rozporządzenia w sprawie zmiany granic niektórych gmin.

Skarga oddalona (postanowienie z 27 września 2023 r., sygn. akt III OSK 1888/23).

Naczelny Sąd Administracyjny orzekł, iż skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych podstaw i należy ją oddalić. Zdaniem NSA nie sposób uznać, że Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo odczytał zawarty w skardze przedmiot zaskarżenia, którym była czynność Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. w przedmiocie przyjęcia bez zmian projektu rozporządzenia z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany granic niektórych gmin w zakresie, w jakim czynność ta odnosi się do zmiany z dniem 1 stycznia 2022 r. granic gminy K. i gminy B. przez włączenie do dotychczasowego obszaru gminy B. obszaru obrębu ewidencyjnego W. G., o powierzchni 2061,59 ha, z gminy K. Tym samym zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 141 § 4 zd. pierwsze w zw. z art. 166 P.p.s.a. nie okazał się zasadny. Sąd Wojewódzki prawidłowo określił przedmiot sprawy, szczegółowo opisał dotychczasowy przebieg postępowania, wskazał zakres prowadzonej kontroli sądowej, przedstawił zarzuty skargi, wyjaśnił również dlaczego uznał skargę za niedopuszczalną wraz z przytoczeniem podstawy faktycznej i prawnej.

Postępowanie administracyjne z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

XI.540.52.2023 z 3 lipca 2023 r. – wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia cudzoziemce zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o wszczęcie na podstawie art. 356 ust. 2 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „u.o.c.”) postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia Pani N. M. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

RPO podjął postępowanie wyjaśniające w sprawie dotyczącej zobowiązania cudzoziemki N. M. do powrotu do kraju pochodzenia. Po zbadaniu sprawy Rzecznik doszedł do przekonania, że ze względu na nową okoliczność, która wyszła na jaw po wydaniu ostatecznej decyzji o zobowiązaniu ww. cudzoziemki do powrotu, konieczne jest ponowne zbadanie przez uprawniony do tego organ, czy zachodzą przesłanki do udzielenia ww. cudzoziemce zgody na pobyt humanitarny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Z informacji dostępnych Rzecznikowi wynika, że istnieje nowa okoliczność, która może powodować konieczność wyrażenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych, a która nie została zbadana w decyzji Komendanta Placówki Straży Granicznej w W. dotyczącej zobowiązania cudzoziemki do powrotu. Okolicznością wymagającą obecnie szczegółowego zbadania jest konieczność zapewnienia opieki przez dorosłą córkę cudzoziemki, Panią O. J., w wyniku pogorszenia się zdrowia Pani N. M. Po

wydaniu decyzji zobowiązującej do powrotu, w dniu 14 stycznia 2022 r. cudzoziemka doświadczyła pierwszego udaru niedokrwienego lewej półkuli mózgu. W dniu 15 marca 2023 r. cudzoziemka przeszła kolejny udar niedokrwieny lewej półkuli mózgu. Udary spowodowały znaczne pogorszenie stanu zdrowia cudzoziemki, w tym zaburzenia mowy i częściowy niedowład jej ciała, co doprowadziło do niezdolności do samodzielnego funkcjonowania bez wsparcia córki, która przebywa w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt stały, i z którą Pani N. M. mieszka.

XI.543.486.2022 z 3 lipca 2023 r. - wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o wszczęcie na podstawie art. 356 ust. 2 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „u.o.c.”) postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia Panu M. S. S. A. – Z. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik, działając na podstawie art. 12 pkt 1 ustawy o RPO, podjął postępowanie wyjaśniające w sprawie dotyczącej zobowiązania cudzoziemca do powrotu do kraju pochodzenia. Po zbadaniu sprawy Rzecznik doszedł do przekonania, że ze względu na nową okoliczność, która została ujawniona po wydaniu ostatecznej decyzji o zobowiązaniu ww. cudzoziemca do powrotu, konieczne jest ponowne zbadanie przez uprawniony do tego organ, czy zachodzą przesłanki do udzielenia ww. cudzoziemcowi zgody na pobyt humanitarny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W ocenie RPO kwestia grożącego cudzoziemcowi niebezpieczeństwa ze strony ugrupowania K. H., wymaga dogłębnego wyjaśnienia. Z załączonych dokumentów wynika, że ww. bojówka nieustannie podejmuje próby odnalezienia Pana A.– Z. i zmuszenia go do dołączenia do szeregów tej grupy. W związku z tym istnieje poważne ryzyko, że w razie powrotu na terytorium kraju pochodzenia Pan A. – Z. będzie poddany traktowaniu sprzecznemu z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską zobowiązaniami międzynarodowymi, w szczególności zaś z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

XI.542.30.2022 z 2 sierpnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu administracyjnym przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji wojewody o wydaleniu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w toczącym się przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców postępowaniu administracyjnym w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody L. z dnia 29 listopada 2002 r. o wydaleniu Pana G. B. (dalej: „decyzja o wydaleniu”).

Rzecznik wniósł o: stwierdzenie, na podstawie art. 158 § 2 w zw. z art. 156 § 2 k.p.a., wydania decyzji o wydaleniu z rażącym naruszeniem prawa, tj.: 1) art. 7, art. 8 § 1 oraz art. 77 § 1 k.p.a. poprzez nienależyte ustalenie stanu faktycznego w toku postępowania, w szczególności brak pełnego wyjaśnienia sytuacji osobistej i rodzinnej Pana G. B., co miało bezpośrednie przełożenie na treść wydanej decyzji o wydaleniu; 2) art. 53 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „ustawa o cudzoziemcach”) w zw. z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „Konwencja”) poprzez ich niezastosowanie, co skutkowało bezprawnym rozdzieleniem cudzoziemca z trojgiem jego małoletnich dzieci; 3) art. 18, art. 47 oraz art. 72 ust. 1 Konstytucji, poprzez nierozważenie sytuacji rodzinnej i osobistej Pana G. B. w toku postępowania poprzedzającego wydanie decyzji o wydaleniu, co skutkowało bezprawnym oddzieleniem cudzoziemca od małoletnich dzieci wbrew interesom małoletnich; 4) art. 3 ust. 1 oraz art. 9 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka, poprzez ich niezastosowanie i faktyczne oddzielenie małoletnich dzieci od ich ojca, bez uwzględnienia dobra małoletnich.

XI.542.30.2022 z 2 sierpnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu administracyjnym przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji wojewody o wydaleniu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w toczącym się przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców postępowaniu w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody L. z dnia 4 marca 2003 r. o wydaleniu obywatelki Mongolii, Pani T. T. z terytorium RP (dalej: „decyzja o wydaleniu”).

Rzecznik wniósł o: stwierdzenie, na podstawie art. 158 § 2 w zw. z art. 156 § 2 k.p.a., wydania decyzji o wydaleniu z rażącym naruszeniem prawa, tj.: 1) art. 7, art. 8 § 1 oraz art. 77 § 1 k.p.a. poprzez nienależyte ustalenie stanu faktycznego, w szczególności brak pełnego wyjaśnienia sytuacji osobistej i rodzinnej Pani T. T., co miało bezpośrednie przełożenie na treść wydanej decyzji o wydaleniu; 2) art. 53 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „ustawa o cudzoziemcach”) w zw. z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „Konwencja”) poprzez ich niezastosowanie, co skutkowało bezprawnym rozdzieleniem cudzoziemki z jej małoletnimi dziećmi; 3) art. 18, art. 47 oraz art. 72 ust. 1 Konstytucji poprzez nierozważenie sytuacji rodzinnej i osobistej Pani T. T. w toku postępowania poprzedzającego wydanie decyzji o wydaleniu, co skutkowało bezprawnym oddzieleniem cudzoziemki od małoletnich dzieci wbrew interesom małoletnich; 4) art. 3 ust. 1 oraz art. 9 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka, poprzez ich niezastosowanie i faktyczne oddzielenie małoletnich dzieci od ich rodziców, bez uwzględnienia dobra małoletnich.

XI.542.19.2023 z 8 sierpnia 2023 r. - wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Działając na podstawie art. 14 pkt 6 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (dalej: „ustawa o RPO”) w zw. z art. 182 ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: „k.p.a.”) Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o wszczęcie na podstawie art. 356 ust. 2 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „u.o.c.”) postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia Panu A. I. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

RPO, działając na podstawie art. 12 pkt 1 ustawy o RPO, prowadzi postępowanie wyjaśniające w sprawie dotyczącej zobowiązania Pana A. I. do powrotu do kraju pochodzenia. Po zbadaniu sprawy Rzecznik doszedł do przekonania, że ze względu na nową okoliczność, która została ujawniona po wydaniu ostatecznej decyzji o zobowiązaniu ww. cudzoziemca do powrotu, konieczne jest ponowne zbadanie przez uprawniony do tego organ, czy zachodzą przesłanki do udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt humanitarny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Umorzenie postępowania (decyzja z 11 września 2023 r., nr 03-097/5/D-UMP/2023).

Komendant Placówki Straży Granicznej w Sz. umorzył w całości postępowanie administracyjne w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, prowadzone wobec obywatela Federacji Rosyjskiej Pana A. I. Jak wynika ze sprawdzeń w dostępnych systemach teleinformatycznych, decyzja Komendanta Placówki Straży Granicznej w Sz. z dnia 7 listopada 2022 r. o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu została wykonana w dniu 9 sierpnia 2023 r. przez przejście graniczne B. Zatem cudzoziemiec od dnia 9 sierpnia 2023 r. nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Komendant zauważył, że przedmiotem postępowania jest konkretna sprawa, w której Komendant Placówki Straży Granicznej w Sz. jest zobowiązany rozstrzygnąć na podstawie ustawy o cudzoziemcach. W zaistniałym stanie faktycznym w ocenie organu bezspornym jest, iż przedmiot postępowania przestał istnieć, ponieważ obecnie, obywatel Federacji Rosyjskiej Pan A. I., nie przebywa już na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem organ nie może rozstrzygnąć o udzieleniu mu zgody na pobyt ze względów humanitarnych. W przedmiotowym stanie faktycznym bezprzedmiotowość, która powstała z przyczyn natury faktycznej prowadzi do umorzenia postępowania w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych.

XI.542.6.2023 z 1 września 2023 r. – wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o wszczęcie na podstawie art. 356 ust. 2 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach (dalej: „u.o.c.”) postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia Panu R. A. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik, działając na podstawie art. 12 pkt 1 ustawy o RPO, podjął postępowanie wyjaśniające w sprawie dotyczącej zobowiązania cudzoziemca, Pana R. A., do powrotu do kraju pochodzenia. Po zbadaniu sprawy Rzecznik doszedł do przekonania, że ze względu na nowe okoliczności, które zostały ujawnione po wydaniu ostatecznej decyzji o zobowiązaniu ww. cudzoziemca do powrotu, konieczne jest ponowne zbadanie przez uprawniony do tego organ, czy zachodzą przesłanki do udzielenia ww. cudzoziemcowi zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Jedną z okoliczności wymagających obecnie szczegółowego zbadania jest grożące cudzoziemcowi w kraju pochodzenia niebezpieczeństwo ze strony rodziny jego partnerki – Pani N. L.

Organy administracji wydały następujące decyzje w sprawach z wniosku Rzecznika

XI.543.311.2022 z 12 czerwca 2023 r. - wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Umorzenie postępowania (decyzja z 2 sierpnia 2023 r., nr 03-095/4/D-UMP/2023).

Przedmiotem postępowania jest konkretna sprawa, w której Komendant Placówki Straży Granicznej w K. jest zobowiązany rozstrzygnąć na podstawie ustawy o cudzoziemcach. W zaistniałym stanie faktycznym w ocenie organu bezspornym jest, iż przedmiot postępowania przestał istnieć, ponieważ obecnie obywatel Republiki Iraku Pan S. H. S. A. nie przebywa już na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem organ nie może rozstrzygnąć o udzieleniu mu zgody na pobyt ze względów humanitarnych. Należy zwrócić uwagę, iż w świetle art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, decyzję o umorzeniu postępowania organ administracji publicznej wydaje w szczególności wówczas, gdy nałożenie na stronę postępowania określonego obowiązku, czy też udzielenie mu określonego uprawnienia, stało się zbędne. Po dokonaniu analizy zebranego materiału organ stwierdził, iż w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw materialno-prawnych do wydania przez organ jakiegokolwiek rozstrzygnięcia merytorycznego.

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

1. W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

II.510.831.2021 z 11 sierpnia 2023 r. – wniosek do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie niezgodności z Konstytucją naliczania kary łącznej pozbawienia wolności.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie, iż art. 12c ustawy - Kodeks karny w związku z art. 86 § 1 ustawy - Kodeks karny w zakresie, w jakim pomija przeliczenie miesięcy na lata przy wyznaczeniu przez sąd w oparciu o zasadę kumulacji górnej granicy kary łącznej pozbawienia wolności, gdy kary jednostkowe w danej sprawie po zsumowaniu stanowią 12 miesięcy i więcej jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 2 Konstytucji. Problem uwidacznia się na etapie postępowania wykonawczego w sytuacji, gdy sąd zobligowany jest połączyć kary jednostkowe określone w miesiącach i latach w danej sprawie, gdy po zsumowaniu stanowią one 12 miesięcy i więcej.

Kara łączna, jak podkreślił RPO, stanowi instytucję służącą do swoistego podsumowania działalności przestępczej sprawcy, obejmującego syntetyczną i całościową ocenę zachowań sprawcy przejawiającą się w postaci jednej kary wymierzonej za pozostające w zbiegu realnym przestępstwa. Orzeka się ją w sytuacji, w której sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. W obowiązującym stanie prawnym warunkiem zastosowania normy nakazującej wymierzenie kary łącznej jest dokonane w postępowaniu karnym ustalenie, że sprawca dopuścił się przypisanych mu przestępstw zanim zapadł pierwszy, chociażby nieprawomocny, wyrok co do któregośkolwiek z nich.

Rzecznik zaznaczył, że sąd jest obowiązany do wydania wyroku łącznego w sytuacji spełnienia warunku określonego w art. 85 k.k., tj. istnienia właściwej normatywnej relacji czasu popełnionych przestępstw do daty wydania pierwszego chronologicznie wyroku. Po uprawomocnieniu się wyrok łączny kierowany jest do wykonania. Wraz z nowelizacją dokonaną ustawą o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw nastąpiło wprowadzenie do Kodeksu karnego wykonawczego zasad obliczenia okresu wykonywania kary lub środka karnego. Zamierzeniem ustawodawcy było ułatwienie sądowi przeliczenia miesięcy i lat, ponieważ ostatecznie faktyczny czas odbywania kary w zakładzie penitencjarnym przez skazanego liczony jest w dniach, a nie miesiącach i latach. Zasady wyznaczania granic wymiaru kary łącznej określa art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu:

„Art. 86 § 1 k.k. Sąd wymierza karę łączną w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 20 lat pozbawienia wolności. Jeżeli najwyższą z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest kara 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 20 lat pozbawienia wolności, dolną granicę kary łącznej przyjmuje się w tej wysokości. Karę pozbawienia wolności wymierza się w miesiącach i latach.

Natomiast obliczenie sumy kar jednostkowych podlegających wykonaniu następuje na podstawie art. 12c Kodeksu karnego wykonawczego. Zgodnie z regulacją zawartą w art. 86 § 1 k.k., sąd wymierza karę łączną w granicach od najsurowszej kary jednostkowej do sumy kar jednostkowych, wymierzonych za zbiegające się przestępstwa. Dopiero po wyznaczeniu tych granic przez sąd zostanie określony konkretny zakres kary łącznej w danej sprawie. Sąd może orzekać swobodnie w zakresie wyznaczonych granic kary łącznej, jednakże podkreślenia wymaga to, że sąd nie może orzec ani powyżej ani poniżej granic kary łącznej określonej w konkretnej sprawie. Maksymalny wymiar kary łącznej nie może przekraczać sumy zbiegających się kar. W przypadku zaskarżonych przepisów odczytywanych łącznie stwierdzić należy, iż standard ten nie został zachowany.

W związku z powyższym, jak podkreślił Rzecznik należy uznać, że w art. 12c k.k.w. w zw. z art. 86 § 1 k.k. dochodzi do pominięcia prawodawczego, w zakresie w jakim prawodawca ustanowił normę prawną, lecz nie objął jej zakresem okoliczności, które powinny być nią objęte w świetle wymagań konstytucyjnych.

II.513.1.2023 z 11 sierpnia 2023 r. – wniosek do Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie braku zgodności art. 2 ustawy zmieniającej ustawę o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego z Konstytucją.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie, że art. 2 ustawy zmieniającej ustawę o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Przedmiotem konstytucyjnego obowiązku, który ciąży na ustawodawcy zwykłym jest, jak zaznaczył Rzecznik, wyrównanie ochrony praw majątkowych osób represjonowanych na ziemiach należących do II Rzeczypospolitej położonych zachód oraz na wschód od tzw. linii Curzona oraz mających miejsce do 8 maja 1945 r. i po tej dacie.

Art. 8 ust. 2a „ustawy lutowej” w brzmieniu nadanym nowelizacją z 1993 r. daje uprawnienia do dochodzenia odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę osobom, które były represjonowane przez radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe, a represje dotknęły ich na obecnym terytorium Polski leżącym jednocześnie w granicach przedwojennych II RP na zachód od tzw. linii Curzona od 1 lipca 1944 r. do 8 maja 1945 r. Osoby te winne były złożyć stosowne wnioski o odszkodowanie i zadośćuczynienie, aby uniknąć zarzutu przedawnienia z art. 2 ustawy nowelizującej z 1993 r., w terminie od 21 maja 1993 r. do 20 maja 1994 r.

Art. 8 ust. 2a „ustawy lutowej” w brzmieniu nadanym mu ustawą nowelizującą z 1998 r. nadaje uprawnienia do dochodzenia odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę osobom, które były represjonowane przez radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe (oraz wskazanym w rzeczonym przepisie członkom rodzin tych osób), których represje dotknęły na obecnym terytorium Polski w granicach przedwojennych II Rzeczypospolitej Polskiej na zachód od tzw. linii Curzona w okresie od dnia 9 maja 1945 r. do dnia 31 grudnia 1956 r., a także na terytorium Polski w granicach przedwojennych II Rzeczypospolitej Polskiej na wschód od tzw. linii Curzona, czyli w granicach RP ustalonych w Traktacie Ryskim z 1921 r., w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1956 r. Osoby, należące do tak określonej drugiej grupy nie są w żaden sposób ograniczone czasowo w dochodzeniu przysługującego im roszczenia, w szczególności Skarbowi Państwa nie przysługuje względem tych osób zarzut przedawnienia.

Na podstawie orzecznictwa sądowego ustalić można jeszcze trzecią grupę osób, które wniosek swój oparły o art. 8 ust. 2a „ustawy lutowej” w brzmieniu nadanym mu ustawą nowelizującą z 1993 r., a które złożyły przedmiotowy wniosek w okresie od dnia 21 maja 1993 r., do wejścia w życie ustawy nowelizującej z 1998 r., co miało miejsce 14 sierpnia 1998 r., a do których nie znalazł zastosowania art. 2 ustawy nowelizującej z 1998 r., z uwagi na nieuwzględnienie roszczeń tych osób na podstawie art. 2 ustawy nowelizującej z 1993 r., nie zaś z uwagi na brak podstaw do ich zgłoszenia w oparciu o art. 8 ust. 2a ustawy lutowej w brzmieniu nadanym mu ustawą nowelizującą z 1993 r. W tej grupie osób znalazły się osoby, co do których sądy mylnie przyjęły, że art. 8 ust. 2a „ustawy lutowej” w brzmieniu nadanym mu ustawą nowelizującą z 1993 r. obejmuje także podstawy roszczeń unormowane przez art. 8 ust. 2a ustawy lutowej w brzmieniu nadanym mu ustawą nowelizującą z 1998 r. Sądy uznając za podstawę roszczenia tych osób art. 8 ust. 2a w brzmieniu ustawy nowelizującej z 1993 r. stosowały wobec nich art. 2 ustawy nowelizującej z 1993 r., a tym samym uznawały roszczenia tych osób za przedawnione, zamykając im tym samym

drogę do powtórnego złożenia wniosku w oparciu o art. 2 ustawy nowelizującej z 1998 r.

W ocenie RPO art. 64 ust. 2 Konstytucji w zw. z art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji kreują po stronie ustawodawcy zwykłego obowiązek ukształtowania podstaw zarzutu przedawnienia Skarbu Państwa względem roszczeń z art. 8 ust. 2a w brzmieniu nadanym mu ustawą nowelizującą z 1993 r. oraz z 1998 r. tak, aby nie dochodziło do opisanego wyżej zróżnicowania. Art. 2 ustawy nowelizującej z 1993 r. powinien zostać zatem usunięty z porządku prawnego, przy czym jego derogacja na podstawie ustawy wymagałaby przepisów przejściowych nadającej owej derogacji charakter retroaktywny. Z uwagi na istnienie formalnych podstaw do złożenia wniosku w zakresie braku zgodności rzeczzonego unormowania z wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi, zasadne jawi się wydanie przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność art. 2 ustawy nowelizującej z 1993 r. Prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia może być bowiem uznane za inne prawo majątkowe, którego czasowa możliwość dochodzenia z wyłączeniem zarzutu przedawnienia nie powinna być co do zasady ograniczona ze względu na przynależność do danej grupy podmiotów wyodrębnionej na podstawie cechy nierelevantnej, jaką jest kryterium miejscowe i czasowe w postaci represji mających miejsce na zachód od tzw. linii Curzona do 8 maja 1945 r.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

2. Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie następujących wniosków:

VII.501.12.2023 z 7 lipca 2023 r. - stanowisko w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie jawności oświadczeń majątkowych sędziów, do którego Rzecznik zgłosił udział 17 lutego 2023 r.

W ocenie RPO, wywiedziona z zakwestionowanych przepisów norma prawna pozwala na postawienie zarzutu nieproporcjonalnej ingerencji w prawo do prywatności i ochrony danych osobowych sędziów poprzez obowiązek ujawnienia i publikacji w BIP oświadczeń majątkowych, które przewidują szeroki zakres tych informacji, w tym informacji o majątku małżonka sędziego. Zdaniem Rzecznika zakwestionowane regulacje stanowią więc nieproporcjonalną ingerencję w prawo do prywatności oraz ochrony danych osobowych sędziów, co w konsekwencji powoduje, że przepisy te są niezgodne z art. 47, art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz w zw. z art. 18 Konstytucji.

Rzecznik podkreślił, że zakres informacji zawartych w oświadczeniach majątkowych uległ znacznemu rozszerzeniu ustawą o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z art. 1 pkt 33 tej ustawy, zmieniającej art. 87 § 1 p.u.s.p., rozszerzono oświadczenia majątkowe o dodatkowe informacje, tj. informacje dotyczące posiadanych ruchomości, instrumentów finansowych, dodatkowych dochodów, czy też zobowiązań i wierzytelności. Przepisy nowelizujące kwestie składania oświadczeń majątkowych sędziów doprowadziły więc do znacznego ograniczenia prawa do ochrony życia prywatnego sędziów.

Ponadto, w ocenie Rzecznika, kwestia publikowania oświadczeń majątkowych składanych przez sędziów nie powinna być omówiona bez uwzględnienia zasady sędziowskiej niezawisłości, zagwarantowanej na gruncie art. 178 ust. 1 Konstytucji. Należy zauważyć, że przyjęte regulacje ustawowe o jawności oświadczeń majątkowych sędziów świadczą o tym, że ustawodawca zrównał zasadniczo zakres obowiązku publikacji oświadczeń majątkowych ze standardami odnoszącymi się do parlamentarzystów i wysokich funkcjonariuszy publicznych. Mając powyższe na uwadze, należy wskazać, że poprzez fakt upowszechnienia oświadczeń majątkowych każda osoba ma obecnie możliwość pozyskania informacji o kondycji finansowej sędziego, zarówno o jego aktywach, jak i zaciągniętych zobowiązaniach. Zanonimizowaniu podlega jedynie wąski zakres danych osobowych.

W ocenie RPO szeroki zakres udostępnianych publicznie informacji rodzi ryzyko wykorzystywania ich w celach innych niż pierwotnie przewidywano. W przypadku sędziów informacje o stanie majątkowym, wykorzystane w sposób niewłaściwy, mogą mieć natomiast negatywny wpływ na niezawisłość sędziego. Rzecznik zauważył, że ustawodawca nie rozważył w wystarczający sposób kwestii objęcia oświadczeń majątkowych sędziów powszechną jawnością. Pominął przy tym zupełnie status prawny sędziów, a tym samym wpływ przyjętej regulacji na konstytucyjnie chronioną niezawisłość sędziów i niezależność sądów. Co istotne brak jest w uzasadnieniu projektu ustawy informacji co do jasnego i konkretnego celu w jakim regulacje te zostały wprowadzone. Zdaniem RPO również rzeczywisty wpływ powszechnej jawności oświadczeń majątkowych na zapobieganie korupcji jest wątpliwy. Prawnie uzasadniony cel, jakim jest realizacja strategii antykorupcyjnej państwa w odniesieniu do obowiązku jawności oświadczeń majątkowych sędziów, może być osiągnięty na dotychczasowych zasadach, które przewidują odpowiednie mechanizmy kontrolne realizowane przez wyspecjalizowane podmioty, bez konieczności publicznego ujawniania tych oświadczeń.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

VII.511.16.2021 z dnia 16 marca 2021 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z wniosku Prokuratora Generalnego o zbadanie zgodności z Konstytucją przepisów ustawy o komornikach sądowych.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 28 września 2023 r., sygn. akt. K 2/21).

Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę, że intencją Prokuratora Generalnego było uzyskanie w niniejszej sprawie tzw. wyroku interpretacyjnego. Trybunał stosuje tego typu formułę rozstrzygnięcia, gdy z badanego przepisu możliwe jest zdekodowanie co najmniej dwóch różnych komunikatów normatywnych. Tymczasem art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o komornikach sądowych nie nastręcza żadnych trudności interpretacyjnych - norma zawarta w tym przepisie jest jedna, jasna i precyzyjna. Innymi słowy, zdekodowanie normy postępowania organu administracyjnego w przypadku ukończenia przez komornika przepisanej wieku nie stanowi żadnego problemu; ustawodawca zawęził swobodę decyzyjną (luz decyzyjny) Ministra Sprawiedliwości przez „sztywne” powiązanie rozstrzygnięcia administracyjnego ze zmaterializowaniem się jednej ustawowej przesłanki, której ustalenie nie jest trudne: zaktualizowanie się sprecyzowanego przez ustawodawcę stanu faktycznego (ukończenie przez komornika 65. roku życia) skutkuje koniecznością wszczęcia z urzędu postępowania administracyjnego i wydania przez organ administracyjny decyzji o odwołaniu komornika z zajmowanego stanowiska. Norma wyrażona w tym przepisie jest bezwarunkowa, co oznacza, że nie pozwala ona na uwzględnienie żadnych okoliczności towarzyszących ani na badanie przez Ministra Sprawiedliwości zasadności odwołania komornika. Powyższe oznacza, że nie jest możliwe interpretowanie art. 19 ust. 1 pkt 2 u.k.s. na różne sposoby, a tym samym nie ma możliwości, aby stworzyć nowy wariant interpretacyjny tego przepisu. Nie ma zatem podstaw do wydania w niniejszej sprawie tzw. wyroku interpretacyjnego. Nie ma zatem możliwości zastosowania w niniejszej sprawie zasady falsi demonstratio non nocet, zwłaszcza że rozpatrywany wniosek złożył Prokurator Generalny, czyli profesjonalny podmiot powołany do czuwania nad praworządnością, od którego oczekiwać należałoby precyzyjnego formułowania zarzutów. W świetle powyższych uwag niniejsze postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z powodu niedopuszczalności wydania wyroku.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych:

IV.7000.157.2023 z 4 lipca 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej odnośnie zbadania zgodności z Konstytucją przepisów dotyczących określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że: § 1 ust. 1, 2, 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, w zakresie, w jakim ustalają stawki za działanie kuratora reprezentującego dziecko w postępowaniu karnym, w przypadku, gdy kuratorem jest adwokat - w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy - Prawo o adwokaturze, a w przypadku gdy kuratorem jest radca prawny - w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, ograniczając możliwość ich podwyższenia - do kwoty stawek minimalnych jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Przedstawiona skarga konstytucyjna dotyczy niezgodności przepisów dotyczących wynagrodzenia dla pełnomocnika, który jest kuratorem i w związku z tym otrzymuje niższe wynagrodzenie. Rzecznik wskazał, iż mechanizm zróżnicowania wynagrodzenia przez obniżenie wynagrodzenia adwokata (radcy prawnego) ustanowionego kuratorem małoletniego pokrzywdzonego przestępstwem dokonany przez rodzica (albo oboje rodziców) w postępowaniu karnym do – 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie, określone w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy – Prawo o adwokaturze – gdy kuratorem ustanowiono adwokata oraz – 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy o radcach prawnych – gdy kuratorem ustanowiono radcę prawnego, w obu przypadkach nie mniej niż 60 zł, a także zróżnicowanie wynagrodzenia w zakresie możliwości ustalenia wynagrodzenia w wymiarze wyższym niż standardowy, nie jest niczym uzasadnione i tym samym należy je uznać za arbitralną decyzję prawodawcy, naruszającą tym samym postanowienia ustawy zasadniczej.

W ocenie RPO, nie ma żadnych wartości konstytucyjnych, które uzasadniałyby dyskryminujące traktowanie adwokata (radcy prawnego) w zależności od tego, czy w postępowaniu karnym reprezentuje małoletniego pokrzywdzonego, czy też jest pełnomocnikiem strony. Odstępstwo od zasady równości, w tym równej ochrony praw majątkowych, jest więc niedopuszczalne.

Aktualność w tym zakresie zachowuje również przedstawione w wyroku w sprawie SK 66/19 stanowisko Trybunału, zgodnie z którym w sprawach wymagających profesjonalnej wiedzy prawnej prawidłowe wykonywanie obowiązków przez adwokata (niezależnie od tego, czy jest to pełnomocnik z wyboru czy świadczy pomoc prawną z urzędu) wymaga niejednokrotnie dużego nakładu pracy. Poza ściśle określonymi w prawie przypadkami, adwokat nie może uchylić się od wykonania zleconych mu obowiązków jako pełnomocnik z urzędu – w przeciwieństwie do adwokata działającego jako pełnomocnik z wyboru, który może odmówić podjęcia się reprezentacji prawnej potencjalnego klienta. W przypadku adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu łączyć się to może bez wątpienia z określonym uszczerbkiem w substancji ich majątku; w przeciwieństwie bowiem do pełnomocników z wyboru nie mogą oni otrzymać wynagrodzenia „z góry” ani w całości, ani w części zaliczkowej, co oznacza, że do zakończenia postępowania w danej instancji *de facto* świadczą pomoc prawną za darmo.

Biorąc powyższe pod uwagę Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności na podstawie wyżej wymienionych przepisów.

IV.511.194.2023 z 28 lipca 2023 r. – stanowisko w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania z Konstytucją przepisu Kodeksu postępowania cywilnego, do którego Rzecznik zgłosił udział 7 czerwca 2023 r.

Zasadniczo popierając wniosek skargi i pozostając w jego granicach Rzecznik doprecyzował zaskarżoną normę prawną w ten sposób, że: zawęził ją do zakresu uwzględniającego uprzednią podstawę zawieszenia: W sprawie będącej tłem skargi konstytucyjnej przyczyną zawieszenia postępowania było niewykonanie zarządzeń Sądu, czyli podstawą zawieszenia był art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. Umorzenie postępowania po uprzednim jego zawieszeniu na skutek niestawiennictwa stron bądź tylko powoda (art. 177 § 1 pkt 5 k.p.c.) pozostaje poza zakresem niniejszej skargi konstytucyjnej.

Odmienne niż wniosek skargi konstytucyjnej, Rzecznik nie wskazał początku biegu terminu, od jakiego należy obliczać trzymiesięczny okres spoczywania sprawy bez biegu. Zdaniem RPO, określenie tego terminu należy do ustawodawcy pozytywnego; konieczne jest natomiast, aby termin

ten spełniał określone warunki, których obecne brzmienie art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c. nie spełnia.

W ocenie Rzecznika, art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c. wprowadza mechanizm na tyle wadliwy, niespójny wewnętrznie i niekonsekwentny, że może prowadzić do naruszeń praw procesowych strony, a w konsekwencji – utraty możliwości dochodzenia roszczeń. Trudno bowiem uznać za spełniającą standardy konstytucyjne regulację, w świetle której dla umorzenia postępowania „irrelevantna jest okoliczność, czy postanowienie o zawieszeniu postępowania było prawomocne, a nawet czy w ogóle zostało doręczone stronie”. Nie jest również oczywiste, czy sąd umarzający postępowanie może kontrolować podstawy – a zatem i zasadność – uprzedniego zawieszenia postępowania.

Rzecznik stoi na stanowisku, że ustalając początek biegu terminu, po upływie którego umorzenie postępowania jest obligatoryjne, ustawodawca powinien wziąć pod uwagę wiele czynników: przede wszystkim długość samego terminu, ale także konieczność uzyskania informacji przez samą stronę o tym początku biegu terminu, oraz opisany powyżej kontekst normatywny i organizacyjny, w jakim działają polskie sądy. Inaczej jednak niż Skarżąca, Rzecznik nie twierdzi, że jedynym konstytucyjnie dopuszczalnym określeniem początku biegu terminu z art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c. jest prawomocność postanowienia o zawieszeniu postępowania – ustawodawca może oznaczyć ten moment w inny sposób, po rozważeniu wszystkich istotnych okoliczności.

II.511.440.2023 z 23 sierpnia 2023 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej niezgodności z Konstytucją przepisu – Kodeksu postępowania karnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że: art. 540 § 2 ustawy – Kodeks postępowania karnego o treści: „Postępowanie wznawia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie; wznowienie nie może nastąpić na niekorzyść oskarżonego”, w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem wydanym w postępowaniu incydentalnym, którego to orzeczenia podstawą wydania był akt normatywny uznany następnie orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją - jest niezgodny z art. 190 ust. 4 Konstytucji w związku z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Rzecznik zgodził się ze Skarżącym, że różnicowanie sytuacji osób, wobec których sąd konstytucyjny wydał na skutek skargi konstytucyjnej orzeczenie stanowiące podstawę wznowienia postępowania na tych, względem których wznowienie może nastąpić, ponieważ orzeczenie oparte na przepisie niezgodnym z ustawą zasadniczą wydano w głównym nurcie postępowania i na tych, w stosunku do których orzeczenie oparte na przepisie niezgodnym z ustawą zasadniczą zapadło w postępowaniu incydentalnym - nie jest racjonalnie uzasadnione, zaś interes, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji prawnej tych podmiotów nie występuje.

Ww. podmioty znajdują się w tej samej sytuacji prawnej determinowanej „sukcesem” ich skargi konstytucyjnej, a przy dopuszczalności wznowienia postępowania dopiero następczo nie może „pojawiać się” i mieć zastosowania pozaustawowe kryterium rodzaju postępowania (główne, incydentalne), gdyż każde z tych postępowania (główne, incydentalne) i ich rozstrzygnięcia mają wpływ na prawa i wolności jednostki. Z tych przyczyn nie sposób uznać, by takie kryterium różnicujące mogło stanowić zgodną z Konstytucją podstawę zróżnicowania sytuacji i dlatego jest niezgodne z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji.

W rozpatrywanej sprawie, zdaniem RPO, Skarżący został pozbawiony prawa do sądu rozumianego jako prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury, a mianowicie prawa wznowienia postępowania. Skarga o wznowienie postępowania nie może być traktowana jako zwykły środek zaskarżenia, a zawężająca interpretacja przepisu, która odbiera możliwość wznowienia postępowania w określonym zakresie prowadzi w istocie do uniemożliwienia prawidłowego, bo opartego wyłącznie o normy prawne objęte domniemaniem konstytucyjności, rozstrzygnięcia o prawach i wolnościach, co z kolei jest nie do pogodzenia z zasadą sprawiedliwości.

II.510.662.2023 z 23 sierpnia 2023 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej niezgodności z Konstytucją przepisu ustawy - Ordynacja podatkowa.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu i wniósł o: stwierdzenie, że art. 70 § 6 pkt 1 ustawy - Ordynacja podatkowa w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy ordynacja podatkowa oraz zmianie niektórych innych ustaw oraz ustawą o zmianie ustawy - ordynacja podatkowa oraz ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników o treści: „Bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu, z dniem: 1) wszczęcia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe, jeżeli podejrzenie popełnienia przestępstwa lub wykroczenia wiąże się z niewykonaniem tego

zobowiązania”, w zakresie, w jakim wywołuje skutek w postaci zawieszenia biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego w związku z wszczęciem każdego postępowania o przestępstwo skarbowe, a zatem również i takiego postępowania, którego wszczęcie w chwili dokonania tej czynności procesowej było oczywiście niesłuszne z uwagi na brak w czynie podatnika znamion przedmiotowych typu czynu zabronionego, czyli niesprzeczność tego czynu z materialnymi wymogami skierowanymi do podatnika a wynikającymi z ustaw podatkowych, które następnie zostało umorzone z uwagi na brak przedmiotowych znamion czynu zabronionego - jest niezgodny z art. 64 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji. RPO wniósł także o umorzenie postępowania w pozostałym zakresie z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku w rozumieniu art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (dalej: u.o.t.p.T.K.).

Mając na uwadze zakres zaskarżenia w niniejszej sprawie, Rzecznik stanął na stanowisku, że prawidłowe ukształtowanie treści art. 70 § 6 pkt 1 o.p. przez Trybunał Konstytucyjny jawi się jako niezbędne. Udowodnienie, że w konkretnej sprawie doszło do instrumentalnego wykorzystania instytucji zawieszenia terminu przedawnienia wymaga przedstawienia, w wydanej decyzji, stosownych dowodów i chronologii czynności karno-procesowych wskazujących, że w danym przypadku wszczęcie postępowania karnoskarbowego miało jedynie „instrumentalny” charakter, jest bardzo trudne. Zanegowanie przez podatnika podejrzenia popełnienia przez niego czynu zabronionego nie jest w tym względzie wystarczające. Stąd zachodzi konieczność wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku kształtującego w prawidłowy sposób treść art. 70 § 6 pkt 1 o.p., tak, aby nie wywoływał on skutku w postaci zawieszenia biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego w związku z wszczęciem postępowania o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe również w sytuacji, gdy wszczęcie postępowania było w chwili dokonania tej czynności procesowej oczywiście niesłuszne z uwagi na brak w czynie znamion przedmiotowych czynu zabronionego, czyli niesprzeczność czynu podatnika materialnymi ustawami podatkowymi, a okoliczność ta ujawniła się dopiero po przeprowadzeniu tego postępowania, gdyż obecny stan prawny stoi w oczywistej sprzeczności z art. 64 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji.

Zdaniem Rzecznika w omawianej sprawie nierówność nie polega na zmianie statusu jednostki będącej stroną w postępowaniu podatkowym, a na odmiennym ukształtowaniu jej sytuacji prawnej ze względu na wszczęcie przez organ państwa postępowania karnego skarbowego w stosunku do zachowania nienaruszającego materialnych wymogów skierowanych do podatnika przez ustawy podatkowe.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

II.511.775.2020 z 21 grudnia 2020 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zgodności z konstytucją przepisów Ordynacji podatkowej.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 26 września 2023 r, sygn. akt SK 122/20).

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że postawione w skardze zarzuty nie dotyczą konstrukcji prawa własności i innych praw majątkowych, czy też braku ich należytego zabezpieczenia, lecz jedynie ich ograniczeń, wobec czego Trybunał przyjął, że skarżący nie uzasadnił zarzutu naruszenia art. 64 ust. 1 Konstytucji. Skarżący, według TK, nie uzasadnił również, w jaki sposób kwestionowany przepis narusza art. 64 ust. 3 Konstytucji, ponieważ nie wskazał żadnych konkretnych argumentów, świadczących o zasadności sformułowanego zarzutu, ograniczając się tylko do lapidarnego stwierdzenia, że kwestionowany przepis stanowi niedopuszczalną ingerencję w przysługujące podatnikowi prawa majątkowe. TK stwierdził również, że w wypadku uznania, iż wskazane grupy podatników mogłyby zostać zaliczone do grupy podmiotów podobnych, należyte uzasadnienie skargi wymagałoby przytoczenia argumentów przemawiających za przyjęciem, że kwestionowane zróżnicowanie podmiotów podobnych nie spełnia choćby jednego z wymogów stanowiących konstytucyjne usprawiedliwienie owego zróżnicowania. Konieczne byłoby zatem wykazanie przez skarżącego, że wprowadzone przez ustawodawcę kryterium różnicowania podmiotów podobnych nie pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią regulacji lub że waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć, nie pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostają naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania bądź też, że kryterium różnicowania nie pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. Trybunał stwierdził, że treść skargi uniemożliwia merytoryczne rozpoznanie zarzutu niezgodności art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Jednocześnie Trybunał nie znalazł podstaw, by w niniejszym postępowaniu ocenić zgodność art. 70 § 6 pkt 1 ordynacji podatkowej z art. 2 Konstytucji jako odrębnym i samodzielnym wzorcem kontroli. Wykraczałoby to bowiem poza zakres zaskarżenia wyznaczony treścią skargi, skoro skarżący powołał w niej art. 2 Konstytucji jako związkowy wzorzec kontroli.

V.511.665.2020 z 22 grudnia 2020 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej niezgodności przepisów Ordynacji podatkowej z Konstytucją.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 18 lipca 2023 r., sygn. akt SK 129/20).

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarżąca nie przeprowadziła przekonującej analizy w kierunku wykazania, że wskazywana przez nią luka prawna jest pominięciem, a nie zaniechaniem prawodawczym. Tymczasem rozstrzygnięcie kwestii, czy w danej sprawie doszło do pominięcia albo zaniechania prawodawczego, stanowi jeden z kluczowych elementów analizy formalnej. Pominięcie prawodawcze może podlegać 14 merytorycznej ocenie Trybunału i skutkować uznaniem niekonstytucyjności normy prawnej, z kolei stwierdzenie, że w danej sytuacji mamy do czynienia z zaniechaniem prawodawczym, stanowi przeszkodę formalną do merytorycznego zbadania sprawy. Trybunał przypomniał, że skuteczne zakwestionowanie pominięcia prawodawczego wymaga od podmiotu inicjującego postępowanie przed Trybunałem wyjątkowej staranności i zaangażowania. Jednocześnie „postawione zarzuty muszą być precyzyjne i nie mogą polegać na wskazaniu, że przepis nie zawiera konkretnej regulacji, której istnienie zadowalałoby wnioskodawcę (...)”. Zarzut braku takiej regulacji może być rozpatrywany wyłącznie w kategoriach zaniechania prawodawczego, którego badanie pozostaje poza zakresem kognicji Trybunału. Wszelkie niedające się rozstrzygnąć wątpliwości w zakresie rozróżnienia pominięcia prawodawczego od zaniechania prawodawczego muszą być rozstrzygane na korzyść tego ostatniego. Wobec powyższego, Trybunał uznał, że należy umorzyć postępowanie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

IV.511.437.2022 z 4 listopada 2022 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej spółki dotyczącej zbadania zgodności z Konstytucją przepisu Kodeksu postępowania cywilnego.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 4 lipca 2023 r., sygn. akt SK 81/22).

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że z woli ustrojodawcy jest „sądem prawa”, a nie kolejną instancją w sprawach podlegających kognicji sądów. Nie należy do niego korygowanie praktyki orzeczniczej sądów ani tym bardziej orzeczeń sądowych wydanych w konkretnych sprawach. Skarga konstytucyjna do Trybunału nie może również stanowić środka służącego do odwrócenia ewentualnych błędów czy zaniedbań popełnianych przez

skarżących lub ich pełnomocników w toku postępowań sądowych. Przepisy k.p.c. - tak jak są one rozumiane w orzecznictwie sądowym - dają stronie postępowania przed sądem możliwość poddania weryfikacji w trybie tzw. zaskarżenia poziomego motywów nieuwzględnienia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (opłaty sądowej od apelacji) złożonego „po raz pierwszy” w postępowaniu przed tym sądem - niezależnie od wejścia w życie 1 lipca 2023 r. nowego brzmienia art. 394² § 1¹ pkt 1 k.p.c, wynikającego z art. 1 pkt 51 lit. b tiret pierwsze ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Z uwagi na powyższe ustalenia Trybunał, działając na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym umorzył niniejsze postępowanie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

4. Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytań prawnych:

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie pytań prawnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

VII. Wystąpienia legislacyjne

XI.7061.10.2022 z 3 lipca 2023 r. – wystąpienie do Marszałka Senatu RP w sprawie ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw.

Rzecznik Praw Obywatelskich z zadowoleniem przyjął informację o podjęciu prac legislacyjnych mających na celu nowelizację ustawy o pomocy społecznej, m.in. w zakresie przepisów normujących mieszkalnictwo wspomagane. Podkreślenia wymaga, że projektowana ustawa realizuje postulat – wielokrotnie wskazywany jako szczególnie istotny przez osoby z niepełnosprawnościami i ich organizacje – wprowadzenia podziału na mieszkalnictwo treningowe oraz wspomagane, jako form wsparcia skierowanych do różnych grup adresatów.

Niemniej, część zaproponowanych w projektowanej ustawie rozwiązań wymaga, w ocenie RPO, pogłębionej refleksji nad ich ostatecznym kształtem i ewentualnej modyfikacji w toku prac parlamentarnych. Szczególnej analizy wymagają propozycje zmian legislacyjnych wypracowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych osób z niepełnosprawnościami, które zostały sformułowane w raportach w ramach zadań sfinansowanych ze środków publicznych.

Rzecznik wskazał, iż zgodnie z nowoprojektowanym art. 53 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, w dalszym ciągu na wsparcie w formie mieszkania wspomaganego bądź treningowego mogą liczyć wyłącznie osoby pełnoletnie, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, o ile nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki. Taki sposób określenia katalogu osób uprawnionych budzi wątpliwości biorąc pod uwagę kwestię równego traktowania osób ze względu na rodzaj ich niepełnosprawności. Nasuwa się również wątpliwość, której nie wyjaśniają przepisy projektowanej ustawy, w zakresie czyich kompetencji będzie pozostawało dokonanie oceny, czy osoba zainteresowana skorzystaniem z tego rozwiązania wymaga już usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, czy jeszcze nie.

Zdaniem RPO rozważenia wymaga przyjęcie formuły mieszkań wspomaganych jako docelowej formy zamieszkania, a co za tym idzie – jako formy zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Tymczasem projektowana ustawa stanowi wprost, iż wsparcie świadczone w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym nie stanowi zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób lub rodzin. Co więcej, wprowadza zasadę, iż umowy (nazwane w projekcie „kontraktami mieszkaniowymi”) są zawierane na czas określony.

Ponadto, zgodnie z modelem przedstawionym w projektowanej ustawie, mieszkania wspomagane i treningowe będą w większości stanowić

mieszkalnictwo o charakterze zbiorowym, zaś osoby z niepełnosprawnościami nie będą miały wpływu na to, z kim ostatecznie będą mieszkać. Mieszkanie chronione może mieć zatem z perspektywy mieszkańca charakter instytucjonalny – miejsca, w którym nie może samodzielnie decydować z kim i na jakich warunkach chce mieszkać.

Rzecznik zauważył również, że w projektowanej ustawie nie wskazano zasad finansowania mieszkań wspomaganych i treningowych. Tymczasem wyłącznie zapewnienie stałego źródła finansowania zapewni rozwój tej formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Co więcej, wydaje się, że wskazane byłoby opracowanie mechanizmu, który stymulowałby samorządy do aktywności w zakresie tworzenia mieszkań wspomaganych i treningowych.

Wątpliwości RPO budzi również systemowe uregulowanie usług sąsiedzkich, jako jednego z rodzajów usług opiekuńczych. Inicjatywa pomocy członkom lokalnej społeczności przez wolontariuszy zamieszkujących w najbliższym otoczeniu osób potrzebujących wsparcia jest godna pochwały, jednakże idea ta już z samej swej istoty powinna być regulowana zasadami współżycia społecznego i prawem zwyczajowym, niekoniecznie zaś – powszechnie obowiązującym.

VII.550.1.2023 z 7 lipca 2023 r. - wystąpienie do Przewodniczącego Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii Sejmu RP w sprawie projektu ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści nieodpowiednich w Internecie-Patostream.

Rzecznik Praw Obywatelskich podkreślił, że niniejsza inicjatywa była oczekiwana i bardzo potrzebna. W ocenie RPO przyczyni się ona do ochrony wartości konstytucyjnych takich jak zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży. Niemniej jednak treść niektórych przepisów projektu ustawy budzi wątpliwości z punktu widzenia wynikającej z art. 2 Konstytucji zasady określoności prawa oraz określonego w art. 47 Konstytucji prawa do ochrony życia prywatnego.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że projektodawca nakłada na przedsiębiorców będących dostawcami usługi dostępu do sieci Internet podstawowe zadania niezbędne dla realizacji celu ustawy, nie określając podstawowych elementów niezbędnych do określenia zakresu obowiązków ciążących na przedsiębiorcach, wprowadzając jednocześnie system kontroli i kary finansowe dla przedsiębiorców oraz osób zarządzających przedsiębiorstwami. Treść art. 3 projektu ustawy przewiduje nałożenie na przedsiębiorców – dostawców Internetu – obowiązków polegających na udostępnieniu usługi ograniczenia dostępu do treści pornograficznych. Brak wykonania obowiązków z tym związanych, określonych w art. 3 i art. 4 projektu, wiąże się z możliwością przeprowadzenia kontroli i nałożenia

przez organ administracji kary na przedsiębiorcę oraz na osobę zarządzającą przedsiębiorstwem. Jednocześnie projektodawca nie określa w treści przepisów najważniejszych elementów niezbędnych dla zrekonstruowania zakresu obowiązku ciążącego na przedsiębiorcy. W szczególności brak jest określenia zakresu znaczeniowego „treści pornograficzne”.

Przepisy określające obowiązki dla przedsiębiorców powinny być formułowane w sposób precyzyjny i jasny. Przedsiębiorca nie może prowadzić działalności w niepewności co do tego, czy ustalony przez niego zakres znaczeniowy pojęcia będącego podstawą nałożonego na niego obowiązku będzie zbieżny z przyjętym w późniejszym czasie w toku kontroli rozumieniem tego pojęcia przez organ. Projektodawca nie określa również środków technicznych i organizacyjnych, jakie ma stosować przedsiębiorca w celu świadczenia usługi ograniczenia dostępu do treści pornograficznych, wskazując jedynie, że środki te mają być „odpowiednie”. Ocena, czy określona praktyka danego przedsiębiorcy spełnia wymagania została pozostawiona decyzji ministra, któremu pozostawiono szeroki zakres uznaniowości w zakresie przeprowadzania kontroli i nakładania kar na przedsiębiorców.

Powyższe uwagi odnoszą się również do treści art. 10 projektu ustawy, który nakłada obowiązki na inną – szerszą – grupę przedsiębiorców. Mianowicie, przepis ten przewiduje, że przedsiębiorca umożliwiający korzystanie z publicznej sieci telekomunikacyjnej za pośrednictwem lokalnej sieci radiowej, dla którego jest to działalność dodatkowa w stosunku do wykonywanej działalności głównej, ogranicza użytkownikom lokalnej sieci radiowej dostęp do stron internetowych zawierających treści pornograficzne. Ustawodawca przewidział wyłączenie tego obowiązku w przypadku, gdy „jest to technicznie niewykonalne lub gdy użytkownik końcowy jest osobą pełnoletnią, której wiek został zweryfikowany przez tego przedsiębiorcę”. Projekt ustawy nie przewiduje przy tym żadnych wskazówek, w jakich sytuacjach można uznać, że ograniczenie dostępu do treści pornograficznych nie było technicznie wykonalne.

W ocenie RPO projektowana regulacja w pewnym sensie może powodować faworyzowanie dużych dostawców Internetu posiadających zaplecze organizacyjne i techniczne, a także prawne, niezbędne dla podjęcia realizacji obowiązków nałożonych tą ustawą. Innymi słowy, mniejsi przedsiębiorcy mogą nie posiadać wystarczających środków niezbędnych dla wykonania obowiązków określonych w ustawie.

Rzecznik przedstawił powyższe uwagi z nadzieją na ich uwzględnienie w procesie legislacyjnym.

II.510.565.2023 z 19 lipca 2023 r. – wystąpienie do Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Senatu RP i Przewodniczącego Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw dotyczących szpiegostwa.

W związku z uchwaleniem w dniu 7 lipca 2023 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, która przewiduje wprowadzenie zmian do ustawy z 6 czerwca 1997 r., polegających w szczególności na nadaniu nowego brzmienia art. 130 k.k. przewidującemu odpowiedzialność za przestępstwo szpiegostwa, a także wprowadzeniu zmian w treści art. 131 k.k. oraz wprowadzeniu nowego art. 112a k.k. statuującego wyjątek od warunku podwójnej karalności, Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił swoje uwagi dotyczące przedmiotowej materii.

RPO podziela ocenę wyrażoną w opinii Biura Analiz Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2023 r., że uchwalona ustawa w zakresie zawartych w niej zmian odnoszących się do przepisów Kodeksu karnego nie została właściwie uzasadniona.

Rzecznik podkreślił, iż uwaga ta nabiera mocy, gdy zauważymy, że nowe przepisy posługują się pojęciami nieostrymi znaczeniowo oraz ocennymi. Brak wskazania celu wprowadzenia uchwalonej regulacji z art. 112a k.k. oraz niedookreśloność celów odnoszących się do uchwalonych zmian w regulacjach z art. 130 k.k. i art. 131 k.k. właściwie wyklucza możliwość przeprowadzenia testu proporcjonalności wymaganego przez art. 31 ust. 3 Konstytucji.

RPO zwrócił również uwagę na ocenę Biura Analiz SN, że ustawodawca nie wykazał racjonalnej potrzeby ukształtowania nowych typów czynów zabronionych jako zbrodni dotyczy to art. 130 § 1, 4 i 5 k.k., jak również potrzeby wprowadzenia sankcji karnych w postaci zagrożenia karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8 albo karą dożywotniego pozbawienia wolności art. 130 § 2 i 3 k.k., czy też sankcji karnej w postaci kary pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności art. 130 § 5 i 9 k.k.

RPO zakwestionował ponadto wprowadzenie w uchwalonym art. 130 § 10 k.k. obligatoryjnego orzekania środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych, a to z uwagi na brzmienie art. 40 § 2 pkt 1 k.k. oraz projektowaną wysokość sankcji karnych. Analogicznie w art. 112a k.k. również nie ma uzasadnienia dla wprowadzenia wskazanego przepisu. Przepis ten wprowadza zaś całkowicie nowe rozwiązanie, którego konsekwencją jest wyłączenie warunku podwójnej karalności z art. 111 k.k., a zatem zastosowanie ustawy karnej polskiej do obywatela polskiego oraz cudzoziemca niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia czynu zabronionego. Aspekt gwarancyjny wynikający z zasady

zaufania z art. 2 Konstytucji, który można dostrzec w warunku podwójnej karalności, podlega zasadzie proporcjonalności z art. 31 ust. 3 Konstytucji i może zostać wyłączony wówczas, gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. W tym kontekście wskazać należy, że ów aspekt gwarancyjny warunku podwójnej karalności zostaje wyłączony także przez uchwalony art. 112a k.k., przy czym wyłączenie to nie zostało przez ustawodawcę uzasadnione.

Rzecznik podkreślił, że brzmienie wskazanych powyżej przepisów budzi wątpliwości, zwłaszcza w świetle zasady określoności prawa karnego i z uwagi na deficyty uzasadnienia projektu opiniowanej ustawy istotnie utrudniają ocenę zaproponowanych regulacji z punktu widzenia zasady proporcjonalności.

XI.518.33.2019 z 31 lipca 2023 r. – wystąpienie do Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania oraz Ministra Sportu i Turystyki w sprawie nowelizacji ustawy o sporcie.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskiej na szczególne podkreślenie zasługuje zakładany w nowelizacji obowiązek przyjęcia przez kluby i związki sportowe regulaminu, określającego zasady przeciwdziałania dyskryminacji, mobbingowi i innym nadużyciom wobec zawodników i innych osób uczestniczących we współzawodnictwie sportowym. Związki powoływałyby zaś pełnomocnika ds. przeciwdziałania dyskryminacji, mobbingowi i innym nadużyciom wobec zawodników i innych osób.

Skuteczność tych przepisów zwiększają konsekwencje ich niezrealizowania. Klub czy związek, który nie przyjąłby regulaminu, nie mógłby ubiegać się o finansowanie lub dofinansowanie zadań z budżetu państwa, budżetu jednostek samorządu terytorialnego oraz z państwowych funduszy celowych. Nieprzyjęcie przez związek regulaminu w terminie oznaczałoby zaś wygaśnięcie kadencji zarządu. Związek, który nie powołałby pełnomocnika, nie mógłby ubiegać się o finansowanie lub dofinansowanie z budżetu państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz z państwowych funduszy celowych.

W ocenie RPO z projektu powinno jasno wynikać, że odpowiedzialność dyscyplinarną aktualizują nie tylko zachowania niepożądane noszące znamiona czynów przestępczych, penalizowanych na gruncie Kodeksu karnego, ale także inne działania niepożądane, których dotyczy nowelizacja, w tym o charakterze dyskryminacyjnym.

Z zadowoleniem należy także przyjąć, że projekt - obok rozwiązań sankcjonujących działania dyskryminujące i przemocowe - wskazuje także

na obowiązek działań prewencyjnych, polegających na szkoleniach, edukacji i podnoszeniu świadomości.

Budowanie równości w sporcie wymaga, by kampanie społeczne przedstawiały kobiety i mężczyzn uprawiających sport w sposób wolny od stereotypowo przypisanych im ról płciowych. To właśnie stereotypy są wskazywane jako jedna z głównych przeszkód równego udziału kobiet i mężczyzn w tej sferze.

W opinii Rzecznika w nowelizacji brakuje natomiast m.in. uszczegółowienia sposobów przeciwdziałania dyskryminacji przez kluby i związki sportowe. Nie formułuje się wymogów co do kryteriów wyboru czy zadań i kompetencji pełnomocnika ds. przeciwdziałania dyskryminacji, mobbingowi i innym nadużyciom. Procedura rozpatrywania nadużyć powinna zaś dawać gwarancję bezpieczeństwa osobie doświadczającej niepożądanych zachowań, a w stosownych przypadkach - możliwość skorzystania przez nią z usług wsparcia.

Projekt skupia się wyłącznie na problemie przemocy i wykorzystania seksualnego, ale nierówności w sporcie są problemem znacznie szerszym. To także: niższa partycypacja dziewcząt i kobiet w sporcie, niedoreprezentowanie w ciałach kierowniczych i w procesie decyzyjnym, różnice w finansowaniu, w tym nagradzaniu i wynagradzaniu, seksistowski sposób przedstawiania aktywności sportowej kobiet przez media, utrwalone stereotypowe przekonania na temat ról społecznych kobiet i mężczyzn, w tym przypisywanie kobietom głównie funkcji rodzicielskich i opiekuńczych. Nowelizację warto wykorzystać zatem do ich systemowego rozwiązania. Służyć temu powinny nie tylko środki ukierunkowane na przeciwdziałanie i zwalczanie dyskryminacji, ale także promujące równość płci w sporcie.

Dyskryminacja w sporcie wiąże się również bardzo często z innymi cechami takimi jak wiek, niepełnosprawność, orientacja seksualna, pochodzenie rasowe, etniczne czy narodowość. Chodzi np. o górne limity wiekowe dla sędziów piłkarskich, czy odmowę startu w zawodach sportowych ze względu na narodowość. W ocenie RPO przeciwdziałanie dyskryminacji w sporcie powinno być zatem skorelowane z mechanizmem przeciwdziałania dyskryminacji, którego ramy wyznaczają przede wszystkim przepisy ustawy - Kodeks pracy oraz ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o wzięcie pod uwagę przedstawionych wyżej uwag w toczącym się procesie legislacyjnym dotyczącym nowelizacji ustawy o sporcie oraz o ustosunkowanie się do podniesionych w wystąpieniu kwestii.

W piśmie do Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania RPO dodatkowo zwrócił uwagę na związek Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030 z kwestią równości płci w sporcie.

VIII. Opinie i stanowiska

XI.501.14.2022 z 18 lipca 2023 r. – wystąpienie do Sądu Najwyższego w sprawie podmiotów mających legitymację bierną w postępowaniach o ustalenie płci.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniach dotyczących korekty płci metrykalnej, rozstrzyganych w oparciu o art. 189 k.p.c., nie zachodzą rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych co do osób, które powinny występować po stronie pozwanej, a co z tym idzie nie istnieje potrzeba ujednoczenia orzecznictwa w tym zakresie.

Nie są w związku z tym spełnione przesłanki do podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały, o którą wnosi Prokurator Generalny. RPO zaznaczył, że w prawie polskim nie istnieją obecnie przepisy prawne regulujące wprost procedurę prawnego uzgodnienia płci. Jedynym dostępnym dla osób transpłciowych rozwiązaniem jest wytoczenie powództwa przeciwko rodzicom. O takiej formule uzgodnienia płci metrykalnej ze stanem faktycznym przez osoby transpłciowe rozstrzygnął Sąd Najwyższy w utrwalonej już linii orzecniczej,

Rzecznik zauważył, że wyrok sądu ustalający płeć rodzica nie stanowi podstawy do dokonania wzmianki dodatkowej w akcie urodzenia dziecka urodzonego przed uprawomocnieniem się tego wyroku. Orzeczenie to nie wpływa również na zakres praw rodzicielskich. Prawa i obowiązki dziecka wobec rodziców i rodziców wobec dziecka są takie same, bez względu na płeć dziecka i bez względu na płeć jego rodzica.

Z uwagi na to, że polskie prawo nie przewiduje małżeństw osób tej samej płci, stan cywilny strony powodowej w postępowaniach w sprawie o ustalenie płci powinien być każdorazowo badany przez sąd. W praktyce osoby transpłciowe pozostające w związku małżeńskim decydują się na rozwiązanie go przez rozwód przed wytoczeniem powództwa o ustalenie płci.

Uznanie, że przepisy prawa nakazują pozywanie dzieci i małżonka osoby transpłciowej w celu uzgodnienia płci, byłoby odejściem od ustabilizowanego dorobku orzeczniczego Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w sprawach o ustalenie płci metrykalnej, w którym wypracowano minimalny standard poszanowania praw osób transpłciowych. Wyłączna legitymacja bierna rodziców - ewentualnie kuratora ustanowionego w ich miejsce - została potwierdzona orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2019 r. i jest konsekwentnie uwzględniana w postępowaniach przed sądami powszechnymi.

W związku z powyższym w ocenie Rzecznika nie zachodzi rozbieżność w orzecznictwie sądów w zakresie wykładni przepisów prawa. W związku z tym

Sąd Najwyższy powinien odmówić podjęcia uchwały w przedmiocie wskazanym przez Prokuratora Generalnego.

II.510.619.2023 z 24 lipca 2023 r. – wystąpienie do Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej oraz Przewodniczącego Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw.

7 lipca 2023 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Nowelizuje ona m.in. Kodeks postępowania karnego, specustawę covidową z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, Kodeks karny oraz wiele innych ustaw.

Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, iż skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k., art. 313 § 1 i 1a k.p.k. będzie orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci tymczasowego aresztowania. Uchwalone art. 249 § 3a k.p.k., art. 313 § 1 i 1a k.p.k. naruszają zatem prawo oskarżonego do obrony w ujęciu materialnym w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji.

Ponadto osoba podejrzewana, co do której zachodzą przesłanki z art. 313 § 1a k.p.k., w przypadku stosowania wolnościowych środków zapobiegawczych, może nie mieć nawet obrońcy. W przypadku zaś postępowania w przedmiocie izolacyjnego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, zgodnie z art. 249 § 3a k.p.k., gdy przyznano jej obrońcę z urzędu, usprawiedliwiona nieobecność obrońcy z przyczyn losowych, nie tamuje rozpoznania sprawy. Uchwalone unormowania zawarte w art. 249 § 3a k.p.k., art. 313 § 1 i 1a k.p.k. naruszają zatem również prawo oskarżonego do obrony w ujęciu formalnym w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji.

Art. 249 § 3a k.p.k., art. 313 § 1 i 1a k.p.k. - dopuszczając konfiguracje procesową, w której w postępowaniu przygotowawczym sąd zastosuje tymczasowe aresztowanie albo prokurator zastosuje inne środki zapobiegawcze wobec osoby, co do której zachodzą przesłanki z art. 313 § 1a k.p.k., której z tego względu nie przesłuchano i przynajmniej nie poinformowano jej o treści zarzutu - oraz w której to konfiguracji nieobecność obrońcy takiej osoby nie tamuje rozpoznania sprawy, naruszają prawo do obrony wyrażone w art. 42 ust. 2 Konstytucji.

Zastosowanie tymczasowego aresztowania przez sąd wobec osoby, co do której zachodzą przesłanki z art. 313 § 1a k.p.k., oraz rozpoczęcie wykonywania tego środka zapobiegawczego, przy oczywistym złamaniu art. 210 k.k.w., prowadzić będzie, po przekroczeniu 24 godzin, do naruszenia art. 41 ust. 3 Konstytucji. Osobie, co do której zachodzą przesłanki z art. 313 § 1a k.p.k., nie można bowiem, w ciągu 24 godzin, skutecznie doręczyć postanowienia sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

RPO poddał zatem pod rozważę Komisji wykreślenie z ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. zmian odnoszących się do art. 249 § 3a k.p.k., art. 313 § 1 i 1a k.p.k.

W zakresie pozostałych zmian wprowadzonych ww. ustawą Rzecznik pozytywnie ocenił m.in. propozycję utraty mocy przez art. 15zrr1 uCOVID-19, którego skutkiem jest wstrzymanie biegu terminu przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. Propozycja ta realizuje postulat Rzecznika.

Art. 43a § 4 k.k. w zaproponowanym w art. 31 pkt 1 lit a brzmieniu może natomiast zostać postawiony zarzut, iż narusza zasadę równości odniesioną do prawa do sądu w powiązaniu z zasadą winy z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, gdyż w sposób nieproporcjonalny ogranicza sąd w możliwości decydowania o wysokości świadczenia pieniężnego w sytuacjach, gdy stopień zawinienia sprawców przestępstw wymienionych w zakresie zastosowania rzeczzonego przepisu nie uzasadniał będzie orzeczenia świadczenia pieniężnego w kwocie 5000 zł.

W zakresie art. 31 pkt 1 lit. b i f projektu pozytywnie należy ocenić, co do zasady, kierunek zmian art. 44b k.k. i art. 178 § 3 k.k. Instytucja przepadku pojazdu albo przepadku równowartości pojazdu nadal jednak budzi zastrzeżenia.

Nadal art. 44b § 4 k.k. nie obejmie sprawców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą i wykonujących czynności zawodowe lub służbowe polegające na prowadzeniu pojazdu na własną rzecz albo kierujących pojazdem na podstawie innej niż umowa o pracę, na przykład na podstawie umowy cywilnoprawnej. Wyłączenie przepadku pojazdu mechanicznego oraz przepadku równowartości pojazdu tylko wobec osób zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę, z wyłączeniem osób prowadzących własną działalność gospodarczą, zostać musi uznane za naruszenie art. 32 ust. 1 Konstytucji, gdyż cecha podstawy wykonywania czynności zawodowych jest cechą różnicującą sytuację sprawców i jednocześnie irrelevantną z punktu widzenia ponoszonej przez nich odpowiedzialności karnej.

Zaproponowany art. 44 § 5 k.k. zapobiega podwójnemu ukaraniu sprawcy, który w wyniku kolizji albo wypadku drogowego doprowadził do znacznego albo całkowitego zniszczenia pojazdu.

Zmianę w art. 133 § 2a k.p.k. należy ocenić pozytywnie. Stanowi ona realizację zgłaszanego od wielu lat postulatu Rzecznika, co do którego było dotychczas negatywne stanowisko.

Odnosząc się do uchwalonego art. 330 § 4 k.p.k. należy podnieść, iż obecny system regulujący możliwość wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia sam w sobie budzi już zastrzeżenia, w sposób niezasadny utrudniając skorzystanie z tej możliwości pokrzywdzonemu, na co Rzecznik wskazywał w wystąpieniach generalnych. Projektowany przepis stawia dalsze przeszkody dla skorzystania z tego uprawnienia.

VII.5002.4.2023 z 7 sierpnia 2023 r. – wystąpienie do Marszałka Senatu RP w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, iż opiniowany projekt zakłada nowelizację ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, poprzez dodanie w art. 48a tej ustawy ustępów 19-21, zgodnie z którymi Minister właściwy do spraw zdrowia opracowuje, wdraża, realizuje i finansuje program polityki zdrowotnej leczenia niepłodności obejmujący procedury medyczne wspomagannej prokreacji, w tym zapłodnienie pozaustrojowe prowadzone w ośrodkach medycznie wspomagannej prokreacji w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 18 ustawy o leczeniu niepłodności.

Jednocześnie projektodawca przewidział w odniesieniu do tych programów wyłączenie stosowania art. 48a ust. 1 i 3–16 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, tj. przepisów regulujących tryb opracowywania i opiniowania programów polityki zdrowotnej. Projektodawca przewidział również finansowanie ww. programu na poziomie nie niższym niż 500 mln złotych rocznie z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw zdrowia.

Minister, wedle projektowanych przepisów, byłby także zobowiązany w terminie do dnia 3 lipca przedkładać Sejmowi sprawozdanie z wykonania programu polityki zdrowotnej za rok poprzedni. Projektodawca w uzasadnieniu zauważa, że niepłodność jest klasyfikowana przez Światową Organizację Zdrowia jako choroba cywilizacyjna, którą dotkniętych może być na stałe lub okresowo co najmniej kilkadziesiąt milionów par na świecie, zaś w Rzeczypospolitej Polskiej szacuje się, że niepłodność może dotyczyć około 3 milionów osób. W jego ocenie, biorąc po uwagę „skalę problemu niepłodności, jest niezbędne wdrożenie strategii i programów zdrowotnych

walki z niepłodnością o charakterze ogólnopaństwowym, aby umożliwić osobom dotkniętym tą chorobą posiadanie potomstwa. Konieczne jest zatem finansowanie leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego ze środków publicznych – a dokładniej ze środków budżetu państwa”.

Jak słusznie wskazał projektodawca, niepłodność – zgodnie ze standardem międzynarodowym – jest chorobą. Wynika z tego, że jej leczenie objęte jest konstytucyjnie gwarantowanym prawem do ochrony zdrowia. Zgodnie z art. 68 ust. 2 Konstytucji, obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania świadczeń określa ustawa.

Finansowanie ze środków publicznych programu polityki zdrowotnej obejmującego procedury medyczne wspomaganą prokreacji, w tym zapłodnienie pozaustrojowe, sprzyjać będzie poszerzeniu zakresu prawa do ochrony zdrowia. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do par, w przypadku których inne formy leczenia niepłodności niż zapłodnienie pozaustrojowe nie znajdują uzasadnienia z medycznego punktu widzenia. Zaznaczyć też warto, że z uwagi na wysokie koszty ww. metody, jej dostępność jest ograniczona do wąskiego kręgu osób zamożnych. Obecnie nierówności w dostępie do zapłodnienia pozaustrojowego wynikające z różnic w zasobności obywateli i obywaterek Polski, niwelowane są w pewnym stopniu przez programy polityki zdrowotnej realizowane przez niektóre jednostki samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim pozwala na to ich budżet. Programy te opiniowane są przez Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, który w swoich stanowiskach podkreśla, że niepłodność zalicza się do grupy chorób szeroko rozpowszechnionych, przewlekłych, trudnych do wyleczenia, wymagających długiej i regularnej opieki lekarskiej, ograniczających możliwość wykonywania podstawowych zadań życiowych i jednocześnie stanowi istotny problem zdrowia publicznego. Z kolei procedura zapłodnienia pozaustrojowego ma udowodnioną, najwyższą skuteczność spośród wszystkich metod wspomaganego rozrodu.

Prezes AOTMiT podkreśla, że choć bezpłodność w sensie fizycznym nie powoduje bólu, nie prowadzi do kalectwa i nie zagraża życiu, to ma poważne konsekwencje psychologiczne i ekonomiczne, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym. W tym kontekście, w jego ocenie, programy polityki zdrowotnej mogą stanowić wartość dodaną do obecnie funkcjonujących świadczeń gwarantowanych. Zaznaczenia wymaga, że projektodawca w żaden sposób nie uzasadnił przyczyny odstąpienia od stosowania w przypadku przedmiotowego programu art. 48a ust. 1 i 3–16 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej. W szczególności wątpliwości

może budzić wyłączenie stosowania wspomnianych regulacji w zakresie, w jakim przewidują obowiązek przekazania projektu polityki zdrowotnej do Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji w celu wydania przez Prezesa Agencji opinii. Tymczasem wspomniany warunek pozwala na weryfikację programu m.in. pod względem jego skuteczności, bezpieczeństwa i efektywności, a co za tym idzie jest rozwiązaniem projakościowym.

W ocenie RPO sam fakt, że program ten miałby nie mieć charakteru fakultatywnego, nie jest wystarczającym argumentem przemawiającym za całkowitym odstępniem od ogólnych zasad opracowywania i opiniowania programów polityki zdrowotnej.

IX. Udział Rzecznika w postępowaniach przed sądami międzynarodowymi

X. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

V.511.415.2021 z 19 sierpnia 2021 r. - wystąpienie do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie konieczności nowelizacji przepisów rozporządzenia w sprawie usuwania pojazdów.

Dyrektor Departamentu Porządku Publicznego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 3 sierpnia 2023 r. wskazał, że w dniu 31 lipca 2023 r. do podpisu Prezydenta RP przekazano ustawę o zmianie ustawy o publicznym transporcie zbiorowym oraz niektórych innych ustaw (dalej jako: ustawa nowelizująca). Ustawa nowelizująca w art. 4 pkt 8 dodaje pkt 7 do art. 130a ust. 1 ustawy - Prawo o ruchu drogowym określający nową przesłankę usunięcia pojazdu z drogi na koszt właściciela. Zgodnie z art. 28 pkt 3 ustawy nowelizującej nowe rozwiązanie wejdzie w życie dnia 1 czerwca 2024 r. W ocenie DPP, powyższe zdarzenie warunkować będzie potrzebę nowelizacji rozporządzenia MSWiA w sprawie usuwania pojazdów (...). Przy tej okazji, celowe będzie również dokonanie zmiany załącznika nr 2 do ww. rozporządzenia, określającego wzór powiadomienia o odholowaniu pojazdu na parking strzeżony, czyli dokumentu (pouczenia) doręczanego właścicielowi pojazdu, na który wskazuje w swoim wystąpieniu RPO. Niezależnie od powyższego, należy zauważyć, że zgodnie z informacją opublikowaną na stronie sejmowej w Sejmie RP trwa proces legislacyjny w zakresie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym, realizującego orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (TK) z dnia 5 grudnia 2018 r. (sygn. K 6/17) odnośnie potrzeby wprowadzenia przez ustawodawcę regulacji przewidującej procedurę uiszczenia opłaty za usunięcie i parkowanie pojazdu.

VII.716.26.2020 z 9 listopada 2022 r. - wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów w sprawie ochrony wolności i pluralizmu mediów.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta w piśmie z 21 lipca 2023 r. zgodził się z Rzecznikiem, że badania rynku mają za zadanie zapobiegać wszelkim możliwym niepożądanym aspektom przejęć w kontekście wpływu na konkurencję na rynkach. Przesłanka ochrony pluralizmu mediów zatem nie jest i nie może być, jak podkreślił, uwzględniana w analizie transakcji dokonywanej na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Ani przepisy Konstytucji, ani ustaw nie ustanawiają bowiem Prezesa UOKiK organem stojącym na straży wolności prasy czy też innych środków społecznego przekazu i nie przyznają mu w tym zakresie żadnych kompetencji. Badanie zaś przesłanek wskazanych w innych ustawach lub z tych ustaw wywodzonych, stanowiłoby

działanie bez podstawy prawnej. Zaznaczył on również, że ocena pluralizmu mediów wymaga z kolei zastosowania zupełnie innych narzędzi i kompetencji. Są one zbieżne z tymi obecnie wykorzystywanymi przez KRRiT. Zasadna byłaby więc ocena tych dwóch aspektów koncentracji przez dwa niezależne organy, z których każdy działałby w oparciu o własne kryteria określone w odrębnych aktach prawnych. Należy również wskazać, że obecnie na szczeblu unijnym podejmowane są działania legislacyjne mające na celu wprowadzenie zasad funkcjonowania wszelkiego rodzaju mediów w Unii Europejskiej poprzez procedowanie projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne ramy dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmieniającego dyrektywę 2010/13/UE. Ostateczny zakres niezbędnych zmian będzie zatem uzależniony od ostatecznego kształtu przyjętych regulacji. Co do sygnalizowanych przez Rzecznika postulatów dotyczących zmiany obowiązujących regulacji w zakresie kontroli koncentracji realizowanej przez podległy mu urząd, Prezes UOKiK zaznaczył, że proponowana zmiana przepisów ustawy ochrony konkurencji nie jest zasadna. Kwestia ochrony pluralizmu mediów powinna zostać rozwiązana poprzez zmianę innych niż ustawa o ochronie konkurencji przepisów krajowych, a ocena koncentracji na rynkach medialnych pod względem zachowania pluralizmu powinna być podejmowana w sposób odrębny od ocen przewidzianych w przepisach dotyczących kontroli koncentracji. Zatem to przepisy powinny regulować specyficzne zasady oceny koncentracji pod kątem zachowania pluralizmu, w tym także określać i definiować wszelkie konstrukcje prawne, które mogą okazać się konieczne do prawidłowego dokonywania takiej oceny.

XI.801.7.2022 z 20 lutego 2023 r. - wystąpienie do Ministra Infrastruktury w sprawie dopuszczenia do szkolenia lotniczego w Rzeczypospolitej Polskiej rezydentów długoterminowych UE.

Minister Infrastruktury w piśmie z 23 sierpnia 2023 r. poinformował, że akceptuje przyjętą przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego w wyniku uznania argumentów przytoczonych przez Zastępcę RPO interpretację rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2003 r. w sprawie szkolenia lotniczego oraz uzyskiwania licencji przez cudzoziemców, zgodnie z którą cudzoziemiec, który posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, może podjąć szkolenie lotnicze bez konieczności uprzedniego uzyskania zezwolenia Prezesa ULC w tym zakresie.

II.514.2.2021 z 2 marca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie przewlekłości postępowań.

Prokurator Krajowy w piśmie z 20 września 2023 r. wskazał, iż w ostatnich latach nastąpiło istotne zwiększenie aktywności organów ścigania,

zwłaszcza w sprawach o przestępstwa o charakterze gospodarczym, finansowym i skarbowym. Sprawy takie, z uwagi na ich złożony przedmiot, trwają znacznie dłużej niż postępowania, w których stan faktyczny jest nieskomplikowany. Efektywne zwalczanie przestępczości gospodarczej, finansowej i skarbowej, ukierunkowane na ustalenie sprawców przestępstw, pozbawienie ich korzyści majątkowych osiągniętych z przestępstwa oraz zgromadzenie dowodów niezbędnych do wydania przez sąd wyroku skazującego, z oczywistych względów wymaga przeprowadzenia licznych czynności procesowych, co przekłada się na czas trwania postępowania przygotowawczego, a przez to pośrednio również na wzrost liczby spraw dłużej trwających. Przejawem modyfikacji polityki kryminalnej w zakresie ścigania przestępstw gospodarczych, finansowych oraz skarbowych, dokonanej po wejściu w życie Prawa o prokuraturze, było przeprowadzenie zmian struktury organizacyjnej prokuratury, które umożliwiły rzeczywistą specjalizację prokuratorów, czego przykładem jest utworzenie w prokuraturach regionalnych wydziałów do spraw przestępczości przeciwko obrotowi gospodarczemu i wydziałów do spraw przestępczości finansowo-skarbowej oraz zwiększenie liczby wydziałów do zwalczania tych rodzajów przestępczości w prokuraturach okręgowych. Nastąpiły również istotne zmiany prawa umożliwiające bardziej efektywne zwalczanie tego rodzaju przestępczości. Ponadto, jedną z przyczyn wzrostu liczby spraw długotrwałych jest podejmowanie i dalsze prowadzenie postępowań, które w latach poprzednich zostały niezasadnie zawieszane lub umorzone.

WZF.7043.119.2022 z 6 marca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie problemów pracowników cywilnych Policji.

Sekretarz Stanu Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 13 lipca 2023 r. podkreślił, że kształtowanie wynagrodzeń pracowników cywilnych zatrudnionych m.in. w Policji podlega takim samym zasadom podwyżek, jak w całej sferze budżetowej. Co do wzrostu liczby etatów policyjnych, wskazał, że kwestia ta jest jednym z przedsięwzięć zawartych w ustawie modernizacyjnej, w ramach którego w 2022 r. zaplanowano ich zwiększenie na poziomie 1.700 oraz w latach kolejnych, tj. 2023-2025, odpowiednio po 1.300 etatów, z przeznaczeniem m.in. na wzmocnienie służby prewencyjnej oraz obsadzenie planowanych do odtworzenia/przywrócenia posterunków Policji. Ponadto, w związku z powołaniem Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości liczba ta zwiększyła się w 2022 r. o dodatkowe 300 etatów oraz w latach kolejnych, tj. 2023-2025, nastąpi wzrost odpowiednio po 500 etatów. Sekretarz Stanu zaznaczył, że uregulowanie sytuacji pracowników cywilnych Policji regulują odpowiednie akty normatywne w zależności od statusu jednostki

organizacyjnej Policji, w której są zatrudnieni. Wskazał również, że decyzją nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 27 stycznia 2021 r. został powołany stały zespół do doskonalenia działań ukierunkowanych na ochronę praw pracowniczych oraz interesów zawodowych i materialnych pracowników Policji. Do jego zadań należy w szczególności formułowanie rekomendacji w ww. zakresie, a także opracowywanie dobrych praktyk w obszarze motywowania, rozwoju i szkoleń pracowników formacji.

XI.541.139.2022 z 8 marca 2023 r. - wystąpienie do Pełnomocnika Rządu ds. uchodźców wojennych z Ukrainy w sprawie negatywnych konsekwencji utraty statusu UKR przez uchodźców.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 26 lipca 2023 r. zapewnił, że w celu wypracowania prawidłowych mechanizmów działania zapewniających przywrócenie statusu UKR w rejestrze PESEL, ale także przywrócenie uprawnień w prowadzonym przez Straż Graniczną (SG) Rejestrze Wjazdów i Złożonych Wniosków (RWiZW) w Ministerstwie Cyfryzacji, we współpracy z przedstawicielami SG oraz MSWiA, wypracowano właściwy sposób rejestracji przywrócenia statusu UKR w rejestrze PESEL. W przypadku przywrócenia statusu UKR z zachowaniem ciągłości posiadania statusu urzędnicy powinni skorzystać z rejestracji zmiany danych statusu cudzoziemca, zarejestrować status UKR wskazując jako datę zmiany datę wyjazdu z Polski, a więc datę figurującą jako data zmiany we wpisie dokonanym przez SG zmieniającym status na NUE. Tożsamość daty zmiany statusu na NUE i daty zmiany statusu na UKR zapewnia ciągłość posiadania statusu UKR, a jednocześnie przywraca uprawnienia w prowadzonym przez SG RWiZW, gdzie warunkiem przywrócenia uprawnień jest tożsamość daty zmiany statusu UKR z datą wyjazdu z Polski figurującą w RWiZW. W wyniku powyższych działań MSWiA skierowało za pośrednictwem organów wojewódzkich stosowne wytyczne do urzędów gmin, a MC w tym samym czasie zaktualizowało instrukcję użytkownika aplikacji. Sekretarz Stanu poinformował, że planowane jest podjęcie działań, wraz z Ambasadą Ukrainy w RP, w postaci m.in. kampanii informacyjnej, mających na celu podniesienie świadomości obywateli Ukrainy podróżujących do Polski, jakie czynności z ich strony są wymagane, aby dopełnić formalności w celu nieprzerwanego zachowania statusu UKR. W związku z powyższym strona ukraińska zobowiązała się do propagowania wśród swoich obywateli, przy pomocy zasobów internetowych, informacji przekazanych przez stronę polską o najlepszych praktykach postępowania przy przekraczaniu granicy.

XI.543.47.2023 z 15 marca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie elektronicznego dokumentu Diia.pl.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 26 lipca 2023 r. wskazał, że kwestia udostępniania w publicznej aplikacji mobilnej diia.pl dokumentu elektronicznego potwierdzającego posiadanie przez obywatela Ukrainy numeru PESEL ze statusem „UKR”, stanowiącego w aktualnym stanie prawnym dokument pobytowy, została uregulowana w art. 10 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Ustawą o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw wprowadzono prawną możliwość pozwalającą na pobranie, przechowywanie i prezentację dokumentu elektronicznego zawierającego pobrane z rejestru obywateli Ukrainy aktualne dane dotyczące dziecka obywatela Ukrainy pozostającego pod jego władzą rodzicielską oraz weryfikację integralności i pochodzenia tego dokumentu elektronicznego. Pobranie przez obywatela Ukrainy ww. dokumentu jest możliwe, jeśli w rejestrze PESEL przy danych dziecka zamieszczono numer PESEL rodzica. Jeśli numer PESEL rodzica nie widnieje w rejestrze PESEL przy danych dziecka, należy zgłosić się do urzędu gminy miejsca zamieszkania, który dopisze numery PESEL rodziców do danych dziecka. W urzędzie należy udokumentować kto jest ojcem lub matką dziecka. Sekretarz Stanu zaznaczył, że przyjęcie rozwiązania zakładającego, że obywatelom Ukrainy, których pobyt na terytorium RP jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy, nie wydaje się tradycyjnych dokumentów pobytowych stanowiło jeden z przejawów konieczności takiego ukształtowania zadań organów władzy publicznej w obszarze obsługi uchodźców wojennych z Ukrainy, aby były one możliwe do realizacji przez te organy. Przyjęcie w obecnej sytuacji rozwiązania uzupełniającego polegającego na wydawaniu dokumentów papierowych w omawianym zakresie wiązałoby się z koniecznością podjęcia daleko idących zabiegów prawnych, technicznych i organizacyjnych.

VII.501.306.2021 z 7 kwietnia 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie kontroli operacyjnej oprogramowania szpiegowskiego Pegasus w kontekście prawa do prywatności i autonomii informacyjnej.

Sekretarz Stanu Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z 13 lipca 2023 r. poinformował, że kwestie poruszone w wystąpieniu Rzecznika, pozostające z zakresie kompetencji ministra właściwego do spraw wewnętrznych, zostały przedstawione w uprzednio udzielonej odpowiedzi. Natomiast zajęcie stanowiska w zakresie

zgłoszonych uwag dotyczących uprawnień Służby Więziennej wykracza poza zakres zadań przypisanych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

VII.501.60.2023 z 20 kwietnia 2023 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie konieczności wprowadzenia rozwiązań prawnych w zakresie funkcjonowania publicznych rejestrów.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 20 lipca 2023 r. poinformował, że Ministerstwo Sprawiedliwości podziela stanowisko Rzecznika dotyczące konieczności wprowadzenia zmian prawnych zmierzających do wzmocnienia ochrony danych osobowych w Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz innych rejestrach. Właściwe komórki organizacyjne Ministerstwa Sprawiedliwości prowadzą obecnie prace koncepcyjno-analityczne zmierzające do wypracowania niezbędnych rozwiązań organizacyjno-technicznych. W oparciu o wyniki tych prac zostaną przygotowane projekty aktów normatywnych, które w ramach późniejszych procesów legislacyjnych będą przekazywane do zaopiniowania m.in. Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Prezesowi Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

II.510.1043.2021 z 5 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie konieczności zmiany przepisów, które uniemożliwiają ubieganie się przez skazanego na dożywocie o warunkowe przedterminowe zwolnienie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 29 sierpnia 2023 r. wyjaśnił, że w polskiej procedurze ułaskawieniowej nie ma wymogu odbycia przez sprawcę kary pozbawienia wolności w określonej wysokości. Procedura ułaskawieniowa nie polega wyłącznie na uznaniowym przychyleniu się do wniosku skazanego albo na odrzuceniu takiego wniosku przez Prezydenta RP, ale wiąże się z badaniem tego wniosku także przez inne organy, czyli przez co najmniej jeden sąd i Prokuratora Generalnego. Zgodnie z art. 563 k.p.k. rozpoznając prośbę o ułaskawienie sąd w szczególności ma na względzie zachowanie się skazanego po wydaniu wyroku, rozmiary wykonanej już kary, stan zdrowia skazanego i jego warunki rodzinne, naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem, a przede wszystkim szczególne wydarzenia, jakie nastąpiły po wydaniu wyroku. Regulacja ta spełnia zatem wymogi zawarte w orzecznictwie ETPCz dotyczące możliwości uwzględnienia ewentualnej resocjalizacji skazanego czy jego stanu zdrowia. Uregulowana w Kodeksie postępowania karnego procedura ułaskawieniowa stanowi w istocie formę postulowanej przez Trybunał oceny zasadności dalszego wykonywania kary. Uwzględniając powyższe, Ministerstwo Sprawiedliwości nie prowadzi obecnie prac legislacyjnych w zakresie objętym wystąpieniem Rzecznika.

WZF.7043.168.2023 z 10 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Obrony Narodowej w sprawie przestrzegania praw i wolności obywatelskich, a także warunków szkolenia i pełnienia służby żołnierzy.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej w piśmie z 7 lipca 2023 r. enumeratywnie odniósł się do zarzutów podniesionych przez RPO w sprawie warunków szkolenia i pełnienia służby przez żołnierzy 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej. Przyznał m.in., że tworzenie nowych i przeformowanie dotychczasowych jednostek wojskowych, stosownie do nowych zadań i potrzeb obronnych, generuje zmiany w stanach osobowych, często ich zwiększenie. Stwarza to określone czasowe perturbacje z zakwaterowaniem żołnierzy i ich rodzin. Zaznaczył też, iż żołnierze nie rozliczają się z wydanego wyposażenia mundurowego, a wydane umundurowanie zalicza na poczet bieżącej należności żołnierza zawodowego. Żołnierza doposaża się jedynie do norm należności określonych dla żołnierza zawodowego, stosownie do rodzaju wojsk, w których będzie pełnił zawodową służbę wojskową. Sekretarz Stanu zdementował również pogłoski o projektowanej likwidacji odprawy mieszkaniowej. W odniesieniu do wymiaru czasu służby żołnierzy zawodowych, zwrócił natomiast uwagę, iż wymiar czasu służby nie powinien być oceniany jedynie w ujęciu matematycznym, lecz z uwzględnieniem zadań służbowych i okoliczności ich realizacji. Jeśli chodzi o korzystanie z obiektów CBS, wyjaśniono, że wykorzystanie obiektów poligonowych odbywa się na podstawie opracowanego w Dowództwie Generalnym RSZ planu wykorzystania poligonów na dany rok. Co do zarzutu złego stanu technicznego infrastruktury przeznaczonej do ćwiczeń polskich żołnierzy, Sekretarz Stanu wskazał, że obiekty szkoleniowe oraz ich wyposażenie jest intensywnie wykorzystywane podczas szkolenia. W związku z powyższym ulega on uszkodzeniu lub zniszczeniu. Sprzęt uszkodzony jest doprowadzany do sprawności Technicznej na podstawie planu obsługiwanego technicznego poligonu. W piśmie do RPO potwierdzono ponadto, że żołnierze zwalniani są z zajęć w celu udziału w zgrupowaniach kadry narodowej i zawodach.

VII.7037.37.2023 z 15 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Edukacji i Nauki w sprawie dostępności gorących posiłków w szkołach.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji i Nauki w piśmie z 3 lipca 2023 r. poinformowała, że wobec zmniejszającej się liczby szkół i placówek oświatowych, prowadzących stołówki szkolne, wykazanych w Systemie Informacji Oświatowej, resort edukacji podjął działania na rzecz zachęcania organów prowadzących publiczne szkoły podstawowe do utrzymywania

stołówek w szkołach lub ich reaktywowania. Ministerstwo przygotowało podstawę prawną dotyczącą obowiązku zapewniania w publicznej szkole podstawowej warunków do spożywania przez uczniów gorącego posiłku co najmniej raz dziennie. Dostrzegając wagę problemu i występującą sytuację zróżnicowania ponoszonych przez rodziców kosztów gorącego posiłku dla uczniów w szkołach, MEiN rozważa możliwość zmiany przepisów prawa oświatowego w tym zakresie.

WZF.7060.17.2023 z 15 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie odmowy prawa do emerytury policyjnej funkcjonariuszom Służby Celnej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów w piśmie z 11 sierpnia 2023 r. stwierdził, iż ustawodawca obejmując z dniem 1 stycznia 2018 r. funkcjonariuszy Służby Celnej i Służby Celno-Skarbowej systemem zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych zdecydował, że prawo do świadczeń pieniężnych, w tym emerytury policyjnej będzie przysługiwało wyłącznie funkcjonariuszom, którzy w dniu 3 marca 2015 r. posiadali status funkcjonariusza. W dniu 3 marca 2015 r. został wydany wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 39/13, w którym orzeczono, że art. 1, art. 18a ust. 1 i art. 18b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, w zakresie, w jakim wśród osób uprawnionych do świadczeń emerytalnych pomijają funkcjonariuszy Służby Celnej, którzy wykonują zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 4-6 ustawy o Służbie Celnej są niezgodne z art. 32 Konstytucji. Podjęcie inicjatywy ustawodawczej po wielu latach obowiązywania powyższych zasad ustalania prawa do świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego nie wydaje się możliwe.

VII.5601.2.2022 z 18 maja 2022 r. - wystąpienie do Pełnomocniczki rządu ds. równego traktowania w sprawie realizacji wolności wyznania przez obywateli w kontekście stosunku pracy.

Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania w piśmie z 1 września 2023 r. wyjaśniła, że wprowadzone w art. 42 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (dalej jako: „u.g.w.s.w.”) szczególne uprawnienie osób należących do kościołów i innych związków wyznaniowych, których święta religijne nie są dniami ustawowo wolnymi od pracy, do żądania zwolnienia od pracy lub nauki na czas niezbędny do obchodzenia tych świąt, stanowi wyjątek od powszechnej zasady świątecznego charakteru niedziel oraz dni określonych w art. 1 ust. 1 ustawy o dniach wolnych od pracy. Wyjątek ten ma zapewnić przedstawicielom różnych wyznań i religii możliwość udziału w świętach obchodzonych w innych terminach. W ocenie Pełnomocnik, uprawnienie to nie przysługuje wyłącznie członkom kościołów i związków wyznaniowych o statusie

prawnym uregulowanym w ustawie i nie ogranicza się do świąt określonych w tych przepisach. Niemniej jednak, wnioski z wewnętrznego monitoringu przepisów równościowych, w szczególności z zakresu równego traktowania ze względu na religię i wyznanie, poddane zostaną konsultacjom z udziałem m.in. Kościołów, innych związków wyznaniowych, partnerów społecznych i odpowiedzialnego za wyznania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W przypadku uznania potrzeby nowelizacji ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania lub kodeksu pracy w celu rozszerzenia uprawnień pracowników pragnących korzystać ze zwolnienia od pracy w celu obchodzenia świąt religijnych, projekt zostanie przekazany do konsultacji RPO.

WZF.7043.160.2023 z 19 maja 2023 r. - wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów w sprawie potrzeby dostosowania obowiązujących w służbie ABW,AW,CBA, SKW oraz SWW zasad postępowania kwalifikacyjnego do standardów konstytucyjnych.

Pełnomocnik Rządu ds. Bezpieczeństwa Przestrzeni Informacyjnej w piśmie z 17 lipca 2023 r. podkreślił, że prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach nie ma charakteru absolutnego i podlega ograniczeniom na zasadach określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji. W odpowiednich przepisach ustaw pragmatycznych, takich jak: art. 44 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, art. 3 ustawy o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego, art. 48 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym wskazano, jakie wymagania są stawiane wobec kandydata do służby w każdej z tych formacji. Wymagania te czynią zadość kryteriom określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji, w efekcie pozwalając na ograniczenie równego dostępu do służby wszystkim obywatelom. Ponadto, o ile argumentacja równego dostępu do służby mogłaby znaleźć zastosowanie do służby publicznej rozumianej w szerokim zakresie, tj. do pracowników i urzędników służby cywilnej oraz pracowników urzędów państwowych, a nawet funkcjonariuszy formacji mundurowych porządku publicznego, o tyle jednak w odniesieniu do formacji mundurowych bezpieczeństwa państwa nie może ona mieć przełożenia z uwagi na specyfikę i tajność działań tych formacji. Postulat zaproponowany przez Rzecznika koliduje także z rolą i zadaniami służb specjalnych. Ze względu na specyfikę zadania, jakim jest m. in. ochrona i utrzymanie istniejącego w państwie porządku konstytucyjnego i w ten sposób przyczynianie się do zapewnienia bezpieczeństwa państwa, osobie ubiegającej się o przyjęcie do służby nie przysługuje „roszczenie o przyjęcie do służby”, ani „roszczenie o podanie przyczyn odmowy przyjęcia do służby”. Pełnomocnik podkreślił, że istnieją ważne merytoryczne powody świadczące na rzecz utrzymania

obecnych zasad dot. postępowania kwalifikacyjnego w służbach specjalnych. W związku z powyższym nie przewiduje się przystąpienia do zmian legislacyjnych w omawianym zakresie.

III.7044.36.2023 z 25 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie nieprawidłowości polegających na nadmiernie długim czasie udzielania świadczeń zdrowotnych przez lekarzy zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z 4 lipca 2023 r. wyjaśnił, że od lat jedną z istotnych przyczyn nadmiernego wydłużania czasu pracy personelu medycznego, w tym lekarzy, jest deficyt kadr medycznych. W celu zwiększenia liczby osób wykonujących zawody medyczne resort zdrowia podejmuje działania zmierzające do zwiększenia dostępności do kształcenia na kierunkach medycznych. Wyeliminowanie nieprawidłowości, na które w wynikach przywołanej wyżej kontroli wskazuje Najwyższa Izba Kontroli, a polegających na nadmiernie długim czasie udzielania świadczeń zdrowotnych przez lekarzy zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, a więc z przekroczeniem maksymalnych dobowych i tygodniowych norm czasu pracy oraz z naruszeniem przepisów o obowiązkowych okresach odpoczynku określonych w art. 93-97 ustawy o działalności leczniczej nie będzie możliwe do zrealizowania bez zapewnienia stopniowego, stałego wzrostu kadr medycznych. Rozwiązania te w założeniu spowodują znaczny wzrost liczby młodych lekarzy, a szczególnie liczby lekarzy specjalistów w dziedzinach priorytetowych. Podsekretarz Stanu wskazał także, że wynikające z ustawy o działalności leczniczej maksymalne dobowe i tygodniowe normy czasu pracy, wymagane okresy odpoczynku oraz zasady pełnienia dyżurów medycznych odnoszą się wyłącznie do pracowników w rozumieniu art. 2 Kodeksu pracy. Obecnie w Ministerstwie Zdrowia nie są prowadzone prace nad wprowadzeniem przepisów regulujących czas pracy lekarzy zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

VII.501.88.2023 z 26 maja 2023 r. - wystąpienie do Ministra Obrony Narodowej w sprawie wycieku danych osobowych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej w piśmie z 4 lipca 2023 r. poinformował, iż odnosząc się do incydentu w zakresie wycieku danych osobowych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej i prośby o wyjaśnienie przedmiotowego zdarzenia, ustalono, że: Żołnierze służący w 7 PBOT nie używają komunikatorów publicznych przy realizacji zadań służbowych. Opisane zdarzenie miało charakter incydentalny, a spowodowane zostało działaniem wówczas już byłego żołnierza tej jednostki.

Podkreślenia wymaga fakt, iż przedmiotowe działanie zaistniało bez wiedzy przełożonych. Bazując wyłącznie na podstawie doniesienia medialnego, bez dowodów w sprawie oraz wyników postępowania wyjaśniającego, niemożliwe jest ustalenie okoliczności zdarzenia oraz wyciągnięcie konsekwencji dyscyplinarnych wobec żołnierzy potencjalnie odpowiedzialnych za przetwarzanie danych osobowych, które doprowadziło do powstania zaistniałej sytuacji. Jednocześnie Sekretarz Stanu podkreślił, iż zgodnie z art. 4 ust. 7 RODO, administratorem danych jest również osoba fizyczna. Tym samym największe ryzyko przy przetwarzaniu danych osobowych generuje zawsze czynnik ludzki. Pracodawca, mimo wprowadzenia odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych do ochrony informacji, w tym danych osobowych, nigdy nie ma całkowitego wpływu na pracownika (w tym przypadku żołnierza), który umieszczając określone treści na swoim profilu internetowym, staje się ich administratorem. Taki administrator (osoba fizyczna) ponosi wówczas pełną odpowiedzialność za to jak przetwarza dane osobowe.

V.511.496.2022 z 25 maja 2023 r. - wystąpienie do Przewodniczącego Sejmowej Komisji Finansów Publicznych w sprawie wykluczenia części obywateli spod ustawy przewidującej szczególne uprawnienia osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej.

Przewodniczący Komisji Finansów Publicznych w piśmie z 31 lipca 2023 r. poinformował, że Komisja nie podjęła jeszcze prac nad senackim projektem ustawy o zmianie ustawy o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2006 r, gdyż nadal nie zostało przedstawione stanowisko Rady Ministrów do tego projektu. 1 marca br., Przewodniczący wystąpił z prośbą do Ministra Finansów o przygotowanie projektu stanowiska Rady Ministrów do ww. projektu. Zapewnił, że Komisja Finansów Publicznych po otrzymaniu pozytywnego stanowiska Rady Ministrów niezwłocznie przystąpi do rozpatrzenia tego projektu.

VII.501.36.2022 z 6 czerwca 2023 r. - wystąpienie do Prezesa Zarządu Poczty Polskiej w sprawie problemów ze skutecznym doręczaniem przesyłek sądowych.

Wiceprezes Zarządu Poczty Polskiej S.A. w piśmie z 3 lipca 2023 r. wskazał, iż zapisy Kodeksu postępowania cywilnego jak i karnego stanowią, że to strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie adresu swego zamieszkania. Dotyczy to także strony, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej i nie zawiadomiła organu o zmianie tego adresu lub zaprzestaniu korzystania

z niego. Wobec powyższego Poczta Polska S.A. podtrzymuje przekazane uprzednio stanowisko o braku podstaw prawnych do dokonywania każdorazowo zwrotów przesyłek po otrzymaniu pod adresem doręczenia informacji „adresat wyprowadził się”. Otrzymany komunikat może być niezgodny z prawdą a dokonanie zwrotu przesyłki wyłącznie na jego podstawie, może być sprzeczne z wolą adresata. Jednocześnie, wobec powagi sprawy Poczta Polska S.A. podjęła kroki, celem wypracowania wspólnie z organem sądownictwa procedur zmierzających do usystematyzowania omawianego zagadnienia.

VII.7033.113.2022 z 6 czerwca 2023 r. - wystąpienie do Ministra Edukacji i Nauki w sprawie obligatoryjnego wygaszania studiów doktoranckich i zamykania przewodów doktorskich.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z 7 lipca 2023 r., odnosząc się do kwestii wydłużenia procedowania przewodów doktorskich, tj. postępowań awansowych wszczętych najpóźniej do dnia 30 kwietnia 2019 r. na podstawie poprzedniej ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki poinformował, że do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej IX kadencji został wniesiony w maju br. poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela, ustawy o instytutach badawczych, ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3302), który wydłuża termin ostatecznej finalizacji przewodów doktorskich o kolejny rok, tj. do dnia 31 grudnia 2024 r. Po uchwaleniu przez Sejm w dniu 16 czerwca 2023 r. ustawa została przekazana do Senatu. W zakresie postulatu dotyczącego przesunięcia terminu wygaszenia studiów doktoranckich Minister wskazał natomiast, że kwestia ta była przedmiotem analiz, jak również korespondencji z Krajową Reprezentacją Doktorantów. Obecnie, nie są prowadzone prace zmierzające do przedłużenia wskazanego terminu.

WZF.7043.191.2023 z 15 czerwca 2023 r. - wystąpienie do Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w sprawie nierównego traktowania funkcjonariuszy poszczególnych służb mundurowych.

Pełnomocnik Rządu ds. Bezpieczeństwa Przestrzeni Informacyjnej w piśmie z 28 lipca 2023 r. wskazał, iż mając na względzie charakter stosunku służbowego w służbach specjalnych, wymaganą pełną dyspozycyjność funkcjonariuszy i potencjalną konieczność wykonywania przez nich zadań w nielimitowanym czasie służby, w obecnej sytuacji nie jest zasadne włączanie do ustawowych pragmatyk tych służb dodatkowych przepisów potencjalnie ograniczających możliwość pełnienia tak uwarunkowanej służby. Jednocześnie poinformował, że kwestia zmiany przepisów w pragmatykach służb specjalnych, przyznająca funkcjonariuszom tych służb prawo do

uposażenia w wysokości 70% za okres urlopu rodzicielskiego, z uwagi na potencjalne skutki finansowe dla budżetów tych służb, zostanie poddana dalszym, szczegółowym analizom.

Część 2

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ DS. WYKONYWANIA KAR

IX.517.2146.2020

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzone było postępowanie wyjaśniające w sprawie pana Michała O., który podnosił zarzut dotyczący obowiązku korzystania przez niego z odzieży skarbowej w trakcie czynności procesowych. Rzecznik uznał zarzut za zasadny. Z przekazanych przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej wyjaśnień wynika bowiem, że wnioskodawca był zobowiązany korzystać z odzieży skarbowej w trakcie czynności procesowych z uwagi na świadome naruszenie przez niego obowiązujących przepisów, jak również sporządzoną negatywną prognozę kryminologiczno-społeczną. W ocenie RPO przedstawione wyjaśnienia nie wskazują jednak na żadne konkretne okoliczności mogące świadczyć o szczególnym zagrożeniu bezpieczeństwa konwoju, które uzasadniałyby odstąpienie od obowiązującej zasady wyrażonej w art. 111 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego (dalej k.k.w.). W myśl tego przepisu, w czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach skazany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa. Tak więc przepisy prawa karnego wykonawczego stanowią, że zasadą jest występowanie przez skazanych poza jednostką w odzieży własnej. Jedyny wyjątek od tej zasady stanowią skazani określeni w art. 88a k.k.w., wobec których jednoznacznie wskazano, że nie mają oni prawa do noszenia odzieży własnej. Odmowa zgody na używanie przez skazanego własnej odzieży w trakcie czynności procesowej, z powodów wskazanych w art. 111 § 2 k.k.w. powinna następować w formie decyzji dyrektora jednostki penitencjarnej, co umożliwiłoby poddanie tej decyzji kontroli sądu penitencjarnego, w trybie art. 7 k.k.w. Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do właściwego Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej z prośbą o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia w przyszłości podobnym nieprawidłowościom.

IX.517.1634.2020

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich badano kwestię zapewnienia panu Arkadiuszowi S. koniecznego leczenia podczas odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Na podstawie dokonanych ustaleń RPO uznał skargę za zasadną w zakresie niezapewnienia osadzonemu opieki lekarza psychiatry. Mimo zapisu psychologa z dnia 8 maja 2020 r. o potrzebie

poddania Arkadiusza S. pilnej konsultacji psychiatrycznej, zgłoszenie na konsultację zostało ujęte w rejestrze wizyt u psychiatry dopiero w dniu 28 maja 2020 r., czyli prawie trzy tygodnie później. Ostatecznie, z uwagi na odmowę wyjścia do lekarza w dwóch kolejnych terminach, do konsultacji psychiatrycznej doszło dopiero po upływie dwóch miesięcy od stwierdzenia przez psychologa pilnej potrzeby oceny stanu psychicznego osadzonego przez lekarza psychiatrę. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej również uznał zasadność skargi w tym zakresie. Poinformował jednocześnie, że zostaną podjęte działania w celu wypracowania skutecznych procedur w zakresie przepływu informacji pomiędzy zespołem terapeutycznym a służbą zdrowia zakładu karnego. Działania te miały zostać objęte nadzorem przez specjalistów Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej.

IX.517.2382.2019

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich było prowadzone postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi pana Adama K., dotyczącej m.in. sposobu konwojowania go przez funkcjonariuszy Policji na posiedzenie Sądu Rejonowego. Wnioskodawca wskazał, iż do Sądu był prowadzony pieszo, z zastosowaniem środków przymusu bezpośredniego (dalej: ŚPB) w postaci kajdanek zespolonych. Rzecznik z prośbą o wyjaśnienie sprawy zwrócił się do Komendanta Wojewódzkiego Policji, który nie dopatrywał się nieprawidłowości w postępowaniu funkcjonariuszy Policji. Tymczasem RPO, po wnikliwej analizie materiału zebranego w prowadzonym postępowaniu wyjaśniającym, uznał, że zarzut pana Adama K. jest uzasadniony, a argumenty przytoczone na rzecz podjętej decyzji przez Policję w zakresie realizacji konwoju pieszego przy zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek zespolonych na nogi nie zasługują na akceptację. Z nadesłanych wyjaśnień nie wynika, aby funkcjonariusze Policji, w związku z planowanym konwojem, zwracali się do administracji więziennej o informacje dotyczące zachowania skazanego w Areszcie Śledczym w W. (np. w kontekście karania dyscyplinarnego czy dokonywania aktów agresji). Posiadane dane, oprócz pozbawienia wolności, nie zawierały informacji, że konwojowany stanowi zagrożenie bezpieczeństwa, które uzasadniałoby zastosowanie kajdanek zespolonych. W ocenie Rzecznika, brak udokumentowanej informacji, że osadzony w tamtym czasie mógł dokonać próby ucieczki, stawiać czynny opór lub zachować się w sposób mogący zagrażać życiu, zdrowiu lub mieniu, powinien prowadzić do uznania, iż nie było przesłanek do stosowania wobec niego tak dalece dolegliwego środka przymusu jak kajdanki zespolone. Reasumując, dokonane przez RPO ustalenia prowadzą do wniosku, iż funkcjonariusze Policji w swoich działaniach – wystawiając osadzonego na widok publiczny w kajdankach zespolonych, a więc stosując bardzo dotkliwy środek przymusu i mogąc użyć

środka łagodniejszego, nie kierowali się naczelną zasadą traktowania osób pozbawionych wolności w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego.

IX.517.950.2022

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się pan R. R., który żalił się na niezapewnienie mu podczas pobytu w Zakładzie Karnym w S. właściwych warunków kąpeli, z uwagi na brak zapewniających intymność przegród pomiędzy stanowiskami prysznicowymi. W toku postępowania wyjaśniającego ustalono, że istotnie w okresie pobytu osadzonego w jednostce stanowiska prysznicowe w łaźni nie były oddzielone od siebie przegrodami, zapewniającymi minimum intymności podczas korzystania z kąpeli. Obowiązujące przepisy dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności nie nakładają wprost obowiązku instalowania w łaźniach przegród pomiędzy stanowiskami prysznicowymi. Niemniej jednak, tak jak w całym procesie wykonywania kary pozbawienia wolności, również w kwestii sposobu udzielania kąpeli osadzonym obowiązuje zasada humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności, z poszanowaniem ich godności. Mając to na względzie Rzecznik stoi na stanowisku, że kąpiel osadzonych powinna odbywać się w warunkach zapewniających każdemu osadzonemu minimum intymności, odpowiadających pod tym względem ogólnie przyjętym w społeczeństwie standardom. Realizacją tych założeń jest zapewnienie podczas kąpeli każdemu osadzonemu wyodrębnionego - za pomocą ścianek działowych lub innego rodzaju osłon - stanowiska prysznicowego. Mając powyższe na uwadze Rzecznik uznał skargę za zasadną. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej, który na prośbę Rzecznika badał skargę, poinformował, iż łaźnia w Zakładzie Karnym w S. została w 2019 r. poddana gruntownemu remontowi, w wyniku czego wydzielono 19 stanowisk prysznicowych zapewniających osadzonym intymność podczas kąpeli.

IX.517.3661.2016

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich badano wniosek pana Adriana J., odbywającego ówczasie karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C., który żalił się na nieprawidłowości w zakresie wykonywania badań na obecność substancji niedozwolonych w organizmie, a w konsekwencji także na decyzję komisji penitencjarnej w przedmiocie skierowania go do zakładu karnego typu zamkniętego. Wnioskodawca kwestionował także decyzję dyrektora ww. jednostki o wymierzeniu kary dyscyplinarnej w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej na okres 14 dni (z zawieszeniem jej wykonania na okres 2 miesięcy). W toku postępowania wyjaśniającego Rzecznik powziął wątpliwości co do sposobu postępowania administracji

więziennej w związku z podejrzeniem, że osadzony znajduje się pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych. W przypadku, gdy wyniki badania testowego nie potwierdzają zażycia przez osadzonego substancji niedozwolonych, a administracja jednostki penitencjarnej ma w dalszym ciągu wątpliwości, podstawą do stwierdzenia, iż skazany znajduje się pod wpływem środków niedozwolonych są badania laboratoryjne. Zgodnie z obowiązującym ówczesnie art. 116b § 2 k.k.w. weryfikacja badań, przeprowadzanych w celu ustalenia w organizmie skazanego obecności alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, może odbyć się za pomocą badań laboratoryjnych. Przepis ten pozwala administracji więziennej na przeprowadzenie weryfikacji wyniku badania nieinwazyjnego za pomocą badań laboratoryjnych, również wtedy, gdy skazany nie kwestionuje wyniku badania nieinwazyjnego. Takie badania wobec Adriana J. nie zostały przeprowadzone przez administrację Zakładu Karnego w C. W ocenie Rzecznika, w przypadku gdy wyniki badania testowego nie potwierdzają zażycia przez osadzonego substancji niedozwolonych, a administracja jednostki penitencjarnej ma w dalszym ciągu wątpliwości, wyłączną podstawą do stwierdzenia, iż skazany znajduje się pod wpływem środków niedozwolonych nie może być opinia funkcjonariuszy SW, niewykonujących dodatkowo zawodu medycznego. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach dopuszczalna jest opinia lekarza, który po badaniu fizykalnym, bezpośredniej obserwacji zachowania skazanego, potwierdzi fakt zażycia substancji psychoaktywnych. Ograniczenie się do badania fizykalnego przez lekarza byłoby więc dopuszczalne jedynie w wyjątkowych sytuacjach, na przykład gdy stan osadzonego nie pozwala na przeprowadzenie badania za pomocą testerów (np. stan nieprzytomności), a okoliczności sprawy wskazują, że mógł on zażyć niedozwolone środki. W przedmiotowej sprawie takie okoliczności jednak nie zaistniały, a zatem jedyną dopuszczalną metodą weryfikującą stan osadzonego, było przeprowadzenie badania laboratoryjnego. Mając powyższe na względzie, Rzecznik uznał skargę osadzonego w ww. aspekcie za zasadną.

IX.517.1667.2021

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się pan Łukasz S., który zalił się na decyzję w przedmiocie udzielenia zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego w trybie art. 141a Kodeksu karnego wykonawczego w celu uczestniczenia w ceremonii chrztu córki. Jak ustalono, pan Łukasz S. złożył wniosek do dyrektora zakładu karnego o udzielenie zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego na okres 30 godzin, w trybie art. 141a § 1 k.k.w. Dyrektor jednostki wyraził zgodę na opuszczenie przez skazanego zakładu karnego, zdecydował jednak, że z uwagi na negatywną prognozę

kryminologiczno-społeczną przepustka zostanie udzielona pod konwojem funkcjonariuszy Służby Więziennej, na okres 3 godzin. O sposobie rozpatrzenia wniosku skazany został poinformowany na piśmie. Został także pouczony o możliwości wniesienia skargi na sposób rozpatrzenia wniosku do sądu penitencjarnego, w trybie art. 7 k.k.w., z którego to prawa skorzystał. Sąd penitencjarny utrzymał zaskarżoną decyzję w mocy. RPO nie znalazł podstaw do zakwestionowania decyzji dyrektora Zakładu Karnego w K., w przedmiocie udzielenia skazanemu przepustki losowej na okres krótszy niż wnioskowany i pod konwojem funkcjonariuszy Służby Więziennej, toteż odstąpił od dalszego postępowania w tym przedmiocie. Dokonane ustalenia wykazały jednakże, że decyzja o udzieleniu zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego nie zawierała informacji o szczegółowych warunkach realizacji przepustki. Rzecznik od lat stoi na stanowisku, że skazany powinien otrzymać pełną informację w tym przedmiocie, przekazaną na piśmie z odpowiednim wyprzedzeniem, aby mógł rozważyć, czy z udzielonej przepustki skorzysta, a także, aby mógł ewentualnie skorzystać z prawa do złożenia skargi na decyzję w tym zakresie. Sposób realizacji przepustki ma istotne znaczenie zarówno dla skazanego, jak i jego rodziny. Skazany może bowiem nie chcieć pokazywać się w gronie rodzinnym w sytuacji, gdy są wobec niego stosowane szczególne środki bezpieczeństwa. Może to wywołać dodatkowy stres i cierpienie u członków rodziny, narażać na stygmatyzację w środowisku, a sam osadzony może doświadczać wstydu i upokorzenia. W decyzji powinno więc zostać w szczególności wskazane, czy skazany będzie występował w odzieży własnej, czy skarbowej, czy mają być zastosowane wobec niego środki przymusu bezpośredniego, a jeżeli tak, to jakie (oczywiście, w zależności od okoliczności, które zaistnieją już podczas realizacji przedmiotowych czynności, ten sposób konwojowania może następnie ulec modyfikacji na polecenie dowódcy konwoju). W przypadku pana Łukasza S. dodatkowe warunki realizacji przepustki losowej nie zostały określone w decyzji, co mogło rzutować na ocenę sytuacji przy podejmowaniu przez skazanego decyzji o skorzystaniu z udzielonego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia w przyszłości podobnym nieprawidłowościom w działaniach administracji podległej mu jednostki penitencjarnej.

IX.517.2660.2020

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się pan Mateusz W., który żalił się, że administracja jednostki, w której ówczasie przebywał, pod groźbą konsekwencji dyscyplinarnych (sporządzenia wniosku o ukaranie) i finansowych (obciążenia kosztami kursu), wymusiła na nim kontynuowanie

kursu zawodowego i podejmowania - związanej z tym kursem - pracy fizycznej (układania kostki brukowej). Rzecznik zwrócił się o zbadanie skargi do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B. Z informacji przedstawionych Rzecznikowi przez ten organ wynikało, że skarżący pozytywnie przeszedł badania medycyny pracy przeprowadzone przez specjalistę w tym zakresie. Lekarz wydał zaświadczenie świadczące o tym, że skazany jest zdolny do udziału w kursie zawodowym. Wyjaśniający podniósł też fakt, że w dniu przeprowadzenia badania osadzony nie zgłaszał, zarówno funkcjonariuszom Służby Więziennej, jak i specjalście medycyny pracy jakichkolwiek dolegliwości, które mogłyby mu uniemożliwić wzięcie udziału w przedmiotowym kursie. Ustalono też, że skazany nie informował osoby nadzorującej kurs w trakcie jego trwania, że otrzymał zwolnienie lekarskie. Zapewniono jednocześnie, że osadzony miał możliwość zgłoszenia takiego faktu osobie prowadzącej zajęcia i rezygnacji z jego kontynuowania bez żadnych konsekwencji. W trakcie trwania kursu osadzony uczestniczył też w posiedzeniu Komisji Penitencjarnej w Zakładzie Karnym w K. W czasie jego trwania również miał nie informować jej członków o jakichkolwiek dolegliwościach zdrowotnych czy też o tym, że od 2 dni posiadał zwolnienie lekarskie, wykluczające go z wykonywania obowiązków w miejscu zatrudnienia, a w konsekwencji także zwolnienie z udziału w kursie zawodowym. Zaznaczono, że Mateusz W. miał w każdym czasie możliwość rezygnacji z udziału w przedmiotowym kursie ze względów zdrowotnych.

IX.517.3109.2018

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzone było postępowanie wyjaśniające w sprawie pana Janusza S., dotyczącej zmiany decyzji dyrektora zakładu karnego w przedmiocie udzielonego mu wcześniej zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej w myśl art. 141a §1 k.k.w. Rzecznik uznał skargę wnioskodawcy za zasadną. Z dokonanych ustaleń w sprawie wynika, iż skarżący złożył do dyrektora zakładu karnego wniosek o udzielenie zezwolenia w trybie art. 141 a § 1 k.k.w. w związku z chęcią odwiedzenia ciężko chorego członka rodziny. Prośbę w tym zakresie złożyła również żona osadzonego. Dyrektor zakładu karnego pozytywnie rozpatrzył prośbę, udzielając skazanemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego na czas 1 godziny. O sposobie załatwienia prośby osadzony i jego żona zostali poinformowani pisemnie. Po 7 dniach od wydania decyzji została ona uchylona i z uwagi na wystąpienie nowych okoliczności w sprawie odmówiono wnioskodawcy wydania zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego. Z przekazanych informacji wynika, że w toku rozpoznania środowiska ustalono, iż skazany może próbować wykorzystywać zezwolenie niezgodnie z przeznaczeniem. Przedstawione wyjaśnienia wzbudziły wątpliwości Rzecznika. W postępowaniu uzupełniającym ustalono bowiem,

iż zmiany decyzji o udzieleniu skazanemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego w trybie art. 141a § 1 k.k.w. dokonał zastępca dyrektora zakładu karnego. Dokumentacja zgromadzona w sprawie nie zawiera jednak materiału źródłowego z przeprowadzonego rozpoznania środowiska. Uzyskanie od zastępcy dyrektora wyjaśnień, w jaki sposób ustalił, że osadzony mógłby wykorzystać zezwolenie niezgodnie z przeznaczeniem, także nie było możliwe. Podejmujący tę decyzję, w czasie prowadzonego przez Rzecznika postępowania wyjaśniającego, przebywał bowiem na zaopatrzeniu emerytalnym. W ocenie RPO, jeżeli prowadzone było rozpoznanie środowiska osadzonego, który ubiegał się o zezwolenie na opuszczenie jednostki penitencjarnej, materiały z poczynionymi ustaleniami powinny znajdować się w dokumentacji zakładu karnego. W przeciwnym wypadku, zarówno w tej sprawie, jak i w innych, nie będzie możliwości obiektywnego zweryfikowania podnoszonych zarzutów. Rzecznik przedstawił takie stanowisko Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej. Organ ten podzielił opinię RPO i poinformował, że zwrócono właściwemu Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej uwagę na konieczność uzasadniania przez dyrektorów podległych mu jednostek penitencjarnych decyzji podejmowanych w stosunku do osób pozbawionych wolności, by móc w sposób niebudzący wątpliwości wyjaśnić – gdy zaistnieje taka potrzeba – co leżało u ich podstaw. Rzecznik uznał zatem, że zostały podjęte odpowiednie działania zmierzające do zapobieżenia w przyszłości podobnym nieprawidłowościom.

IX.517.796.2023

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga od osadzonego, w której żalił się on, że podczas realizacji spaceru jest narażony na działanie dymu tytoniowego. W toku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego poinformowano RPO, że place spacerowe na terenie Zakładu Karnego znajdują się na wolnej przestrzeni i posiadają wymiary od 43,8 m² do 75,6 m². Ściany są pełne, murowane i zabudowane, ograniczone od góry zabezpieczeniem techniczno-ochronnym w postaci siatki ostrzowej tzw. koncertyny, oraz częściowo zadaszone. W drzwiach wejściowych ze względów bezpieczeństwa znajduje się otwór okienny wypełniony metalową siatką, umożliwiającą nadzorowanie realizowanego przez osadzonych spaceru. W obrębie placów spacerowych znajdują się wyznaczone poprzez popielnicę miejsca określające przestrzeń, gdzie dopuszczalne jest korzystanie z wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych lub papierosów elektronicznych. Zapewniono RPO, że ponadto zostanie zamieszczona informacja graficzna i słowna określająca miejsce, w którym można korzystać z wyrobów tytoniowych na placu spacerowym. Jak wynika z nadesłanych wyjaśnień, grupy spacerowe tworzone są w oparciu o

szereg czynników m.in. bezpieczeństwo osadzonych i jednostki, możliwość wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego. Istotny jest również charakter popełnionego przestępstwa, przynależność do podkultury przestępczej, wszelkiego rodzaju konflikty, cechy osobowościowe czy zatrudnienie. Grupy spacerowe liczą od 1 do 15 osób (grupa spacerowa wnioskodawcy liczyła 15 osadzonych, wśród których były osoby palące oraz niepalące). Przekazano RPO, że z uwagi na powyższe czynniki, a także biorąc pod uwagę ograniczenia czasowe w zakresie realizacji spacerów, podczas określania grup spacerowych nie ma możliwości stworzenia jednolitej grupy spacerowej dla osób palących i niepalących. W ocenie Rzecznika mała przestrzeń pól spacerowych oraz liczne grupy spacerowe powodują, że osoby niepalące nie mają możliwości uczestniczenia w spacerze bez odczuwania dymu papierosowego. Owszem, w porządku wewnętrznym, Dyrektor Zakładu Karnego zapewnił możliwość palenia papierosów i wyrobów tytoniowych przez osadzonych podczas realizacji spaceru. Jednakże Rzecznik przyjął, iż place spacerowe znajdujące się na terenie Zakładu Karnego nie spełniają warunków określonych w § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 września 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych lub papierosów elektronicznych na terenie obiektów jednostek organizacyjnych lub organów podległych lub nadzorowanych przez Ministra Sprawiedliwości i urzędu obsługującego Ministra Sprawiedliwości, a także w środkach przewozu osób używanych przez te podmioty, w ten sposób, że dym wyrobu tytoniowego, w tym substancje uwalniane za pomocą nowatorskiego wyrobu tytoniowego lub para z papierosów elektronicznych, dociera do osób niepalących. Zdaniem RPO administracja jednostki penitencjarnej ma możliwość stworzenia grup spacerowych dla osadzonych palących oraz niepalących, biorąc pod uwagę fakt, że te dwie grupy są przecież umieszczane w celach mieszkalnych osobno. Rzecznik został powiadomiony, iż podjęto kroki utworzenia grupy spacerowej z osadzonymi niepalącymi.

IX.517.308.2022

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się pan K. R., przebywający w zakładzie karnym, który skarżył się na zatrzymanie należących do niego przedmiotów, zakwestionowanych podczas kontroli celi mieszkalnej. W toku postępowania wyjaśniającego ustalono, że podczas kontroli celi mieszkalnej osadzonego zakwestionowano m.in. 15 sztuk płyt CD. Osadzony twierdził, że na płytach CD znajduje się dokumentacja z postępowania sądowego, którą otrzymał od organu prowadzącego postępowanie oraz dokumentacja medyczna. Jak ustalono, 7 sztuk płyt CD uznano za dokumentację medyczną i dołączono do książki zdrowia osadzonego, natomiast pozostałe 8 sztuk płyt

CD, bez ustalenia jaką treść zawierają, zniszczono. Należy zauważyć, że zgodnie z przepisem art. 110 a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, którego jest uczestnikiem. Dokumentem jest natomiast każdy przedmiot lub inny zapisany nośnik informacji, z którym jest związane określone prawo, albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne (art. 115 § 14 Kodeksu karnego). W kwestii dostępu osób przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych do dokumentacji z postępowania, którego są uczestnikami, przekazywanej w na elektronicznych nośnikach danych Rzecznik zwracał się do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej już w 2014 r. Dyrektor Generalny zgodził się wówczas ze stanowiskiem Rzecznika, iż osadzony ma prawo posiadać w celi mieszkalnej dokumentację procesową na nośniku elektronicznym, który w przypadku wątpliwości administracji jednostki penitencjarnej co do zawartych na nim treści, może zostać poddany procedurom, o których mowa w art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego. Przywołany przepis art. 225 § 3 k.p.k. przewiduje, że jeżeli obrońca lub inna osoba, od której żąda się wydania rzeczy lub u której dokonuje się przeszukania, oświadczy, że wydane lub znalezione w toku przeszukania pisma lub inne dokumenty obejmują okoliczności związane z wykonywaniem funkcji obrońcy, organ dokonujący czynności pozostawia te dokumenty wymienionej osobie bez zapoznawania się z ich treścią lub wyglądem. Jeżeli jednak oświadczenie osoby niebędącej obrońcą budzi wątpliwości, organ dokonujący czynności przekazuje te dokumenty z zachowaniem rygorów określonych w § 1 sądowi, który po zapoznaniu się z dokumentami zwraca je w całości lub w części, z zachowaniem rygorów określonych w § 1, osobie, od której je zabrano, albo wydaje postanowienie o ich zatrzymaniu dla celów postępowania. W przypadku pana K. R. opisana procedura nie została wdrożona, toteż Rzecznik uznał skargę osadzonego za zasadną. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej, który na prośbę Rzecznika badał tę skargę, podzielił stanowisko Rzecznika w tym zakresie i zobowiązał dyrektora zakładu karnego do podjęcia działań w celu uniknięcia w przyszłości podobnych sytuacji.